Anul IX Numărul 100 Iunie 2011 Preț 5 lei / 3 euro www.rostonline.org

ROST

revistă de cultură creștină și politică

Sfinţii închisorilor

Cultură

Cioran. Mesianism, scepticism, luciditate și ratare

Politică

Trei cai troieni ai regionalizării și separatismul maghiar

Sărbătoare

Scriitori, jurnaliști și artiști, despre *Rost* la numărul 100

Coperta I și IV: Fotografii de Irinel Cârlănaru

sumar

numărul 100 ● iunie 2011

EDITORIAL

Rostul nostru după 100 de luni
de Claudiu Târziu.....3

ROST 100

39 de opinii despre *Rost*.....5

Lista semnatarilor în revista Rost.....23

POLITICA, LA DESCUSUT

Cine susține separatismul maghiar în România?
de Mihail Albișteanu.....31

Regionalizarea: trei proiecte, trei cai troieni
de Mihnea Măruță.....36

Distributismul: Un îndreptar pentru creștinii ortodocși
de William David Holden.....38

MARTORI AI VEACULUI

STATUL vs PIEȚE
de Alina Ioana Dida.....43

Impactul migrației asupra dezvoltării României
de Alina Ioana Dida.....49

DOSAR

Sfinții închisorilor. O introducere în subiect
de Mihail Băcăuanu.....54

Importanța și cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă
de Mihail Băcăuanu.....60

Noii martiri și mărturisitori ai României
de Pr. Andrew Phillips.....64

Comunismul, religia ucigașă a Satanei
de Ioan Enache.....68

Martiraj, asumarea istoriei și teroare ideologică
de Pr. Prof. Dr. Mihai Valică.....78

CENTENAR CIORAN

Cioran – neizbăvitul
de Dr. George Enache.....86

Cioran: un profil interior
de Bogdan Munteanu.....89

DECANTĂRI

Eminescu și Slavici: lecția tradiției
de Sergiu Ciocârlan.....95

LA ROST

Cât de tare pot mușca ateii din România?
de Preot Antonio Aroneasa.....99

Cazul Republicii Moldova în conștiința publică românească
de Prof. univ. dr. Radu Baltasiu.....102

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată țara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării și persoane particulare. Oferim comision atractiv. Pentru detalii, luați legătura cu directorul publicației, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creștină și politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
revistarost@gmail.com

SENIOR EDITORI
Răzvan CODRESCU
Paul GHIȚIU

REDACȚIA
Mihail ALBIȘTEANU
Pr. Antonio ARONEASA
Constantin MIHAI
Pr. Marcel RĂDUȚ SELIȘTE

COLABORATORI PERMANENȚI
Mihail BĂCĂUANU
Flori BĂLĂNESCU
Adrian CHERHAȚ
Pr. Dr. Chesarie GHEORGHESCU
George Popescu GLOGOVEANU
Paul S. GRIGORIU
Const. MIU
Viorel PATRICHI
Teodora ROȘCA
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

EDIȚIE INTERNET
www.rostonline.org
Ionuț TRANDAFIRESCU

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – București

TIPAR
Tipografia DOCUPRINT & Editura BABEL
Tel-fax: 0234 - 588 930 ☎ 0744 - 774 818
docuprint@clicknet.ro Bacău, str. Letea nr. 30 bis

DIFUZARE & ABONAMENTE
Asociația ROST
tel.: 0740.103.621

ISSN
1583-6312

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacției.
ROST este difuzată în țară și în comunitățile românești din Europa, SUA și Canada.

Rostul nostru
la o sută de luni

O sută de luni, o sută de numere, opt ani şi jumătate cu Rost.
Am lucrat din greu să ajungem aici şi ne-am apropiat cu emoţie de această cifră rotundă. Am ştiut că odată cu numărul 100 trebuie să facem pasul spre nivelul următor. Ceea ce presupune un efort mai mare, alt fel de provocări şi noi încercări. Pînă aici a fost „haiducie“, adică tinereţe, entuziasm, voluntariat, luptă de gherilă. De aici înainte, vom merge spre declanşarea unei „revoluţii conservatoare“.

Claudiu Târziu

Mă grăbesc să precizez că folosesc expresia „revoluţie conservatoare“ în sensul unei întoarceri la firescul lumii româneşti tradiţionale, la *ordinea naturală a valorilor* şi la trăirea deplină a iubirii de Dumnezeu, neam şi familie. Aşadar, vorbesc mai curînd despre o restaurare, deşi ea ar fi egală cu o revoluţie, întrucît ar însemna o transformare radicală a societăţii. Pe fond, vizez o mişcare de reaşezare culturală, pentru schimbarea mentalităţilor, care ar determina, în ordinea spirituală şi socială, un *stil de viaţă*, iar, în ordinea politică (deci privitoare la organizarea comunităţii), opţiuni de vot. O mişcare căreia i se vor opune forţele, mult mai mari, înhămate la carul politicii de nivelare mondială – cu întregul ei corolar: globalizare, ecumenism, feminism, controlul absolut al persoanei etc.

Prin urmare, demersul pe care îl anunţ ne cere alte mijloace, mai multă rigoare, hotărâre neclintită, putere de rugăciune, vrednicie sporită şi o *dragoste* nesfîrşită. Deoarece, în anii aceştia, ne-am convins că dragostea mută munţii din loc. Nu voinţa, nu ştiinţa, nu compromisul. Dragostea. Şi am mai înţeles că fără dragoste chiar nu

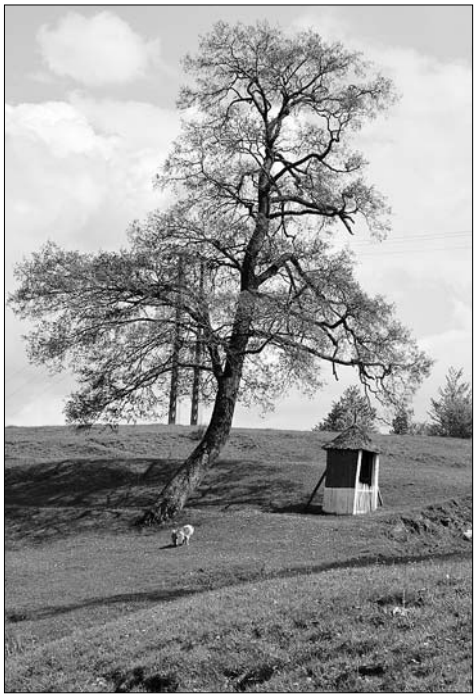

are rost să faci ceva. Dacă nu făptuieşti din dragoste pentru ceilalţi, vii şi morţi, şi pentru Tatăl tuturor, atunci degeaba faci. Dumnezeu nu e contabil, ci iubire. Iar dacă din dragoste faci, cu dragoste ţi se va răspunde, iar sufletul tău va primi aripi puternice pentru a depăşi oricîte piedici ţi se vor pune în cale.

Revenind, este evident că ne-am propus dintr-un început să ajungem în acest punct, din

Biserica Mănăstirii Diaconeşti - Bacău

care să putem porni „revoluția conservatoare". Însă, nu ştiam dacă vom reuşi să urcăm toate treptele până la această etapă. Am reuşit!

Am coagulat o nouă elită de sensibilitate conservatoare, am repus în circuitul public sau am propus pentru acesta un lung şir de oameni-model (în răspărul mentalității curente potrivit căreia n-am avea modele), am contribuit decisiv la organizarea laicatului ortodox şi am impulsionat acțiunea acestuia, am impus pe agenda publică unul dintre cele mai importante subiecte: sfinții din închisorile comuniste (nu doar prin revistă, ci şi prin acțiunile conexe ale Asociației „Rost" şi prin demersurile personale ale unor membri ai grupării noastre, care au scris şi editat cărți, au organizat expoziții foto-documentare şi conferințe etc.). Dacă ar fi doar atît, şi aceste izbînzi nu sînt nici puține, nici lipsite de importanță.

Astăzi, avem o bază de pe care să lansăm o „revoluție": un trecut care ne încurajează, repere puternice, o zestre programatică, maturitate, experiență şi noi competențe. Şi nu ezităm în fața acestei şanse.

Pe scurt, dintr-un loc de întîlnire şi dezbateri al unor oameni cu anumite însuşiri intelectuale şi sufleteşti, revista *Rost* va deveni avangarda „revoluției conservatoare". Pentru aceasta, îi vom îmbunătăți semnificativ conținutul editorial şi veşmîntul grafic, calitatea hîrtiei şi distribuția. Cititorii de publicații tipărite sînt astăzi mai puțini decît în urmă cu un deceniu, dar mult mai exigenți. Şi e explicabil de ce: cîtă vreme au acces gratuit la un volum impresionant de informații pe Internet, pentru a cumpăra o publicație trebuie ca aceasta să merite.

Cititorii constanți ai *Rost* apreciază conținutul şi nu sînt prea mult interesați de formă, dar pentru o mişcare ca aceea despre care am scris mai sus e nevoie să ajungem la cît mai multe persoane, şi multă lume judecă astăzi o publicație ca pe un om la prima vedere, după îmbrăcăminte. Începînd din luna septembrie, anul acesta, vom scoate *Rost* într-o formulă care să satisfacă şi exigențele de design ale potențialilor cititori. Pînă atunci, vom lua o pauză de două luni, necesară pregătirilor. Doamne-ajută!

39 de opinii despre ROST

Am întrebat o seamă de prieteni ai revistei noastre, personalități ale vieții publice, ce înseamnă Rost *pentru domniile lor la 100 de numere. Răspunsurile ne-au bucurat pentru că demonstrează că discursul nostru este corect perceput şi lase urme bune. De asemenea, mesajele de mai jos indică nu numai sentimentele respondenților legate de revistă, ci şi starea de spirit dominantă în rîndurile intelectualilor creştini şi patrioți. Le mulțumim tuturor din inimă pentru aprecierile la adresa* Rost*, care ne onorează şi ne motivează o dată în plus. Redăm textele în ordinea alfabetică a semnatarilor.* (Redacția Rost)

Locul cîştigat

În noiembrie 2002, porneam, alături de prietenii mei, proiectul *Rost*, cu un număr pilot închinat lui Petre Țuțea. Ce s-a schimbat de atunci? Multe şi nimic, în acelaşi timp. Nimic, pentru că noi, deşi considerabil mai bătrâni, am rămas aceiaşi – ancorați în idealurile începuturilor. Iar acestea sunt dincolo, în timp, de anul de debut al revistei, căci atunci când am purces la acest proiect fiecare dintre noi avea o anumită experiență în domeniu, iar unii chiar mai editasem publicații cu apariție periodică, consacrate aceloraşi idei.

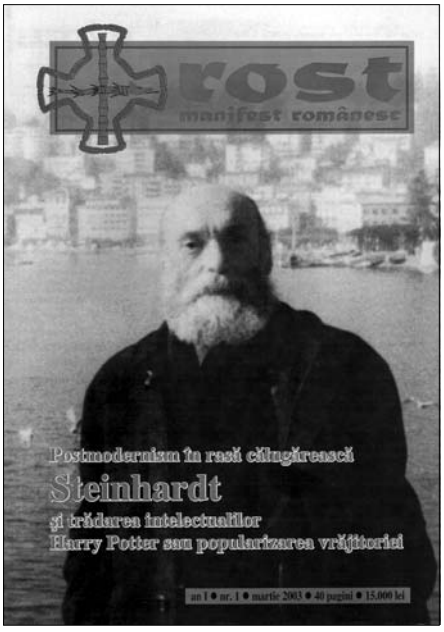

Multe, pentru că, spre deosebire de publicațiile juvenile de care vorbeam, *Rost* reprezintă, mai ales acum, după opt ani şi jumătate, un proiect matur, o chintesență o ideilor şi simțămintelor noastre din trecut, la rândul lor reevaluate şi trecute prin sita anilor şi a experiențelor pe care aceştia le-au adus.

Multe, şi pentru că societatea s-a schimbat, aşa cum şi noi ne-am schimbat, modelați, în parte, de ea. Avem însă orgoliul să credem că şi noi, la rândul nostru, am modelat, într-o anumită măsură, prin revistă şi prin activitatea noastră, un mic segment al societății.

Revista şi-a câştigat un loc important în panoplia publicațiilor de Dreapta apărute după 1989 în România. Cu ajutorul lui Dumnezeu, numărul 100 al *Rost* va fi doar o treaptă bine aşezată a urcuşului la care, cu toții, din toată inima, ne-am angajat. O treaptă urmată de multe altele.

Prof. drd. Mihail Albișteanu,
publicist, vicepreşedinte al Asociației „Rost"

O revistă nonconformistă

Revista *Rost* a ajuns la numărul 100. Mărturisesc că, în toamna lui 2002, atunci când un grup de tineri entuziaşti au pus bazele acestei nonconformiste reviste şi au cerut părintelui Gheorghe Calciu sfaturi şi binecuvântare pentru începutul de drum, m-am cam îndoit de realizarea proiectului lor temerar şi, mai cu seamă, m-am îndoit că revista proiectată va avea o viață

atât de lungă. Cu tot scepticismul meu inițial, am mizat totuşi pe „nebunia lor donquijotească“ şi astăzi mă felicit pentru acest lucru, deoarece nu ne-au dezamăgit. Mai curând cred că unii dintre noi i-am dezamăgit pe ei, neacordându-le, atunci când ar fi avut nevoie, ajutorul nostru.

Înțelegând din capul locului că Dreapta are, deocamdată, puține şanse să se impună pe tărâm politic, s-au hotărât, încă de la început, să acționeze, pentru (re)crearea ei, pe tărâm spiritual şi cultural. În acest sens s-au străduit să *rostuiască* lumea românească pe vechile ei făgaşe de dezvoltare normală de pe care a fost scoasă de cei aproape 50 de ani de comunism, încercând să-i refacă legăturile brutal întrerupte cu tradiția, cu transcendența şi, nu în cele din urmă, cu Dumnezeu. În cele o sută de numere publicate până acum, ei au reuşit să restituie românilor o parte dintre personalitățile-reper ale culturii naționale, punând la îndemâna mai ales a tinerilor adevărate modele de viață.

Urez revistei *Rost* o cât mai îndelungată şi „incomodă“ activitate în peisajul tern şi *political correctness* al publicisticii româneşti.

Demonstene Andronescu,
scriitor, publicist şi fost deținut politic

Nedespărțiți de adevăr

Primul sentiment pe care îl trăieşti chiar înainte de a te introduce în conținutul revistei, e însăşi titlul ei fericit, *Rost*, care se tâlcuieşte: scop, menire, misiune. El se adresează spiritului şi apoi minții, smulgându-te din mrejele banalităților cotidiene. Conținutul ei, viguros în slujba adevărului şi a celor ce îl caută, îl găseşti cu prisosință, dovedind un zel deosebit. El încălzeşte sufletul cititorului până la pasiune şi evlavie.

Îndrăzneala slujitorilor reviste *Rost*, sârguința şi prestarea unei munci grele, care de multe ori depăşeşte puterile omului, nu-i poate abate de la grandioasa şi eroica lor hotărâre de a prezenta adevărul, mutilat şi ascuns de către cei vinovați de dezastrul moral şi material în care au târât țara.

Cunoaşterea adevărului şi împlinirea voii lui Dumnezeu eliberează omul din patimi şi din orice robie. Cunoaştem noi adevărul creştin şi adevărul despre evenimentele social-politice şi istorice de la noi, de la Marea Unire şi până azi? Nu-l cunoaştem. Ştim doar o istorie deformată, adaptată să slujească tezele şi scopurile celor ce au dominat şi domină viața românească. Azi, mai mult ca oricând, oameni de rea credință, cu o îndârjire fanatică, se străduiesc să ascundă adevărul şi să-i deruteze pe cei ce îl caută. Această tactică de adormire a conştiințelor româneşti a căpătat dimensiuni tulburătoare.

L-am cunoscut pe Claudiu Târziu de timpuriu, de pe când îşi căuta un „rost“ în viață. Ardea în sufletul lui voința de a înfăptui şi a sluji binelui aproapelui ca o chemare, ca un îndemn. Nu i-a fost uşor. România nu mai are istorie. Valorile româneşti au fost decimate în temnițe, în lunga şi tenebroasa „guvernare“ comunistă. Dar pe Claudiu Târziu nu l-a descurajat. El a cercetat şi a aflat că foştii deținuți politici sunt „o citadelă a neamului“, ei sunt adevărul, istoria subterană, izvorul de viață căutat, şi nu s-a mai despărțit de ei. A cercetat faptele lor pretutindeni: din munți, de pe câmpul de luptă al tranşeelor, din lagăre, din temnițe, din adâncul minelor de plumb, din bejenie şi, găsindu-şi puteri de muncă în jertfa lor, a căutat să scoată la lumină martirajul lor, mucenicia neamului şi adevărul.

Sângele celor ucişi strigă din pământ, nu pentru răzbunare, ci pentru dreptate în fața lui Dumnezeu şi a noilor generații.

Fie ca munca slujitorilor revistei *Rost* să nu fie zadarnică! Dumnezeu să le oțelească inima şi să le lumineze drumul.

Petru C. Baciu,
veteran de război şi fost deținut politic

Recuperarea memoriei traumatizante a experienței totalitare

Trebuie să recunosc, pentru mine revista *Rost* ființează din 2005, mai precis, de la sfârşitul anului, când redacția a decis să ne dea un număr dedicat scriitorului Paul Goma. De atunci, o citesc constant şi chiar public texte din când în când. Interesul meu major – recuperarea memoriei tra-

umatizate şi traumatizante a experienţei totalitare – este foarte bine slujit de revista *Rost*, din acest punct de vedere, singulară în peisajul publicistic românesc. Lucru pentru care mulţumesc întregii echipe, cu precădere lui Claudiu Târziu.

Vă doresc, în continuare, echilibru, tenacitate şi râvnă în scoaterea la lumină a vocilor ţinute zeci de ani în surdină, a acelor conştiinţe înalte pe care puternicii zilelor noastre le consideră neînsemnate, tocmai pentru că rostesc adevăruri incomode.

Mulţi ani şi multe apariţii editoriale de acum înainte! Hristos a înviat!

Dr. Flori Bălănescu,
cercetător principal III, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, reprezentantă editorială a lui Paul Goma în România

Privilegiul excelenţei

Ajuns la numărul 100, *Rost* a beneficiat din start, în anul de graţie 2002, de un privilegiu propriu unui număr limitat de publicaţii. Revista a debutat, s-a afirmat şi se menţine – un lucru evident de la un număr la altul! – în *Zodia Excelenţei*... Ce anume a determinat aceasta? Nu-i lesne de sintetizat, dimpotrivă; deşi aşa *trebuia să fie* şi *este*: Un program ambiţios şi clar, viguros naţional, cu excluderea oricăror ambiguităţi aşazise teoretice ori de interpretare; eforturile peste măsură ale harnicului colectiv de redacţie, la timona căruia s-au impus, incontestabil, D-nii Claudiu Târziu şi Răzvan Codrescu; *Rost* a ştiut să adune şi să valorifice contribuţiile unor nume prestigioase, după cum, la fel de bine, să consacre fiecare număr unui nume de maximă strălucire al istoriei şi civilizaţiei naţionale dispersate în temeinice şi minunate numere speciale privindu-i, înainte de orice, pe acei pe care ne place să-i bănuim „egali între egali“, mai precis – M. Eminescu şi N. Iorga, Mircea Eliade şi Simion Mehedinţi, N. Paulescu şi Mircea Vulcănescu, Octavian Goga şi Nae Ionescu, Nichifor Crainic şi Dumitru Stăniloae, Părintele Calciu Dumitreasa şi Marcel Petrişor şi mulţi dintre contemporanii lor, colegi de suferinţă în temniţele comuniste sau, după 1989, în recâştigarea „paradisului pierdut“, imposibil de realizat într-un *post-comunism* oribil aşezat şi ghidat; nu sunt de neglijat, la sfârşit dar nu în cele din urmă, condiţiile grafice deosebite ale revistei şi faptul că membrii redacţiei se întâlnesc periodic cu cititorii şi colaboratorii în cele mai diverse localităţi din ţară, dezbaterile fiind concentrate temelor majore ale Civilizaţiei şi Dreptei naţionale, trecute ori actuale.

Subsemnatul, din neferice, nu mă număr printre colaboratorii statornici ai *Rost*, mai degrabă printre cei ocazionali, dar, oricum, printre cititorii lui fideli. Netăgăduit, acesta este un semn, cel mai bun, consider eu, de preţuire aparte, motiv pentru care îmi îngădui ca, acum, la moment de bilanţ, să-mi exprim încrederea deplină în destinul... *Rost-ului* (dacă nu cumva este un pleonasm!), căruia îi doresc noi şi remarcabile reuşite, sub toate aspectele. Deopotrivă întregului Colegiu redacţional. Iată de ce închei cu această străveche şi plină de sens urare: *VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!*

Prof. Univ. Dr. Gh. Buzatu,
directorul Centrului de Studii şi Civilizaţie Europeană – Iaşi, al Academiei Române, Membru corespondent al Academiei Române

O misiune, un destin

Revista *Rost* reprezintă în publicistica românească actuală mai mult decât un reper moral şi cultural, menit să focalizeze atenţia şi interesul cititorului asupra valorilor fireşti, autentice ale vieţii româneşti. *Rost* înseamnă, înainte de toate, o misiune, un destin. Este o misiune grea, conştient asumată. Aceea de a propăvădui întru deşteleneirea conştiinţei româneşti, anchilozată, mutilată după jumătate de veac de comunism, rătăcită şi sterilizată după alte două decenii de „democraţie originală“. O astfel de atitudine poate fi etichetată – cu sarcasmul şi suficienţa carteziană proprii adepţilor politicii *corecte* – drept anacronică, dar mai ales, păguboasă în raport cu tendinţele vremii. Şi totuşi *Rost* a ales să mărturisească temerar împotriva *mondialismului, consumismului, ecumenismului, multiculturalismului* şi a altor *isme*

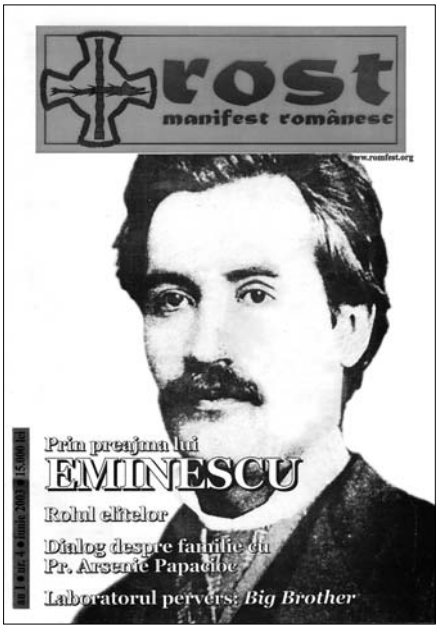

prin care vine sminteala în lume. A ales să rostească adevărul dreptei credințe naționale şi creştine împotriva tuturor ereziilor, mai vechi şi mai noi, fiindcă are a-şi împlini destinul. Acela de a răscoli şi a rostui neîncetat adâncimile, încă nebănuite şi pe deplin revelate, ale ethosului românesc.

Dr. Corneliu Ciucanu,
cercetător ştiinţific la Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană din cadrul Academiei Române –Filiala Iaşi

Fără Rost, am fi mai săraci

La ceas aniversar, realizez, după o scurtă privire retrospectivă, că, fără această minunată revistă, ultimul deceniu românesc ar fi fost unul mult prea sărac. Ca unul care m-am ocupat îndeaproape de evoluția mentalității est-europene post-comuniste, țin să afirm cu toată tăria că *Rost*, pe lângă faptul că excelează la capitolul profesionalism, este o revistă scrisă de oameni pentru care credința şi cinstea sufletească sunt valori de netăgăduit. O revistă fără corespondent în spațiul est-european post-comunist. Evocarea valorilor autentice ale neamului românesc ori analiza plină de limpezime a prezentului se constituie într-o adevărată ordine de zi pentru *Rost*, făcând din revistă o busolă mai mult decât necesară astăzi. Felicitări domnului Claudiu Târziu, domnului Răzvan Codrescu, ca şi întregii echipe redacționale Rost.

Gheorghiță Ciocioi,
redactor Editura „Sophia“ şi revista „Lumea credinței“

Problemele Dreptei creştine, puse în termeni actuali

Prin revista *Rost*, prietenul Claudiu Târziu, jurnalist cu experiență şi har, a reuşit să iasă, cu o bună respirație culturală, din fundăturile sterile ale presei neolegionare, pe calea deschisă – treptat şi mai bătrînească – de „Punctele cardinale“ de la Sibiu. Priceput să-şi atragă colaboratori valoroşi (chiar dacă nu întotdeauna şi egal de fideli), are meritul de a fi repus problemele Dreptei creştine în termeni actuali şi de a fi oferit generației mai noi o galerie de figuri de dreapta unică în presa românească postcomunistă. Revista a fost destul de bine susținută de Asociația omonimă, care s-a implicat în multe acțiuni civice şi culturale, dintre care cred că o mențiune aparte se cuvine expoziției itinerante „Pe drumul Învierii“, dedicate martirilor Crucii din temnițele comuniste. Îi doresc revistei *Rost*, căreia m-am bucurat să-i pot fi părtaş de-a lungul vremii, să nu-şi piardă buna încăpățînare, cel puțin pînă la numărul... 200. Dacă se poate, colaborînd cu alte tentative responsabile de dreapta, iar nu în concurență cu ele. Mai ales dacă numitorul lor comun este cu adevărat Hristos, Rostul/Logos-ul lui Dumnezeu, despre Care am încredințarea că nimic nu-I este mai pe plac decît pacea între frați („Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!“). *Rost-ul* se cade să rămînă un exemplu de *comunicare* şi *cuminecare* deopotrivă, în duhul tradiției, dar şi cu sensibilitatea actualității, căci numai aceasta poate fi formula Tradiției vii şi creatoare, precum şi a acelui *naționalism critic* pe care revista l-a ambiționat încă de la începuturile ei (şi care mi se pare că se regăseşte, destul de bine ilustrat, şi în volumul antologic

colectiv *În căutarea Rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională*, căruia îi doresc o cît mai grabnică reeditare cu adaosuri, mai ales spre folosul celor mai tineri, care n-au fost cu revista pe întregul traseu al primei sute de numere). Iar dacă este loc de un sfat, aş sugera o mai bună racordare a grupării *Rost* la alte grupări şi încercări de dreapta din Europa, chiar dacă nici o dreaptă națională nu se poate suprapune alteia, ci fiecare îşi păstrează, dacă este autentică, specificul ei ireductibil, dictat de realitățile generatoare şi contingente. E însă nevoie de coagulare, în măsura în care se poate, atît în plan intern, cît şi în plan extern, ca să poată fi înfruntat cu şanse reale uriaşul front dizolvant al stîngii – nu neapărat la nivel politic, ci mai ales la nivel mental şi comportamental. Proba de unitate şi rectitudine principială e de dorit să premeargă oricărui posibil demers politic şi să prevaleze asupra oricărui rigorism ideologic. Dacă nu devine mai întîi un pariu existențial, Dreapta nu va redeveni niciodată un pariu politic credibil şi viabil. Şi îmi place să cred că Rostul se întemeiază cu discernămînt pe acest adevăr crucial.

Răzvan Codrescu,
scriitor, director al Editurii „Christiana"

Tribună şi şcoală a tinerei gândiri de dreapta românești

Continuatoare a direcției de recuperare a „gândirii arestate", inițiate acum două decenii şi ceva de *„Puncte Cardinale",* revista ROST şi-a câştigat un profil bine definit şi o identitate inconfundabilă în peisajul presei româneşti. Incomodă, dar bine aşezată în formulele-i eseistic-jurnalistice, conservatoare prin opțiune, dar modernă în prezentare şi mereu atentă la noutățile din sferele sale de interes, revista *Rost* este o tribună şi o şcoală a tinerei gândiri de dreapta românești, desfăşurată în întregul spectru cultural, istoric, moral-politic şi religios al acestui concept.

Dr. Elena Dulgheru,
scriitoare, jurnalistă şi critic de film

Farmecul discret al gherilelor culturale

Revista *Rost* s-a trezit, cu timpul, pe potecile înguste ale gherilei, cu tot ce înseamnă un asemenea demers: foaie de cort, arme scurte, amnare, tuci şi Biblie. Intelectualii Bisericii, spre care ierarhia se uită chiorâş din obişnuință, şi-au făcut o mică armată, ilegală, ies la drumul mare şi împart la lume ciuturi cu rost şi adevăr.

În răspărul piticilor de grădină ce-şi pun cenuşă-n cap şi nu pot gândi decât in linie, revista *Rost* se încăpățânează să-l recite şi altfel pe Dosoftei, însă pentru libertățile pe care şi le ia fără blagoslovenie politică este taxată periodic prin imbecile demascări publice, interdicții la vernisaje cu destine de martiri şi cartonaşe roşii prin pangarele BOR.

Ne bucurăm, deci, de această gură de aer proaspăt, de abordarea limpede, deloc nazalizată, de numele mari ce le impune în conştiința unei lumi în derivă, de românismul aşezat, neînrolat, al revistei. Redacția nu face nici unei mitre temenele, ci doar file de acatist către mărturisitorii neamului. Îi place să joace în nocturnă, când aerul e mai calm şi umbra se împarte în patru, de nu mai ştii pe cine să dai vina. Discreția, iată atuul unei cărticele lunare de galben pal care, paradoxal, rezistă de atâția ani în demența coloristică a noului babilon dâmbovițean.

La cât mai multe numere, căci ce mai e suta în ziua de azi?!

Laurențiu Dumitru,
teolog, scriitor şi editor coordonator al revistei „OrthoGraffiti"

Calea cea bună

Rost e o publicație care şi-a găsit, încă de la primul număr, *rostul* în peisajul revuistic românesc şi nu pot decât să mă bucur că ea a rezistat cu brio economiei de piață, impunându-se prin tematică şi calitatea colaboratorilor, prin actul recuperator şi curajul de a spune lucrurilor pe nume, obligându-te astfel la reflecție. Chiar dacă nu totdeauna am avut la îndemână exemplarele apărute, faptul că ele s-au adunat lună de lună, an de an, alcătuind o impresionantă bibliotecă

despre personalități mai mult sau mai puțin cunoscute publicului larg, nu poate decât să-mi confirme convingerea că ea va dăinui şi că ne va oferi în continuare subiecte la fel de incitante. Izvor de spiritualitate, tezaur indispensabil bunei cunoaşteri a fibrei ființei noastre naționale, îndrumar prin cultura românească şi cea universală, *Rost-ul* acoperă un gol resimțit în anii de tristă amintire şi propune un nou mod de a privi realitatea, un dialog permanent cititor – redacție, un model de civilitate şi atitudine creştină. Dumnezeu să o ocrotească, pentru a putea citi şi următoarele 100 de numere! Felicitări şi tot înainte! Sunteți pe drumul drept şi bun!

Cornel Galben,
scriitor, directorul Editurii „Corgal Press"

Revista *Rost* a devenit o parte a rostului meu

Dacă după rostul personal încă mai umblu, revista *Rost* am găsit-o încă înainte de a se naşte, în acele vremuri de prin 2002, pe când Claudiu şi echipa erau „însărcinați" cu ea. De fapt, tot atunci l-am cunoscut şi pe tânărul luptător, entuziast, energetic şi perseverent, Târziu. În paralel cu ei – sunt unii ani dedicați unui tip de proiecte – încercam, cu o altă echipă, probabil mai puțin entuziastă, să construim tot un lunar de cultură şi atitudine, *România 21*. Am spus *probabil*, pentru că, dacă Rost-ul a ajuns la nr. 100, *România 21* a decedat destul de repede.

Intrarea în echipa *Rost* – în felul acesta, revista devenind, fără ca eu să mă gândesc, o parte a rostului personal – s-a făcut prin 2003 şi, chiar dacă a existat o întrerupere în planul prezenței efective în paginile ei, prezența mea sufletească a fost una permanentă.

Ce-aş mai putea spune altceva, mai de substanță şi mai fierbinte, mai plin de speranță şi de putere, mai rațional şi mai poetic, decât ceea ce deja am spus mai sus? *Revista Rost a devenit o parte a rostului personal, care mi-aş dori ca odată să ajungă să fie scris şi el cu R mare.*

Iar în ceea ce priveşte viitorul ei, nu pot decât să doresc ca el să fie şi lung şi luminos – în sensul de luminător pentru cei care o citesc, dar şi pentru cei care o fac. Dar mai precis despre cât şi cum nu ştie decât Cel care, sper, a inspirat această echipă şi această revistă, Dumnezeu. Aşa că, dacă va veni cândva şi un moment mai trist al sfârşitului, să-l celebrăm cu gândul la ceea ce a rămas în urmă şi mai ales la ceea ce – mai mult ca sigur – aşteaptă Domnul nostru şi Dumnezeul nostru de la noi.

La mulți, rostnici ani!

Paul Ghițiu,
scriitor, senior editor al *Rost*

Rost își continuă misiunea

După 100 de numere, observ cu multă bucurie şi mulțumire sufletească că *Rost* nu s-a abătut o iotă de la rolul ei şi că îşi continuă, cu aceeaşi îndrăzneală şi acuratețe, misiunea apologetică, profund spirituală şi autentic culturală.

Apreciez în mod deosebit seriozitatea, competența, realismul, hărnicia şi dăruirea colectivului redațional, pe care țin să-l felicit pentru tot efortul depus, cu timp şi fără timp, rugându-mă ca Bunul Dumnezeu să-i facă parte, în continuare, de succes, spor în lucrarea cea bună şi multe împliniri duhovniceşti.

Le doresc revistei *Rost* şi directorului ei, Claudiu Târziu, să aibă parte de viață cât mai lungă, cu mult folos sufletesc şi cu mulți cititori!

Drd. Stelian Gomboş,
teolog, publicist

O revistă care se rostește în grai ortodox

Numele inspirat al acestei reviste m-a dus mereu cu gândul la una din cărțile lui Constantin Noica, *Cuvânt împreună despre rostirea românească,* pe care am citit-o în chiar anul primei apariții (1987, Ed. Eminescu). La vremea aceea, se ştie, evenimentele editoriale majore erau o raritate, iar apariția ei m-a fascinat efectiv. Au trecut ceva ani de atunci... Au trecut, iată, câțiva ani buni şi de la apariția numărului „pilot" al revistei *Rost*, care mi-a fost adus la biserică, aşa cum mi-au fost aduse mereu şi celelalte. Am constatat de la început, şi pot confirma acum, că paginile ei

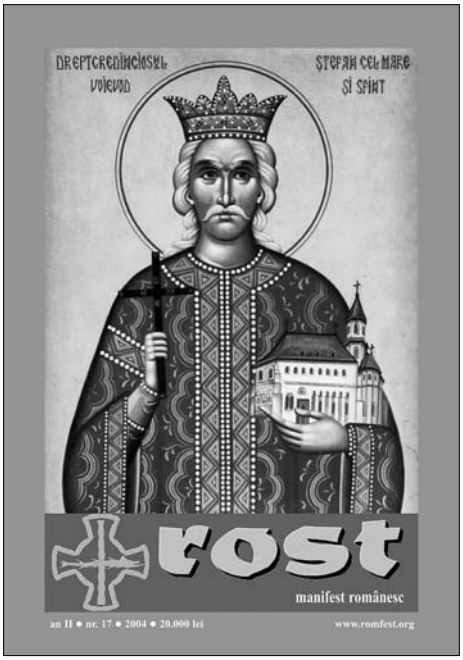

concentrează o frumoasă şi echilibrată „împreună rostire“, în grai ortodox şi românesc, în dublu înţeles: pe de o parte, a minunatului colectiv redacţional, pe de alta, a personalităţilor despre care s-a scris şi care „grăiesc“ mai ales prin pilda vieţii lor. Revista mi-a oferit mereu bucuria de a vedea cât de mult preţuiesc ostenitorii ei Ortodoxia românească şi pe slujitorii care s-au evidenţiat într-un fel sau altul, fie că este vorba de teologi consacraţi (Dumitru Stăniloae, Nichifor Crainic, Teodor M. Popescu, Constantin Galeriu), fie de mari duhovnici (Arsenie Boca, Benedict Ghiuş, Arsenie Papacioc, Ilie Cleopa, Teofil Părăian, Constantin Voicescu), fie de personalităţi laice ortodoxe, multă vreme pe nedrept extrem de puţin cunoscute (N. Paulescu, Petre Ţuţea, V. Băncilă, Nae Ionescu, M. Vulcănescu, E. Bernea, S. Mehedinţi ş.a.).

Chiar dacă nu am împărtăşit întotdeauna anumite idei şi accente presărate în paginile revistei (cum, bineînţeles, nici cu ideile mele nu trebuie să fie toată lumea de acord!), rămân îndatorat ostenitorilor ei mai ales pentru amănuntele bio-bibliografice legate de această din urmă grupare, întrucât ele mi-au folosit în mare măsură la redactarea unei prelegeri a cursului de Catehetică pentru doctoranzi, intitulată „Pedagogi laici în sprijinul catehezei ortodoxe“. Dacă se cunoaşte bine, în general, contribuţia catehetică a teologilor, a pedagogilor laici a fost efectiv ignorată, mai ales în perioada de tristă amintire. Iar contribuţia lor a fost (şi rămâne) de mare consistenţă, aşa cum consistentă este şi a intelectualilor laici creştini ortodocşi de astăzi, dintre care unii scriu cu dăruire şi reală conştiinţă misionară şi în paginile revistei *Rost*.

Pr. Prof. Vasile Gordon,
Biserica „Sf. Ilie-Gorgani“ din Bucureşti

Tinerii care au sunat re-deşteptarea

La una dintre mult doritele sale vizite la Montreal [adevărată zi de sărbătoare pentru întreaga comunitate românească, dar mai ales pentru noi cei câţiva legaţi de acelaşi ideal, de aceeaşi credinţă, de amintiri, doruri, evenimente şi atitudini, ca să nu zic lupte, atât din trecut, când am simţit din plin „binefacerile“ gulagului, cât şi din lunga viaţă de exilaţi sau deportaţi politic trăită în afara graniţelor], Părintele Calciu ne-a vorbit cu patos, ca de fiecare dată când era în cauză tineretul, pentru care şi la care avea întotdeauna deschise porţile inimii, despre câţiva tineri ortodocşi extraordinari ce vor scoate o revistă menită să pună în evidenţă mediul istoric şi social în care au apărut mari personalităţi culturale, bisericeşti şi politice care fac onoare ţării, victime ale celor trei dictaturi şi a ocultelor.

Era vorba despre revista *Rost*, care ne prezenta o nouă elită călită în cruciada anti-ateistă, personalităţi bisericeşti şi intelectuale sau *oameni de rând* care, cu vorba, cu scrisul sau cu arma în mână, au apărat Crucea şi Neamul până la sacrificiul suprem. Ei erau cei mai redutabili duşmani ai forţelor iadului. Ei sunt mărturisitorii care au pătimit pentru Hristos. Ei sunt *sfinţii închisorilor*.

Revista şi Asociaţia *Rost* îşi dedică activitatea recunoaşterii şi cinstirii martirajului lor.

Rost onorează supravieţuitorii gulagului roşu, martori nedoriţi, care, aşa cum spunea Petre Ţuţea, mulţumesc Domnului că le-a oferit onoarea să sufere pentru neamul lor. Cu mo-

destie şi demnitate, ei ne vorbesc de căderile, ca şi de ridicările lor supraomeneşti, iar suferinţele lor impresionante ne învaţă că trebuie să iertăm, dar în acelaşi timp şi că nu avem voie să uităm.

La vremea când aflam de la Părintele Calciu despre ce vrea să facă *Rost*, ne-a bucurat ochii sufletului numărul-pilot al revistei, care trecea din mână în mână, stârnind uimirea şi admiraţia pentru un tineret pe care îl uitasem atunci când nu-l criticasem, un tineret care ne amintea nouă, bătrânilor, că, la rândul nostru, în tinereţe am avut parte de aceleaşi prejudecăţi.

Tinerii aceştia ne-au dat semnalul de redeşteptare; aveau nevoie de colaborarea şi îndrumarea *don quijoţilor* anchilozaţi ai trecutului, de la care să preia ştafeta, pentru a continua lupta.

Era în anul 2002. Au trecut aproape nouă ani de la numărul-pilot la numărul 100, pe parcursul cărora am învăţat să îi apreciem şi să îi cunoaştem pe cei de la Rost.

Echipa de la *Rost* este mai presus de aprecierile noastre, oricât ar fi de elogioase. Dar îmi iau îndrăzneala de a transmite, în numele bătrânilor supravieţuitori ai gulagului comunist, mulţumirile şi recunoştinţa noastră pentru lucrarea acestei echipe.

Dumnezeu să vă ajute, să vă răsplătească şi să vă lumineze pe aceeaşi cale dreaptă!

Vasile Jaques Iamandi,
fost deţinut politic

Dictatul ideologic sub care trăim e mai puţin umilitor

Revista *Rost* am început s-o citesc în urmă cu patru ani, atras de aura clandestină care îi învăluia numele. E vorba de acel halou de precauţie fricoasă pe care o citeam pe feţele intelectualilor atunci cînd auzeau pronunţîndu-i-se titlul. După cîteva numere mi-am dat seama că aveam de-a face cu un gest de noblеţe privind recuperarea acelor personalităţi româneşti despre care fusesem educat de acasă că nu e bine să vorbesc în public. Gestul acesta de îndrăzneală în spirit era cu atît mai impresionant cu cît se petrecea pe fundalul unei prese timorate, ai cărei protagonişti erau reprezentaţi fie de gazetari fără prestanţă culturală, fie de intelectuali fără tresărire de orgoliu. Nu-l cunoşteam atunci pe Claudiu Târziu şi, dacă ar fi fost să-l judec după bîrfele care circulau pe seama lui, ar fi trebuie să mă feresc de el ca de un personaj dubios pînă în măsuva oaselor. Cînd l-am cunoscut, am trăit senzaţia reîntîlnirii cu un om pe care îl cunoaştem de foarte mult timp, afinităţile pe care ni le-am descoperit ţinînd loc de orice alte declaraţii de conjunctură. E foarte bine că *Rost-ul* şi Claudiu Târziu există. Cu ei, dictatul ideologic sub care trăim e mai puţin umilitor.

Sorin Lavric,
scriitor

Recuperarea trecutului ne arată rostul nostru

Puţinele poezii ale lui Radu Gyr pe care le ştiam înainte de ’89, le învăţasem pe de rost. Numai prezenţa lor scrisă reprezenta în aceea vreme un pericol.

Nume ca Petre Ţuţea, Nicolae Paulescu, Valeriu Gafencu, Sandu Tudor, Ernest Bernea, Vasile Lovinescu şi atâţia alţi mari români erau rostite în şoaptă în regimul comunist. Despre mulţi alţi

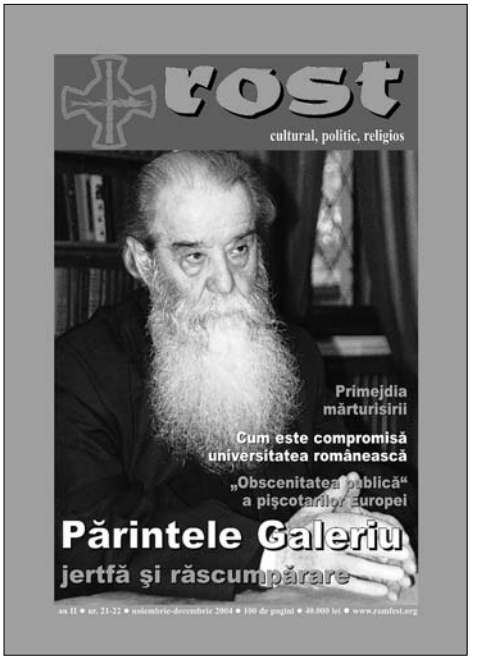

români demni de toată considerația nici măcar nu auzisem. Informațiile despre ei erau păzite cu străşnicie de mai marii vremii. Nu se doreau alte modele în afara celor propuse de regimul comunist. Comuniştii simțeau bine pericolul: să nu cumva să întrezărim adevăratul nostru rost.

În această perioadă de tranziție, pe care unii o vor veşnică, în care alergăm toată ziua orbiți doar de un rost material, puțini dintre noi mai avem timp şi voință să conştientizăm cât de dependenți suntem de fapt de aceste modele, de aceste repere morale şi culturale care ne ajută să ne regăsim identitatea, să ne înălțăm puțin, să avem spre ce aspira, să fim mândri că suntem români. Iată de ce avem să mulțumim revistei *Rost*.

Nicolae Mărgineanu,
regizor de film

O publicație la superlativ

În peisajul revuistic actual, prin profilul său – *revistă de cultură creştină şi politică* – *Rost* este o publicație care a devenit de mult referință pentru teologi şi literați, dar şi pentru tinerii studioşi, care în lucrările lor de licență, masterat sau doctorat citează din articolele publicate aici.

Directorul acestei reviste, dl Claudiu Târziu, a reuşit ca prin permanentizarea câtorva rubrici – „Martori ai veacului", „Repere", „Interviu", „Decantări", „Cealaltă Românie", „La rost", „In memoriam" – să-i dea o ținută academică.

Fiecare număr e centrat pe evocarea unei personalități culturale, fie din lumea scriitoricească, fie din cea a teologilor cu har.

Din aceste considerente, orice alte formulări în termeni superlativi la adresa revistei sunt insignifiante, pentru că *Rost* este o publicație ea însăşi la superlativ.

Prof. Dr. Const. Miu,
publicist

Un reper de normalitate în publicistica românească

M-am decis foarte greu să scriu despre *Rost* la acest moment aniversar. Deşi mă număr printre cititorii permanenți ai revistei, mărturisesc că nu-mi este uşor să aşez pe hârtie gânduri şi impresii despre impactul pe care l-a avut în peisajul publicistic românesc. Există pericolul folosirii unui limbaj de lemn, specific mai ales nouă, slujitorilor altarelor, care mai mult încurcă decât luminează. E foarte greu de surprins şi de descris toate simțămintele pe care le-am trăit personal pe parcursul a opt ani alături de această revistă. În primul rând am descoperit în *Rost* un *izvor de lumină*, pentru că am luat contact cu viața unor personalități excepționale din istoria culturii şi spiritualității româneşti, de regulă ignorate de corifeii societății civile şi culturale româneşti şi despre care la momentul apariției revistei ştiam foarte puțin sau nimic: Nicolae Paulescu, Sandu Tudor, Nae Ionescu, Valeriu Gafencu, Ernest Bernea, Vasile Voiculescu, Iustin Pârvu, Simion Mehedinți, Ioan Ianolide, Nicodim Măndiță, Alexandru Mironescu, Teodor M. Popescu, Gheoghe I. Brătianu, Alexandru Busuioceanu etc.

Într-un recent dialog pe care l-am purtat cu academicianul Răzvan Theodorescu acesta îmi mărturisea că unul dintre atuurile Ortodoxiei este forța *laicatului*. Deşi la nivel instituționalizat şi ierarhic Biserica noastră nu a ştiut să-şi apropie laicatul în vederea unei colaborări fructuoase, au existat totuşi mulți intelectuali mărturisitori ai Ortodoxiei, care şi-au asumat singuri sarcina, deloc uşoară, de a fi mărturisitori ai Evangheliei în cetate. Directorul revistei *Rost*, Claudiu Târziu, ne-a demonstrat prin cele 100 de numere ale revistei că putem fi în acelaşi timp buni creştini, buni patrioți şi adevărați mărturisitori ai lui Hristos în viața cetății, respectându-i pe ceilalți care sunt pe alte baricade. Prin demersul publicistic al revistei *Rost* am înțeles că între credință şi atitudinea civică nu există contradicție. Creştinul ortodox nu trebuie să se retragă din viața cetății pentru a fi un autentic mărturisitor al lui Hristos.

Rost însemnă în acelaşi timp un *reper de normalitate şi echilibru* în publicistica românească. Am descoperit prin intermediul revistei multe dintre frumusețile Ortodoxiei, precum şi mireasma marilor duhovnici ai Ortodoxiei (Iustin Pârvu, Arsenie Papacioc, Constantin Galeriu, Constantin Voicescu, Adrian Făgețanu, Ioanichie

Bălan, Benedict Ghiuş, Rafail Noica, Roman Braga, Sofian Boghiu, Nicodim Mândiță etc). De asemenea, *Rost* a vorbit credibil şi nuanțat despre episoade controversate ale istoriei naționale, în special privind perioadă interbelică.

Un alt aspect care consider că trebuie evidențiat este acela al *dezbaterilor echilibrate*, la zi, ale evenimentelor politice şi bisericeşti din societatea românească, care sunt de mare impact pentru destinul nostru politic şi bisericesc. *Rost* a oferit cititorilor analize serioase şi ziditoare, care, de multe ori, îi preveneau pe cititori de diversiunea şi capcanele în care puteau să cadă prin intermediul unor interpretări greşite. Nu în ultimul rând trebuie să amintim de implicarea *Rost* în manifestări de popularizare a marilor personalități românești care au trecut prin temnițile comuniste. Ne gândim aici la expoziția organizată la nivel național: „Pe drumul Învierii".

Evident că e greu de surprins toate aspectele care au întreținut spiritul revistei Rost pe durata a o sută de numere. Efortul redacției este cu atât mai lăudabil cu cât revista a avut de înfruntat în decursul timpului atât ostilitatea unor corifei ai societății civile, cât şi a unor vârfuri din lumea bisericească.

Conchid: *Rost* înseamnă o oază de spiritualitate românească, un izvor nesecat de lumină şi frumusețe duhovnicească şi, în acelaşi timp, un reper de normalitate şi echilibru în peisajul publicistic românesc!

Preot Ion Alexandru Mizgan,
Biserica „Sf. Ap. Andrei" din Oradea

În căutarea *rostului pierdut* al neamului

Revista *Rost*! Prieteni întru căutarea *rostului pierdut* al neamului nostru. Refacerea unei identități distruse cu metodă nu poate începe fără recuperarea memoriei noastre colective. Demnitatea noastră viitoare nu se poate hrăni decât din reperele demnității noastre trecute – aşa cum sunt ele reamintite, număr de număr, în revista *Rost*. Rezervorul cu personalități exemplare ale neamului nostru cuprinde cu certitudine mult mai mult decât o sută de nume, multe care aşteaptă încă să fie descoperite şi cunoscute. Aşadar: mai e „rost" de muncă şi de aici înainte!

Bogdan Munteanu,
publicist

Rost este un semn de recunoaştere

Ce-mi place la *Rost*? Îmi place programul Asociației care a produs revista Rost. Este printre puținele căreia îi pasă cu adevărat şi implicat de Neam şi de Țară, într-o vreme când celor mai mulți aceste conținuturi scumpe, vitale nouă, li se par desuete şi consideră că a te ocupa de ele este o pierdere de vreme.

Îmi plac protectorii Asociației: cu totul şi cu totul unicii Sfinți Martiri Brâncoveni. Cu şase martiri lângă tine, ai asigurat şi modelul şi izbânda, dincolo de aparențele lumeşti.

Îmi place fața revistei, respectiv coperta. Te atrage, te cheamă. Îți promite ceva de preț şi, pe urmă, nu te dezamăgeşte. Propune totdeauna un chip care este oglindire tulburătoare a Chipului. Oameni care ar trebui să binemerite din partea societății în mijlocul căreia au lucrat cu totală jertfelnicie. Puse alături, toate, constituie o galerie cu adevărat națională de portrete tulburătoare, o elită în sensul cel mai înalt şi mai curat al termenului. Şi îmi place că, în privința elitei, vederile mele şi ale *Rost*-ului se întâlnesc. Pentru că sunt cele ale Bisericii.

Îmi plac, în marea lor majoritate, colaboratorii *Rost*-ului. Au fost atrase, fie şi ocazional, numele cele mai importante ale celor ce lucrează cu condeiul pentru Biserica noastră, asumându-şi cauza ei.

Îmi place faptul că revista explorează şi acolo unde zăcămintele de informații sunt relativ reduse. O face în chip recuperator, pentru persoane în legătură cu care fiecare fărâmă de mărturie estre extrem de prețioasă.

Îmi place aerul ei, deodată tineresc şi matur responsabil. Iar tinerețea-i este debordantă, molipsitoare, tonică.

Îmi place că există meserie în construcția revistei, că nu face rabat de la calitate, chiar dacă lucrează cu o echipă minusculă.

Îmi place combativitatea curajoasă a revistei. Eu nu pot fi combativ, pot fi, până la un punct, luptător. Aşadar, când este cazul, revista ştie să ia la rost. Este adevărat, mi s-a părut că, uneori, această combativitate a scăpat de sub un control riguros, apărând, de pildă, raportări prea acide la unii membrii ai ierarhiei. Critica trebuie să aibă totdeauna în vedere un țel recuperator, nu demolator.

Îmi place foarte tare jupânul: Claudiu Târziu! Un om plin de ardoare, animat de energii inepuizabile, genul de cavaler (căci este un iscusit spadasin al cuvântului!) obişnuit să lupte şi singuratic pentru cauza Ortodoxiei, chiar şi atunci când, în unele situații, ea pare lipsită se sorți de izbândă imediată.

Îmi place că revista se constituie într-un semnal bun de recunoaştere. Când o vezi la cineva, ştii că-i un om de-al tău, că te leagă o cauză comună, că poți avea încredere în el.

Îmi place că revista a răzbit, frumoasă şi mândră, până la numărul 100, depăşind, numai ea ştie cum, precaritatea mijloacelor financiare. 100 este un număr fermecat, la care visează mai fiecare vieţuitor. Ar vrea să ajungă la 100 cu putințele şi prospețimea tinereții de la 20-25. Ei bine, *Rost* reuşeşte în chip benefic această performanță.

Îmi place înainte de toate şi după toate numele.

Ca o sumă a toate, îmi place că *Rost*-ul are un rost! Iar rostul ei, acesta este: a-L mărturisi pe Hristos curajos, până la capăt!

Ce-i doresc? Să rămână întru mulți ani bine rostuită, aşa cum de acum şi mai mult decât atâta. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi în slujba lui Dumnezeu!

Costion Nicolescu,
doctor în teologie, publicist

Rost dă temei speranței pentru un mâine mai bun

Este un merit special ca, în epoci tulburi sau de o amăgitoare strălucire, să descoperi minți lucide şi mature, care au curajul de a gândi pentru eternitate

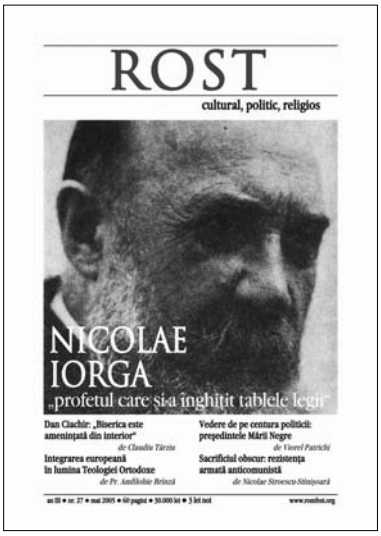

şi nu pentru firavul entuziasm al unui prezent incert. Cei care au inițiat şi susținut revista *Rost* au părut nişte nebuni frumoşi, care s-au încăpățânat să se opună curentului globalist ispititor şi să construiască, aproape din nimic, după o jumătate de secol de beznă comunistă, o identitate românească menită a ține în picioare ceva din gloria istorică a națiunii române. Într-o societate est-europeană aflată în plină derută a valorilor, care se moderniza şi se transforma căpătând noi contururi, multe din ele străine fibrei autentice, *Rost* a ales să se întoarcă spre interior, pentru a recupera ceea ce era pe cale de a se pierde şi pentru a clădi ceea ce poate fi un nou profil identitar al românilor. Respectând lumea şi spațiul global, Rost a revigorat naționalul, particularul, specificul local, redescoperind „lumea noastră", făcând educație, oferind speranță pentru un mâine în care să se regăsească toți românii, mai mândri de noi decât azi.

Dr. Paul Nistor,
cercetător, Institutul
de Istorie „A.D. Xenopol" Iaşi

Rostitorii au devenit rostuitori

Echipa revistei *Rost* a înțeles încă de la început rostul unei aristocratice străduanii depuse de mai bătrâna (şi acum, din păcate, dispăruta) publicație „Puncte Cardinale": afirmarea unor repere spirituale şi orientări în încâlceala dialec-

tică – veche şi nouă – a perioadei postdecembriste. Şi nici nu se putea altfel, de vreme ce această echipă a ales pentru revistă un nume care, conceptual, conține şi cauzalitatea şi finalitatea oricărei nobile vreri.

Cu altă putere, cea a tinereții, şi mai mult entuziasm, specific sufletelor încă nerăscolite de furtunile vieții, *rostitorii* au devenit, cu fiecare an trecut, *rostuitori* ai unei alte lumi româneşti – una animată de dragostea de Dumnezeu şi de neam. Lucrarea lor este mângâierea apusului nostru, a celor care odinioară am încercat, de asemenea, să schimbăm în bine lumea românească.

Marcel Petrişor,
scriitor şi fost deținut politic

O elită pentru Dumnezeu

De la apariția sa şi până acum revista *Rost* s-a remarcat în peisajul tulbure al presei noastre printr-o tonalitate clară, asumându-şi nobila misiune de a readuce valorile spiritualității ortodoxcreştine în memoria cititorilor, precum şi de a pune în lumină, prin mărturii, documente, interviuri, personalități uitate sau voit marginalizate în anii regimului comunist. În al treilea rând, revista a acordat un spațiu generos dialogurilor pe teme creştine, cu figure marcante ale clerului, cu distinşi oameni de cultură, din țară şi din străinătate.

Este meritul lui Claudiu Târziu, care a strâns în jurul lui o elită dornică să mențină trează chemarea Domnului şi trăirea în Duh a publicului mirean. În acest sens numele revistei, prin orientarea sa spirituală, atrage atenția asupra semnificației, a „rostului“ pe care îl dă vieții noastre credința. Nevoia de modele călăuzitoare este suplinită cu prisosință de această revistă meritorie, căreia îi doresc mulți, mulți ani dătători de bucurie şi har!

Monica Pillat,
scriitoare

O publicație însuflețită de duhul Dreptei tradiționale

Dacă la Hexagonalii actuali s-a găsit deunăzi un Antoine Compagnon, fost elev al lui Roland Barthes, care să-i readucă în atenția Noilor Europeni pe „antimodernii“ ultimelor două veacuri (din stirpea unor Joseph de Maistre, Edmund Burke, Du Bonald, Barbey d'Aurevilly, Leon Bloy, Drumont, Leon Daudet, Thibaudet, Julien Benda, E.M.Cioran sau Jean Paulhan), aici, la est de Tisa, revista *Rost*, şi încă de multă vreme, se nevoieşte la treburi similare, căci, iată, numărul 100 al curajoasei publicații e, cum se spune în dialectul franctirorilor, pe țeavă. Şi bine ne pare. Insuflețită de duhul Dreptei tradiționale, dar necomplexată, nici „dogmatizatoare“, ne păstrează vii, în paginile sale exigente, înaintemergătorii filosofici, sociologici, politici, religioşi, artistici sau numai literari. În ele, Petre Țuțea, Constantin Noica, Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Mircea Eliade, Paul Goma, Prințul Ghica, Vasile Băncilă, Vasile Marin, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, „sfinții închisorilor“, „Rugul aprins“, Părintele Nicolae Steinhardt, Grigore Caraza, Părintele Justin Pârvu sau Marcel Petrişor continuă să ne interpeleze, nădăjduim noi, cu folos, reamintindu-ne că avem un rost, lăsat nouă moştenire de antecesorii vrednici (la dreapta Domnului poziționați), în colțul acesta de lume supus, sireacul de el, erodărilor, viclenelor, diabolicelor erodări mondializant-manelizatoare.

AD INNUMERABILES ANNOS, AMICI BONAE VOLUNTATIS!

Luca Pițu,
scriitor

Rost ne descoperă că avem în genă demnitatea și credința

În acest moment societatea noastră este foarte bulversată, iar mai ales tinerii sunt sufocați şi derutați de falsele modele propuse de televiziune sau de jurnale.

Chiar dacă parte din ei încă nu sunt tentați să deschidă revista *Rost*, totuşi eu, ca mamă, trag nădejde că mâine vor fi fericiți să găsească pe un raft colecția *Rost*. Citind-o, vor fi foarte bucuroşi să afle cine a fost bunicul lor, cine au fost contemporanii bunicului. Îşi vor găsi mai uşor echilibrul

vieții lor decoperind că au în genă demnitatea şi credința, suferința şi răbdarea.

La mulți ani revistei *Rost*!

Maria Ploae,
actriță

Triumful Cenușăresei

Cunoştința mea cu revista *Rost* s-a făcut prin Claudiu Târziu. L-am văzut într-o fotografie unde părea fioros. Sever, triumfal, şef de oşti. Dar pe urmă am citit ce scrie şi mi-a plăcut. Îndârjirea lui era tivită cu motivație, pasiune şi cu un zâmbet ascuns. Credea în ce face şi era bucuros. Şi mai existau şi multe idealuri comune: respect pentru trecut şi tradiție, promovarea identității naționale şi credința în Dumnezeu. L-am poftit să colaboreze la revista „Formula As“, apoi l-am chemat în redacție şi l-am botezat „Căpitanul“. Astăzi, Claudiu Târziu îmi este coleg şi prieten, drag tovarăş de drum şi sfetnic la greu. Şi, între timp, a învățat să zâmbească, o performanță ce se poate vedea în fotografii. Iar cum e omul e şi revista. Serioasă, ambițioasă, morală, orientată cu îndârjire spre valori. Şi de un idealism temperat, exact cât trebuie ca să mențină aprinsă speranța. Patriotică fără spume, ataşantă pentru cei care au nevoie de adăpost sufletesc. Pentru cei care cred în acasă, care nădăjduiesc că se pot apăra de viitura tulbure a vremilor de astăzi prin identitate națională. Răsfățul şi bucuria de a fi român.

Cel mai mult în revista *Rost* îmi plac „dosarele vieții“, documentarele acelea zguduitoare despre martirii închisorilor, care asanează marea gaură neagră a istoriei noastre, reabilitând totodată noblețea şi demnitatea felului de a fi românesc – cu totul altul decât caricatura mizeră şi ruşinoasă lipită pe noi de clişeele comuniste.

Dar sunt şi lucruri care nu aş vrea să existe în *Rost*: exclusivismul religios, exacerbat câteodată, şi polemicile, uneori prea mărunte pentru un război aşa de important.

Făcută din puțin şi strâmtoare, dar nedesprinsă de vis, revista *Rost* seamănă cu povestea cenuşăresei transformată în prințesă. O izbândă plină de lumină şi bucurie, purtată prin lume pe un cal alb.

Sânziana Pop,
directorul revistei „Formula As“

Rost trezitor

În cei opt ani de apariție, importanța revistei *Rost* s-a vădit prin viziunea sa responsabilă, echilibrată, tradiționalistă şi ortodoxă asupra realităților culturale şi politice din societatea românească. Într-o lume în care laşitatea, mutenia şi compromisul sunt la ordinea zilei, trebuie încurajată orice inițiativă (cum este şi revista *Rost*) care are puterea şi demnitatea de a spune adevărul, atunci când sunt atacate fundamentele culturii, spiritualității şi istoriei româneşti. Revista *Rost* reprezintă în acelaşi timp şi şansa unui dialog fructuos dintre oamenii Bisericii şi intelectuali, dintre teologie şi cultură. Prin această revistă am reuşit, de asemenea, să ne cunoaştem mai bine o parte din marile modele ale conştiinței românești, precum Mircea Vulcănescu, părintele Dumitru Stăniloae, Mihai Eminescu, Horia Bernea, părintele Sofian Boghiu, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa sau Alexandru Mironescu.

La acest nou început de drum, ne rugăm pentru toți cei care sunt angajați în acest demers jurnalistic şi îi îndemnăm să depună toate eforturile pentru a-i trezi pe cât mai mulți dintre români la adevăratele rosturi ale vieții.

Ieromonah Teofan Popescu,
Mânăstirea Putna

Rostul revistei *Rost*

Ce rost are să editezi o revistă *Rost?* Dincolo de jocul de cuvinte, întrebarea este fundamentală dacă ne gândim la motivația care trebuie să funcționeze atunci când te aventurezi în spațiul public, când doreşti să susții o prezență comunitară, să te oferi cumva celor din jur fără să aştepți (mai) nimic în schimb. Dacă avem o boală socială deosebit de gravă la vârsta actuală a României, atunci ea constă tocmai în descurajarea sistematică a inițiativei. De la prieteni şi apropiați, primul sfat este să nu te „bagi“, să nu te implici, să rămâi, adicătelea, *„cool“*.

Vorba poetului – (nemuritor şi) rece. Sigur, există şi sindromul opus, al activismului pe orice temă şi la orice oră, indiferent de fus orar, anvergură, semnificaţie sau implicaţii. Cu toate acestea, pericolul real este mai curând cel de a nu face nimic, de a nu protesta când trebuie şi mai ales în faţa celor vizaţi. De aici şi până la lehamite, resemnare, absenteism electoral, dispreţ faţă de propria ţară/propriul destin, nu mai este decât un pas. Confruntaţi mediatic, zi de zi, cu prestaţia oamenilor noştri politici, oscilând între spectacol uman ieftin şi iresponsabilitate organizată, tendinţa de a întoarce spatele realităţii este mai mult decât de înţeles. Asumarea locului şi timpului rămâne singurul răspuns valabil la invitaţia de a demisiona din istorie. Atitudinea este cu atât mai justificată cu cât are în vedere recuperarea unor repere şi valori puse de comunism timp de jumătate de secol între paranteze. Aşa cum ne arată numerele tematice din Rost, arheologia timpului recent nu este ferită de pericole, simplificări sau lecturi unilaterale. Un motiv în plus de a participa la acest efort, de a contribui nu la rescrierea faptelor, ci la punerea lor cât mai nemijlocit cu putinţă în lumina memoriei celor de azi. Iată, aşadar, un rost, nu oricare, de a edita o revistă *Rost*!

Radu Preda,
teolog, scriitor, director fondator al Institutului Român de Studii Interortodoxe, Interconfesionale şi Interreligioase

Rost opreşte căderea conştiinţelor

Într-o Românie silită din toate părţile să-şi părăsească *rostul* ei în lume şi să îmbrăţişeze, într-o cumplită neorânduială, până la dizolvarea de sine, abstracţiile globalizante ale lumii „moderne“, sinucigându-se încet dar sigur, revista *Rost* îndeplineşte de mulţi ani, discret dar consecvent, pe cont propriu, ceea ce ar fi trebuit sa facă în mod organic o elită cultural-creştină a ţării, dacă aceasta n-ar fi fost între timp ucisă în puşcăriile comuniste. Revista *Rost* suplineşte asfel conştiinţa creştină a unui neam, dispărută sub regimul comunist. Şi precum Arhanghelul Mihail a oprit căderea îngerilor în iad strigând „Să luăm aminte!“, tot aşa, prin apelul la memorie martirică şi atitudine creştină, Rost opreşte căderea conştiinţelor într-o Românie ce şi-a pierdut *rostul*.

Dan Puric,
actor, regizor şi publicist

Mărturisitori ai identităţii naţionale

Am vizitat nu demult un mic muzeu din Danemarca, unde, pentru a coborî în sit, cobori de fapt în istorie. Pe perete, pe măsură ce parcurgi treptele, poţi citi anii:... 1600, 1200, 1000, 900... şi câţi mai sunt, până spre începuturile perioadei vikinge. Stau acolo mărturie o cruce cu rune „vorbitoare“, o casă din vremurile de demult – în care lumina nu se stinge niciodată – şi un ecran; sunt acolo prezente dovezi arheologice şi lucruri semnificative, texte, imagini şi voci. Micul muzeu creează atmosferă şi oferă informaţii esenţiale despre identitatea unui popor. Cam aşa văd şi revista *Rost*. Ce-i drept, nu o cunoaşte multă lume, dar ea este o voce a veacului. Sunt reunite cu rost mărturii esenţiale despre cele ce au fost, cele ce sunt şi cele ce ar putea să fie. Adică, un spaţiu care dacă nu exista trebuia inventat.

Teodora Roşca,
doctor în teologie şi iconar

Un produs de calitate

Puţine sunt publicaţiile destinate sufletului şi trupului spiritual aşa cum este lucrarea la care se ostenesc prietenii de la *Rost*, căci ostenire este ceea ce se face în aceste timpuri, pentru calitate. Fără să fie sprijiniţi financiar foarte mult, fără să caute „rating-ul“ cu orice preţ, pun pe piaţa media un produs de o calitate de netăgăduit. Şansa *rostuitorilor* constă însă în faptul că au susţinerea unor prieteni, a unor oameni care le apreciază munca şi care o vor aprecia şi de acum încolo, căci ceea ce este de calitate este sortit să dureze. Şi asta le dorim şi noi: cât mai multe apariţii editoriale, cât mai multe subiecte de aceeaşi intensitate spirituală, aduse în atenţia cititorilor, şi cât mai mulţi truditori care să li se adauge.

Daniela Soros,
redactor coordonator Romanian Global News

O publicație rarissimă

Constantin Noica, în *Rostirea filosofică românească*, vorbind despre plurisemantismul cuvîntului *rost*, bănuie că, încă de timpuriu, a însemnat *întîi ordinea, apoi modul de a-şi întocmi viața, în fine sensul, înțelesul, rațiunea.* Aceste multiple înțelesuri abia prin rostire (un produs al *rostului*) se pun în ordine.

Nu altceva a încercat şi a reuşit, în cei o sută de paşi, revista de cultură creştină şi politică ce poartă un nume întru totul adecvat, *Rost.* Puterea şi abnegația echipei redacționale, condusă de Claudiu Târziu, întru slujirea tradiției naționale şi credinței româneşti prin cultivarea marilor personalități martirice, au dat sens şi substanță unei publicații rarissime în actul publicistic.

Dumnezeu să vă ajute şi să nu vă părăsiți *Rost*-ul pe care cu atîta sîrg şi pricepere îl grădinăriți.

Cassian Maria Spiridon,
redactor-şef al revistei „Convorbiri literare" şi preşedinte al Filialei Iaşi a Uniunii Scriitorilor

Pentru reabilitarea modelului

Într-o lume în care sensul cuvântului *model* a fost uzurpat de modelling, revista *Rost* a venit cu putere pentru a pune lucrurile la locul lor. Nu de modelling avem nevoie, de tinere şi tineri care pretind că-şi şlefuiesc trupul pentru a avea succes în viață, ci de model interior care are alt efect asupra unui tânăr. Îl modelează în sensul cerut de ideea spirituală şi nu are nici o legătură cu exigențele caselor de modă. Revista *Rost* a vrut tot timpul să ne dea acest ajutor, să ne apropiem din nou de ideea de model, să vedem dacă mai sunt modele într-o civilizație deturnată de la scopurile ei firești şi dacă noi, cei tineri mai ales, mai avem şansa să ne supunem viața în sens creator iubirii față de adevăratele modele. Părerea mea este că în mare măsură a reuşit. Evident, nimic nu este perfect şi probabil că de-a lungul anilor şi în revistă s-au strecurat nişte accente care nu modelează, ci deformează, dar aceasta este inevitabil. Oricum, cei dezorientați au găsit în *Rost* un sprijin, un reazăm, un drum. Este cel mai important.

Dan Stanca,
scriitor şi jurnalist

Rost e o necesitate

De-a lungul celor 100 de numere, „Rost" a găzduit opinii diverse, fapt cu atât mai notabil cu cât revista are o direcție editorială bine conturată, care îmbrățişează un câmp larg, care merge de la omagierea personalităților culturii române, până la subiecte de natură religioasă, istorice sau de politică prezentă. Publicația s-a dovedit astfel a fi un spațiu al libertății, fapt care merită subliniat mai cu seamă întrucât, în timpul măsurat de cele 100 de numere, revistele similare ca gen nu s-au dovedit a fi la fel de generoase cu găzduirea punctelor de vedere adverse. Iată de ce cuvântul care îmi stăruie în minte este cel de „necesar".

Felicitări redacției pentru efortul depus, felicitări Claudiu Târziu (căci ştiu că orice întreprindere de gen stă cel mai adesea în efortul câtorva oameni, iar uneori chiar a unuia singur!) şi la cât mai multe apariții! Şi străduiți-vă să rămâneți aşa cum sunteți: o necesitate!

Mircea Stănescu, istoric

O revistă curată cu adevărat

În tot acest bazar urât mirositor de publicații de tot soiul, iată o revistă curată în adevăratul sens al cuvântului. Şi asta începând cu ce şi-a propus să facă: răspândirea Cuvântului şi călăuzirea oamenilor pe calea mântuirii, cu numeroase exemple din scrieri şi din vieți trăite.

Fie ca această revistă să reziste cât mai mult şi mai ales să fie cunoscută şi citită de cât mai mulți oameni! Amin!

Cătălin Tîrcolea, muzician

Să ne recunoaştem după rostul nostru în viață

Într-o țară al cărui singur *rost* pare a fi acela de a-şi augmenta în fiecare lună (în mod expo-

nențial) numărul de cetățeni stresați, frustrați şi deprimați, opt ani de apariții cu aceeaşi regularitate a unei publicații care ia la *rost* degradarea constantă a politicii, culturii şi credinței unui neam, poate părea o luptă cu morile de vânt. Probabil asta simt adesea şi cei cărora le datorăm această sută de apariții, desi eu cred sincer că ei fac parte dintre puținii care mai ştiu sau mai simt că în viață există doar două alegeri majore: fie accepți lucrurile aşa cum sunt (o varianta facilă şi foarte răspândită la români), fie alegi să-ți asumi responsabilitatea de a face ceva pentru a le schimba. Unii, mult mai înțelepți decât mine, spun că scopul vieții este o viață cu scop. Tot ei mai spun că nu suntem aici pentru ca să învățăm, deoarece noi ştim deja şi trebuie doar să ne reamintim. Eu cred că viața capătă cu adevărat un *rost* dacă realizăm că suntem aici pentru ca să învățăm cum să ne reamintim! Dar eu nu sunt un înțelept, ci doar un biet visător. Visez la o lume unde să ne recunoaştem nu după nume, funcții, diplome sau avere, ci după rostul nostru în viață.

Dr. Ovidiu Tudoran, medic şi publicist

O revistă de resurecție morală şi spirituală

Chiar numele acestei reviste de excepție te îndeamnă să-ți reevaluezi menirea, să cercetezi mai atent tâlcul lumii, să ajungi la o aşezare existențială duhovnicească şi de comuniune cu aproapele, evitînd tragismul căilor paralele: calea laică şi cea religioasă, plasîndu-te de fapt în orizontul de aşteptare al lucrului şi nu al sub-lucrului.

În ce fel poate face o revistă o asemenea lucrare asupra cititorilor săi? Prin cultivarea continuă a unui spirit creştin în subiectele abordate, prin rubrici trezvitoare, dar mai ales prin cultivarea programatică a adevăratelor repere şi modele din cultura şi spiritualitatea românească precum: Constantin Noica, Vasile Voiculescu, Ieroschimonahul Daniil (Sandu Tudor), Olga Greceanu, Mircea Vulcănescu, Nicolae Steinhardt, Părintele Calciu, Părintele Rafail Noica, Părintele Arsenie Papacioc şi mulți, mulți alții, revista *Rost* contribuind astfel cu consecvență la re-învierea sufletească şi morală a acestui popor.

„Taci tu, să vorbească faptele tale" – ne sfătuieşte Sfîntul Isaac Sirul. Ei bine, acesta e şi rostul unei reviste de *resurecție morală şi spirituală*: să prezinte martorii veacului, viețile lor vorbind despre forța rugăciunii, despre jertfă şi mîntuire, despre plinătatea şi frumusețea ortodoxiei.

Liliana Ursu,
scriitoare

Iubirea de neam şi evlavia pentru creştinismul nostru

Citesc revista *Rost* cu plăcere şi interes, întîi de toate pentru pasiunea adevărului care o însufleteşte.

În această vreme a oboselilor istorice, a conştiințelor subțiate ori în clătinare, a descurajării multora dintre cei drepți, a scăderii simțului datoriei, efortul ei pentru reabilitarea identității româneşti, astăzi nesocotite ori maculate, a sentimentului de onoare şi de mîndrie națională este reconfortant. Departe de verva jurnalistică frivolă, de zarva ei de multe ori diabolică, de agitația penibilă a subculturii, ori de individualismul feroce, în revista *Rost* se strevede cu uşurință iubirea de neam, de popor şi de țară, evlavia pentru creştinismul nostru mai mult decît milenar şi venerarea celor ce s-au jertfit pentru România reală ori ideală.

La cele o sută de numere apărute, îi urez o sută de ani de viață!

Prof. univ. dr. C.D. Zeletin,
membru al Academiei de Ştiințe Medicale,
preşedintele Societății Medicilor Scriitori
şi Publiciști din România

Pr. Amfilohie, Claudiu Târziu, Răzvan Codrescu, pr. Mircea Bejenaru şi Ioan Enache, la deschiderea expoziţiei „Pe drumul Învierii în Bacău“, iunie 2010

Bucureşti, 2003. Claudiu Târziu împreună cu Ion Gavrilă Ogoranu, fost luptător în rezistenţa anticomunistă armată şi senator al Rost

Chişinău, iunie 2008. Nicolae Dabija şi Claudiu Târziu

Chişinău, martie, 2011. Claudiu Târziu, pr. Teofoan Popescu de la Mănăstirea Putna şi Iulian Rusanovschi, preşedintele ASCOR Chişinău, la deschiderea expoziţiei „Pe drumul Învierii“

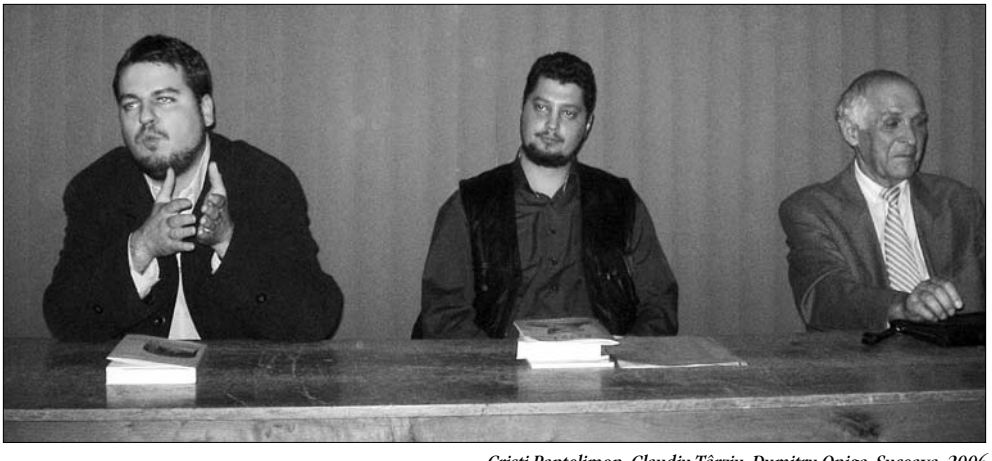

Cristi Pantelimon, Claudiu Târziu, Dumitru Oniga. Suceava, 2006

Iaşi, sept. 2003, Casa Pogor. De la stânga - Marcel Petrişor, Răzvan Codrescu, Pr. Gh. Calciu, Mihail Albişteanu, Claudiu Târziu şi Dan Jumara

Sibiu, 19 oct. 2006. Răzvan Codrescu, Pr. Amfilohie şi Claudiu Târziu

J.V. Iamandi (dreapta) şi Claudiu Târziu, la ziua lui Gabriel Constantinescu (stânga). 2006

În chilia părintelui Iustin. 17 februarie 2009

Dan Puric, Claudiu Târziu şi Tiberiu Lovin

Pr. Arsenie Papacioc, de vorbă cu Claudiu Târziu. 2006

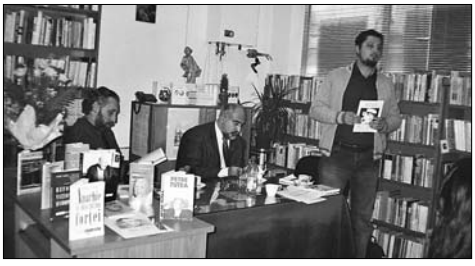

Decembrie, 2005, Biblioteca Metropolitană - Filiala Ioan Slavici, la Evocarea lui Petre Ţuţea. Claudiu Târziu, Varujan Vosganian şi Marian Munteanu

Lista semnatarilor în revista Rost

(numărul-pilot, decembrie 2002 – numărul 100, iunie 2011)

Lista alfabetică de mai jos cuprinde numai numele celor care au scris texte, au făcut fotografii sau au prestat lucrări special pentru Rost, ori care ne-au dat personal îngăduința de a le prelua/traduce materiale apărute în alte publicații (din țară sau din străinătate). N-am trecut aici pseudonimele şi numele celor cărora le-am preluat aricole din periodice, cărți sau alte surse fără acceptul direct.

Unii colaboratori au rămas fideli revistei, alții (după o prezență mai mult sau mai puțin îndelungată) s-au îndepărtat de ea. Tuturor li se cuvin, însă, mulțumirile noastre.

Se cade să închinăm un gând pios şi plin de recunoştință celor ce au părăsit, între timp, lumea aceasta (în dreptul numelor respective figurează semnul crucii), dar pe care-i păstrăm vii în inimile noastre.

A

• Albişteanu, Mihail (profesor de istorie, publicist, Iaşi; redactor al revistei Rost, vicepreşedinte al Asociației „Rost“)

• Allaire, Yvan (prof. univ. dr., Montreal, Canada)

• Alupei, Silviu (jurnalist, Bucureşti)

• Alui Gheorghe, Adrian (scriitor, fondator şi director al revistei „Conta“, Piatra Neamț)

• Anania, [Valeriu] Î. P. S. Bartolomeu (scriitor, mitropolit al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului) ✞

• Andrei, Răzvan (licențiat în Filosofie, Bucureşti)

• Andronescu, Demostene (fost deținut politic, istoric, scriitor, membru al Senatului Asociației „Rost“)

• Anghel, Alexandru (traducător şi publicist, Bucureşti)

• Anisescu, Cristina (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)

• Ardeleanu, George (lector univ. dr., Univ. Bucureşti)

• Aroneasa, Antonio (preot, Braşov, redactor al Rost)

• Aroneț, Silviu (redactor coordonator al revistei „Gând şi slovă ortodoxe“, Vatra Dornei – Suceava)

B

• Baciu, Petru C. (fost deținut politic, poet şi memorialist, membru al Senatului „Rost“)

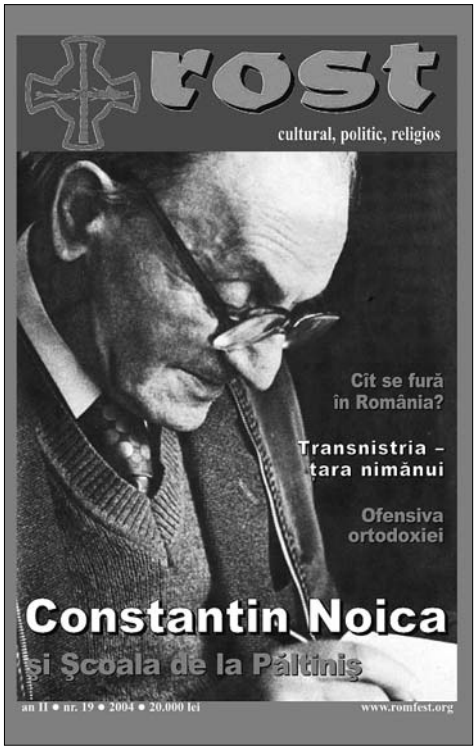

• Baconsky, Teodor (teolog, eseist, diplomat, ministrul de Externe al României)

• Balint, Nicolae (profesor de istorie, Tîrgu-Mureş)

• Baltasiu, Radu (prof. univ. dr. la Facultatea de Sociologie a Universităţii Bucureşti, director al Centrului European pentru Studii în Probleme Etnice al Academiei Române)

• Barbu, Violeta (doctor în Filologie, cercetător la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", Bucureşti)

• Baştovoi, Savatie (ieromonah, Mănăstirea Noul Neamț, Republica Moldova)

• Bazon, Irina (licențiată în Litere, traducător, publicist, Iaşi)

• Băcăuanu, Mihail (teolog, publicist, fondator şi *webmaster* al unor *site*-uri pe internet pentru apărarea şi promovarea ortodoxiei)

• Bădiliță, Cristian (scriitor, doctor în istoria creştinismului timpuriu, Paris)

• Bădulescu, Dan (preot, Bucureşti)

• Bălan, Filoteu (monah, Mănăstirea Petru Vodă – Neamț)

• Bălănescu [Stănescu], Flori (cercetător principal III, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, reprezentantă editorială a lui Paul Goma în România)

• Benea, Grigorie (ieromonah, Mănăstirea Nicula, doctorand în Teologie la Salonic – Grecia)

• Berghia, Ion (prof. univ. dr. la Universitatea „Petre Andrei" – Iaşi, fondator şi coordonator al revistei „Dor de Basarabia")

• Bistriceanu, Corina (conf. univ. dr. în Sociologie, Univ. „Spiru Haret" – Bucureşti, publicist)

• Boboc-Cojocaru, Alexandru (doctorand în Ştiințe Politice, Univ. „Al. I. Cuza" – Iaşi)

• Boer, Alexandru (licențiat în Drept, publicist)

• Bodnărescu, Cristian (jurnalist, Iaşi)

• Boldea, Iulian (prof. univ. dr., Universitatea „Petru Maior", Tg. Mureş)

• Botez, Adrian (prof. dr., critic literar, scriitor, Adjud – Vrancea)

• Botezan, Gabriel (preot, Constanța)

• Braga, Roman (arhimandrit, duhovnicul Mănăstirii ortodoxe „Adormirea Maicii Domnului" din Jackson, Michigan, SUA., fost membru al mişcării „Rugul Aprins", fost deținut politic)

• Brânză, Amfilohie (ieromonah, duhovnicul Mănăstirii Diaconeşti – Bacău)

• Buruiană, Claudia (sociolog, publicist, Bucureşti)

• Butnaru, Nicu (inginer, Bucureşti; corector şi şef al difuzării Rost)

C

• Calciu-Dumitreasa, Gheorghe (preot, profesor, fost deținut politic, publicist, fost preşedinte de onoare al Asociației „Rost") ✞

• Capsali, Iulian (regizor de film documentar, publicist, Bucureşti)

• Carp, Lavrentie (ieromonah, Schitul Tarcău – Neamț)

• Carp, Radu (doctor în Drept, profesor universitar la Univ. Bucureşti, director al Institutului Diplomatic Român)

• Camen, Dan (licențiat în Teologie, publicist, Craiova)

• Catrinoiu, Ilie (licențiat în Teologie, publicist, Bucureşti)

• Căbaş, George (profesor şi publicist, Sibiu)

• Călinescu, Erast (inginer pensionar, publicist, membru al Senatului „Rost", Bucureşti)

• Călinescu, Viorica (inginer, fost deținut politic, Sibiu)

• Cărămidaru, [Felicia] Miriam (monahie, Mănăstirea Dintr-un Lemn, Vîlcea)

• Cândroveanu, Hristu (scriitor, istoric literar şi promotor al valorilor culturale ale aromânilor, Bucureşti)

• Cârciga, Dragoş (istoric, Bucureşti)

• Cârlănaru, Irinel (fotoreporter, Bucureşti)

• Câslariu, Ciprian Mihai (avocat, Iaşi)

• Gheorghescu, Chesarie (doctor în teologie, arhimandrit, duhovnicul Mănăstirii Dintr-un Lemn, Vîlcea, fost deținut politic)

• Cherhaț, Adrian (preot şi profesor în Beclean – Bistrița Năsăud, doctorand al Facultății de Teologie din Cluj-Napoca)

• Chirilă, Pavel (prof. univ. dr., Facultatea de Teologie – Iaşi, preşedintele Fundației „Christiana", Bucureşti)

• Ciachir, Dan (scriitor, Bucureşti)

• Ciobanu, Cătălin (preot în Salonic, Grecia)
• Ciocârlan, Sergiu Valentin (licențiat în Teologie-Litere şi doctorand în Litere la Universitatea Bucureşti)
• Cişmileanu, Ioan (publicist, directorul revistei „Porunca iubirii“ din Făgăraş)
• Ciucanu, Corneliu (doctor în Istorie, cercetător la Centrul de Istorie şi Civilizație Europeană din cadrul Academiei Române – Filiala Iaşi)
• Ciocioi, Gheorghiță (publicist şi traducător, Bucureşti)
• Chira, Vasile (scriitor, doctor în Filosofie, lector univ. al Facultății de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu)
• Codău, Patricia [Ecaterina] (monahie stavroforă la Mitropolia Banatului, fostă deținută politic)
• Codrescu, Răzvan (scriitor, senior editor al revistei Rost şi preşedinte de onoare al Asociației „Rost“)
• Constantinescu, Gabriel (scriitor, veteran de război, fost deținut politic, Sibiu) ✞
• Constantinescu, Richard (medic, asistent universitar la U.M.F. „Gr. T. Popa“ – Iaşi, publicist)
• Crăcană, Iuliu (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)
• Corban, Carmen (jurist, publicist, Piatra Neamț)
• Corbu, Emilia (doctor în istorie, arheolog, muzeograf la Muzeul Județean Ialomița)
• Corciu, Mihai (licențiat în Sociologie, Bucureşti)
• Coriciuc, Diana (publicist, Bucureşti)
• Cristea, Darie (asistent univ. dr, Facultatea de Sociologie şi Asistență Socială a Universității din Bucureşti)
• Cristian, Roxana (publicist, Bucureşti)
• Costache, Marian (jurnalist, Canada)
• Crăsnean, George (fotoreporter, Petroşani)
• Crăsnean, Nane (grafician, Cluj-Napoca)
• Cosmineanu-Mareş, Clara (istoric, cercetător la I.I.C.C.M.R., Bucureşti)
• Cosmulescu, Dan (scriitor, Slatina – Olt)
• Curcă, Paul (publicist, Craiova)
• Curescu, Dragoş (profesor şi publicist, Timişoara)
• Curte, Cristian (jurnalist, redactor-şef al revistei „Lumea monahilor“, Bucureşti)
• Cuțulab, Ana-Maria (profesor, publicist, Bacău)

D

• Dabija, Nicolae (scriitor şi om politic din Basarabia, membru de Onoare al Academiei Române, preşedintele Forului Democrat al Românilor din R. Moldova; redactor-şef al revistei „Literatura şi arta“, Chişinău)
• Dărmănescu, Octavian (eseist, Piteşti)
• Dida, Alina Ioana (medic, traducător, publicist, Bucureşti)
• Dogaru, Irina (lect. univ. drd., Univ. „Dimitrie Cantemir“, Bucureşti, traducător)
• Dogaru, Mircea (istoric, Bucureşti)
• Dulgheru, Elena (scriitoare, jurnalistă şi critic de film, Bucureşti)
• Dolha, Viorel (publicist, preşedintele Asociației Învățătorilor din Arad)
• Doran, Dragoş (inginer IT, Chicago, S.U.A.)
• Dumitraşcu, Sever (istoric, prof. univ. dr., Universitatea din Oradea)
• Dumitru, Laurențiu (licențiat în Teologie, publicist, director al revistei „OrthoGrafitti“, Piteşti)
• Dungaciu, Dan (sociolog şi geopolitician, prof. univ. dr. la Universitatea Bucureşti, director al Institutului de Ştiințe Politice şi Relații Internaționale al Academiei Române)

E

• Enache, George (istoric, lector univ. dr., Univ. „Dunărea de Jos“, publicist, Galați)
• Enache, Ioan (jurnalist, directorul revistei „Credința ortodoxă“, Bacău)
• Enăchescu, Eleodorus (publicist, Piteşti)

F

• Fedorovici, Gheorghe (absolvent al Facultății de Teologie, traducător, eseist, Bucureşti)
• Furnică, Cristina (medic, publicist, Iaşi)
• Focşa, Daniel (istoric, publicist, Bucureşti)

G

• Gavriluță, Iulian (licențiat în Teologie, publicist, Buzău)

• Gabor, Adrian (preot, prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă – Bucureşti)

• Gherasim, Gabriel (publicist, New York, S.U.A.)

• Gherman, Ion (scriitor, prof. dr. doc., preşedintele Societății Culturale „Ținutul Herța“, Bucureşti)

• Ghițiu, Paul (scriitor, regizor şi publicist, senior editor al revistei Rost şi secretar general al Asociației omonime)

• Goma, Paul (scriitor, Paris)

• Gomboş, Stelian (publicist, doctorand în Teologie, Bucureşti)

• Gordon, Vasile (preot, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Bucureşti)

• Gorovei, Ştefan S. (profesor la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza“ din Iaşi şi cercetător la Centrul de Istorie şi Civilizație Europeană al Filialei Iaşi a Academiei Române)

• Grigorescu, Ion (pictor şi eseist, Bucureşti)

• Grigoriu, Paul S. (muzician, publicist, Bucureşti)

• Gulică, Ilie (doctor în istorie, publicist, Chişinău)

• Guşă, Ştefan (arhimandrit dr., starețul Mănăstirii „Sf. Împărați Constantin şi Elena“ din Micleşti – Vaslui)

H

• Hrişman, Andrei-Claudiu (student al Facultății de Teologie Greco-Catolică din Cluj-Napoca)

• Hurduzeu, Ovidiu (scriitor, S.U.A.)

• Hurjui, Ion (scriitor, prof. univ. dr., U.M.F. „Gr. T. Popa“ – Iaşi)

I

• Iamandi, Jacques V. (fost deținut politic, Bucureşti)

• Ierina, Raluca (licențiată în Sociologie, master în Administrație Publică şi Dezvoltare Comnitară, Bucureşti)

• Iftime, Alexandru (biolog, Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa“, Bucureşti)

• Iftime, Oana (bioetician, asistent univ., Universitatea Bucureşti)

• Ilaş, Radu (preot la capela „Sf. Parascheva“ a Spitalului Bagdasar din Bucureşti, profesor, publicist)

• Ionaşcu, Iuvenalie (teolog şi scriitor, Italia)

• Ionescu, Răzvan (preot paroh al bisericii „Sfânta Parascheva - Sfânta Genoveva“, Paris)

• Ionescu, Răzvan (teolog, scriitor)

• Iordache, Emil (critic şi istoric literar, traducător, prof. univ. dr., Universitatea „Al. I. Cuza“ – Iaşi)

• Iorgulescu, Constantin (fost deținut politic, scriitor, Mediaş)

• Iorgulescu, Adrian (compozitor, prof. univ. dr. al Academiei de Muzică din Bucureşti, scriitor, om politic liberal, fost ministru al Culturii)

• Ivan Duică, Camelia (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)

• Ivănuță, Cristian (profesor de istorie, publicist, Iaşi)

• Ivlampie, Ivan (conf. univ. dr., Facultatea de Filosofie a Univ. „Dunărea de Jos“, Galați)

L

• Lăcătuşu, Ioan (doctor în sociologie, directorul Centrului European de Studii Covasna-Harghita)

• Leonte, George (anticar, Bacău)

• Leu, Paul (profesor şi scriitor, Seattle, S.U.A.)

• Lixeanu, Octavian-Florin (jurnalist, Bucureşti)

• Lucinescu, Dan (inginer, inventator, scriitor, fost deținut politic, Bucureşti/ Malmö – Suedia)

• Lupu, Marilena (doctor în ştiințe medicale, cercetător la Institutul de Biologie şi Patologie Celulară „Nicolae Simionescu“ din Bucureşti)

• Luțişina, Ecaterina (studentă, Chişinău)

M

• Man, Dorel (preot, conf. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă – Cluj-Napoca)

• Man, Serafim (arhimandrit, Mănăstirea Rohia, Maramureş)

• Man, Silviu (student, Bucureşti)

• Manolache, Dumitru (jurnalist, Bucureşti)

• Marchiş, Grigore (preot la Catedrala Ortodoxă din Turda, publicist)

• Gheorghios Martzelos (prof. univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă – Universitatea Aristotelis din Tesalonic)

• Mazilu, Daniel (licențiat în Teologie şi Filosofie, doctor în Filosofie, publicist, Galați)

• Mălureanu, Alexandru (masterand al Facultății de Teologie Ortodoxă din Bucureşti şi student la Facultatea de Comunicare şi Relații Publice – SNSPA)

• Mărculescu, Radu (pictor bisericesc, dramaturg, memorialist, eseist, traducător, veteran de război, fost deținut politic în România)

• Măruță, Mihnea (jurnalist, Cluj-Napoca)

• Medregan, Simona (biochimist, Bucureşti)

• Metallinos, Georgios (preot, doctor în Teologie, Filosofie şi Istorie, profesor universitar la Atena)

• Mezdrea, Dora (scriitoare, cercetător la Muzeul Literaturii Române, Bucureşti)

• Melinte, Laurențiu (eseist, traducător, Spania)

• Mihai, Constantin (doctor în Litere, eseist, Rm. Vâlcea)

• Mitra, Eftimie (ieromonah, Mănăstirea Petru Vodă – Neamț)

• Mitrea, Florin-Ciprian (doctor în Ştiințe Politice, cercetător la Institutul de Cercetări Politice, Universitatea Bucureşti)

• Miu, Constantin (profesor, doctor Filologie, Constanța)

• Mizgan, Ion Alexandru (preot, publicist, Oradea)

• Moga, Daniela (licențiată în Teologie-

Litere, masterat în studii de bizantinologie, Cluj-Napoca)

• Moldovan, Ilie (preot, profesor univ. dr. la Facultatea de Teologie din Sibiu)

• Moldovan, Silviu B. (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)

• Moldoveanu, Gabriela (monahia Hristofora, publicistă)

• Moldoveanu, Dragoş (masterand în Ştiinţe Politice la Universitatea Bucureşti, publicist, traducător)

• Moroşanu, Sebastian (ieromonah, Mănăstirea Noul Neamţ, Republica Moldova)

• Munteanu, Bogdan (publicist, Germania)

• Mutti, Claudio (scriitor, Italia)

N

• Naghi, Gheorghe (preot, San Jose, California, S.U.A.)

• Nanu, Adina (critic şi istoric de artă, Bucureşti)

• Năstase, Gabriel (jurnalist, fost secretar general de redacţie al Rost, Bucureşti)

• Neagu, Costică (conf. univ. dr., preşedintele Asociaţiei „Simion Mehedinţi" – Focşani)

• Nemeş, Cristina (profesor, doctorand în Litere la Universitatea Bucureşti)

• Nicolau, Nae (medic, publicist, fost deţinut politic, Bucureşti)

• Nicolescu, Costion (doctor în Teologie, publicist, Bucureşti)

• Nicolin, Alexandru (doctor în Fizică, publicist, Copenhaga, Danemarca)

• Niculescu, Luminiţa-Irina (profesor doctor, publicist, Bucureşti)

• Niţă, Nicolae (inginer, publicist, S.U.A.)

• Nistor, Paul (doctor în Istorie, specializat pe relaţii internaţionale, cercetător la Institutul „A.D. Xenopol" – Iaşi)

• Nuţ, Ramona (jurnalistă, Rm. Vîlcea)

O

• Oană, Laura (jurnalistă, Deva)

• Oprea, Cosmin (licenţiat în Teologie, specializat în istoria Bisericii Ortodoxe, Bucureşti)

• Olaru-Cemîrtan, Viorica (istoric, membru al Comisiei Prezidenţiale de Cercetare a Comunismului în R. Moldova)

P

• Pantelimon, Cristian (prof. univ. dr. în Sociologie, Univ. „Spiru Haret", Bucureşti)

• Papacioc, Arsenie (arhimandrit, duhovnicul Mănăstirii Techirghiol, Constanţa) ✞

• Papahagi, Adrian (filolog, eseist, lect. univ. dr. la Universitatea „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca)

• Patrichi, Oana Cristina (licenţiată în Drept şi în Japoneză-Engleză, doctorand în Relaţii Internaţionale la Trier – Germania)

• Patrichi, Tudora (profesor de română, Bucureşti)

• Patrichi, Viorel (jurnalist, Bucureşti)

• Păcurariu, Mircea (preot, istoric al Bisericii Ortodoxe Române, profesor univ. dr. la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, membru al Academiei Române)

• Părăian, Teofil (arhimandrit, Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbătă de Sus, Braşov) ✞

• Petcu, Adrian Nicolae (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)

• Petrescu [Oţel], Aspazia (scriitoare, fostă deţinută politic, Roman – Neamţ)

• Petrişor, Marcel (scriitor, fost deţinut politic, preşedintele Senatului „Rost")

• Phillips, Andrew (preot ortodox la parohia Sf. Ioan Maximovici din Colchester, Esse, Anglia)

• Platon, Mircea (scriitor, asistent univ. drd., Columbus University, Ohio – SUA)

• Pomohaci, Cristian Mihai (conf. univ. dr. al Facultăţii de Sociologie şi Psihologie a Universităţii „Spiru Haret" din Bucureşti)

• Pop, [Ionel] Î.P.S. Irineu (Arhiepiscop al Alba Iuliei)

• Pop, Sânziana (scriitoare şi jurnalistă, director al revistei „Formula As")

• Popa, Ioan (profesor de limba română, Alba)

• Popescu-Glogoveanu, George (fost deţinut politic, eseist, Craiova)

• Popescu, Lucian D. (magistrat, teolog şi publicist, Bucureşti)

• Popescu, Traian „Macă“ (fost deținut politic, scriitor, Bucureşti) ✞

• Popescu, Teofan (ieromonah, Mănăstirea Putna, doctor în Teologie)

• Popian, Linu-Dragu Cătălin (preot, Rm. Vîlcea)

• Preda, Radu (eseist, teolog, lector univ. dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca)

• Protopopescu, Valentin (publicist, traducător, doctor în filosofie, lector univ. la U.N.A.T.C. Bucureşti)

• Puric, Dan (actor, regizor, publicist, Bucureşti)

R

• Racu, Alexandru (doctorand în Ştiințe Politce, publicist, Ottawa – Canada)

• Rațiu, Emil Petru (medic, publicist, luptător pentru drepturile culturale ale istro-românilor, Italia)

• Răducea, Ioan (profesor, publicist, Iaşi)

• Rădulescu, Bogdan G. (jurnalist, Belgia)

• Roman, Marina (critic de teatru şi de film, jurnalist, doctor în studii teatrale, lector univ. dr. la Facultatea de Jurnalism al Universității Hyperion)

• Roşca, Viorel (publicist, Bucureşti)

• Roşca, Teodora (doctor în Teologie, iconar şi publicist, Cluj-Napoca)

• Rotaru, Marilena (jurnalist, Bucureşti)

• Rusanovschi, Iulian (licențiat în Drept, preşedintele A.S.C.O.R. Chişinău)

S

• Sandu, Paul-Gabriel (master în Filosofie, publicist, Germania)

• Selişte, Marcel Răduț (preot, publicist, redactor al Rost, Craiova)

• Sergentu, Octavian (master în Ştiințe Politice, publicist, Cluj)

• Siladi, Paul (doctorand în Teologie, Cluj-Napoca)

• Simitopol, Anca (doctorand în Ştiințe Politice, Ottawa, Canada)

• Sin, Mihai (scriitor, Tg. Mureş)

• Spiridon, Raluca (istoric, cercetător la C.N.S.A.S., Bucureşti)

• Spiridon, Cassian Maria (scriitor, directorul revistei „Convorbiri literare“, Iaşi)

• Stan, Constantin I. (istoric, Buzău)

• Stanca, Dan (scriitor şi jurnalist, Bucureşti)

• Stanciu, Sorin (profesor de istorie, Ploieşti)

• Stănescu, Gabriel (scriitor şi jurnalist, editorul revistei „Origini“ din S.U.A.)

• Stănescu, Mircea (istoric, Bucureşti)

• Străchinaru, Constantin N. (profesor, eseist, fost deținut politic, Iaşi)

• Stroescu-Stânişoară, Nicolae (scriitor şi jurnalist, fost director al Secției Române a Radio Europa Liberă, München – Germania)

• Suciu, Ramona (licențiată în Teologie, profesoară, Timişoara)

a

• Şipoş, Sorin (istoric, prof. univ. dr., prodecan, Facultatea de Istorie a Universității din Oradea)

• Şontica, Daniela (poetesa, jurnalista, Bucuresti)

• Ştefan, Cătălin Mihai (poet, muzeograf la Muzeului Literaturii Române – Iaşi)

• Ştefănescu, Barbu (prof. univ. dr., prorector, Universitatea din Oradea)

T

• Tarcea, Mircea (fost deținut politic, Hunedoara)

• Tănasă, Dan (publicist, luptător pentru drepturile românilor din „Secuime“, Sfântu Gheorghe)

• Tănase, Nicolae (preot, paroh la Valea Plopului, Prahova)

• Târziu, Claudiu (jurnalist, Bucureşti)

• Teleanu, Bogdan-Aurel (doctor în Teologie, preot şi publicist, Bucureşti)

• Teodosiu, Lucian (poet, eseist şi publicist, Iaşi)

• Tiberian, Florea (profesor şi publicist, Galaţi)

• Tofan, Sergiu (prof. univ. dr., Univ. „Dunărea de Jos“ – Galaţi)

• Trandafirescu, Ionuţ (responsabil pentru ediţia pe internet a Rost, director executiv al Fundaţiei „Sfinţii închisorilor“ – Piteşi)

• Trohin, Liliana (publicist, Chişinău, R. Moldova)

• Tuderici, Visarion (ieromonah, starețul Schitului „Sf. Ioan Botezătorul“ de la Huta – Bihor)

Ţ

• Ţîcu, Octavian (istoric şi politolog, conf. univ. dr., Universitatea Liberă Internaţională din Moldova, membru al Comisiei Prezidenţiale de Cercetare a Comunismului în Republica Moldova)

• Ţîrcomnicu, Emil (publicist, doctor în sociologie, cercetător etnolog la Institutul de Etnografie şi Folclor „C. Brăiloiu“ al Academiei Române)

• Ţuşcanu, Florin (preot, doctor în Teologie, protopop în Roman – Neamţ)

U

• Uba, Traian Calin (poet, eseist şi jurnalist, Bucureşti)

• Ursu, Liliana (scriitoare, Bucureşti)

V

• Valică, Mihai (preot, prof. univ. dr. la Facultatea de Teologie din Iaşi)

• Vartic, Andrei (scriitor, regizor, jurnalist şi om politic, Chişinău – R. Moldova)

• Vasilescu, Gheorghe (directorul Arhivelor Sfântului Sinod al BOR)

• Vasiliu-Scabra, Isabela (eseistă, Bucureşti)

• Vornicu, Liviu (inginer, S.U.A.)

• Vosganian, Varujan (scriitor, economist şi om politic liberal, vicepreşedinte al Uniunii

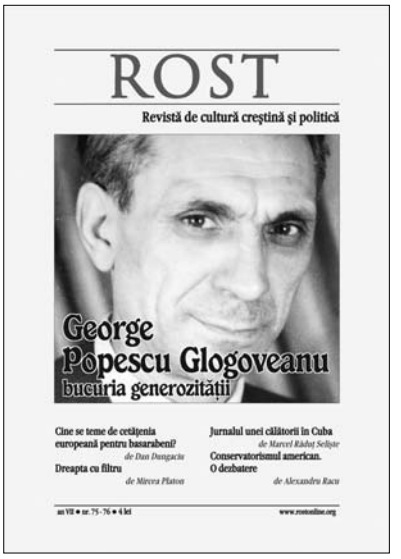

Scriitorilor din România, senator, fost ministru al Economiei şi Finanţelor)

• Voicu-Brey, Lilica (doctor în Filologie, traducător, profesor al Universităţii Rovira i Virgili din Tarragona, Spania)

Z

• C.D. Zeletin (prof. univ. dr. la Univ. de Medicină „Carol Davila“ – Bucureşti, membru al Academiei de Ştiinţe Medicale, scriitor)

Cine susține separatismul maghiar în România?

Marți, 31 mai 2011, UDMR, reprezentată prin parlamentarii Sogor Csaba şi Iuliu Winkler, cu susținerea publică a lui Marko Bela, a deschis la sediul PE de la Bruxelles o reprezentanță a aşa-zisului „Ținut Secuiesc" – unitate administrativă inexistentă din punct de vedere legal. Aş numi aceasta un corolar al tuturor acțiunilor întreprinse încă dinainte de decembrie 1989 de liderii comunității maghiare din România.

Mihail Albișteanu

În martie 1990 au avut loc evenimentele de la Târgu Mureş, coordonate de extremişti din ambele tabere. În timp ce ungurii au crezut că găsesc un bun prilej de a rupe Transilvania de România, românii s-au folosit de țăranii îmbuibați de intoxicările național-ceauşiste pentru a identifica motivul înființării SRI. Oamenii cuminți din cele două comunități au fost oripilați de imaginile de atunci şi şi-au spus că aşa ceva nu se va mai repeta într-o Românie care se dorea europeană. S-a sperat că se vor răcori capetele înfierbântate. Cele două părți şi-au creat organizații cultural-politice. UDMR, asociație, iar nu partid, apărând interesele comunității maghiare, a început însă, curând, să ia parte şi la viața politică a României. Statul român a permis asta (deşi UDMR nu a respectat niciodată legea partidelor politice), preferând astfel să restabilească balanța reacțiilor româneşti, considerată a fi dezechilibrată prin activitatea unor ONG-uri şi partide „radicale", precum „Vatra Românească", PRM, PUNR sau PSM, cu atât mai mult cu cât şi o facțiune importantă din PDSR era considerată a fi destul de naționalistă. Din acel moment, liderii comunității maghiare de la noi au fost mai tot timpul îngăduiți, indiferent de ceea ce făceau sau afirmau.

Cu timpul, după 1996, UDMR a intrat în coaliția de guvernare sau a susținut guvernarea. „Radicalii" români, care apăruseră ca reacție la activitatea UDMR, au început treptat să-şi piardă din importanță. În aceeaşi măsură, statul a devenit din ce în ce mai permisiv cu cererile comunității maghiare, fie că a fost vorba de învățământ, autorități locale sau plăcuțe bilingve, fie chiar de existența acestei asociații-formațiune politică, constituită pe criterii etnice. De notat: comunitatea maghiară din România se bucură de drepturi mai mari decât românii din Ungaria, a căror deznaționalizare continuă, tacit. Din 2008, UDMR conduce ministere importante, inclusiv Sănătatea şi Cultura; cu toate acestea, Uniunea nu este

mulțumită. A obținut multe prin politica paşilor mărunți, dar nu are de gând să se oprească aici, mai ales că tinerii nerăbdători din spate, din Partidul Civic Maghiar şi din alte formațiuni politice şi civice, întărâtați de nărăvitul Laszlo Tokes (revoluționarul AVO), îi presează, riscând ca, prin graba lor negândită, să-i lase pe maghiari în afara Parlamentului, la viitoarele alegeri.

Scopurile pe care UDMR le urmăreşte, mult timp ascunse, sunt, treptat, devoalate. Este vorba de autonomia lărgită a comunităților maghiare şi de autonomie pe criterii etnice în aşa-numitul „Ținut Secuiesc“ – fosta Regiune Autonomă Maghiară –, precum şi învățământ extins în limba maghiară (universitar – autonom, finanțat de stat; preuniversitar – măcar istoria şi geografia). Probabil că finalitățile reale sunt altele şi ne putem gândi la enclavizare, pe model Kosovo sau Nagorno-Karabah. Nici un om responsabil din această țară nu mai poate nega politica tacită a autorităților locale din Har-Cov, de a încuraja plecarea românilor din zonă, prin presiuni de natură administrativă şi discriminare la angajare – când sunt practic eliminați, dacă nu cunosc limba ungară.

Este evident că o mare parte a politicii UDMR şi a celorlalte partide şi asociații de factură maghiară se leagă de Secuime. Asta, deşi, la recensăminte, extrem de puțini locuitori ai zonei se declară secui, preferând să se considere maghiari (ceea ce nu este incorect, căci, pentru cine ştie, „maghiar“ şi „ungur“ nu reprezintă chiar unul şi acelaşi lucru). A obține autonomia pe criterii etnice poate reprezenta un început pentru atingerea unor obiective mai importante. Iată de ce orice prilej este folosit. Cel mai comun dintre acestea este ziua maghiarilor de pretutindeni, sărbătorită pe 15 martie. Anul acesta, pe 13 martie, Kover Laszlo, preşedintele Parlamentului ungar, aflat la Târgu Mureş, a adus în discuției subiectul autonomiei Ținutului Secuiesc: „Cerința autonomiei din punct de vedere moral e întemeiată şi corespunde cu voința Creatorului. Destinul comunității maghiare se va îmbunătăți prin vindecarea rănilor istorice, dacă aşa vrea Dumnezeu“, a precizat Kover Laszlo.

Manifestările de la Palatul Culturii au fost precedate de o adunare la Monumentul Secuilor Martiri, unde au fost prezente circa 300 de persoane, care au mărşăluit apoi prin oraş cu steagurile Ținutului Secuiesc, cu lumânări şi făclii aprinse. Discursul premierului Ungariei, Viktor Orban, rostit de doamna Erzsebet Bajtai, soția ambasadorului Ungariei la Bucureşti, Oszkar Fuzeş, în data de 15 martie 2011, cu ocazia festivităților organizate la Târgu Mureş de Partidul Civic Maghiar, Consiliul Național Secuiesc şi Mişcarea Tinerilor Maghiari din cele 64 de Comitate de Ziua maghiarilor de pretutindeni, a fost completat cu versuri ale poeților Sandor Petofi şi Albert Wass (criminal de război, condamnat în contumacie, în 1946, de tribunalul Cluj, pentru crime împotriva românilor şi evreilor) şi cuvinte proprii, care ascundeau sloganuri separatiste. Aceasta a dus la interpelarea adresată ministrului de Externe, Teodor Baconschi, de senatorul PSD Valer Marian, care cerea să i comunice motivele pentru care Ministerul Afacerilor Externe nu a exprimat nici o poziție față de discursul soției ambasadorului Ungariei la

Bucureşti şi nici faţă de mesajele adresate maghiarilor din România, cu ocazia zilei de 15 martie, de premierul ungar Viktor Orban, vicepremierul ungar Zsolt Semjen şi preşedintele Parlamentului Ungarei Laszlo Kover, prin care aceştia şi-au declarat susţinerea pentru autonomia maghiarilor din România.

Alt prilej de manifestări: „comemorarea" anuală a Trianonului, la 4 iunie. Anul acesta, la Miercurea Ciuc, trei organizaţii din zona Ciucului – Mişcarea celor Şaizecişipatru de Comitate (HVIM) Ciuc, împreună cu Asociaţia Husarilor „Mátyás" din Scaunul Ciuc şi organizaţia Tinerilor Maghiari din Transilvania (EMI) din Miercurea Ciuc – au organizat o procesiune. Potrivit unui comunicat HVIM, 4 iunie trăieşte în amintirea maghiarilor drept „ziua naţională de doliu". Principalul invitat al organizatorilor a fost deputatul Jobbik Magyarországért Mozgalom (Mişcarea Dreapta Pentru o Ungarie mai Bună), Ferenczi Gábor.

Conducerea Partidului Civic Maghiar (PCM) a adresat o solicitare personalităţilor vieţii publice maghiare să comemoreze în mod demn „cea mai mare tragedie a maghiarilor din secolul XX". Sute de etnici maghiari au participat la manifestările organizate în judeţul Covasna, care s-au desfăşurat sub semnul „Zilei Solidarităţii Naţionale", iniţiată de Parlamentul Ungariei, ce a fost marcată în patru oraşe din judeţul Covasna, respectiv Sfântu Gheorghe, Covasna, Târgu Secuiesc şi Baraolt. Manifestările au fost organizate de UDMR, în colaborare cu Asociaţia Tinerilor maghiari din judeţul Covasna, HARIT, dar la acestea au participat şi reprezentanţi ai altor organizaţii maghiare – PCM, CNMT, CNS.

Preşedintele UDMR Covasna, Tamas Şandor, a declarat că politicienii români care neagă şi astăzi existenţa Ţinutului Secuiesc şi a unei populaţii care numără peste 600.000 de oameni nu au învăţat nimic în ultimii 91 de ani. Iar preşedintele UDMR Sfântu Gheorghe, Antal Arpad, a declarat că „este evident" că în 1920 s-a comis „o foarte mare nedreptate" faţă de maghiarii din Arcul Carpatin.

Aproximativ 200 de persoane au participat, în Parcul Central din Sfântu Gheorghe, la comemorarea datei semnării Tratatului de la Trianon, la invitaţia PCM Sfântu Gheorghe, la eveniment fiind prezenţi reprezentanţi locali şi judeţeni al PCM, UDMR, CNMT, CNS, precum şi ai organizaţiilor de tineret maghiare. Unii dintre participanţi au arborat drapelul secuiesc, cel ungar şi au purtat banderole de doliu. Manifestările s-au încheiat cu rugăciuni şi cu intonarea imnului secuiesc şi a imnului Ungariei.

Europarlamentarul Sogor Csaba, ales pe listele UDMR, a postat, pe pagina lui de Facebook, un mesaj potrivit căruia nu îi place Tratatul de la Trianon: „Ca parte a tratatelor de pace care au încheiat Primul Război Mondial, puterile câştigătoare au constrâns delegaţia maghiară să semneze un dictat nemaîintâlnit. (...) Dacă simţi şi tu la fel, pune lângă poza ta de profil steagul maghiar, să vadă toată lumea că nu am uitat de 4 iunie". Printre primii care au reacţionat pozitiv la mesajul eurodeputatului: Antal Arpad, primarul municipiului Sfântu Gheorghe, şi Matis Jeno, fost deputat UDMR.

De ceva vreme se pune accent şi pe festivalul de Rusalii de la Şumuleu Ciuc, judeţul Harghita. Peste 120.000 de oameni din ţară şi de peste hotare au sosit anul acesta la Miercurea Ciuc, la cel mai mare pelerinaj al romano-catolicilor din sud-estul Europei. La procesiune au participat Principele şi Marele Maestru al Ordinului Suveran Militar de Malta, vicepreşedintele Parlamentului Ungar, vicepremierul Ungariei – Semjen Zsolt, ministrul ungar al Apărării şi membri ai UDMR. A urmat, a doua zi, procesiunea de la Ghimeş-Făget, judeţul Bacău, cu 8.000 – 10.000 persoane, la „graniţa de 1.000 de ani". Au participat ministrul apărării din Ungaria şi ambasadorul Ungariei la Bucureşti, dar şi elemente din Garda Motorizată Ungară şi Garda Maghiară (interzisă de justiţia ungară acum doi ani) cu steagul Ungariei Mari şi steagul de luptă al războinicului Arpad. Pelerinii au venit din Ungaria cu două trenuri, „Expresul Şumuleului" şi „Rapidul Secuiesc", având ca obiective de vizitat şi Gara Ghimeş, zona denumită „Graniţa de 1000 de ani", ruinele Cetăţii Rakoczi, Cantonul „30".

Maghiarii îşi apără cu cerbicie interesele, luptând şi pentru cel mai mic lucru, fapt vizibil şi

cu ocazia restaurării grupului statuar din faţa catedralei din Cluj. Inscripţia cu textul lui Nicolae Iorga a fost montată pe statuia lui Matei Corvin iniţial în perioada interbelică, atunci când s-a pus problema demolării statuii sau a mutării acesteia la Hunedoara, locul de baştină al tatălui regelui, Iancu de Hunedoara. Intervenţia lui Nicolae Iorga, prin care s-a restaurat adevărul istoric a salvat statuia (care reprezintă, în mod fals, închinarea Moldovei către regele Matthias) de furia tinerilor naţionalişti români. În 1940, ocuparea Ardealului de către unguri (iar nu comuniştii, cum spun neşcolarizaţii din presa română) a dus la îndepărtarea inscripţiei de pe statuie. O plăcuţă identică cu cea a lui Iorga a fost repusă pe statuie în 1992, de Ziua Naţională a României, de către primarul Gheorghe Funar, cu opoziţia comunităţii maghiare şi fără autorizaţie. Pe noua plăcuţă apare scris textul „1932 – Pe soclul statuii a fost inscripţionat un citat din marele istoric Nicolae Iorga: «Biruitor în războaie, învins numai la Baia de propriul său neam când încerca să învingă Moldova nebiruită»“. În timpul lucrărilor de restaurare începute în 2010 şi realizate din fonduri alocate de guvernele român şi ungar, plăcuţa a fost din nou demontată. La inaugurarea statuii (aprilie 2011), pe soclu nu a mai apărut plăcuţa cu textul lui Iorga, iar oficialii Primăriei clujene au afirmat că a fost respectat proiectul initial al statuii, pe care nu apărea această inscripţie (s-a păstrat doar inscripţia amplasată de sculptorul Fadrusz Janos pe lucrarea cu care a câştigat concursul din 1894, şi anume: „Mathias Rex“). PSD Cluj a remarcat imediat după inaugurarea oficială că lipseşte plăcuţa cu înscrisul lui Nicolae Iorga. Totuşi, aceasta a reapărut în 23 mai, fără ca Primăria Cluj-Napoca să anunţe acest lucru. În acest context, ministrul Culturii, Kelemen Hunor, cerea Primăriei Cluj-Napoca şi primarului Sorin Apostu să „îndepărteze neîntârziat“ inscripţia reamplasată lângă grupul statuar Matei Corvin, (un monument istoric de categoria A), fără a avea aviz de la Ministerul Culturii.

Asta fac maghiarii din România, bravo lor! Cine sunt cei care le permit însă toate acestea? Cine i-a băgat în guvern, cine le-a aprobat indicatoarele bilingve, cine îi foloseşte în combinaţii politice, cine a renunţat la drepturile asupra Fundaţiei Gojdu, cine făcea şedinţe de guvern comune cu guvernul de la Budapesta, cine se pupă cu Viktor Orban, cine le-a dat istoria şi geografia în ungureşte, prin noua lege a învăţământului? Cine l-a sprijinit pe LaszloTokes să devină întâi europarlamentar (vasluienii, care încă nu s-au lămurit dacă „A fost s-au n-a fost“ Tokes un revoluţionar autentic, pare să-l fi votat în draci), şi apoi vicepreşedinte al PE, pe acest om care s-a pronunţat deschis împotriva Trianonului? Cine vrea să servească pe tava UDMR Statutul Minorităţilor? Răspuns: întreaga clasă politică românească, prin 21 de ani de toleranţă criminală, prin tăcerea cvasigenerală şi vinovată a tuturor forţelor politice parlamentare – care s-au folosit mereu de alianţa cu UDMR, pentru a-şi atinge meschinele scopuri electorale, uitând de interesul ţării – şi a autointitulatei „societăţi civile“ din România.

Lucrurile sunt chiar mai grave; se fac lucruri în ascuns, practic, are loc o recunoaştere oficială a „Ţinutului Secuiesc“. Putem vedea, negru pe alb, Hotărârea 402 din 21 aprilie 2010 a guvernului României privind aprobarea stemei comunei Ilieni, judeţul Covasna, publicată în Monitorul Oficial 306 din 11 mai 2010: „Guvernul României adoptă prezenta hotărâre. Articol unic.

(1) Se aprobă stema comunei Ilieni, judeţul Covasna, prevăzută în anexa nr.1.

(2) Descrierea şi semnificaţiile elementelor însumate ale stemei sunt prevăzute în anexa nr. 2.

(3) Anexele nr. 1 şi 2 fac parte integrantă din prezenta hotărâre.

Prim-ministru **Emil Boc**
Contrasemnează:
Ministrul Administraţiei şi Internelor,
Vasile Blaga

(...) ANEXA Nr. 2

DESCRIEREA ŞI SEMNIFICAŢIILE elementelor însumate ale stemei comunei Ilieni, judeţul Covasna.

Descrierea stemei

Potrivit anexei nr. 1, stema comunei Ilieni se compune (...) Borna de hotar este înconjurată de

3 stele cu cate 6 raze aurii. (...) Elementele se regăsesc în vechea stemă a localității. Borna de hotar semnifică faptul că localitatea se află la granița dintre Ținutul Secuiesc şi Țara Bârsei. Soarele şi semiluna simbolizează aşezarea comunei către partea secuiască."

Deci, Boc şi Blaga, doi ardeleni!

Forumul Civic al Românilor din Har-Cov şi Mureş a atacat în instanță hotărârea de guvern şi, pe 18 aprilie, Curtea de Apel Braşov a interzis această H.G. Urmarea? Prin mâna Danielei Andreescu, secretar general al guvernului, s-a făcut recurs (!) la această decizie judecătorească.

Dacă aşa înțelege guvernul să apere interesele României, de ce să ne mirăm de inițiativa UDMR de la Bruxelles, de tupeul infinit al acestor oameni? Deja, fructele se culeg. Iată o ştire pe temă, din 12 iunie 2011: „O manifestație în favoarea independenței Ținutului Secuiesc a fost organizată la Londra. Mai mulți manifestanți s-au instalat pe un trotuar din centrul capitalei britanice şi au afişat bannere cu mesajul «Țara Secuilor nu este România», dar şi «Dreptate pentru Ungaria». Un alt banner întreba: «Doar soluția militară este acceptabilă?» Protestatarii s-au declarat opozanți ai Tratatului de la Trianon, semnat acum 91 de ani. Ei au adus cu ei şi harta Ungariei Mari şi au împărțit pliante trecătorilor. Potrivit martorilor, aceştia au scandat şi mesaje antiromâneşti. Protestul s-a încheiat după câteva ore."

Acestea sunt fructele cedării şi toleranței duse până la prostie. Ardelenii (şi în general, românii) încă tac. Dar inconştienții de guvernanți, fără cunoştințe de istorie ar trebui să ştie că ăsta este modul lor ancestral de reacție. Rabdă până se umple paharul şi apoi va fi vai şi amar. Sau poate ştiu şi chiar asta vor? De asta încearcă să ne multileze conştiințele şi sufletele prin aşazise reorganizări teritoriale? În acest caz, mă tem că vor cădea şi alte lucruri, nu doar guvernanții de la putere.

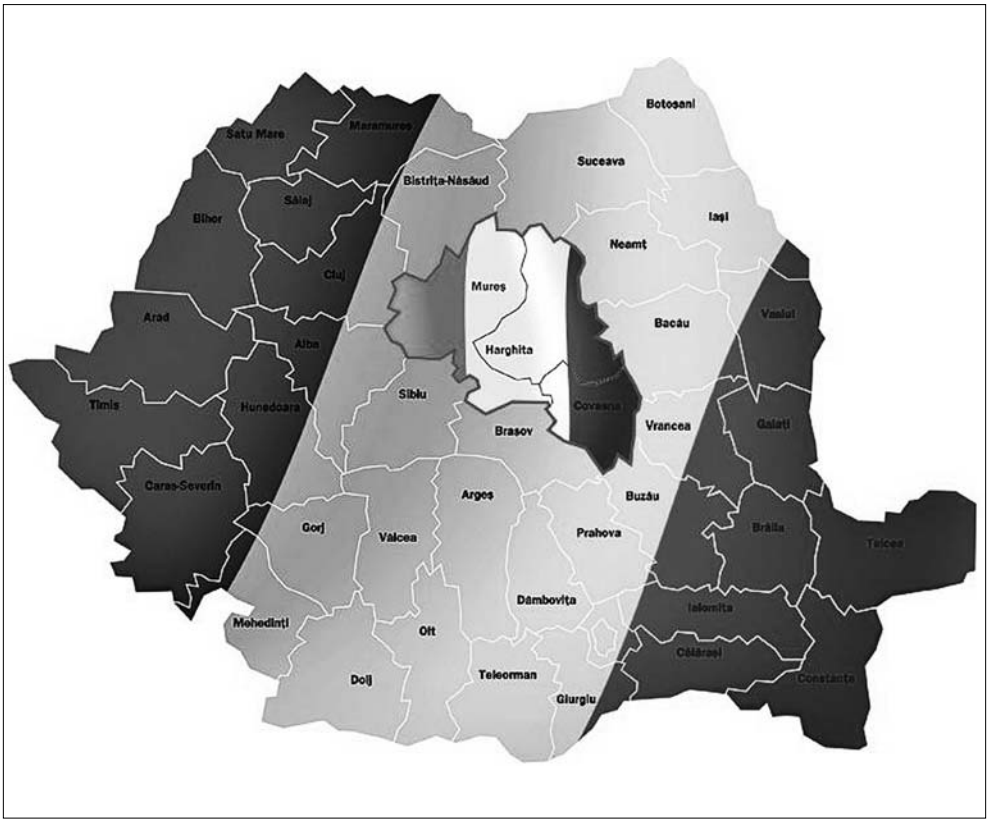

Regionalizarea: trei proiecte, trei cai troieni

Cel mai serios motiv de îngrijorare privind preconizata regionalizare a țării este improvizația, faptul că atât proiectul PDL, cât şi cel al USL sunt făcute în pripă şi au mari lipsuri în concepție. O asemenea reaşezare administrativă trebuie să fie un cutremur controlat, ori cele două formațiuni par a nu fi studiat îndeajuns nici straturile sedimentare pe care le vor răscolite, nici posibilele replici „seismice" care ar modifica harta României.

Mihnea Măruță

Înainte de a vorbi despre cele rele, să vedem şi prezumtivele avantaje. Să începem cu o întrebare: este regionalizarea o necesitate? Da, însă nu într-o formă radicală. Nu Bruxelles-ul ne-o cere, ci datoria de a le spune copiilor noştri *dacă are rost să-şi facă planuri de a trăi aici.* Dacă România nu-şi accelerează ritmul de creştere, pentru a se apropia de media nivelului de trai din țările UE, va rămâne mult timp o piață de desfacere şi un pion şantajabil. Din acest punct de vedere, intervalul 2014-2020, când se va derula viitorul Program Operațional Regional, este esențial, şi asta deoarece, pe lângă sumele gestionate de Guvern, trebuie să atragem, prin proiecte locale şi regionale, cel puțin 8 miliarde de euro, adică dublu față de cât am reuşit în perioada 2007-2013. Altfel - spun specialiştii în dezvoltare - vom tot bălti pe termen lung.

Faptul că viitoarea hartă administrativă ar respecta structura actualelor opt regiuni de dezvoltare este un prim avantaj, deoarece în fiecare dintre ele funcționează, de peste 10 ani, atât mecanisme de lucru care-i cuprind pe şefii județelor componente, cât şi agențiile aferente care au coordonat proiectele cu finanțare europeană. Un al doilea avantaj este că în fiecare dintre cele opt regiuni există cel puțin o metropolă, un aşa-numit „pol de creştere". Experiența din UE arată că o astfel de aglomerare urbană trage după sine afacerile din întreaga arie „iradiată" şi că, în lipsa unui asemenea „far", economia zonei stagnează.

Scopul regionalizării îl reprezintă, deci, banii. Această idee, care e limpede, trebuie subliniată şi resubliniată pentru că, pe realitatea ei, partidele grefează diferite scopuri secundare, unul mai periculos decât altul: UDMR insistă cu enclavizarea secuimii, PDL, în căutare de metode pentru a împiedica potențiala înfrângere de anul viitor, distruge mecanismele județene şi nu pune nimic în locul lor, iar USL, prinsă fără o viziune articulată, plusează ca proasta şi duce lucrurile înspre federalizare.

Să le luăm pe rând. Viciul proiectului UDMR e cel mai vizibil: de dragul fiefului etnic Harghita-Covasna-Mureş, ungurii vor 16 regiuni mici, ceea ce ar întârzia dezvoltarea României pentru o perioadă care, la o adică, nici n-ar mai conta. E simplu: o regiune cu populație mică *nu are pentru cine* să conceapă proiecte cu buget mare. Sfârşit. *The end.* Un partid care ar fi de acord cu proiectul UDMR s-ar descalifica definitiv în fața electoratului român.

Proiectul PDL e o mostră de dispreț. Ca şi cum partidul e undeva, sus, iar oamenii ale căror vieți ar fi date peste cap - departe, jos, într-o „vale" tangibilă numai cu binoclul. Din cauza calculelor electorale, reorganizarea administrativă propusă de PDL ignoră existența consolidată a identităților județene: românii se simt sătmăreni, sălăjeni, arădeni, gorjeni, teleormăneni, argeşeni, buzoieni, vasluieni, băcăuani, constănțeni ş.a.m.d. N-ar fi nici o problemă, pe termen lung, ca acest sentiment să se transforme – *dacă-i musai, cu plăcere*, vorba ardeleanului – însă proiectul PDL nu vine

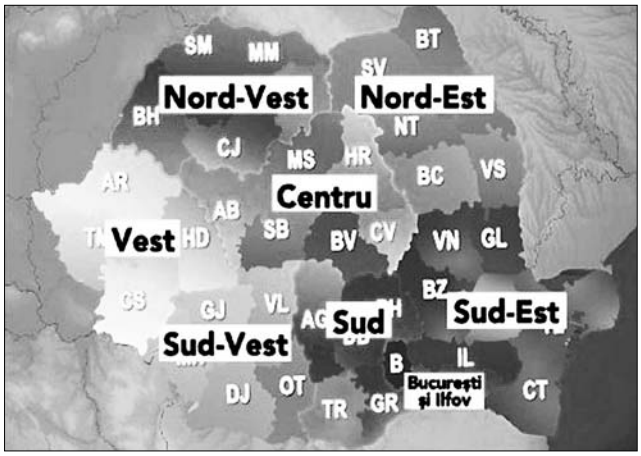

Regionalizarea României în viziunea PDL

cu nimic în acest sens, *nu înlocuieşte o identitate cu alta*, ba, mai mult, avansează pentru regiuni nişte denumiri care stârnesc orgolii locale altfel adormite. Or, în absența unei identități, nu poate exista coeziune regională şi, deci, nici proiecte comune duse la capăt în mod eficient.

În al doilea rând, *proiectul PDL ar fi fezabil dacă procedurile administrației centrale şi locale ar fi fost deja complet informatizate*, dacă oamenii simpli ar fi scăpat de cozile diverselor instituții județene la care depun bani şi de unde primesc ştampile, permise, adeverințe şi umilințe. Desființarea județelor – deşi, aparent, ar determina o binevenită scădere a cheltuielilor statului – ar complica mai ales viața românilor care trăiesc la țară şi în oraşele mici, pentru că ei s-ar trezi *şi* mai departe, *şi* mai desconsiderați de funcționarii publici.

În fine, ajungem la „viziunea“ USL, care, se vede de la o poştă, e făcută în grabă: gânditorii de la PSD, PNL şi PC au fost prinşi nepregătiți pentru o evoluție atât de rapidă a situației. Proiectul lor se vrea o împăcare a caprei regionale cu varza județeană şi dacă, prin absurd, s-ar materializa, ar strica tot ce s-a obținut de când România e stat național-unitar. Nu pot intra în toate detaliile documentului, însă amintesc două idei ca două bombe cu ceas: 1) înființarea unor Consilii Regionale cu drept de legiferare ar însemna haos generalizat într-o Românie unde legea este şi-aşa mereu interpretabilă; 2) un preşedinte de Consiliu Regional (for legiuitor) ales direct, de către cetățeni, dar care să aibă atribuții executive este deja o aberație, dar să mai existe, pe lângă el, şi un prefect numit de Guvern, care să se asigure că politica de la Bucureşti e urmată în teritoriu, asta e chiar *culmea descentralizării centralizate*, a subsidiarității cu voie de la stăpânire.

Ceea ce, totuşi, a priceput USL - dacă n-a propus-o doar pentru a face invers decât PDL - este că județele nu pot fi desființate aşa, din pix, transferând pur şi simplu administrarea a 42 de zone în numai 8 centre. Din moment ce, aşa cum am convenit, scopul regionalizării poate fi sintetizat simplu: *„mai mulți bani“* - atragerea celor europeni concomitent cu tăierea din cei cheltuiți de statul nostru –, ar fi tragic ca acest efort național să lovească tocmai în aceia care, teoretic, trebuie să-i fie beneficiari. Nu poți distruge ceea ce funcționează; nu ai voie să anulezi sentimentul de apartenență locală aşezându-l în carcase de incompetență; e iresponsabil să impui scindare când e mai mare nevoie de solidaritate.

Repet: nimeni nu ne cere, darmite să ne silească să facem o reorganizare radicală. Există variante moderate, precum atribuirea de personalitate juridică actualelor regiuni de dezvoltare, care, astfel, ar căpăta dreptul de a întocmi proiecte de anvergură pentru finanțare europeană. În ceea ce priveşte reducerea birocrației, aceasta poate fi atinsă prin modernizare tehnologică şi prin comasări care să fie rezultatul unor analize aplicate, nu lăsând milioane de oameni în aer, pentru *hei-rup*-uri politice. Regionalizarea trebuie ținută în frâul interesului național, care e şi dincoace, dar mai ales dincolo de bani.

Distributismul: Un îndreptar pentru creștinii ortodocși

William David Holden[1]

Cu câtva timp în urmă, John Médaille a postat pe Facebook o prezentare clarificatoare a distributismului scrisă de un creştin ortodox american. M-au surprins plăcut comentariile pe marginea articolului, venite din partea altor ortodocşi americani, ceea ce arată că Ortodoxia din SUA nu a rămas indiferentă față de acest model economic şi cultural. De pildă, mi s-a părut binevenit comentariul părintelui Cassian Sibley de la biserica ortodoxă rusă din Bryan, Texas: „Sunt foarte bucuros să văd că frații mei ortodocşi discută aceste probleme, dar nu pot să nu menționez faptul regretabil că autorul articolului nu a sesizat legătura dintre distributism şi subsidiaritate. Este adevărat că «precum în socialism, statul rămâne [în distributism] cea mai puternică entitate din țară; statul nu le permite însă plutocraților şi corporațiilor să-i uzurpe autoritatea, aşa cum se încearcă mereu în țările capitaliste» – autorul nu precizează însă cât de mare şi de puternică ar trebui să i se permită să fie «oricărei» structuri de autoritate, inclusiv statul, de către cetățenii liberi; nici nu discută la ce nivel de guvernare ar trebui să se exercite diferitele puteri ale statului. Unul dintre motivele pentru care corporațiile şi alte conglomerate economice ar trebui descurajate, sparte şi făcute indezirabile din punct de vedere economic (prin impozitare şi alte mijloace) este acela ca statul, fără a fi expus primejdiei de a fi acaparat de grupuri de interese, puternice economic, să fie redus la o scară umană, iar puterea lui să fie distribuită ori de câte ori este posibil în întreaga națiune, autorităților locale şi instituțiilor intermediare. Cred că acesta este un element esențial a ceea ce înseamnă «distributism», şi este un element pe care autorul articolului pare că l-a omis complet“. (O. Hurduzeu)

Întreaga ortodoxie îl cinsteşte pe Sfântul Nicodim Aghioritul pentru că a editat pentru noi *Filocalia*. Mai puțin cunoscut este *Exomologetarion. Îndreptar de spovedanie*. Publicat pentru prima dată în 1794, el conține următoarea istorisire: „Odată, un rege a venit să se spovedească unui truditor al pământului, care era de fapt un părinte duhovnicesc, şi după ce i-a mărturisit păcatele sale i-a spus duhovnicului: «Nu mai am ce să mărturisesc». «Cum aşa, mărite rege?“ a spus duhovnicul. «Cum? Ai terminat oare spovedania? Nu. Ai mărturisit doar păcatele lui Alexis (acesta era numele regelui), dar acum trebuie să mărturiseşti păcatele regelui.» Prin aceste vorbe, înțeleptul duhovnic vroia să spună că fiecare rege trebuie să mărturisească nu numai păcatele sale ca persoană, ci să mărturisească şi acele lucruri pe care le-ar fi putut face pentru binele poporului său dar nu le-a făcut, şi acele multe lucruri rele care li s-au întâmplat supuşilor lui din cauza sa fără ca el să le îndrepte, acele lucruri pentru care va da socoteală în fața lui Dumnezeu“.

Această istorisire ilustrează atitudinea creştin ortodoxă față de relația dintre credință şi viața lumească. Atunci când ortodocşii se află într-o poziție de autoritate şi putere, ei trebuie să-L urmeze pe Hristos aşa cum Îl urmează în viața lor personală.

Ce înseamnă acest lucru? Sarcina ortodocşilor aflați în poziții de autoritate nu este să creeze un „stat creştin“ sau o „corporație creştină“ sau un „teatru creştin“. Doar oamenii pot fi creştini. Iisus Hristos s-a făcut om pentru ca noi să ne îndumnezeim, pentru comuniunea harică cu El;

[1] William David Holden a studiat limbile clasice la Duke University, are un masterat în teologie la Southern Methodist University din Dallas, Texas, şi unul în consiliere psihologică la Appalachian State University. Fost pastor metodist (1981-1993), se convertește la ortodoxie în 1999. Este membru al „Asociației creştinilor ortodocşi pentru medicină, psihologie şi religie“ (OCAMPR) din SUA, iar din 1998 are propriul său cabinet de consiliere psihologică.

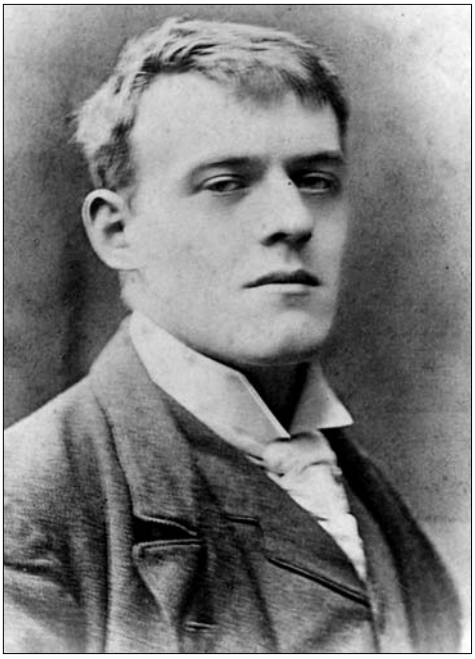

Hilaire Belloc

nu a venit să îndumnezeiască instituțiile, agenții-ile şi afacerile. Sarcina noastră este să facem tot posibilul pentru a crea un mediu care să-i ajute pe oameni să-L mărturisească pe Hristos, să-L caute şi să-L afle pe Mântuitorul.

Ca să spunem lucrurile mai exact: cum facem ca domeniile comerțului şi finanțelor să lucreze în lumina Adevărului? Cunoaştem principiile fundamentale ale eticii ortodoxe privitoare la economie: Dumnezeu a creat lumea bună şi frumoasă şi se cade să ne rugăm ca pământul să odrăslească rod însutit; sărăcia nu este o virtute prin ea însăşi, ci o osândire atunci când, în loc să fie ameliorată, este dusă la extrem; să faci datorii nu-i bine – e bine să duci o viață simplă; dragostea de arginți a fost şi poate fi rădăcina a tot felul de rele; Dumnezeu vrea să fim mereu drepți unii cu alții; este imoral să ceri camătă şi mai ales să fii ca un cămătar față de omul nevoiaş; este mai uşor o cămilă să treacă prin urechea acului decât să intre un om bogat în Împărăția lui Dumnezeu. Noi, ortodocşii, ştim toate aceste lucruri, sau cel puțin am auzit de ele şi ştim că trebuie să le punem în practică. Se pune însă întrebarea: cum să creăm un mediu care să întrupeze toate aceste principii? Ştiind că noi, ortodocşii, ca şi toți oamenii, suntem ființe decăzute, plecate spre păcat, cu voia sau fără voia noastră, şi ştiind că toate organizațiile şi instituțiile amplifică şi întăresc păcatele noastre, ce fel de structuri economice ar putea micşora aplecarea noastră spre păcat şi ne-ar încuraja să fim drepți?

Ce este distributivismul?

În acest eseu invit cititorii mei să ia în considerare un sistem economic cunoscut sub numele de *distributism*. Termenul şi definiția originare provin de la Hilaire Belloc şi G.K. Chesterton, de la începutul secolului trecut. Amândoi erau romano-catolici devotați, puternic influențați de gândirea socială a Papei Leon XIII, dar şi dezamăgiți de socialişti. După moartea lui Chesterton, în 1936, şi cea a lui Belloc, în 1953, termenul distributism a căzut în uitare – dar nu şi ideile. Ele l-au influențat profund pe E.F. Schumacher, a cărei carte *Small is Beautiful* a avut un profund impact asupra mişcărilor ecologiste din întreaga lume. În ultimii ani, distributismul a cunoscut o renaştere în cercurile catolice. „The Distributist Review“ este un *website* care acoperă multe aspecte ale gândirii distributiste vechi şi noi. Editura HIS Press (care publică opere din gândirea socială a bisericii catolice – nota trad.) a republicat multe dintre vechile texte. Noi materiale impresionante sunt acum oferite mai ales de John Médaille de la Universitatea din Dallas. Médaille are o înțelegere a recentelor desfăşurări din economie şi a fundamentelor lor matematice neîntâlnite la scriitorii distributişti din generațiile anterioare.

Ce este deci distributismul? Pentru a răspunde la întrebare, să ne întrebăm: prin ce se aseamănă şi se deosebeşte distributismul de celelalte sisteme economice majore care au apărut în decursul istoriei? De fapt, nici o societate nu posedă un sistem economic într-o formă pură; fiecare societate, atât trecută cât şi prezentă, este într-o anumită măsură un amestec a patru sisteme economice. Orice societate cu un sistem în care predomină un anumit tip va include şi unele trăsături din celelalte trei. Cele patru sisteme

sunt, prin urmare, descrieri de tendințe și principii filozofice, dar chiar și așa, aceste distincții ne apar instructive.

Patru sisteme economice. Sistemul economic dominant din lumea de astăzi este capitalismul. A ajuns la forma actuală după patru sute de ani de evoluție. Descoperirea Americii, progresul navigației și al comerțului din perioada colonială, progresul tehnologiei și Revoluția industrială, sofisticarea tehnicilor de marketing, contabilitate și finanțe, modelele economice matematice, toate au contribuit la dezvoltarea lui. În aspectele sale pozitive, capitalismul sprijină proprietatea privată asupra pământului și afacerilor, recompensează competența și munca asiduă, sprijină democrația și guvernarea cu puteri limitate. Capitalismul se folosește de înclinația (naturală) a oamenilor de a intra în competiție unul cu altul și de înclinația nenaturală (căzută, deci nenaturală) a oamenilor către lăcomie și avariție. În cartea „Economics for Helen", Belloc afirma că în sistemul capitalist „orice om, oricât de sărac, se simte liber și, prin aceasta, își salvează onoarea". Iată de ce sistemul capitalist este pe placul americanilor, care pun libertatea pe primul plan.

Partea negativă a capitalismului constă în faptul că bogăția este concentrată în mâinile unei minorități. Este falsă pretenția că un astfel de sistem s-a dezvoltat în mod necesar datorită dezvoltării navigației din timpurile coloniale sau datorită sumelor imense de bani necesare construirii fabricilor din timpul Revoluției industriale. Capitalismul s-a dezvoltat datorită felului în care unii oameni – în general bogați și puternici – au schimbat legile și obiceiurile spre propriul lor avantaj. În *Statul Servil*, Belloc demonstrează cum Anglia se îndrepta spre capitalism încă înaintea marii perioade coloniale și cu mult înaintea Revoluției industriale. În Anglia, capitalismul a început cu închiderea mănăstirilor, în 1535. Același proces – de modificare a legilor și structurilor spre folosul bogaților – este încă în curs de desfășurare. Tendința principală, ca un președinte de mare companie să câștige de 600 de ori mai mult decât lucrătorii din compania sa, este rezultatul natural și inevitabil al sistemului capitalist. Dacă acest proces nu este controlat, capitalismul distruge până la urmă libertatea. Deși lucrătorii sunt agenți liberi din punct de vedere legal, ei sunt neputincioși din punct de vedere economic.

Frankilin Delano Roosevelt a spus în Cuvântul sau către națiune (*State of the Union address*) din 11 ianuarie 1944: „Nevoiașii nu sunt oameni liberi". Mai mult. Dacă nu este zăgăzuit, capitalismul distruge puterea legitimă a statului. Când corporațiile devin atât de mari încât guvernul nu le mai poate înfrâna, ele însele ajung să guverneze. Altfel spus, democrația moare și plutocrația predomină.

În ultimele două secole, sistemul propus pentru a înlocui capitalismul a fost socialismul, Karl Marx fiind cel mai faimos susținător al lui. Esența socialismului constă în faptul că statul deține și controlează toate sau aproape toate mijloacele de producție și distribuție. În loc să lase economia pradă lăcomiei și manipulării proprietarilor privați sau ca economia să fie reglată de „mâna invizibilă" a pieței (în cuvintele lui Adam Smith), statul intervine. Susținătorii socialismului erau profund conștienți de nedreptățile

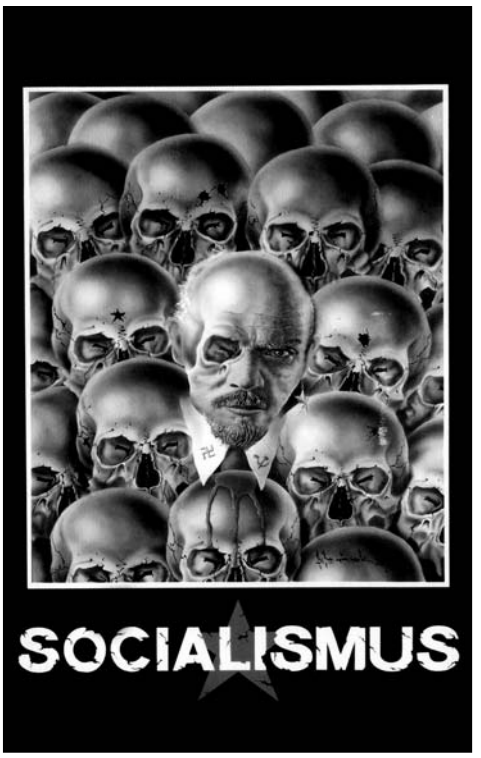

capitalismului, de aici marea putere a socialismului când era doar o teorie. Când însă țările au început să pună în practică socialismul, dezavantajele lui au început să fie scrise cu sânge. Mulți și-au pierdut proprietățile, sănătatea și chiar viața pe altarul socialismului. În ciuda promisiunilor sale, socialismul a devenit unul dintre cele mai tiranice și asupritoare sisteme din întreaga istorie. Nu a făcut decât să transfere bogăția și puterea din mâinile proprietarilor în cele ale unor birocrați și conducători de state. S-a dovedit a fi mult mai rău decât capitalismul.

În anumite perioade din istorie s-a dezvoltat un al treilea sistem economic. Belloc îl numește „statul servil". Era destul de obișnuit în antichitate. Egiptul antic oferă un astfel de exemplu. În Egipt, faraonul deținea totul și oamenii erau, de fapt, sclavii lui. Vechea Spartă și Imperiul Roman depindeau de munca sclavilor, la fel Statele Confederate ale Americii câteva secole mai târziu. În ciuda hibelor sale morale evidente, statul servil oferă câteva avantaje foarte puternice: este remarcabil de stabil, iar oamenii se simt și chiar sunt în siguranță, știind că vor fi hrăniți și că li se oferă cele necesare traiului. Aceste avantaje sunt atât de mari încât oamenii au susținut uneori statul servil chiar dacă el înseamnă pierderea libertății și a demnității.Când autorii distributiști se referă la „statul servil", ei au în vedere două lucruri: pe de-o parte, unii par să creadă că elementul principal constă în faptul că oamenii chiar stăpânesc în mod legal alți oameni. Din această perspectivă, o economie servilă se deosebește, prin conținutul juridic, atât de una capitalistă, cât și de una socialistă. Puține economii capitaliste au decăzut atât de mult încât să se transforme în economii servile. Pe de altă parte, alții lărgesc semnificația termenului „stat servil" arătând că, în capitalism, oamenii sunt tratați ca niște sclavi. Termenul „sclavi salariali" este o figură de stil, dar are o încărcătură emoțională atât de puternică încât a dobândit un înțeles aproape literal. Condiția muncitorilor din Anglia secolului al XIX-lea era apropiată de cea a sclavului și este ilustrată copios în romanele lui Charles Dickens. În America de astăzi avem un nivel de trai foarte ridicat și chiar cei mai săraci dintre nevoiașii noștri trăiesc mai bine decât săracii din țările în curs de dezvoltare. Dar acum există o economie globală. Sclavii capitalismului american contemporan nu trăiesc numai în SUA, ci și în țările unde oamenii lucrează pentru mai puțin de un dolar pe oră și unde 60 de dolari pe săptămână nu sunt suficienți pentru asigurarea traiului.

Al patrulea sistem este distributismul, al cărui nume este extrem de înșelător. Belloc a sugerat uneori numele de „stat al proprietarilor", care ar fi o denumire mult mai puțin înșelătoare. Când lumea aude termenul „distributist" se gândește deseori la un sistem în care banii sunt luați de la cei bogați și distribuiți săracilor (care, în general, se consideră că nu-i merită). Cu alte cuvinte, *lumea confundă distributismul cu socialismul*. Nu aceasta este însă semnificația termenului.

Distributismul este bazat pe ideea că într-o economie sănătoasă proprietatea asupra mijloacelor de producție trebuie să fie răspândită cât mai mult în rândurile populației. Aceasta implică o dublă comparație. Pe de-o parte, precum capitalismul, *distributismul onorează proprietatea privată și recompensează* inteligența, munca asiduă și spiritul întreprinzător. În același timp, și în contrast cu structura obișnuită a guvernărilor capitaliste, *un stat distributist ia măsuri pentru a descuraja acumularea nesfârșită a bogăției în mâinile unei minorități*. Capitalismul susține proprietatea privată, dar crede că doar câțiva oameni ar trebui să posede ceea ce contează cu adevărat, adică modul de a face bani și a produce bunuri.

Distributismul nu se mulțumește, prin urmare, cu faptul că un număr mare de oameni au propriile lor case sau că dețin acțiuni la bursă; ei trebuie să dețină *un control real asupra pământului, fermelor, fabricilor și instituțiilor care produc bani și bunuri*. Pe de altă parte, precum în socialism, s*tatul rămâne cea mai puternică entitate* din țară; statul nu le permite însă plutocraților și corporațiilor să-i uzurpe autoritatea, așa cum se încearcă mereu în țările capitaliste. Dar, în același timp, și spre deosebire de idealul comun al economiei socialiste, distributismul recunoaște cu realism că unii vor rămâne bogați și alții săraci. *Bogaților nu li se iau automat avuțiile și nici nevoiașii nu sunt ținuți de către stat*.

Deşi pare utopică, o economie distributistă a fost o realitate obişnuită în trecut. Este forma naturală pe care o ia o economie atunci când structurile societății sunt relativ simple şi locale. Să ne imaginăm o societate mai simplă din trecut. Într-o astfel de societate, oamenii acumulează bogăție prin sudoarea frunții lor, fie în gospodăriile țărăneşti, fie în mici industrii. Unii oameni se îmbogățesc printr-o combinație de muncă susținută, inteligență, moşteniri şi „noroc" (numit aşa în mod eronat, este vorba tot de lucrarea lui Dumnezeu). Când, însă, comerțul este limitat la suprafața unui comitat (câteva sute de mile pătrate), chiar şi cei mai bogați oameni nu pot fi mult mai bogați decât vecinii lor. Acumulările vaste nu se pot realiza decât prin furt, sclavie, în război sau prin alte moduri de exploatare.

Numeroase exemple din istorie ilustrează formele simple, locale de economie. Republica romană avea o formă distributistă de economie înainte de apariția Imperiului roman. Pe ruinele Imperiului roman, în Europa occidentală din timpul Evului mediu s-a dezvoltat treptat un sistem distributist. Când Anglia a început să colonizeze America de Nord, se considera că economia Angliei era încă distributistă deşi cuvântul „distributist" nu era folosit pentru a o descrie, iar „închiderea mănăstirilor" îndreptase deja economia spre capitalism. La început, sistemul economic al coloniilor engleze din America era, în Nord, în mare parte distributist; în coloniile engleze din Sud, întâlnim însă un amestec de distributism şi „stat servil". Astăzi, întâlnirea dintre tehnologia modernă şi tradiția juridică a făcut ca în ultima sută şi mai bine de ani, în SUA, capitalismul să eclipseze distributismul. Dar distributismul nu este dat uitării. Urme ale vechii ordini distributiste rămân în viața de zi cu zi, în sistemul juridic şi în memoria colectivă a națiunii. Distributismul este ilustrat de importanța acordată răspândirii cât mai largi a proprietății imobiliare, „fermei de familie" şi micii afaceri (*small business*); în mişcarea actuală, care promovează consumul de produse agricole provenite din surse locale; în îndemnurile constante adresate americanilor de a transforma artizanatul şi meşteşugurile tradiționale în ocupații permanente – toate acestea sunt rămăşițe vii ale ordinii distributiste.

Scopul distributismului nu este să înlocuiască şi să distrugă sistemul capitalist. Este mult prea evident că acest sistem este productiv şi are succes. Socialiştii au încercat să-l dărâme şi au dat greş. Limitările şi nedreptățile capitalismului sunt însă reale. Scopul distributismului contemporan este să promoveze, să pună în aplicare şi să împământenească ideile distributiste. Speranța distributiştilor este că, la un moment dat, balanța se va înclina în favoarea lor şi ceea ce este azi un sistem capitalist va deveni în mod predominant un sistem distributist care va include şi elemente capitaliste. Scopul nu este instaurarea socialismului, acordarea de puteri nemeritate statului sau joaca de-a Robin Hood. Scopul distributiştilor este de a schimba legile, mai ales legile privitoare la impozitare, astfel încât să fie foarte greu ca banii şi puterea să se concentreze în mâinile câtorva oameni; în acelaşi timp, legile şi sistemul de impozitare trebuie modificate pentru a permite omului de rând să posede propriile lui ferme, ateliere, întreprinderi şi industrii. *Distributismul înseamnă democrație economică.*

Este exact ceea ce au cerut Belloc, Chesterton, Schumacher şi Médaille. Fără nici o îndoială, o articulare ortodoxă a principiilor etice în economie va fi diferită de felul în care catolicii şi protestanții tratează problemele economice. Serghei Bulgakov a sugerat câteva dintre aceste diferențe, menționând că, în cadrul ortodoxiei, viața economică nu poate fi separata de Sfintele Taine, că agricultura, industria şi comerțul sunt aspecte ale transfigurării naturii şi că democrația trebuie să fie în concordanță cu natura sinodală a Bisericii ortodoxe (vezi capitolul „Ortodoxie şi viața economică" din cartea *Biserica ortodoxă*, publicată în 1935 – nota trad.) Ar fi un mare dar oferit Bisericii şi lumii întregi dacă ortodocşii preocupați de etică şi economie ar dezvolta aceste aspecte. Totuşi, diferențele dintre distributismul care s-a dezvoltat în Vest şi cel care ar putea fi articulat în Est vor fi mai mult o chestiune de detaliu. Ambele forme de distributism ar urmări să transforme săbiile în pluguri – ar căuta un mod prin care să putem trăi cu toții în pace şi siguranță la umbra propriilor noştri pomi roditori.

Traducere de **Ovidiu Hurduzeu**

STATUL vs PIEȚE

Yvan Allaire, profesor de stategia afacerilor la Şcoala de Management a Universității Québec din Montréal, a susținut la Academia Română conferința „Statul vs Piețe", o continuare a cercetărilor domniei sale prezentate în cartea Black Markets and Business Blues[1]*, scrisă în colaborare cu Mihaela Fârşirotu, profesor de economie la aceeaşi Universitate. Lucrarea demonstrează care a fost efectul politicilor neoliberale duse de SUA şi unele state ale Europei Occidentale în ultimii treizeci de ani: transformarea capitalismului industrial într-un sistem dominat de piețele financiare, care şi-au impus voința, au subminat economiile naționale şi au produs crizele recurente ale anilor 2000.*

Alina Ioana Dida

Yvan Allaire este membru al *Royal Society of Canada* şi preşedintele Institutului pentru Guvernanța Întreprinderilor Publice şi Private (IGOPP). A publicat numeroase lucrări despre strategia şi administarea întreprinderilor. Conferința a fost organizată de Comisia de Studii Prospective a Academiei Romane şi de Institutul de Proiecte pentru Inovație şi Dezvoltare.

Prof. Yvan Allaire şi-a început expunerea, nu întâmplător, cu un citat dintr-o lucrare de morală: „Odată cu prăbuşirea comunismului oamenii ar fi trebuit să renunțe şi la prejudecata că o societate modernă poate fi condusă după un singur principiu, fie el al planificării de stat, fie al pieței libere"[2]. Criza anilor 2007-2008 a fost financiară sau morală? Ea a pus statele în situația de a se îndatora pentru a salva sistemul financiar (criza fiscală) şi de a găsi soluții la recesiunea economică. Încercările statelor de a reglementa mai eficient sistemul financiar au fost însoțite de sentimentul general că adevăratele cauze ale crizei nu au fost îndepărtate; într-adevăr, măsurile nu au schimbat caracterul sistemului financiar şi crizele s-au repetat. A nu „profita" de criză pentru a pune sub semnul întrebării sistemul financiar şi economic pentru a-l reforma ar fi o eroare gravă, o ocazie pierdută şi asigurarea că recesiunea economică şi discrepanțele sociale se vor agrava în curând.

Yvan Allaire

[1] *Black Markets ... and Business Blues. The Man-Made Crisis of 2007-2009 and the Road to a New Capitalism,* FI Press Montreal, Canada, 2009.

[2] Charles Taylor, *The Ethics of Authenticity*, Harvard University Press, 1991.

Politica neoliberală americană

Modul de administrare a firmelor, dominant în anii 1930-1970 (capitalism managerial), a fost înlocuit treptat, începând din anii 1980, de un sistem numit de Yvan Allaire capitalism financiar sau de cazino. Conceptul de „acționari" descrie acum, pentru multe afaceri, un grup format din fonduri (de investiții, de garantare etc), eterogen şi instabil, care se modifică permanent şi tranzacționează acțiuni doar pentru a obține un profit cât mai mare pe termen foarte scurt şi a le revinde apoi. Conservatorii americani s-au confruntat mereu cu dilema piață liberă/intervenția guvernului, mai ales când abuzurile şi ingineriile financiare ale unora amenințau să ducă sistemul capitalist la faliment; ei pledau atunci pentru întoarcerea la valorile morale şi sociale, singurele capabile să limiteze „excesul" de capitalism. Unii chiar au pretins că o criză reprezintă un mecanism de autocorectare necesar, inerent sistemului; aici prof. Allaire a vorbit despre Greenspan[3], considerat un „fundamentalist" al pieței libere – singura capabilă să creeze bunăstare pentru toți şi care are abilitatea de a se autoregla. Reglementarea minimă de către stat, uneori absentă, a produselor financiare noi şi a actorilor noi de pe piață, cum sunt fondurile de garantare (*hedge funds*), au favorizat bulele speculative şi criza imobiliară din SUA. Politica de dereglementare reprezintă manifestarea ideologiei pieței libere.

Neoliberalismul american porneşte de la un set de convingeri:

- Supremația pieței libere în activitățile oamenilor, ce va regla singură deviațiile de la optim;
- Comerțul liber între state, fără taxe protecționiste;
- Granițele statelor sunt impedimente artificiale pentru activitatea economică;
- Dereglementarea economiei, ce reduce dimensiunile statului;
- Privatizarea serviciilor publice şi a firmelor de stat.

În context noțiunile de „social" şi de „bine comun" sunt considerate lipsite de conținut, iar cei care vorbesc despre ele sunt acuzați de comunism. În subsidiar, neoliberalismul porneşte de la ideea că guvernele sunt corupte, deci piața liberă e singura care poate oferi un principiu mai bun de organizare a societății.

Prof. Allaire a continuat arătând că piața liberă duce la monopoluri, manipulare şi la complicități nepermise între partenerii de afaceri. Economia ajunge să fie dominată de multinaționale controlate de legislația din țara de origine şi de logica piețelor financiare, care sunt necesare într-o economie, dar diferite de piețele bunurilor şi serviciilor. Piețele financiare au o logică specială şi pernicioasă; față de ele e necesară o politică de contenționare, care să nu le permită să ajungă să le dicteze guvernelor şi companiilor interne.

Deşi unii economişti îl consideră pe Adam Smith părintele fundamentalismului de piață, în lucrările lui acesta s-a arătat conştient de riscurile şi de consecințele unei economii fără limite şi lipsită de control. Smith credea că piața liberă trebuie să favorizeze valorile, cum sunt „prudența, atenția, constanța şi circumspecția". El se temea de veleitățile monopoliste ale „negustorilor" şi îşi aviza cititorii despre cei care predică ataşamentul față de piața liberă, dar care, la prima ocazie, conspiră pentru eliminarea concurenței în detrimentul cumpărătorului.

Prof. Allaire a vorbit despre efectele neoliberalismului:

- Un fiasco financiar recurent;
- O societate inegală în ceea ce priveşte veniturile şi cheltuielile;
- Piețele financiare ajung să-şi impună logica şi în alte domenii;
- Îmbogățirea fondurilor speculative şi a operatorilor financiari, care ajung să dicteze în politica de stat;
- Subfinanțarea programelor sociale şi a infrastucturii;
- O societate doar a „câştigătorilor", în care cetățenii sunt chiriaşi în propriul stat;
- Guvernele devin dependente de capitalul străin.

[3] Alan Greenspan a fost preşedintele Rezervelor Federale ale SUA (*Federal Reserve Board*) între anii 1987-2006.

Capitalul social

De ce „succesul" individual duce uneori la eşecul unei societăţi? De ce unele societăţi evoluează spre încredere şi cooperare, spre bunăstare pentru mulţi, iar altele spre beneficiul unui grup corupt şi disoluţie? Yvan Allaire a vorbit despre politicile care încurajează, uneori fără să vrea, pe cei care ştiu să înşele şi să se eschiveze de la răspundere; în absenţa valorilor morale şi a sancţiunii legii aceste comportamente vor distruge organizarea socială şi ceea ce constituie *capitalul social* – sentimentele de încredere şi reciprocitate, fără de care viaţa socială şi activitatea economică nu sunt posibile.

Există multe motive (inegalitatea mare dintre venituri, urbanizarea, diversitatea etnică) care au dus la scăderea sentimentului de încredere în rândul oamenilor. Prof. Allaire a explicat un grafic al inegalităţii sociale raportată la procentul celor care sunt de acord cu afirmaţia că, în ţara lor, „majoritatea oamenilor sunt cinstiţi". Există o corelaţie directă între inegalitatea economică (măsurată de indicele Gini[4]) şi încrederea socială (procentajul celor care declară că „poţi avea încredere în oameni"). În Canada şi ţările scandinave inegalitatea economică e cea mai scăzută, iar încrederea socială cea mai ridicată. În SUA procentul celor care declară că „majoritatea oamenilor sunt cinstiţi" a scăzut de la 42% în 1970 la 27% în 1990; inegalitatea economică e mai accentuată aici. Încrederea socială cea mai scăzută însoţită de inegalitatea economică cea mai marcată se înregistra, în anii 1990, în Chile, Venezuela, Brazilia şi Africa de Sud. Prof. Allaire a vorbit de încrederea socială din România:

• Pe plan internaţional România e percepută ca aflându-se pe locul 69 din 178 de ţări, în ceea ce priveşte corupţia;

• Românii se percep ei înşişi ca aflându-se pe locul 93 (din 110 ţări) în ceea ce priveşte corupţia;

• Neîncrederea românilor în guvern este totală: locul 110 din 110;

• În ceea ce priveşte capitalul social România se află pe locul 94 din 110 ţări.

Criza financiară

Ce au avut în comun crizele? Aproape întotdeauna ele au plecat din SUA şi au făcut ravagii în firmele tipic americane, a ceea ce a fost numit, în ultimii 30 de ani, capitalismul anglo-saxon:

• Cotate la bursă, fără acţionariat care să le controleze;

• „Proprietate" a sute de fonduri cu obiective pe termen scurt şi acţionari tranzitorii, pentru care creşterea valorii acţiunii pe termen foarte scurt, pentru a fi vândută, este imperativă;

• Administrate de consilieri independenţi, angajaţi pe termen scurt, foarte bine remuneraţi şi cu acces preferenţial la acţiuni, pentru a lucra pentru „proprietari".

Firmele de acest tip sunt ţinte uşoare pentru fondurile speculative, care vând acţiuni (şi produse derivative, specifice SUA) şi produc neîncredere sau cumpără acţiuni şi fac presiuni asupra consiliilor de administraţie pentru ca societatea să adopte măsurile pe termen scurt ce ridică valoarea acţiunii la maximum. Agitaţia bursieră a redus foarte mult perioada medie de deţinere a unei acţiuni în SUA: de la 7 ani în 1960, la 2 ani în 1992 şi la 7 luni în 2006. Acest model de „deţinere a proprietăţii" şi de „creare de valoare pentru acţionari" a produs crize repetate; genul acesta de firme nu trebuie să fie regula, ci excepţia într-o economie.

Angajaţii, cei care produc bunurile sau serviciile firmei, trebuie să absoarbă costurile măsurilor luate de conducere; în firmă apare sentimentul nedeptăţii, care minează solidaritatea şi loialitatea de care ar trebui să dea dovadă un angajat.

În SUA, din profiturile totale din economie, cele produse de piaţa financiară au urcat de la 20% în 1980 la 45% în 2004; industria, care producea 60% din profituri în 1950, a ajuns să producă numai 4% în 2004. Societatea americană s-a transformat într-o bursă, iar producţia de bunuri a fost relocalizată – în afara ei. Din 2001, 42.000

[4] Indicele Gini este o mărime statistică care arată disproporţia în distibuirea veniturilor. Este un raport aflat între valorile 0 şi 1. Cu cât deosebirile dintre venituri sunt mai mici, cu atât indicele Gini este mai mic.

de firme din SUA au fost închise şi s-au pierdut 32% din locurile de muncă.

Consumatorul – nesăţios, producătorul – pe cale de dispariţie

În orice societate cetăţenii au simultan mai multe roluri: consumatori (de bunuri şi servicii publice şi private), salariaţi sau pensionari, contribuabili şi investitori (la fondurile de pensii – cel puţin) şi, ocazional, alegători. De obicei, a face politică înseamnă a-i favoriza pe cetăţeni când au un anumit rol şi a-i pune să plătească pentru asta când au alt rol. Din anii 1980 politicile SUA şi ale Marii Britanii i-au favorizat în primul rând pe consumatorii de bunuri private, apoi pe contribuabili şi investitori; consumatorii de bunuri publice şi salariaţii nu s-au aflat printre privilegiaţi. În Europa continentală politicile publice au fost până de curând favorabile salariaţilor şi consumatorilor de bunuri publice, apoi veneau contribuabilii şi consumatorii de bunuri private; investitorii s-au aflat pe ultimul loc. UE duce în prezent o politică economică de aliniere la cea a SUA şi a Marii Britanii.

Statele care pun accentul pe preţurile mici pentru consumatori şi impozite/taxe mici vor adopta politici în consecinţă: comerţ liber, fără protejarea producţiei interne, scăderea investiţiilor în serviciile publice şi dereglementarea pieţelor financiare.

Asia furnizează 37% din importurile americane, 12,4 % din cele ale UE şi 18% din ale Canadei. Concurenţa cu ţări cu sisteme sociale foarte diferite de cele americane şi europene şi cu alte nivele salariale este în creştere şi reprezintă o provocare pentru administrarea firmelor. Prof. Allaire a prezentat două grafice sugestive. Pentru industriile care se confruntă cu o concurenţă redusă din partea producătorilor externi, variaţiile de preţ ale produsului finit se fac după modelul: cu cât e mai mare cererea, cu atât capacităţile de producţie vor fi folosite la maximum şi preţurile vor creşte. Pentru industriile care sunt masiv concurate de importuri, preţurile nu sunt corelate cu nivelul de utilizare al capacităţilor de producţie; ele continuă să scadă şi produc presiuni asupra managementului şi salariaţilor firmelor afectate.

Importurile de bunuri menţin inflaţia scăzută, ceea ce înseamnă un nivel de viaţă mai ridicat pentru consumatori, cel puţin în ceea ce priveşte puterea de cumpărare. Beneficiul este real, dar există un cost pe care îl suportă salariaţii industriilor concurate: scăderea numărului de locuri de muncă şi salarii mai mici.

Salariul orar în SUA, în termeni reali, a fost mai mic în 2006 decât cel din 1970; o uşoară creştere s-a înregistrat în anii 1990, comparativ doar cu anii 1980. Inegalitatea dintre venituri a crescut rapid în SUA şi a ajuns la nivelul celei a anilor 1920. Sărăcia în rândul copiilor şi a vârstnicilor e cea mai ridicată în SUA (din rândul ţărilor OECD, cu excepţia Turciei şi a Mexicului).

Mobilitatea socială, adică probabilitatea ca tinerii să atingă un nivel de viaţă superior celei al familiilor din care provin, este mai scăzută în SUA şi în Marea Britanie decât în alte 12 ţări OECD, cu excepţia Italiei. Canada şi Australia au o mobilitate socială de 2-3 ori mai mare decât SUA în principal datorită sistemului de învăţământ public.

O societate dreaptă

Prof. Allaire a enunţat principiile unei societăţi prospere şi echitabile:

- Piaţa trebuie să fie liberă, reglementată corect şi constrânsă de valori sociale;
- Piaţa financiară necesită politici care să nu-i permită să dicteze guvernelor şi firmelor;
- Unele instituţii trebuie protejate de legea cererii şi a ofertei, cum sunt învăţământul şi sănătatea;
- Cetăţenii trebuie să fie proprietari la ei în ţară;
- Trebuie gândite mai multe forme de proprietate: de stat, privată, hibridă, cooperatistă etc;
- Globalizarea nu trebuie să intervină în politica guvernelor.

Cooperativa joacă un rol important în economiile dezvoltate. În prezent 100 mil. oameni din lume lucrează în cooperative; ele sunt administrate dintr-o perspectivă pe termen lung şi se

află la adăpost de piețele financiare. Cele mai mari 300 cooperative din lume au venituri între 600 mil. – 58 mld. dolari pe an. Ele produc 20% din PIB în Finlanda şi mai mult de 10% din PIB în Elveția, Noua Zeelandă, Olanda şi Franța; pentru Canada cifra e de 2%, iar pentru Québec, cea mai dezvoltată provincie a federației, de 6%. Cooperativele operează în sectoare specifice; astfel, pentru cele 300 de mai sus graficul arată: 30% se ocupă de agricultură şi producția de alimente; 23% de comerțul cu amănuntul; 22% de asigurări, iar 19% sunt bănci. Pentru SUA forma de proprietate cooperatistă reprezintă un compromis eficient în domeniul serviciilor medicale: pe lista celor mai mari 300 cooperative se află câteva ce produc mai mult de 2 mld. dolari pe an.

În opinia prof. Allaire, întreprinderile deținute de stat, considerate pe nedrept oile negre ale capitalismului, sunt un barometru al maturității politice a unei societăți. În statele imature din punct de vedere politic, aceste întreprinderi vor fi transformate în surse de venituri pentru pătura coruptă; de aceea în aceste țări această formă de proprietate nu trebuie favorizată.

Ideologii pieței libere au pus mereu accent pe nepriceperea statului, ca administrator, şi pe ineficiența politicii guvernului. Ei au văzut corect eşecurile serviciilor publice, dar nu şi pe ale pieței libere. De când guvernul federal american a devenit proprietar parțial a o serie de bănci şi fabrici de automobile (*bail-out*), vocile lor se aud mai rar; s-a dovedit eficient şi potrivit ca statul să intervină acolo unde piața liberă a dat greş.

Cazurile în care un guvern ar trebui să pună accentul pe întreprinderile deținute/administrate de stat sunt:

• Monopolurile naturale (transmisiile telefonice, energia electrică, hidrocentralele);

• Bunurile cu încărcătură socială (distribuția de băuturi alcoolice, loteriile, jocurile de noroc);

• Eşecul piețelor de capital;

• Serviciile publice (poşta, transportul în comun, sistemul sanitar, învățământul obligatoriu, distribuția de apă – unde există riscul ca o serie de regiuni să nu poată beneficia de ele întrucât firmele private nu ar putea obține profituri acolo).

Există şi corporații controlate de stat prin consiliul de administrație. Cinci din primele zece cele mai mari corporații din lume (după valoarea de piață) sunt controlate de state: 3 de câte China, una de Rusia şi una de Brazilia. Prof. Allaire a prezenta lista valabilă pentru iunie 2008; firmele controlate de state apar în italice: 1. ExxonMobil; 2. *Petrochina*; 3. *Gazprom*; 4. GE; 5. *China Mobile*; 6. *Petrobas*; 7. Microsoft; 8. *Industrial and Commercial Bank of China*; 9. Royal Dutch Shell;

10. Wal-Mart. Această formă de proprietate ar trebui să domine într-o societate bine guvernată.

Un exemplu: administrarea privată a unui penitenciar

Pentru a arăta cât de periculoasă poate fi logica pieței financiare, prof. Allaire a explicat ce s-ar întâmpla dacă o închisoare ar fi cotată la bursă; ce ar stabili consiliul de administrație?

În SUA circa 250 închisori sunt administrate de către fime private. Dacă vreuna ar deveni o societate cotată la bursă, „proprietate" a mai multor fonduri speculative, atunci logica pieței financiare i s-ar aplica şi ei cu toate consecințele nocive.

La sfârşit de trimestru directorul ar trebui să spună: „Valoarea acțiunii a crescut cu x% şi anticipăm o creştere de y% pentru trimetrul următor. Ne bazăm pe faptul că în SUA ritmul de încarcerare este de..., iar programul antiimigație al guvernului prevede detenția prelungită pentru imigranții ilegali etc." Pentru firmă creşterea profitului per acțiune ar însemna: mai mulți deținuți pentru a asigura dezvoltarea întreprinderii şi pedepse mai lungi fără posibilitatea de eliberare condiționată... pentru a stabiliza încasările.

Etica este rezistența valorilor aflate sub presiunea interesului personal; doar sfinții şi eroii rezistă la presiuni. Administratorii, bine plătiți, s-ar implica în grupuri discrete de lobby pentru prelungirea perioadelor de detenție şi pentru eliminarea eliberării condiționate spre a asigura creşterea pe piață a firmei conduse de ei. Pare un scenariu de ficțiune, dar în 2009 doi judecători din SUA au fost condamnați pentru că au luat mită milioane de dolari de la un operator privat de penitenciar, pentru a da pedepse nejustificat de mari pentru delicte minore; au fost afectați peste 1.000 de tineri.

Canada – exemplu sau model?

Prof. Allaire a încheiat cu o serie de considerații despre economia Canadei, o federație formată din 10 provincii şi 3 teritorii, care are o monedă unică şi este membră NAFTA. Este o entitate mai centralizată decât UE, dar guvernele provinciilor şi teritoriilor au puteri specifice; ele sunt libere în a-şi stabili politica economică, iar o guvernare ca cea a UE ar duce rapid la pulverizarea federației. Promovarea egalității sociale şi economice prin legi federale a făcut ca dolarul canadian să fie stabil; Canada nu a fost afectată de criza din SUA.

Din 1960 statul Québec a adoptat politica *maîtres chez nous*; până atunci fusese dominat de subsidiarele companiilor din SUA. În 1962 a naționalizat hidrocentralele; în 1965 a introdus sistemul sanitar universal şi a început investițiile masive în educație. Tot atunci a înființat Fondul de Pensii Québec, care a ajuns astăzi să dețină proprietăți rentabile (terenuri, centre comerciale etc); fondul de pensii deține o sumă mai mare decât datoria publică a Canadei.

Din cele 100 cele mai mari companii din Canada 13 sunt deținute de stat, trei sunt cooperative, 11 sunt private şi 13 sunt sucursale ale unor firme străine. Firmele de interes național sunt protejate prin lege de preluarea de către corporații transnaționale.

Prin lege o persoană nu îi poate dona unui partid mai mult de 1.000 dolari canadieni/an; partidele sunt finanțate în mare parte de stat.

Pentru România, a cărei politică este dominată în prezent de tendințele neoliberale, prof. Allaire are câteva propuneri:

- Dezvoltarea agriculturii organice prin folosirea Politicii Agricole Comune a UE;
- Folosirea CEC şi Eximbank ca pârghii ale dezvoltării industriale;
- Elaborarea unor planuri de dezvoltare pe termen lung de către guvern;
- O politică pentru fondurile publice de pensii;
- Impozitarea diferențiată şi scăderea TVA;
- Investiții mari în sănătate, învățământ şi turism;
- Negocieri mai ferme cu FMI şi UE;
- Temporizarea introducerii monedei euro.

Conferința prof. Allaire a fost o pledoarie argumentată pentru gândirea unui capitalism de tip nou, un sistem economic şi social mai echitabil, mai moral şi mai stabil.

Impactul migrației asupra dezvoltării României

Institutul European din România a organizat o dezbatere pornind de la studiul Maximizarea impactului fenomenului migrației asupra dezvoltării României, *realizat de IASCI (International Agency for Source Country Information) în parteneriat cu Fundația Soros. Câteva concluzii: 2,9 milioane de români au emigrat; mai puțin de 50% dintre ei intenționează să se întoarcă în țară; românii emigrează ca să poată economisi, nu ca să trimită bani în țară; ei trimit în România 6% pe an din ce câștigă; o familie de emigranți români câștigă 1.900 de euro pe lună şi economiseşte 9.000 de euro pe an; la noi se resimte deja criza de personal calificat, dar odată cu creşterea economică vom simți şi criza simplei forțe de muncă.*

Alina Ioana Dida

Dezbaterea a început cu o alocuțiune a dlui Leonard Orban, consilier prezidențial pentru afaceri europene şi fost membru în Comisia Europeană. În spațiul public se vorbeşte despre migrație cu referire la românii care au plecat din țară, dar nu e dezbătut deloc celălalt aspect al fenomenului: cei ce vin şi vor veni în România din afara UE. Din punct de vedere juridic în UE sunt considerați imigranți doar cei care vin din afara spațiului comunitar, nu şi cei care circulă între statele membre ale uniunii (fenomen numit mobilitate internă), ceea ce a creat diferența fundamentală de statut a românilor în UE înainte şi după aderarea țării la 1 ianuarie 2007. La nivelul uniunii migrația aduce provocări mari şi e controversată. Dl Orban a lăudat studiul realizat de IASCI, care oferă o imagine fidelă a ceea ce se întâmplă cu românii emigrați după anul 2000 în state UE şi prezintă date utile pentru decidenții politici în ceea ce priveşte modul de gestionare a problemei. Contrar unei prejudecăți din spațiul politic intracomunitar, românii au început să plece masiv din țară după anul 2000, când s-a liberalizat procesul de vize în Europa, şi nu după ian. 2007. Instituțiile statului român nu au fost pregătite să gestioneze problemele create în țară de cei plecați: un *brain-drain* pe zone de interes maxim (cadre medicale, ingineri, specialişti IT&C etc). Deja se resimte lipsa acută a specialiştilor în țară, iar odată cu creşterea economică vom resimți criza forței de muncă.

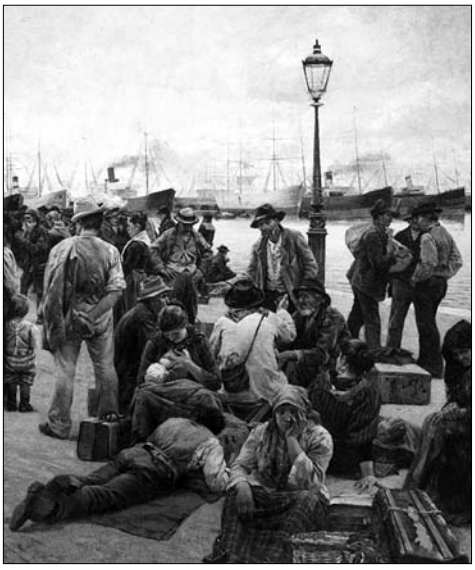

Sub 50% din românii plecați în străinătate vor să se mai întoarcă în țară

Studiul prezintă cifre interesante în ceea ce priveşte dorința românilor din alte state UE de a

se întoarce în țară şi calificarea profesională a celor plecați. Dacă în istoria UE au existat fluxuri de emigranți care s-au întors la un moment dat în țările lor de origine, după ce acestea au aderat, studiul arată că *mai puțin de 50% din românii plecați doresc să se întoarcă*; experiența managerială a celor ce au revenit a contribuit la dezvoltarea economică a statelor de origine. Există diferențe de calificare între românii plecați spre nordul UE şi cei plecați spre sud (aici fiind incluse şi Spania şi Portugalia), ceea ce explică problemele din unele state membre, legate de prezența masivă a românilor acolo. În UE statutul juridic al migranților nu este uniform; subiectul este politic şi politizat în campaniile electorale locale. Restricțiile parțiale pentru dreptul de muncă se vor menține pentru România şi Bulgaria până în 2013. În unele regiuni fenomenul migrației e foarte prezent. Catalunia e o regiune a cărei populație a crescut în zece ani cu un milion de imigranți. Italia, până în 1995 o țară de emigrație spre statele europene mai prospere, este în prezent o țară de imigrație nu doar pentru cei din Africa de Nord; problemele cu care se confruntă acum autoritățile italiene vor deveni, pe termen mediu, identice pentru autoritățile româneşti. La Consiliul Europei urmează să se discute în următoarele săptămâni un pachet pe această temă (azil, migrație şi reforma guvernanței Schengen), iar momentul este definitoriu pentru ce se va întâmpla în UE pe termen lung în ceea ce priveşte migrația. Există voci ce vorbesc de o politică de fortăreață a UE (acceptarea doar a emigranților cu calificări înalte), de reintroducere a controlului la frontiere pe baza unor decizii la nivel național şi de modificare unilaterală a politicii de azil. Procesul Schengen e de fapt procesul integrării emigranților şi a modului în care UE gestionează diversitatea; *eşecul multiculturalismului este de fapt eşecul integrării emigranților*, un fenomen pe care societățile europene nu s-au dovedit capabile să-l gestioneze. România, ca stat UE şi parte a procesului decizional, trebuie să se pregătească din timp să se confrunte cu aceleaşi probleme. Termenul de *mobilitate* folosit în UE este politic. Unul din principiile de bază ale construcției europene funcționează defectuos sau deloc – libera circulație – în condițiile în care 4% din cetățenii europeni sunt stabiliți în alt stat membru al UE decât cel în care s-au născut – a încheiat Leonard Orban.

O familie de emigranți români câştigă în medie 1.896 euro

Dl Gabriel Petrescu, director executiv al Fundației Soros, a prezentat studiul *Maximizarea impactului fenomenului migrației,* realizat în şase țări (Armenia, Moldova, Albania, Bosnia-Herțegovina, Kosovo şi România, singurul stat UE din acest studiu).

Fluxurile financiare dintre emigranți şi țara de origine stau la baza relației dintre migrație şi dezvoltare. Până acum cercetările s-au concentrat pe remitențe (banii trimişi de emigranți în țara de origine); analiza prezentată a pornit de la ideea că emigranții şi beneficiarii lor sunt un segment de piață specific, neglijat de guverne şi industria financiară.

Conform studiului, dintre românii plecați 43% se află în Italia, 23% în Spania şi 7% în Germania. Spre sudul UE au plecat 72% dintre români, iar spre nord – 23%. Venitul mediu lunar pe gospodărie, pentru emigranții români, este de 1.896 euro, pentru cei din Bosnia – 2.864, iar pentru cei din Republica Moldova – 1.176. Diferența mare pentru Bosnia este explicată de faptul că ei au început să migreze din 1960 spre state nordice, au un ciclu de migrare foarte lung şi coeficientul de integrare foarte mare.

În familiile emigranților români, 1,5 membri produc venituri, în cele ale bosniacilor – 2,1, iar în cele ale moldovenilor – 1,3. Românii migrează mai mult ca unitate familială, în timp ce reunificarea familială a moldovenilor e foarte mică, Republica Moldova fiind stat non-UE.

Femeile originare din România şi Republica Moldova lucrează predominant în sectorul îngrijirilor la domiciliu, cele din Kosovo şi Bosnia – în industrie şi alte servicii.

Cheltuielile unei familii de emigranți sunt foarte mari în țara gazdă atunci când integrarea e foarte mare; cei care nu vor să se întoarcă cheltuiesc mult în țara gazdă, de exemplu cotizează la

fonduri de pensii, investesc în educația copiilor sau într-o afacere, fac credite ipotecare.

Remitențele reduc sărăcia în țara de origine, echilibrează balanța de plăți, dar produc şi dependența beneficiarilor, care au tendința să muncească mai puțin. 6% din veniturile românilor aflați în străinătate ajung în țară sub formă de remitențe, ceea ce înseamnă că doar o mică parte din economiile lor ajunge în România. În România, mare parte din remitențe ajunge în consum, în timp ce în Republica Moldova, unde reunificarea familială e mai mică, ele sunt cheltuite în procent mai mic şi economisite mai mult; cheltuielile pentru întreținerea soțului şi copiilor sunt mai mari decât cele pentru întreținerea părinților. Există şi emigranți ce trimit bani mulți odată, pentru a face o achiziție.

Economiile anuale nete pentru românii din străinătate sunt în medie de 9.000 euro; pentru cei originari din Republica Moldova – 4.700 euro, iar pentru cei din Bosnia – 8.500 euro. Cifrele arată că migrația funcționează, iar oamenii nu pleacă pentru a trimite bani acasă, ci pentru că aşa obțin venituri ce le permit să economisească.

Propensiunea de a economisi este de 40 – 45% pentru românii din străinătate, de 25% pentru cei din Bosnia şi de 30% pentru cei din Republica Moldova. Media pentru cetățenii din UE este de 4%, în Asia de 12-13%, iar în SUA este subunitară sau chiar negativă.

Autorii studiului consideră că motivul pentru care românul din străinătate economiseşte este să se întoarcă în țară.

Pentru fiecare euro trimis în țară românul economiseşte 4,2 euro, ceea ce arată că remitența reprezintă o cheltuială pentru el, iar dependența de remitențe pe termen lung poate deveni periculoasă. Remitențele vor scădea pe măsură ce românii se vor integra în țara gazdă.

Propensiunea de a remite este de 60% pentru români, de 65% pentru bosnieci şi de 85% pentru cei din Republica Moldova, din cauza reunificării familiale reduse. 40% dintre români nu au remis deloc bani în țară, cel mai mare procent pentru acest studiu; el poate fi explicat prin intențiile slabe de reîntoarcere ale românilor şi prin faptul că România este stat UE.

Valoarea remitențelor pentru români a fost, în 2010, de 2,8 miliarde de euro, iar cea a economiilor realizate în țările gazdă – de 12 miliarde de euro; *numărul estimat de emigranți români este de 2,9 milioane*. Pentru Republica Moldova remitențele reprezintă 30% din PIB.

Specialiştii se concentrează prea mult asupra remitențelor, când de fapt acumularea bunăstării şi eventualul transfer de bunăstare este factorul care motivează emigranții pe termen lung; această ambiție are potențialul de a deveni o oportunitate de dezvoltare. Întoarcerea acasă a emigranților depinde de definirea unor politici cadru şi a unor condiții locale adecvate, care presupun stimulente. Condiția pentru facilitarea unei migrații circulare (a celor care doresc în mod expres să se întoarcă acasă) este sprijinirea emigrantului în încercarea sa de a-şi atinge nivelul dorit de economii.

În urma studiului se ridică alte întrebări:

• De ce preferă migranții să-şi păstreze economiile în băncile din țările gazdă?

• Cum putem maximiza potențialul de dezvoltare al acestor economii? Şi pentru cine?

• Şi ce ar trebui să facă guvernele, autoritățile locale, sectorul privat, social şi emigranții înşişi în acest scop?

Raportul prezentat nu reflectă opiniile oficiale ale Fundației Soros sau ale partenerior ei.

Dl Valentin Lazea, economist-şef la BNR, a prezentat un punct de vedere personal asupra studiului. Remitențele au scăzut de la 3,4 mld. euro în 2009 la 2,9 mld. euro în 2010. Economisirea ce nu se transformă în remitențe reprezintă partea nevăzută a aisbergului; problema este cum să atragi în țară cei 9000 euro economii anuale ale românilor emigrați. Se pot imagina instrumente de economisire pornind de la faptul că 25% din cei plecați declară că vor să-şi ia o locuință în România. Cei 20% care doresc o pensie în România nu se află în state UE în care fondurile de pensii sunt foarte sigure (cum sunt Franța, Austria). Deocamdată ei pot fi informați şi ajutați în aceste obiective doar de familiile rămase în țară.

Studiul arată că emigranții plecați spre sud, care au un nivel redus de calificare, sunt şi cei

care vor să se întoarcă; propensiunea lor de a reveni în țară este invers proporțională cu calificarea pe care o au. Pentru ei nu există locuri de muncă în România acum şi nu se ştie dacă vor exista peste 5 ani. 26% dintre emigranți lucrează în construcții, iar numărul de locuri de muncă din construcții nu va creşte; 21% dintre femei lucrează ca menajere, iar în România nu există piață pentru aşa ceva.

Câteva soluții pot fi imaginate. Statul poate creşte numărul de locuri din facultățile tehnice, din care să aloce un procent fix pentru cei proveniți din mediul rural, întrucât în prezent doar 1% din copiii de la sate ajung să urmeze studii superioare. Sectorul privat poate fi activ prin investiții în locuri de muncă din turism, transport etc. Comunitățile locale pot investi în firme mici de servicii, necesare în orice localitate civilizată. Iar emigranții ce vor să revină trebuie să investească în calificarea lor proprie în țara gazdă pentru că nu vor găsi de lucru în România, dacă rămân cu ceea ce ştiu să facă acum.

Efecte interne ale migrației românilor

Dl Cristian Ilie, director în Ministerul Economiei, Comerțului şi Mediului de Afaceri, a vorbit de potențialul economic care nu e valorificat de firme româneşti, ci de firme străine; în timp ce românii pleacă, în România s-au înființat 30.000 firme italieneşti, 18.000 germane, 12.000 turceşti. Fondurile europene sunt accesate doar în proporție de 11%. De măsurile de stimulare a economiei, luate de guvern, beneficiază în principal firmele străine fiindcă ele sunt proactive: ajutoare de stat, scheme de rambursare, scutiri de la plata impozitului pe profit, legea parteneriatului public privat. Investițiile străine în România, în an de criză (2010), au fost de 2,5 miliarde de euro fiindcă firmele străine au avut încredere că pot obține profit. Avem oameni cu două facultăți, dar nu tehnicieni; învățământul ar trebui să fie dual, să dezvolte şi abilități manuale.

Prof. Dumitru Sandu, sociolog la Universitatea din Bucureşti, a făcut câteva considerații asupra metodologiei unui asemenea studiu. Cercetarea s-a făcut într-un an de criză (2010), iar modul de economisire poate fi o reacție la criză. Despre migrația românilor în interiorul spațiului european nu avem cifre; ei circulă şi între alte state UE. Oamenii sunt indecişi în primul rând din motive familiale; totul depinde de familie: divorț, şcoala copiilor, boală. Cifra de 40% români ce vor să se întoarcă este supraestimată pentru că nu au existat întrebări suplimentare: cu ce probabilitate vor să se întoarcă, când, în câți ani; asemenea întrebări ar fi redus procentul la 20-25%.

Nu s-a discutat despre consecințele negative ale migrării asupra bugetelor locale, de exemplu în localitățile din care au plecat mulți oameni s-a produs şi o sărăcire a gospodăriilor. Este necesară o studiere şi cercetare continuă a fenomenului migrației de către INS.

Dl Nicolaas de Zwager, director IASCI, a vorbit despre comportamentul de economisire al unui emigrant, ce are ca principal obiectiv economisirea şi trebuie cercetat ce motivații are. Emigrantul nu vrea să se integreze, ceea ce reprezintă o provocare pentru oamenii politici. Scopul emigrantului nu este să trimită bani acasă, ci să-şi maximizeze economiile. Dânsul a prezentat o platformă (Nexus Central), o rețea de comunicare între furnizorii de servicii, autorități din țara gazdă, țara de origine şi emigranți, care să ofere servicii de consultanță celor care au emigrat şi vor să se întoarcă – un parteneriat strategic care să-i ajute pe oameni să emigreze mai inteligent şi să se întoarcă la condiții mai bune.

Dl Ciprian Niță, de la Organizația Internațională pentru Migrație, a vorbit de deficitul produs prin plecarea a 2,9 mil. români: diminuarea bugetelor locale, închiderea firmelor mici, ce nu-şi permit să importe forță de muncă; există o dezvoltare negativă pe care nu o vedem fiindcă noi ne gândim cum să atragem banii celor plecați. Despre imigranții din România, subiect la fel de important, doar s-a amintit; din aceleaşi motive pentru care românii pleacă, la noi vin străini. În strategia națională pentru migrație abundă măsurile de restricționare a accesului străinilor. Cele 12 miliarde de euro economisite de români în străinătate se află tot în UE, adică acasă. După integrare nu mai există instrumentul juridic al

Bătrînii rămîn din ce în ce mai singuri în satele româneşti

repatrierii voluntare pentru români. România se poate integra în tabloul migrației în mai multe roluri: ca țară de origine (de emigrație), ca țară gazdă (de imigrație) şi prin emigranții români înşişi. Să încercăm să ne integrăm în fenomenul migrației; dorința de a trăi mai bine nu e un păcat sau o ilegalitate. Să construim politici şi pentru românii ce pleacă, şi pentru cei ce rămân şi pentru străinii care vor să vină. Cei care vor să se întoarcă îşi doresc stabilitate financiară, iar economia fluidă a României (inflația, dobânzile, condițiile de impozitare, funcționarea băncilor) le face decizia dificilă.

Dna Prof. Lia Pop, de la Centrul de Studii al Identității şi Migrației de la Universitatea din Oradea, a făcut distincția între termenii şi *migrație* şi *mobilitate*, ultimul definit de Directiva 38/2004, despre drepturile cetățenilor europeni. La reuniunea Consiliului Europei se va vota o directivă pentru imigrație şi azil. Mobilitatea trebuie privită şi în partea ei de prostituție, populație romă, traficanți şi oameni ce nu respectă legea. Strategia națională pentru mobilitatea europeană trebuie să ia în considerare şi aceste categorii.

Dl Dorin Țepuşă de la Oficiul Român pentru Migrație din MAI a vorbit despre strategia națională pentru migrație – un proces ce trebuie gestionat, şi nu o problemă ce trebuie rezolvată. Migrația legală este încurajată: pentru muncă, pentru studii, pentru investiții. Pentru domeniile deficitare migrația pentru muncă e stabilită printr-un program cu ministerul muncii, iar studenții străini trebuie atraşi aici pentru a se integra. Strategia limitează doar migrația ilegală, conform politicii UE. Cei 30.000 cetățeni UE înregistrați aici nu sunt definiți ca imigranți.

O serie de comentarii şi întrebări din sală au primit răspunsuri punctuale din partea vorbitorilor. Comentariul unui student român mi se pare semnificativ pentru ideile care au dominat dezbaterea: emigrantul nu vrea să se integreze, ci să economisească pentru a-şi spori calitatea vieții în calitate de cetățean *european*.

Sfinții închisorilor. O introducere în subiect

Mihail Băcăuanu

La începutul secolului trecut, un eveniment petrecut în Rusia avea să schimbe soarta întregii zone. Puțin timp după, România se va confrunta şi ea cu acest eveniment, căzând victimă aceluiaşi deznodământ tragic precum cel al Rusiei. Sunt anii de tristă amintire, în care comunismul a cuprins spațiul răsăritean. În perioada de ocupație roşie poporul român a fost supus unui genocid de amploare, fapt pe care mai nimeni, nici de la vârful, nici de la baza societății, nu vrea să-l recunoască şi să-l asume. După definiție, genocidul constă în actul sistematic de exterminare a unei comunități naționale, etnice, rasiale sau religioase. Poate cineva nega acțiunile metodice pentru distrugerea Bisericii, când mii, zeci de mii de lăcaşuri de cult au fost ori dinamitate ori transformate în grajduri, iar mii de preoți au fost închişi? Consecințele eliminării elitei intelectuale a neamului se manifestă până astăzi şi sunt greu, foarte greu de purtat, în condițiile în care oprimarea continuă, chiar dacă mascat. Fraților, nu putem schimba cursul istoriei, nu putem schimba cu forța mentalitățile, dar putem lupta cu ignoranța!

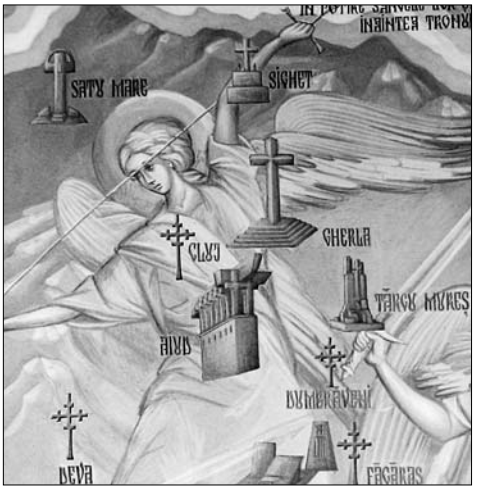

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pamîntului românesc", pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

Faurirea socialismului. Utopie și realitate

Mulți dintre cei cei au trăit în vremea comuniştilor confruntă situația de atunci cu cea de acum, regretând, nostalgic, dispariția regimului, unde de bine, de rău, spun ei, aveai o casă şi un loc de muncă. Însă, când vine vorba despre ororile acestui sistem, toți cad de acord că a fost unul totalitarist, care urmărea să se impună prin teroare. Aparent, promova egalitatea socială, trâmbița crearea unui „om nou", opunând capitalismului „demonic" o societate utopică, dar fericirea era doar simulată, pentru că, aşa cum se întamplă în toate cazurile când omul doreşte împlinirea în afara lui Dumnezeu, prin mijloace şi patimi ome-

[1] Făcând o mică paranteză, mai ales pentru aceşti nostalgici, care-l plâng pe tovarăşul prea-iubit, ar trebui reamintit de cartelarea alimentelor, de coloşii industriali ridicați doar din mândria de a avea o clasă muncitoare, fără a se ține cont de eficacitate, perspectivă resurse interne. Da, cantitativ era impresionant, însă calitativ eram cu mulți ani în urma țărilor capitaliste. Astfel, în 1980, calitatea industriei româneşti era la nivelul celei franceze din 1950, iar în 1985, productivitatea muncii, pe individ, era în România de 11 ori mai mică decât în Germania şi de 5 ori mai mică decât în Italia. În ce priveşte timpul de la patentarea unei invenții până la aplicarea ei, în România dura 46 de luni, în timp ce în Franța 8, iar în Japonia 3. Cum se explică numărul scăzut de şomeri? Prin progresul tehnic extrem de lent sau finanțarea unor proiecte colosale, fără expertiza necesară. Proprietatea personală fiind foarte redusă, iar libertatea de întreprindere suprimată, Partidul era singurul factor conducător în societate. Acest fapt a făcut ca toți să dorească să devină membri de partid, pentru a se bucura de avantajele ce decurgeau din această poziție, adică primirea de daruri, ca mită. De multe ori un asemenea dar te putea scuti de o pârâ la Securitate sau putea înlesni obținerea unui drept care, de fapt, ți se cuvenea (cf. Alexander E. Ronnett, *Neam fără noroc sau Blestemul lui Zamolxe*, ed. Vicovia, Bacău, 2008, pp. 260-268).

neşti, aceste deziderate au eşuat, ducând, concret, la anihilarea vigoarei şi a vitalităţii spirituale, mai ales prin ridicarea metodelor de tortură la nivel de politică de stat şi prin promovarea în funcţii de conducere a oamenilor din rândul plevei sociale[1]. Vorba psalmistului David: „când nelegiuiţii se ridică sus, oamenii de nimic mişună pretutindeni“[2]. Deşi fruntaşii Partidului Comunist agitau slogane populiste şi susţineau *egalitatea socială,* aceasta nu era chiar egalitate, pentru a-ţi putea lua o casă ori vreun bun de consum, trebuia să fii membru de partid, să ai origini „sănătoase“. Începea făurirea unei alte lumi, care cerea un „om nou“. Acesta se caracteriza prin lipsa gândirii autentice sau, cum le plăcea comuniştilor să spună, deţinea o „înaltă conştiinţă socialistă“, ceea ce se traducea prin îndeplinirea exemplară a sarcinilor de partid, docilitate, lipsa oricăror scrupule, adică un om reeducat în mentalitatea comunistă, „proletară“, conform căreia liderii comunişti deveneau idoli, ridicându-li-se statui, în dauna valorilor tradiţionale, mai ales a celor religioase, care trebuiau remodelate pe gândirea partidului. În acest sens, comuniştii vor ajunge să impună ateismul, printr-o serie de măsuri juridice, demolând biserici şi ridicând în locul lor cluburi şi cămine culturale, promovând o literatură antireligioasă sau care să ajute propagandei socialiste, folosindu-se de ştiinţă când şi mai ales acolo unde le convenea. Rezultatul a fost o societate utopică în care toţi erau îndemnaţi – în caz contrar ameninţaţi cu puşcăria sau moartea – să mimeze fericirea, să laude înţelepciunea partidului şi a liderilor lui, când fericirea era, de fapt, nu numai un ideal îndepărtat, ci chiar mai mult, o necunoscută, din cauza auto-înşelării şi a gândirii duble. Desigur, au fost şi oameni fericiţi. Atâta timp cât fericirea, în accepţiunea seculară, nu are un şablon după care se evaluează, unii, în mizeria lor, se considerau fericiţi. Dă-i omului puţină pâine şi puţin circ, să vezi ce fericit e! Asta se poate constata uşor şi în zilele noastre, când lumea se zbate în aceeaşi auto-amăgire, ajunge doar să te uiţi pe statistici, sau să analizezi cu ochi critic tarele societăţii moderne. Dar să nu considerăm fericirea în deţinerea de bunuri sau în starea socială, pentru că „tot ce este în lume, adică pofta trupului şi pofta ochilor şi trufia vieţii sunt din lume, iar lumea trece şi pofta ei“[3].

Altoirea „omului nou“ prin reeducare

În timpul în care mulţimea se bucura că părăseşte satul pentru oraş, pentru un trai mai civilizat, unde va locui în blocuri, scăpând de noroaie, unde vor merge la serviciu, îmbrăcaţi „ca la

[2] Psalmul 11, 8.

[3] I Ioan 2, 16.

oraş“, altă parte a populației, ferită de freamătul lumii, de veselia mai mult sau mai puțin ipocrită, de zgomotele şantierelor şi de cozile interminabile mai ales pentru produsele alimentare, zăcea în temnițe, grămădită ca sardinele pe priciuri, îndurând foamea, setea, ponegrirea, bătaia, frigul, frica. Iar alții, din acelaşi segment al populației oprimate, îndurau întunericul şi efortul inuman din mine, la Canal, în Deltă, în Bărăgan sau în alte colonii de muncă şi domiciilii forțate anume gândite pentru exterminare. Este vorba despre deținuții politici, „duşmanii poporului“, „bandiții“, cum erau numiți, cei care au fost închişi pentru lupta lor anti-comunistă, împotriva partidului. Unii dintre ei chiar au luptat împotriva acestui sistem, care-şi va arăta colții mai târziu şi care-şi va lepăda masca de pe fața-i demonică, odată ce va fi acumulat destulă putere. Alții, însă, au intrat la închisoare neavând vreo implicare reală. Li s-au înscenat procese, li s-au falsificat mărturii, fiind condamnați pe baza unor sentințe dinainte stabilite. Câțiva au fost ridicați efectiv de pe stradă, cum s-a întâmplat şi în Rusia, oameni simpli, deportați doar pentru că aşa cerea norma, un anumit număr de deținuți pe zi...

Lumea rămasă „liberă“ – dar cine a fost cu adevărat liber? – îşi vedea nestingherită de cursul ei. Aşa cum a fost şi pe vremea lui Noe, când toți mâncau şi beau, arătând batjocoritor cu degetul spre acesta, considerându-l nebun, la fel şi în comunism, lumea îşi urma cursul „firesc“. Puteai vedea oameni grăbidu-se spre serviciu, copii mergând la şcoală, îmbrăcați în binecunoscutele uniforme, camioane şi tractoare cărând diverse materiale, iar spre seară ori în zilele de „sărbătoare“ puteai auzi vreo petrecere, un „mulți ani trăiască!“ răcnit din toată inima şi din toți rărunchii. Lumea se plimba prin parcuri, mergea la baluri, în timp ce presa comunistă descria în progresie exponențială noul Rai care avea să se zidească sub ochii tuturor.

Dar unii au simțit iadul. Din plin. Fără lumânări aprinse în tortul aniversar, fără plimbări romantice prin parc, fără satisfacția ce ți-o poate oferi un loc de muncă, fără o locuință decentă şi, ce este mai dureros, fără nici o nădejde în ziua de mâine. Celula, pentru ei, devenise lumea-'ntreagă. Familia lor era colegul deținut, în care nu ştiau cât se puteau încrede. Dragostea părintească sau a persoanei iubite era administrată zilnic sub forma bătăilor crunte care îi lăsau leşinați, înconştienți, pe jumătate morți. Mâncarea lor era amarul, băutura lacrimile, deseori amestecate cu sânge, iar cântecul lor era unul de jale. Tinerețea lor a fost sacrificată, chipurile „spre binele lor“, pentru a putea fi eliberați şi dezintoxicați de „opiul popoarelor“. Au fost încătuşați şi planificați la reeducare, pentru a li se descătuşa sufletul de povara „basmelor“ religioase. Au fost intoxicați cu doctrina materialistă pentru a fi „dezintoxicați“ de cea religioasă. Pentru că este imperios necesar să observăm că torționarii, dimpreună cu superiorii lor, au țintit *lepădarea de Dumnezeu a deținuților*. Este foarte importantă această subliniere, deoarece mulți sunt înclinați să creadă că aceşti oameni au fost torturați doar pentru neacceptarea doctrinei comuniste, deci pentru o simplă „neînțelegere“ politică. Dar nu putem vorbi de aceasta în termeni obişnuiți, cu usurința cu care o facem, poate, astăzi, pentru că doctrina comunistă presupunea ateismul, materialismul, abandonarea credinței. De aceea, poporul român fiind născut creştin, fiind altoit pe seva credinței creştine, nu putea să înghită otrava pe care forțele satanice i-o turnau la rădăcină. Poporul român se hrăneşte din Cuvântul lui Dumnezeu şi se adapă din izvorul cel de viață dătător, deținuții susținând în mod curajos aceasta, indiferent de coloratura lor politică. Multe li s-au cerut să mărturisească în chip mincinos despre ei şi despre familiile lor, în timpul anchetelor, când au şi fost crunt torturați, însă dacă ar fi să urmărim un fir principal, dacă ar fi să numim un singur lucru comun tuturor anchetelor şi supliciilor, dacă ar fi să răspundem printr-un singur lucru la întrebarea *„ce-au urmărit să realizeze în primul rând torționarii prin bătăile şi torturile aplicate?“* atunci va trebui să răspundem fără ezitare, că *„au urmărit lepădarea de Dumnezeu“*. Şi nu vom greşi, pentru că omul, fiind făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, a primit şi nişte puteri sufleteşti, care, puse în valoare conform libertății şi râvnei fiecăruia, să-i dea posibilitatea de a ajunge sfânt, asemenea lui Dumnezeu.

Or, lepădându-se de Creatorul său, omul pierde aceste puteri şi ajunge un rob al păcatului şi, implicit, un duşman al Împărăţiei lui Dumnezeu. Altfel spus, din sfânt, ajunge demon. Iată motivul pentru care comuniştii urmăreau lepădarea celorlalţi, pentru că ei, fiind îndrăciţi, nu suportau să vadă legea şi lumina dumnezeiască în iadul şi întunericul în care vroiau să atragă masele. Dar, ironic, efectul a fost invers decât cel scontat: în loc să câştige alţi demoni de partea lor, au creat mărturisitori, *cea mai mare ceată a sfinţilor*.

Un sistem totalitar, cum a fost acesta nu se putea implementa la scală naţională atâta timp cât lumea avea nişte percepte morale, dar mai ales religioase. Deoarece Mântuitorul Hristos a fost singurul care a dat porunca iubirii vrăjmaşului, care a anulat diferenţele de rasă şi care a abolit orice urmă de imoralitate, orice adevărat creştin nu poate sprijini sau tolera un atare sistem, care să promoveze cultul personalităţii, nonvalorile şi oamenii şantajabili, nici să accepte efectele inevitabile. Mântuitorul ne-a trimis şi Duhul Sfânt care să ne lumineze mintea, conştiinţa, iar un om ce are conştiinţa luminată nu poate îndeplini lucrarea răului, nu poate deveni un animal, un sclav, un linguşitor, un împătimit. Prin urmare, pe lângă creştinii de rând, şi intelectualii au devenit o ţintă pentru sistemul comunist. Prin faptul că gândeau, scriau ce gândeau şi răspândeau ce scriau, au devenit un pericol la adresa instaurării puterii proletariatului. Elita intelectuală a fost întemniţată sau oprimată şi cenzurată.

Prigoana, în funcţie de moment: făţişă, pe timpul deţinerii controlului, ascunsă, după căderea oficială.

Revenind la ideea iniţială, orice om raportându-se la Dumnezeu, mai ales un om spiritual, se va sârgui să îndeplinească mai întâi poruncile lui Dumnezeu, nu poruncile vreunui om. Acest fapt constituia o piedică ce trebuia, deci, rapid eliminată. Partidul nu avea nevoie de oameni harismatici, partidul nu avea nevoie de lideri, de oameni duhovniceşti, despătimiţi, partidul avea nevoie de oameni docili, de roboţi care să execute. Deţinuţii politici nefiind astfel de oameni, s-a dispus *reeducarea* lor, convingerea, prin orice mijloace, să-şi schimbe părerea şi să treacă de partea răului. N-au fost chinuiţi pentru un lucru palpabil, pentru vreo faptă ilicită. Nu, ci *au fost condamnaţi pentru gândirea lor, pentru libertatea conştiinţei şi credinţa în Dumnezeu*. Atât de drăcesc era sistemul comunist şi atât de îndrăciţi erau cei care-i slujeau că s-au dedat până la blasfemii şi hule, forţând deţinuţii să participe la astfel de acţiuni, mai cu seamă în preajma marilor sărbători creştineşti, de Crăciun şi Paşti. Iată o dovadă solidă că nu pentru orientarea politică erau oprimaţi.

Însă, având întărire de sus şi simţindu-se mândri de neamul din care fac parte, cei închişi n-au cedat. Rezistenţa lor a fost încununată de Dumnezeu în chip deosebit şi ne-au rămas modele de curaj şi mărturisire. Iar astăzi, cinstea cu care au fost răsplătiţi de Dumnezeu, trebuie să fie recunoscută şi de oameni; încercările prin care au trecut şi dârzenia lor trebuie să fie cunoscute de toată lumea. *Nu este nimic altceva decât pur şi simplu recunoaşterea şi cinstirea jertfei unor oameni* care, deşi au avut familii, planuri de viitor, deşi erau tineri şi cu siguranţă nu se gândeau la grozăvia ce va urma, au ales mai degrabă să se despartă de cele lumeşti, decât să se lipsească de Hristos şi Împărăţia Cerurilor.

Comunismul trebuie condamnat şi, cum evreii au pagina lor în Istorie despre Holocaust[4], prin care se doreşte amintirea veşnică a acestei drame a lor[5], tot aşa românii trebuie să cunoască istoria comunismului, gulagul roşu, care a dat zeci de milioane de victime pe plan internaţional şi care nu a urmărit decât *un singur scop*: îndrăcirea şi posedarea omului, transformarea din chipul şi asemănarea lui Dumnezeu în chipul şi asemănarea îngerilor căzuţi. Cumplitele acţiuni întreprinse pentru îndeplinirea acestui deziderat diabolic au făcut să curgă mult sânge, care nu trebuie să se fi vărsat în zadar. Tăcerea şi nepăsarea

[4] De câţiva ani, istoria holocaustului se studiază ca disciplină separată.

[5] Scopul mărturisit de iniţiatorii proiectului este acela de a preveni pe viitor un eveniment în urma căruia nu numai poporul evreu, ci oricare alt popor să nu aibă de suferit şi să treacă prin gulag, fie el nazist, sovietic sau altfel numit.

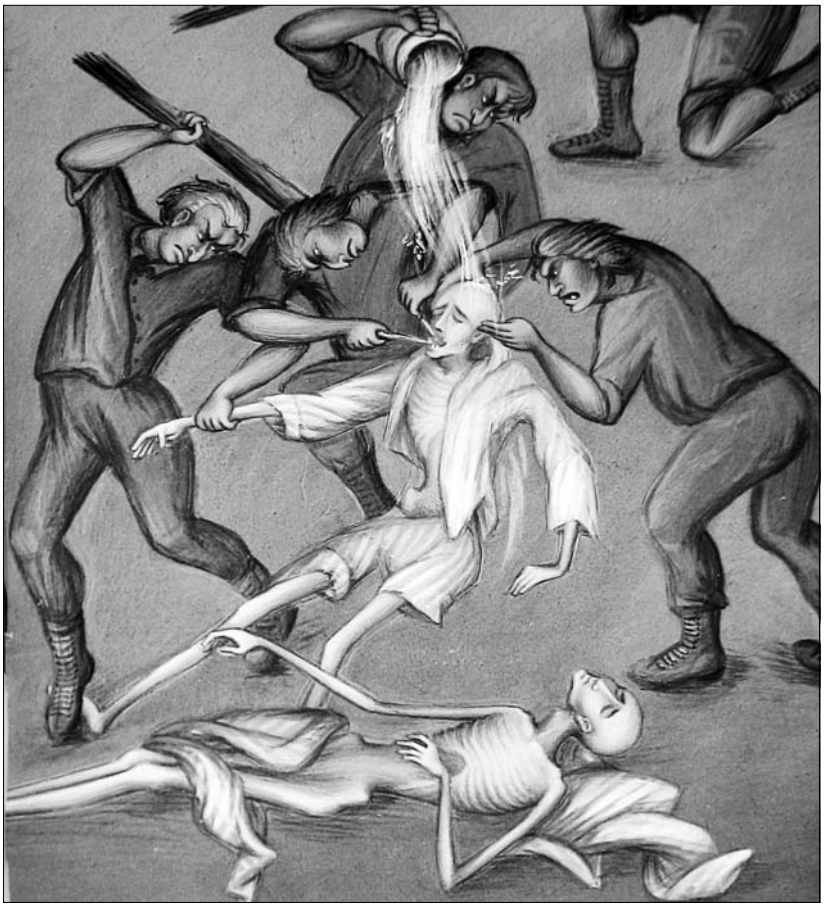

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pamîntului românesc", pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

față de rezistența eroică în numele onoarei şi credinței, ne condamnă făcându-ne părtaşi la chinuirea şi moartea propriilor noştri înaintaşi. Ce soartă merită să aibă, şi ce fel de popor este acela care, vorba poetului, „îşi mai omoară înc-o dată morții"[6]? Observăm şi astăzi, mai ales în Statele asiatice în care comunismul este încă la putere, cum istoria continuă, mii de oameni fiind încă torturați doar pentru că nu sunt de acord cu impunerea unei ideologii inumane, cum este cazul mereu când poporul are propria-i părere despre binele său, desigur, alta decât cea a politicienilor. Ce să mai spunem de evenimentele nu de mult trecute din Basarabia, în care tinerii au fost duşi în secțiile de poliție şi bătuți până la leşin, deoarece şi-au mărturisit apartenența la neamul românesc. Unii dintre ei nici nu au mai ieşit de acolo... Sau mirajul traiului strălucitor din occident ne-a hipnotizat atât de bine încât am uitat de cei ucişi în decembrie 1989?

Deținerea controlului prin orice mijloace a fost dintotdeauna unul din punctele principale ale agendei comuniste, iar acest lucru, cunoscut aproape de toți, trebuie să fie şi recunoscut, adică asumat, pentru că este o diferență între a şti, a cunoaşte şi a-ți asuma sau a recunoaşte, a mărturisi. Scris este în Epistola Sfântului Iacob că şi dracii cunosc existența lui Dumnezeu[7], numai că ei nu se pocăiesc, nu o mărturisesc, nu-şi asumă până la capăt această certitudine a existenței Lui. De aceea, nu se cade, ca noi, cei ce ne numim ortodocşi, să refuzăm cinstirea cuvenită unor

[6] Vezi poezia „Mor înc'odată morții" a lui Radu Gyr.

[7] Iacob 2, 19.

mărturisitori. Dacă suntem fii ai luminii, trebuie să fim lumină şi să răspândim lumină. Aşadar, *dacă în Rusia, ţara din care a pornit comunismul, s-a putut recunoaşte sfinţenia acestor oameni, ca mucenici, ar trebui şi noi să facem acest lucru.* Cel puţin omul de rând ar trebui să cunoască şi să recunoască aceşti martiri, care au suferit pentru ţară şi credinţă şi cărora le datorăm foarte mult. *Ei pot fi fraţii noştri, pot fi unchii noştri, bunicii noştri, pe care, poate, n-am apucat să-i cunoaştem, de la care n-am putut primi, poate, vreo vorbă de duh, cât au fost printre noi, dar care, iată, astăzi ne vorbesc în alt chip şi sunt prezenţi în alt fel, dar sunt de faţă şi trebuie să fim convinşi de prezenţa lor.*

Momentul adevărului

Recunoaşterea sfinţeniei lor nu trebuie să pornească nici un soi de polemică. Nu *dorim propovăduirea ideilor care au marcat primele decade ale secolului trecut, ci dorim o recunoaştere spirituală, reală, obiectivă a stării lor după moarte, concretizată în moaşte şi minuni.* N-am face decât să omologăm ceea ce Dumnezeu a consacrat[8].

Singura pace adevarată este pacea în Hristos şi singurul imperiu adevărat, viabil şi nestricăcios este Împărăţia Cerurilor. Majoritatea acestor oameni s-a desăvârşit în închisori. Unii nu-L cunoşteau pe Dumnezeu, dar L-au aflat aici, alţii erau mai superficiali, şi aici au ajuns la o trăire adevărată, iar alţii care-L credeau departe pe Dumnezeu, aici L-au simţit cel mai aproape. Ei n-au fost rugători ocazionali, de moment, ci au trăit din plin cuvintele adresate în rugăciune şi Dumnezeu a ascultat ruga lor, trimiţându-le har şi putere. *Coloratura politică a celor închişi nu contează în aceste cazuri.* Vor fi fost şi exemple negative, dar întotdeauna sunt, peste tot. Însă ele nu sunt normative. Nu poţi, pentru câteva asemenea excepţii, să desconsideri un întreg fenomen şi să-i conteşti amploarea. Exemple negative putem găsi şi la alte popoare şi la alte religii, sau mai bine zis, la toate popoarele şi în toate religiile. *Ar fi o nebunie să contestăm asta.* Dar omul se schimbă: şi din rău în bine, şi din bine în rău. *Când se atinge Dumnezeu de inima omului, nimic nu mai contează. Dumnezeu poate face din tâlhari, sfinţi şi din sfinţi, apostaţi.* Nimeni din cei care au ajuns torţionari n-a fost crescut expres pentru asta. Au ajuns aşa în urma unor conjuncturi[9]. La fel şi în cazul celălalt, *unii nu L-au cunoscut pe Dumnezeu decât în temniţă, dar a fost deajuns; jertfa lor, căinţa lor a fost primită.*

CÂNTEC DE LUPTĂ
de *Radu Gyr*

Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănile din piept nu dor,
cum dor acele braţe slute
care să lupte nu mai vor.

Cât timp în piept inima-ţi cântă
ce-nseamnă-n luptă-un braţ răpus?
Ce-ţi pasă-n praf de-o spadă frântă
când te ridici c-un steag mai sus?

Înfrânt nu eşti atunci când sângeri,
şi nici când ochii-n lacrimi ţi-s.
Adevăratele înfrângeri
sunt renunţările la vis.

[8] De multe ori în evlavia populară unii oameni trec drept sfinţi. Însă, criteriile care stau la baza unei astfel de aprecieri pot fi subiective, hotărârea fiind influenţată de un anumit „impact" lăsat în sufletele credincioşilor. Aşa se face că pe parcursul istoriei Bisericii, cazuri tipice de înşelare au fost catalogate drept mari minuni. Oameni care au avut prea puţin de-a face cu Biserica, au ajuns să fie consideraţi sfinţi, pe baza unor stări emoţionale sau a unei forme de mândrie. Despre criteriile care stau la baza canonizărilor, găsiţi în paginile următoare, nu vrem aici decât să precizăm un aspect, anume că în cazul acestor deţinuţi, motivele care dau impuls dorinţei populare de canonizare, nu sunt deloc subiective, ci implinesc normele bisericeşti. Aşadar, motivele nu pot fi de ordin naţionalist, politic sau de altă natură, cum cu răutate şi partialitate s-ar vehicula, ci strict duhovniceşti. Chiar dacă unii ce-şi spun fii ai Bisericii invocă altfel de motive decât cele bisericeşti, o fac în deplina libertate a dreptului de exprimare şi nu pot angaja Biserica în nici un soi de demonstraţie personală sau extra-eclesială.

[9] O foarte bună lucrare pe această temă reprezintă cartea „The Luciffer Effect", de Philip Zimbardo, ed. Random House, New York. Http://www.prisonexp.org.

Importanța şi cinstirea sfinților în Biserica Ortodoxă

Sfinții Apostoli, în Epistolele lor, ne îndeamnă să păzim dreapta credință şi cum „credința fără fapte moartă este“, să urmăm exemplul de viață al Mântuitorului, adică, să ne naştem prin Botez, să creştem în Duhul Sfânt şi să mărturisim înaintea oamenilor credința noastră în Dumnezeul cel adevărat.

Mihail Băcăuanu

Atât de mult i-a marcat pe creştinii primelor veacuri personalitatea, viața şi cuvintele pline de înțelepciune, pline de putere ale Mântuitorului şi ale Apostolilor, încât aşteptau cu nerăbdare Împărăția Cerurilor, ştiind că, trăind în curăție vor avea părtăşie cu îngerii. Privind în istorie, vedem cum, în primele secole, creştinii au fost supuşi la cele mai îngrozitoare chinuri. Ereziile care au marcat aceste secole, pe lângă tirania demonică a păgânilor, au zguduit Biserica încât dacă Dumnezeu nu şi-ar fi ales oameni care să mărturisească şi să aducă la lumină învățătura evanghelică, dreapta credință s-ar fi stins cu totul. Acestor aleşi ai Domnului li s-au tăiat limba, mâna, au fost întemnițați şi exilați, dar... „cine ne va putea despărți de dragostea pentru Hristos? Necazul? Sau strâmtorarea? Sau prigoana? Sau foamea? Sau lipsa de îmbrăcăminte? Sau primejdia? Sau sabia? Precum este scris: «Pentru Tine suntem omorâți toată ziua, socotiți am fost ca nişte oi de junghiere». Dar în toate acestea suntem mai mult decât biruitori, prin Acela Care ne-a iubit. Căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălțimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu va putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru.[1]“

Mărturisitorii primelor veacuri, *la care se adaugă negreşit şi cei din temnițele comuniste*, au înțeles şi însuşit vorba Apostolului Pavel din Filipeni 1, 29: „nouă ni s-a dat nu numai a-L iubi pe Hristos ci şi a pătimi pentru El“. Aceştia din urmă au fost o reiterare a primilor, după aproape 2000 de ani. Dacă primii au fost aruncați în *temnițele romane*, aceştia au fost aruncați în *temnițele comuniste*; dacă primii au fost dați *fiarelor sălbatice*, aceştia au fost dați pe mâna *bestiilor umane.*

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pamîntului românesc“, pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

Mântuitorul ne-a avertizat asupra acestui fapt, dar ne-a şi asigurat că „pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi şi Eu în fața Tatălui Meu Care este în Ceruri, dar cel ce se leapădă de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda şi Eu în fața Tatălui Meu Care este în Ceruri“. Să fim înțeleşi, nu poate exista mân-

[1] Romani 8, 35.

tuire fără mărturisire! Mărturisire prin viața noastră, marturisire prin evlavia şi râvna noastră, prin faptele noastre şi, nu în ultimul rând, prin cuvânt.

Mărturisirea este punctul central al Noului Testament. Mântuitorul a venit pe pământ oare în numele Lui? Nu, a venit în numele Tatălui, ca să mărturisească despre Tatăl în fața oamenilor. Şi a mărturisit prin vindecări, prin profeții, prin viața Sa în ascultare, dar mai ales a mărturisit prin Cruce. Aşadar, mărturisirea presupune jertfă. A murit pe Cruce, dar nu s-a terminat acolo. A înviat după trei zile! Deci, mărturisirea aduce şi răsplată. Rasplata celor ce mărturisesc este viața veşnica în Împărăția Cerurilor. Şi cei ce nu mărturisesc au parte de viața veşnică, dar în iad! Prin urmare, mărturisirea este o condiție esențială pentru câştigarea Raiului. Prin mărturisire îți dovedeşti dragostea şi întăreşti ceea ce gura ta mărturiseşte. Nu te poți numi creştin fără a mărturisi acest lucru, în situațiile diverse care se ivesc. „Cel ce nu-şi ia crucea sa şi nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine."

Întruparea, şi mai ales Învierea Domnului, transformă ideea tragică despre moarte într-o bucurie, aşa cum spune Apostolul Pavel în Epistola către Filipeni 1, 21: „mie a vieții îmi este Hristos, iar a muri dobândă". Aici, toate sistemele filosofico-nihiliste şi toate basmele se destramă. Tristețea este alungată, ispitele se prefac în bucurie, iar răbdarea în ispite se încucnunează: „Toată bucuria să v-o puneți în seamă, fraților, când dați de felurite ispite, ştiind că încercarea credinței voastre naşte răbdarea... Fericit bărbatul care rabdă ispita; fiindcă la capătul încercării va primi cununa vieții, pe care Dumnezeu le-a făgăduit-o celor ce-L iubesc[2]."

Conform şi manualului *Îndreptări misionare*, editat de Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, cinstirea sfinților a ocupat un punct central al vieții bisericeşti încă din primele veacuri. Istoria bisericească, în ansamblul ei, a avut o continuitate sinusoidală, cu urcuşuri şi căderi. Perioadele de persecuție şi cele de înflorire duhovnicească au alternat mereu. La început, primele secole au fost marcate de persecuții, de lupta acerbă dintre păgâni şi creştini. Ca atare, o preocupare prioritară a creştinilor din primele veacuri a fost strângerea cu sfințenie a rămăşițelor pământeşti ale martirilor şi sfinților, care s-au ridicat dintre ei şi care şi-au pus sufletul pentru Hristos. Înmormântarea lor s-a făcut cu deosebită evlavie şi cinstire, osemintele acestora fiind pentru primii creştini „mai de preț decât pietrele prețioase şi mai scumpe decât aurul". Nu numai osemintele lor au fost cinstite, ci şi locul în care au murit, acolo zidindu-se biserici. Dar amintirea lor n-a fost închisă între nişte ziduri, ci a continuat să fie vie, acest lucru realizându-se prin întocmirea de cuvinte de laudă şi cuvântări solemne, ținute în zilele pomenirii lor, prin zugrăvirea în icoane a chipurilor lor şi, nu în ultimul rând, prin De asemenea, unele bresle sau asociații meşteşugăreşti i-au adoptat ca ocrotitori, iar alții le-au luat numele la botez. Sfinții devin, deci, modele de viețuire şi îndemnuri vii la păstrarea şi practicarea credinței, Hristos fiind singurul care a biruit moartea, lăsându-ne şi nouă această putere, prin Crucea Sa şi prin mijlocirile sfinților.

În adunările dedicate frângerii pâinii, creştinii primelor veacuri dădeau citire actelor martirice, în care erau consemnate viața şi minunile sfinților mucenici, iar apoi au fost instituite sărbători în cinstea lor, de regulă în ziua în care au murit, zi interpretată ca început al vieții veşnice. În aceste zile, aveau loc adunările liturgice la mormântul martirilor, săvârşindu-se Sfânta Euharistie, citindu-se însemnările despre pătimirile şi moartea respectivilor martiri, împărtăşindu-se toți şi îmbărbătându-se reciproc în lupta şi suferința comună pentru apărarea şi mărturisirea credinței. Aşadar, obligația creştinilor de a respecta sărbătorile sfinților a fost hotărâtă de vechi rânduieli bisericeşti. „În zilele Apostolilor să fie sărbătoare; pentru că ei au fost învățătorii voştri în Hristos şi ei v-au dat Sfântul Duh. În ziua Sfântului Ştefan, primul martir, de asemenea să fie sărbătoare, ca şi în zilele altor martiri, care au preferat pe Hristos propriei vieți".

[2] Iacob 1, 12.

Pentru sfinții ale căror nume şi urme s-au pierdut ori s-au uitat, s-a introdus devreme, mai întâi în Antiohia, prin secolul al IV-lea, o sărbătoare comună a tuturor sfinților, pe care, începând din 608, o găsim şi în Apus, mai întâi la 13 mai, apoi la 1 noiembrie. În cultul ortodox această sărbătoare s-a fixat în prima duminică de după Rusalii, numită şi Duminica Tuturor Sfinților.

De o importanță la fel de mare în cult, se bucură şi locul în care Hristos a fost mărurisit. Tot din primele secole întâlnim biserici închinate pe aceste locuri de suferință, precum şi pelerini care vin de departe să-şi arate evlavia şi cinstea, după caz. Pelerinajele, însă, n-au reprezentat numai o formă de închinare sau locuri de reculegere, ci şi o formă de propovăduire, de extindere a cultului sfinților în general, închinătorii ducând cu ei, în locurile de unde au venit, nu numai un suflet despovărat şi o conştiință împăcată, ci şi numele, faima şi cultul sfântului/sfinților respectivi.

În Biserica Ortodoxă, până astăzi există rânduiala de a se aşeza părticele din moaşte de sfinți la piciorul (temelia) Sfintei Mese, dar şi în antimisele care țineau la început locul altarelor în împrejurări excepționale, rânduială consfințită prin Canonul 7 al Sinodului al VII-lea Ecumenic de la Niceea (787).

Moaştele sfinților, care sunt rămăşițe din trupurile lor, uneori parțiale, alteori trupuri intacte, unele izvorâtoare de mir, altele doar gălbui, unele foarte frumos mirositoare, altele fără miros puternic, unele cu puteri vindecătoare, altele fără, sunt o formă prin care Hristos se proslăveşte. Biserica a cinstit de la bun început pe mucenici, iar mucenici vor fi până la sfârşitul veacurilor. A nega această categorie de sfinți, înseamnă o batjocurire a puterii lui Hristos, a Duhului Sfânt, precum şi refuzul proslăvirii pe care însuşi Hristos o doreşte şi care I se cuvine. *Sfinții nu-i facem noi, noi doar îi recunoaştem!* Moaştele sunt un dar şi o mângâiere de la Dumnezeu, dar şi o dovadă a existenței Lui şi a vieții de după moarte, în care oamenii din acest spațiu carpato-danubiano-pontic au crezut încă de pe vremea când erau păgâni şi se numeau daci!

Existența moaştelor reprezintă atât o confirmare a vieții şi a mântuirii respectivului sfânt, cât şi o mângâiere care vine prin mijlocirea lor în fața lui Dumnezeu sau din puterea lor vindecătoare, atât trupească, vizibilă, cât şi sufletească. *A nu recunoaşte aceste lucruri înseamnă şi a-i priva pe oameni de acest ajutor!* Credincioşii îi iubesc pe sfinți! Ei îi simt aproape, ca unii din acelaşi neam, de aceeaşi fire şi se simt legați de ei. De fapt, dacă e să fim sinceri, şi noi muritorii de rând suntem legați de sfinți, dar şi sfinții sunt legați de noi, ca unii care au plecat dintre noi. *Biserica este trupul lui Hristos, este o comunitate care uneşte oamenii din toate timpurile.* Însuşi Hristos prin Înălțarea la Cer şi trimiterea Duhului Sfânt, ajunge să fie simțit, experimentat (ca prezență) de orice om, indiferent de loc. Hristos, ajunge astfel să fie contemporan fiecăruia, pentru că timpul este relativ, este ceva creat de om, Dumnezeu fiind în afara timpului. De aceea, *în interiorul Bisericii există o legătură spirituală, care uneşte pe toți membrii ei, vii sau morți, din toate timpurile.* Prezența sfinților în contemporaneitatea fiecăruia se face prin icoane şi moaşte, în Biserică. Ei sunt frații noştri, prietenii noştri, care mijlocesc pentru noi şi plâng pentru păcatele noastre. De aceea, nu avem nici un motiv să nu-i iubim sau să nu-i cinstim. *Singurii care îi urăsc pe sfinți sunt diavolii şi oamenii supuşi lor, prin care se înfăptuiesc toate relele şi fărădelegile şi prin care vin ispitele şi căderile.* Crucea este sminteală doar pentru nebuni!

Despre cuvioşi şi sfinți din perspectiva criteriilor de canonizare

Canonizarea unui sfânt reprezintă pentru întreaga Biserică o mare cinste. Dar Biserica nu poate canoniza oameni despre care nu are certitudinea că sunt sfinți, sau oameni care au căzut în înşelare şi care, în ochii creştinilor simpli şi neînvățați, pot trece drept sfinți. De aceea, Biserica trebuie să respecte anumite criterii. Ea trebuie să se ridice deasupra pietății populare şi să analizeze cu discernământ cazurile propuse spre canonizare. *Însă, în privința mucenicilor, această analiză este mai uşor de făcut.* De ce? Pentru că, spre deosebire de cuvioşii care au murit de moar-

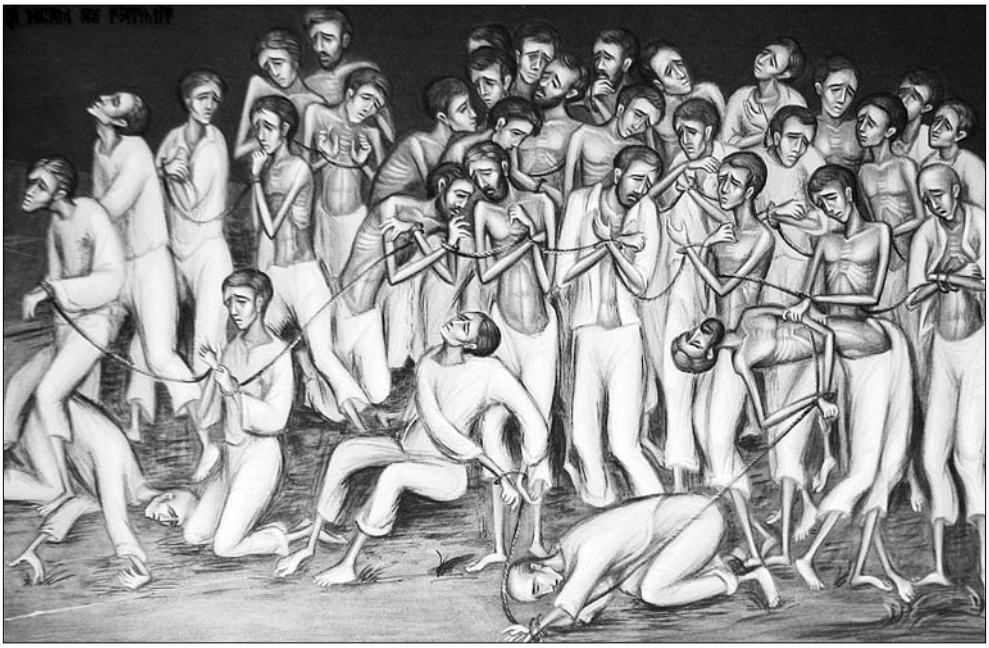

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pamîntului românesc“, pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

te bună, mucenicii şi-au dat viaţa pentru Hristos, au murit mărturisindu-L. De aceea se cheamă mucenici, sau martiri, sau mărturisitori. Vedem în Istoria Bisericii cum *mulţi au devenit mucenici pe loc, fără a fi creştini, sau creştini mari.* Mulţi dintre cei care au asistat la chinurile unor creştini, fiind impresionaţi de întărirea pe care le-a dat-o Dumnezeu şi de minunile săvârşite cu ei pe timpul chinuirilor, s-au ridicat deodată şi au mărturisit cu tarie: „Şi eu sunt creştin“, fiind supuşi la chinuri. *Biserica i-a socotit printre sfinţii ei, chiar dacă proveneau dintre păgâni sau chiar dacă nu au avut până atunci o viaţă virtuoasă.* Se spune, din Ţradiţia Bisericii, că sufletele mucenicilor ajung direct la Dumnezeu, nu mai trec prin vămile văzduhului[3], nu mai sunt supuşi acuzaţiilor diavoleşti. Cine moare cu moarte mucenicească, presupunând că este vorba de mucenicie curată nu de mândrie, atunci sigur se mântuieşte. *De aceea, în cazul mucenicilor, singurul criteriu este cel care atestă că au suferit chinuri pentru Hristos, chiar dacă au supravieţuit acelor chinuri.* Pentru că nu este nevoie să mori în acele chinuri ca să fii socotit mucenic. Spre exemplu, Sf. Mc. Tecla este socotită muceniţă, deşi a mai trăit câţiva ani după chinuri. Aşadar, spre deosebire de canonizarea cuvioşilor, a căror viaţă trebuie cercetată în amănunt, canonizarea mucenicilor se poate face mai repede şi nu depinde de un timp anume pentru confirmare.

[3] Noţiunea de vămi ale văzduhului nu este o dogmă ci o teologumenă, adică este o părere, o ipoteză, bazată pe anumite argumente teologice sau pe unele descoperiri dumnezeieşti, dar neavizată, totuşi, de vreun Sinod. Mărturii despre assemenea „vămi“ sau locuri celeste unde se cântăresc faptele, atât cele bune cât şi cele rele, găsim la mai mulţi Părinţi ai Bisericii: în Omiliile Sfântului Chiril al Alexandriei, în vieţile sfinţilor Antonie cel Mare, Vasile cel Nou, Taxiot cel înviat sau în alte lucrări ale unor Părinţi contemporani, ca Pr. Cleopa, Pr. Serafim Rose şi alţii. Din păcate, astăzi, există unii teologi care cutează să se pronunţe cu o foarte mare siguranţă de sine asupra acestui fapt, în frunte cu „episcopul“ canadian Lazăr Puhalo. Am folosit ghilimelele deoarece aceasta a fost caterisit (de Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse) înainte de a deveni ierarh al unei biserici din Canada desprinse din Biserica Ortodoxă Rusă din diaspora. Detalii la: Serafim Rose, Semnele sfârşitului lumii, Ed. Biserica Ortodoxă şi Ed. Egumenița, Galați, 2004, p. 128 – 132 şi Ne vorbeşte Părintele Serafim Rose. Scrisori, ed. Bunavestire, 2003, pag. 256. În combaterea teologumenei privind vămile văzduhului, „episcopul“ Lazăr nu aduce argumente solide, ci mai degrabă este mânat de o ură nejustificată la adresa părintelui Serafim Rose. Pentru alte detalii pe acest subiect, consultaţi cartea lui Fabian Seiche şi Ioan Cişmileanu, Sufletul după moarte şi până la Înviere. Salvarea din iad a morţilor noştri , Ed. Agaton, Făgăraş, 2009.

Noii martiri și mărturisitori ai României

Pr. Andrew Phillips

„Cred într-una Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică". Sfinţenia, fără îndoială, este un atribut al Bisericii. O „Biserică" fără sfinţenie, fără sfinţi, nu este, deci, o Biserică, ci doar o organizaţie lumească, un instrument de caritate, o ideologie, o filosofie, un alt „ism" ca acela din Protestant*ism* sau Catolic*ism*.

Mai mult, comuniunea dintre sfinţi, şi a noastră, a celor de pe pământ, cu sfinţii din Cer, sunt semne ale Unităţii, Sobornicităţii şi Apostolicităţii noastre. Suntem Una mulţumită sfinţilor, care mărturisesc aceeaşi credinţă, indiferent de loc şi spaţiu. Cu alte cuvinte, mărturisesc Universalitatea noastră, în timp ce Apostolicitatea constă în faptul că această credinţă mărturisită de sfinţi de-a lungul anilor este totuna cu credinţa avută şi propovăduită de întru-tot-lăudaţii Apostoli.

Sfinţii sunt bărbaţi, femei şi copii de toate vârstele şi rasele – rasismul[1] nu are loc în Biserică, dar are destul loc în afara Bisericii, cum a fost în cazul ideologiilor criminale ale ultimului secol. Sfinţii aparţin tuturor claselor sociale. Ei pot fi regi sau ţărani, săraci sau bogaţi, clerici sau laici, precum şi din toate profesiile sau mediile. Spre exemplu, Biserica are în rândul sfinţilor şi dintre desfrânate, care s-au pocăit: Cuvioasa Muceniţă Evdochia (1 martie), Sf. Maria Egipteanca (1 Aprilie), Sf. Maria din Tars (14 septembrie) sau Sfintele Pelaghia şi Taisia (8 octombrie).

Dintre Sfinţii Bisericii Ortodoxe Române putem aminti pe: Sfântul Antim Ivireanul (27 septembrie); Sfântul Antipa de la Calapodeşti (10 ianuarie) care a plecat din România în Sfântul Munte, iar de acolo la Valaam, unde a şi trecut la Domnul; Sfântul Calinic de la Cernica, episcop (11 aprilie); Sfântul Ştefan cel Mare, voievodul (2 iulie); Cuviosul Daniil Sihastrul (17 decembrie); Sfânta Filofteia o copilă de 12 ani, de neam bulgar (7 decembrie); Sfântul Ioan Iacob Hozevitul, care a murit la Ierusalim în 1960 (5 august); Sfântul Nicodim de la Tismana, care era probabil de neam sârb (26 decembrie); Sfânta Parascheva, o tânără călugăriţă din Grecia, cinstită în tot spaţiul balcanic (14 octombrie); Sfânta Teodora de la Sihla, pustnica (7 august). Ce varietate, ce deosebiri! Şi totuşi, sunt una!

Sfinţii ne sunt descoperiţi de Dumnezeu. Se ridică chiar şi din pământ ca semn al Învierii, ca odinioară în România[2], sau ca la Învierea lui Hristos (Mt. 27, 52). Dumnezeu îi face pe sfinţi, nu oamenii. Oamenii doar îi recunosc, iar acest stadiu cuprinde două etape: în primul rând cinstirea, venerarea acordată de popor, iar apoi decizia conştientă a Bisericii de canonizare a lor, adică adoptarea noilor sfinţi ca modele, exemple demne de urmat (în greaca, „*canons*").

Martirii și Mărturisitorii

Sfinţii pot fi împărţiţi în două categorii: cuvioşii, care au trăit în credinţa ortodoxă şi martirii, mucenicii, care au murit mărturisind credinţa ortodoxă.

Cuvioşii pot fi numiţi „martiri în viaţă", pentru că au suferit pentru Împărăţia lui Hristos şi Corpul Lui, Biserica, de-a lungul vieţii. În cele mai multe cazuri sunt asceţi, dar la fel de bine pot fi regi sau regine, episcopi, preoţi sau oameni simpli, care au trăit în lume. Deasupra tuturor se află însăşi Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, iar dintre Apostoli numai unul, Sf. Ioan Teologul, restul Apostolilor suferind moarte mucenicească.

[1] Părintele Andrew se referă la naziști, care se considerau pe sine „rasă superioară" ducând o politică de exterminare a „raselor inferioare".

[2] Referire la sfântul necunoscut de la Mănăstirea Neamț.

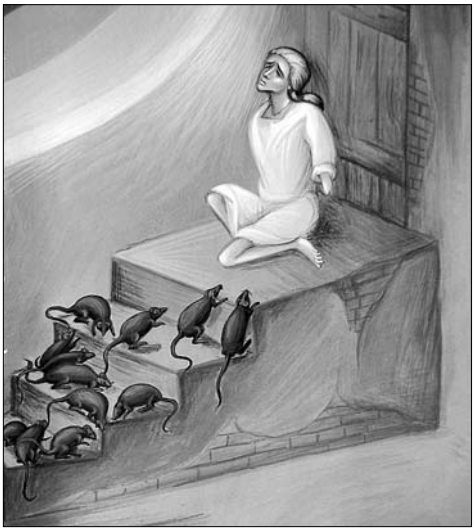

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pământului românesc", pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

Unii dintre aceşti sfinţi poartă titlul de „Mărturisitor": Sf. Maxim Mărturisitorul (21 ianuarie), Sf. Martin Mărturisitorul (14 aprilie), Sf. Nichita Mărturisitorul (3 aprilie) şi mulţi alţii. În acest articol, totuşi, suntem mai degrabă preocupaţi de mucenici, asupra cărora vom arunca o privire mai atentă.

Unii au afirmat că primul martir a fost Sfântul Ioan Botezătorul, deşi titlul de „Primul între mucenici" este acordat Sf. Ştefan Arhidiaconul. După el urmează cei 11 Apostoli, toţi martirizaţi în moduri diferite, în ţinuturi diferite. Sf. Apostol Andrei Întâiul Chemat, este îndrăgit în mod special de români. Mulţi dintre primii mucenici au fost trădaţi de evrei, iar alţii martirizaţi de păgânii romani şi greci. Vieţile lor sunt, de obicei, bine cunoscute. Mulţi au avut aceleaşi nume dintre cele pe care le purtăm şi noi astăzi. Între secolele III-VII, mulţi au fost muceniciţi în Persia (Iran). Cei mai vestiţi sunt Sfântul Iacob Persul (27 noiembrie), Sf. Veniamin Diaconul (31 martie), Sf. Cristina (13 Martie) şi Sf. Anastasie Persul (22 ianuarie), dar sunt şi alţii, mii, în Sinaxar.

De asemenea, mai sunt şi cei muceniciţi de iconoclaşti, în Constantinopol ca Sfântul Teodor (27 decembrie), iar mai târziu cei martirizaţi de romano-catolici, ca în Romania, Sf. Visarion, Sofronie şi Oprea (21 octombrie) dimpreună cu ceilalţi mărturisitori ai Transilvaniei. Apoi au fost martirii de sub jugul otoman din Balcani, vreo 30.000, dar dintre români îi amintim în special pe Sf. Ioan cel Nou de la Suceava (2 iunie) şi Constantin Brâncoveanu cu fiii (16 august). Pe lângă aceştia mai sunt şi cei martirizaţi de cei care se consideră ortodocşi, i-am pomenit mai înainte pe iconoclaşti, dar înaintea lor au fost împăraţii monoteliţi, care au ucis pe mulţi, iar mai târziu în Moscova, tiranul rus Ivan IV care l-a omorât pe Sf. Mc. Filip (9 ianuarie). Cât despre mucenicii secolului XX, vom vorbi mai încolo.

Trebuie luat în considerare şi cazul martirilor „nebotezati". În primul rând, trebuie să vorbim despre marii sfinţi ai Vechiului Testament, de exemplu, Abel, omorât de fratele său Cain, sau de Profetul Isaia care a fost tăiat în două, cu fierăstrăul. Aici, l-am putea include şi pe Sf. Ioan Botezătorul, care ar putea fi considerat ultimul sfânt al Vechiului Testament. Aceşti sfinţi au fost mucenici, chiar dacă nu au fost botezaţi cu apă. De asemenea, avem cazul tâlharului de pe Cruce, căruia Mântuitorul i-a promis mântuirea: „Astăzi vei fi cu mine în Rai" (Luca 23, 43). Dar sunt şi alte cazuri de martiri nebotezaţi, adică nebotezaţi prin apă, dar botezaţi prin sângele vărsat. Văzând mărturia primilor mucenici şi ei s-au decis să-i urmeze. Primii dintre aceştia au fost chiar călăii, convertiţi de credinţa celor care considerau moartea un preţ minunat de plătit pentru ortodoxia lor. Dintre ei, cea mai importantă este Sf. Mare Muceniţă Irina (5 mai), datorită căreia s-a spus că 100.000 s-au convertit în urma sacrificiului ei, unii dintre aceştia devnind, la rându-le, martiri. Dar putem aminti şi alţi Mari Mucenici, precum Sf. Ecaterina (24 noiembrie), Sf. Varvara (4 decembrie), Sf. Gheorghe (23 Aprilie) sau alţii în acest context, care prin mărturisirea lor au făcut convertiri, născând noi glorioşi mărturisitori.

Înţelegerea duhovnicească şi cea seculară despre martiraj

Odată cu pierderea interpretării duhovniceşti în favoarea celei seculare, din ultimele

Detaliu din „Icoana noilor martiri ai pamîntului românesc", pictată la Mănăstirea Diaconeşti - Bacău

decade, există astăzi multă confuzie în ce priveşte noţiunea de martir. De exemplu, membrii Partidului Comunist vorbeau despre victimele comuniste ale fascismului ca fiind martiri, iar fasciştii vorbeau despre victimele fasciste ale comunismului tot ca despre martiri.

Cuvântul grec pentru martir înseamnă martor şi în special martor al credinţei Ortodoxe a Bisericii lui Hristos. Martir este cel care moare pentru credinţa ortodoxă, pentru Biserică. Acest lucru ar trebui să fie evident, de vreme ce Biserica poate recunoaşte numai ce-i aparţine. Cât despre cei din afara Bisericii sau care chiar s-au lepădat de Biserică, îi lăsăm în seama judecăţii lui Dumnezeu. *Biserica nu se poate pronunţa în nici un fel despre victimele neortodoxe ale fascismului sau comunismului, decât să-şi exprime dezgustul pentru toate ideologiile politice criminale şi urâtoare de oameni, indiferent de nume.* Biserica nu e politică. Politica este un rău necesar, este din lumea aceasta. Biserica nu face politică oricare ar fi credinţele personale ale unora din credincioşii ei. Câteva din punctele fascismului sau comunismului pot fi acceptabile pentru unele madulare ale ei, dar orice ideologie care persecută Biserica este anticreştină, împotriva Bisericii. Aşadar, există atât mucenici ortodocşi din cauza fascismului, cât şi mucenici ortodocşi din cauza comunismului. Mulţi dreptmăritori au murit în lagărele de concentrare naziste. Ne putem aminti de ruso-germanul Alexander Schmorell din grupul de rezistenţă White Rose (Trandafirul Alb) din Germania, socotit de mulţi a fi sfânt ortodox. Ne putem aminti de marele Cuvios şi mărturisitor al ortodoxiei Sfântul Nicolae Velimirovici, încarcerat la Dachau, dar în total, sute de mii de slavi ortodocşi au căzut victime nebuniei rasiste a lui Hitler, care îi considera pe slavi „rase inferioare", *Untermenschen*, ca pe evrei, ţigani şi alţii. Câţiva dintre aceşti slavi ortodocşi sunt cu siguranţă martiri, pentru că au fost omorâţi pentru credinţa ortodoxă.

Totuşi, aici trebuie să deosebim cu atenţie între cei care au murit botezaţi ortodocşi şi cei care şi-au dat viaţa în mod expres pentru credinţa ortodoxă. De exemplu, pe timpul regimului comunist din România, vom găsi probabil oameni botezaţi ortodox, dar care nu au dus o viaţă ortodoxă şi care au fost asasinaţi de rivalii comunişti din cauza vederilor politice. Aceştia nu sunt mucenici.

Pe de altă parte, pe vremea comunismului în România, putem găsi fără îndoială ortodocşi care au avut înclinaţii politice şi care au fost încarceraţi şi torturaţi de acel regim şi ca urmare s-au pocăit pentru neglijarea vieţii religioase de până

atunci, devenind ortodocşi cu adevărat, fiind uciși apoi pentru mărturisirea credinței. Aceştia sunt martiri. *În fine, ştim şi cazuri în care unii au fost arestați și omorâți de comuniști tocmai pentru faptul că erau ortodocşi.* Aceştia în mod sigur sunt martiri.

Să fie clar, un ortodox care suferă o moarte violentă nu e neapărat un martir. Totul depinde de cauza pentru care a murit, de motivația lui. Dacă aceasta a fost una seculară, politică, nu sunt martiri, ci victime ale doctrinelor politice pline de ură. Martiri sunt doar cei care au murit (suferind) pentru Hristos, pentru Biserica Lui şi pentru credința ortodoxă.

Criterii de Sfințenie și Biserica Ortodoxă Română

Bisericile Ortodoxe se ghidează după unul sau mai multe din următoarele criterii, când canonizează Sfinți ai lui Dumnezeu:

- mărturisirea ireproşabilă a credinței ortodoxe,
- o viață ascetică, de sacrificiu şi pocăință,
- venerarea populară,
- săvârşirea de minuni, fie în viață, fie după moartea sfântului,
- în unele cazuri neputrezirea parțială sau totală a trupurilor,
- în cazul martirilor, să-şi fi vărsat sângele pentru Hristos.

Apoi, devine clar că o comisie corect întrunită şi documentată a Bisericii Ortodoxe Române ar trebui să efectueze cercetări atente şi eficiente în viața victimelor comunismului. În acest fel, poate stabili care dintre aceste victime sunt martiri şi care mărturisitori.

Aşa s-a întâmplat în Biserica Ortodoxă Rusă, în mai puțin de 20 de ani. Acolo, peste 30.000 de noi martiri şi mărturisitori au fost canonizați şi tot mai mulți se adaugă listei. Importanța vitală a acestei acțiuni a fost demonstrată de faptul că în aceste două decenii, numărul de biserici ortodoxe din Rusia a crescut de la 6.000 la peste 30.000. *Şi s-a observat faptul că această creştere a fost direct proporțională cu numărul de noi mărturisitori canonizați de Biserica Rusă.* Nu numai atât, dar şi multe dintre aceste biserici au fost dedicate noilor mărturisitori, ale căror vieți au fost scrise, ale căror icone au fost pictate şi cărora le-au fost întocmite slujbe.

România și sfinții săi

Comunismul a reprezentat o otravă spirituală, care proclama că de vreme ce omul nu are suflet, ci se trage din maimuță, poate crea Raiul pe pământ, prin mijloace materiale. Românii şi-au dat seama, ulterior, că aceasta este o minciună. În loc să intre în rai au intrat în iad. În tentativa de a-şi implementa ideologia materialistă, comunismul s-a zbătut să distrugă tot şi pe toți care susțineau că omul este o ființă spirituală, cu un destin nemuritor, de a fi cu Hristos. Aceia care au crezut în nemurirea sufletului şi s-au opus doctrinei materialiste sunt Noii Martiri şi Mărturisitori. România are nevoie acum de intervenția lor.

România are nevoie de ei acum pentru că 20 de ani a suferit urmările post-comunismului, precum şi amenințări din partea UE privind integritatea spirituală, atât a Bisericii, cât şi a neamului. România nu va rezista în acest joc uriaş european, atâta timp cât va fi un pion, după cum am văzut şi în recentul scandal ecumenist în care au fost implicați cei doi ierarhi[3] şi care au fost încurajați de UE şi susținătorii SUA. *România își va păstra identitatea spirituală şi deci şi pe cea națională, numai dacă poporul român va rămâne fidel căii strămoşeşti, calea prin post şi rugăciune, mărturisire şi Cuminecare.* Această cale şi numai ea duce la adevărata identitate națională românească, care este alcătuită din sfinții ei şi din comuniunea cu celelalte Biserici Ortodoxe Surori. Această cale va exista numai dacă România îşi va recunoaşte noii martiri şi mărturisitori ai regimului comunist. Şi tocmai de aceea, ca şi regimul comunist de dinainte, actualul regim politic se străduie să nege pe aceşti noi mărturisitori.

Sfinții sunt slava Cerului pe pământ. Cât timp România se va lipsi de această slavă Cerească?

[3] Se pare că ştirea despre PS Sofronie şi IPS Nicolae Corneanu a făcut încojurul lumii. (n. red.)

Comunismul, religia ucigaşă a Satanei*

Ioan Enache

Cuvântul omenesc de inspiraţie satanică sub o mască bine poleită, numită ştiinţă, artă, pe scurt cultură, mai precis cultură antihristică, îşi are originile în eresurile păgâne, de care cele fariseice nu sunt deloc străine. În mileniul creştin al Europei aceste făcături otrăvite s-au elaborat în loji esoterice, în confrerii ale alchimiştilor şi, apoi, în Evul Mediu târziu, după marea schismă, neghina anti-poruncilor s-a copt în cancelariile catolice şi protestante, în universităţile înfiinţate de aceştia, dominate de puterea raţiunii autonome.

Ideologiile sau raţiunea minciunii

Satana, care este un imitator al lui Hristos, a văzut cum creşte credinţa creştină din cuvântul plin de putere, de viaţă, de adevăr al Fiului lui Dumnezeu vestit de Sfintele Evanghelii. De ce să nu încerce lupta contra credinţei, prin cuvântul mincinos? I-ar fi venit greu să n-o facă, el fiind tatăl minciunii. Cuvântul lui nu deţine putere de viaţă, însă atârnat cu iscusinţă de mândria omenească, devine cuvânt otrăvitor, pervertitor, smintitor, formulă magică a nebuniei care a cuprins lumea de trei veacuri încoace.

Ideologia este numită „totalitatea ideilor, concepţiilor şi teoriilor care reflectă (...) interesele unei clase sau categorii sociale..." [1]. Aproape toate celelalte dicţionare, de sorginte marxistă sau nu, formulează definiţia cam la fel. Doar *Petit Larousse*[2] zice că ideologia ar fi „ansamblu de idei proprii unui grup, unei epoci şi defineşte o situaţie istorică", iar în sensul peiorativ o numeşte: „Doctrină care propovăduieşte un ideal irealizabil". Dicţionarele româneşti o investesc cu titlul de „totalitate", pe când cel franţuzesc îi zice „ansamblu". La noi e mai pregnant accentul comunist, chiar şi în dicţionarele de azi. De ce? Totalitatea, ca definiţie de conţinut al unei noţiuni, e uzurpatoare, e mincinoasă pentru mintea umană. *Tot* e numai Dumnezeu. Lucrurile omului sunt parţialităţi trecătoare. Făcăturile ideologice ale unui grup, ale unui partid, ale unui curent, sunt doar frânturi, firimituri, nimicuri destinate pieirii, fir de colb în faţa veşniciei. Dar de la raţionalişti, iluminişti şi marxişti încoace ei i-au spus „totalitate", nu numai în contrast polemic faţă de credinţă, ci ca înlocuitoare a credinţei şi substituire a lui Dumnezeu în sufletele oamenilor. Ce nevoie mai aveţi de Dumnezeu, de Atotputerea integratoare şi susţinătoare, când raţiunea umană dispune de o totalitate de idei care explică ştiinţific orice?

Pe de altă parte, această expresie vădeşte caracterul rău al ideologiilor, fiindcă din ele, din aceste totalităţi abstracte se transpune în practică totalitarismul, acea putere neagră care îi toarnă pe toţi în matriţa fărădelegii. Deşi autorii lor recunosc că sunt schimbătoare, precum interesele grupurilor care le elaborează, ideologiile sunt destinate să devină religii, credinţe sterilizate de orice atingere a divinului, răpitoare a conştiinţelor creştine. Ele s-au înlocuit mereu una pe alta şi s-au combătut, însă, în esenţă au păstrat două caracteristici comune: inspiraţia satanistă şi lupta împotriva lui Dumnezeu (comparaţi nihilismul lui Nietzsche şi nazismul lui Hitler cu iacobinismul Revoluţiei franceze şi cu ateismul crunt al marxist-leniniştilor şi veţi vedea cum elementele evocate de noi constituie temelia acestor ide-

* Fragmente dintr-un eseu mai amplu pe tema revoluţiilor şi a ideologiilor atee.

[1] *Dicţionar politic*, Editura politică, Bucureşti, 1975, p. 280.

[2] Ediţia 1980, p. 524.

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

ologii, aparent diferite!). Asta înseamnă că au acelaşi izvor, aceeaşi ţâţână care, din loc în loc, din timp în timp, se ramifică, dând impresia unei diversităţi nesfârşite. În realitate, capul e Satana iar diversificatorii sunt slujitorii lui dintre oameni.

Obiectivul mare al ideologiilor şi, implicit, al revoluţiilor este crearea împărăţiei globale, finalizată cu tronul lui antihrist. Obiectivele subiacente, subordonate acestuia sunt modelarea oamenilor după chipul păcătos al diavolului, ruperea de Sfânta Treime şi lupta împotriva Acesteia, eradicarea credinţei creştine care se opune scopului împărăţiei sataniste, eliminarea fizică a persoanelor care nu se lasă reeducate, şterse pe creier şi pe suflet. Ideologia, în acest proces monstruos, are rolul de a îndreptăţi, de a justifica toate crimele şi ororile, toate fărădelegile, toate păcatele şi patimile, precum şi de a acoperi cu perdele de idei, cu idealuri şi ţinte false, obiectivele reale ale celor care conduc din umbră procesul de înrobire a lumii. Ideologia este „fiica Babilonului, ticăloasa“ care îl convinge pe omul de rând să devină neom, adică să-şi ucidă fratele, aproapele, în numele unei cauze, aşa zis nobile, să comită crima crezând că face un bine.

Sfântul Iustin Popovici ne invită la reflecţie duhovnicească în felul următor: „Faceţi cu adevărat şi drept socoteala filosofiei, ştiinţei, politicii, culturii, civilizaţiei europene şi veţi vedea că ele au ucis în omul european pe Dumnezeu şi nemurirea sufletului. Iar dacă priviţi cu luare aminte tragedia istoriei omeneşti, veţi înţelege negreşit că uciderea lui Dumnezeu se termină cu sinuciderea. Vă aduceţi aminte de Iuda? Acela a ucis cel dintâi pe Dumnezeu şi apoi s-a nimicit şi pe sine însuşi. [...] Omul european a ajuns la amăgeala sa fatală. L-a dus pe supraom în vârful turnului său Babel, voind a desăvârşi prin el zidirea sa, dar supraomul a înnebunit tocmai în acest vârf şi s-a prăbuşit de pe turn; şi, în urma lui, turnul se prăbuşeşte şi se fărâmiţează prin războaie şi revoluţii. *Homo europaeicus* nu avea cum să nu înnebunească la punctul de încheiere al culturii sale; era cu neputinţă ca ucigaşul de Dumnezeu să nu ajungă sinucigaş“[3]. Dacă la aceste deslușiri adăugăm şi un cuvânt al Sântului Nicolae Velimirovici: „Războiul omului împotriva omului este urmarea războiului omului împotriva lui Dumnezeu“[4], putem conchide că nimicirile fizice şi psihice, la nivel global, ale populaţiei prin revoluţii şi războaie sunt veritabile sinucideri ale speciei umane apostate. Să reţinem, de asemenea, că revoluţiile, ca orice pierzare, încep de la cap, hrănite de cuvântul diavolesc, determinant pentru un act de voinţă ucigaş şi sinucigaş. Spuneam mai sus că ideologiile şi-au asumat – şi continuă să o facă – rolul de religii, iar profeţii morţii, care sunt creatorii lor, liderii revoluţiilor, şi-au întemeiat, pe baza lor, adevărate „religii“. Ba chiar multe din cultele care pustiesc astăzi lumea provin din astfel de ideologii ori chiar sunt pure ideologii. Acestea sunt „religiile“ antihristice. Între ideologie şi dreapta credinţă nu poate fi în veac nici o asemănare. Învăţătura de credinţă, vestea cea bună a Evangheliilor reprezintă

[3] *Biserica Ortodoxă şi ecumenismul*, p. 86, 87.

[4] *Războiul şi Biblia*, Sophia, Bucureşti, 2010, p. 62

cuvântul revelat al lui Dumnezeu, cu putere în el, cu viață şi cu adevăr deplin.

Sfânta Scriptură şi credința ortodoxă nu sunt doctrine, nu sunt ideologii, ci sunt adevăr şi trăire întru Hristos, deschidere şi cale către viața veşnică. „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Matei 24, 35), spune Mântuitorul pentru a ne încredința de forța veşnică, nezdruncinată a rostirilor Sale. Cuvântul ideologiilor, oricât de ştiințific şi logic s-ar revendica el, este rod otrăvit al rațiunii umane infectate acut de puterea satanică. Ele sunt mincinoase, acoperă faptele abominabile ale revoluțiilor şi ale politicilor de partid, scopurile ascunse ale elitelor conducătoare şi obiectivele Satanei. Ideologiile sunt cuvântul morții şi au rolul de a orbi legiunile morții şi de a-i înceţoşa pe creştini la minte. Totuşi, ele sunt neputincioase, vremelnice şi se risipesc precum negura luată de briză atunci când li se opune cuvântul luminos al lui Hristos.

Religia atee piere, dar nu se predă!

În 24 ianuarie 2011, antropologul francez Claude Karnoouh a dat un interviu agenției HotNews, în care spunea: „În comunism partidul era împotriva religiei fiindcă, aşa cum a fost conceput, în anii '20, în Rusia, el era o religie. Lenin a conceput în practică o religie, o biserică. [...] Cred că, într-o anumită măsură, implementarea „bisericii lui Lenin" a reuşit. Numai că şeful lor a propovăduit raiul pe pământ, iar asta nu le-a reuşit şi, prin urmare, oamenii au fost foarte dezamăgiți".

Adevărat, comunismul voia să fie o religie, de aceea a şi prigonit cu furie bestială Biserica, a ucis clerul de la episcop până la diacon, i-a întemnițat şi torturat pe preoți, a distrus locaşurile de cult, le-a „acoperit" între blocuri, a sustras poporul de la Liturghie duminica dându-i diverse însărcinări, a închis mânăstirile, i-a pedepsit pe cei care se botezau şi se cununau. Voia să ia locul credinței creştine în sufletele oamenilor iar Satana se aținea să ocupe locul lui Hristos. Luptă dusă împotriva lui Dumnezeu, zadarnică, deşartă, inconştientă, fiindcă loveau cu piciorul în țepuşă!

Dar şi iacobinismul revoluției franceze voia să fie o religie. Înaintea lui, iluminismul propune o religie nouă în care dumnezeu este rațiunea, apoi materia, ba şi poporul devine dumnezeu, aşa cum am văzut la J. J. Rousseau, iar vocea poporului – ca opinie, nu neapărat ca maşină de voturi – este principala resursă a revoluției şi a dictaturii, presupusa milă, ascunsă în idealul de prosperitate, se preschimbă în izvor al terorii şi al violenței. Asta religie!

Revoluția franceză vizează, de la bun început şi cu predilecție, creştinismul. Descreştinarea societății era în plan. Jean de Viguerie, profesor la Universitatea Lille III şi cercetător al persecuției religioase declanşate de această revoluție, la 14 secole de la precedenta persecuție de pe vremea împăratului păgân Dioclețian, spune despre prigoana creştinilor francezi: „Ea a fost de o extremă cruzime. A făcut să piară 8.000 de preoți, călugări şi călugărițe şi mai multe mii de laici trimişi la moarte din ură pentru credință"[5]. Din aceeaşi sursă aflăm că 20.000 de preoți au renunțat la preoție printr-un angajament semnat. În perioada 1793-1799 au fost închise aproape toate bisericile din Franța, pe intervale mai scurte sau mai lungi de timp, le-au fost jefuite odoarele, unele sunt transformate în magazine sau depozite, altele sunt demolate. Se decretează alt calendar, cel republican, se şterg semnele exterioare ale cultului, descreştinându-se şi spațiul şi timpul. În schimb este instituită o religie laică: „Este religia națiunii, a legii, a libertății, a naturii, a rațiunii şi a altor abstracțiuni divinizate"[6]. Rezultatul: la 1801, aproape 50% dintre francezi nu mai sărbătoresc Paştele. Autorul citat mai sus notează amar: „Există în această voință de distrugere mai mult decât o voință rece. Găsim aici un fel de ură satanică"[7].

Am adus vorba despre „ura satanică", pentru că ea constituie catalizatorul marxismului,

5 *Cartea neagră a Revoluției franceze*, Grinta, Cluj-Napoca, 2010, p. 211.

6 Op. cit., p. 217.

7 Op. cit., p. 218.

leninismului, stalinismului, dictaturilor comuniste din Estul Europei şi din Asia, dar şi al nazismului, al revoluționarilor de pretutindeni, al super-elitelor care dirijează lumea actuală. „Trebuie să pornim război împotriva tuturor ideilor precumpănitoare despre religie, stat, țară, patriotism. Ideea de Dumnezeu este cheia sol a unei civilizații pervertite. Trebuie să fie distrusă", spune Marx încă din tinerețile sale[8]. De ce să fie eliminat Dumnezeu? Simplu, fiindcă Karl Marx are alt dumnezeu căruia îi slujeşte cu devoțiune, motiv suficient pentru a-L urî pe adevăratul Dumnezeu.

Ralph Epperson ne lămureşte: „Marx fusese inițiat pentru prima dată în ideile socialismului de către Moses Hess, la vârsta de 23 de ani. Dar cea mai importantă influență din tinerețea lui a avut-o adorația satanistă. [...] Există dovezi că intrase într-un cult satanic condus de Joana Southcott, o preoteasă satanistă care se considera a fi în contact cu un demon numit Shiloh"[9]. Să reținem şi amănuntul că Marx era bun prieten cu anarhistul Mihail Bakunin, autorul unui mesaj edificator: „Satana a fost primul liber-cugetător şi Mântuitor al lumii. El îl eliberează pe Adam şi îi întipăreşte pe frunte pecetea umanității şi a libertății, făcându-l să fie nesupus"[10]. Punând cap la cap aceste gânduri, devenite ideologii, ale lui Rousseau, ale iacobinilor, ale lui Marx, Engels, Bakunin, ale lui Nietzsche (care a declarat moartea lui Dumnezeu, „şi dacă Dumnezeu e mort, poți face orice", zice Dostoievski), ale lui Hitler şi ale continuatorilor lor, înțelegem mai bine de ce revoluționarii ucid cu sânge rece orice om care crede în Hristos, scaldă lumea în sânge pentru a o „elibera" de Dumnezeu, aşa cum a făcut Satana cu Adam în rai. Astfel se câştigă libertatea de a fi rob al Satanei.

Ieromonahul Savatie Baştovoi ne oferă următoarea mărturie: „În 1919, într-o scrisoare adresată lui Dzerjinski, datată 1 mai şi numerotată 13666/2 (ce numere!), Lenin ordona: *Trebuie să terminăm cât mai rapid cu popii şi cu religia. Popii să fie împuşcați, iar bisericile să fie închise şi transformate în depozite*"[11].

Revoluția franceză aduce violența satanistă extremă în viața statelor, iar succesorii acesteia o amplifică şi o îndreptățesc prin cuvinte meşteşugite. Ce au făcut alde Lenin şi subordonații săi după ordinul din 1919? Trei ani mai târziu, în 1922, au strâns pâinea în depozite, au înfometat poporul şi au dat vina pe Biserică: are moşii, are aur, pietre scumpe, cu ele ar trebui să cumpărăm grâu, să salvăm națiа de la pieire. Emite o nouă scrisoare secretă, de data aceasta către Molotov, în care zice: „Chiar şi în ruptul capului trebuie să efectuăm confiscarea bunurilor bisericeşti în cel mai hotărât şi mai rapid mod, prin care putem să asigurăm un fond de câteva sute de milioane de ruble aur. [...] Dacă pentru atingerea unui scop politic, este nevoie de un şir de atrocități, ele trebuie făcute în modul cel mai energic şi într-un timp cât mai scurt, deoarece masele populare nu vor suporta o perioadă prea lungă de atrocități"[12].

Ceea ce a urmat, istoria a consemnat în cifre: peste 200.000 de clerici asasinați, biserica a fost spoliată, decapitată.

Un alt document consemnează rezultatele acțiunilor leniniste din anii '20: „Violența a fost intensă, permanentă timp de patru ani, sub formă de masacre neîntrerupte, fără ieşire, atingând cifra de 8 milioane şi jumătate de combatanți morți"[13]. Stephane Courtois şi colectivul care au redactat această *Carte neagră* privesc comunismul de pe poziții socialiste, deci tot stângiste şi atee, de aceea folosesc pentru victimele lui Lenin cuvântul „combatanți", care, de fapt, erau oameni nevinovați, cei mai mulți creştini, laici şi preoți, judecați sumar şi executați. În numele clasei muncitoare, Lenin îi executa pe muncitori, pe țărani, pe intelectuali, pe călugări şi

8 *Secrete întunecate ale Noii Ere*, p. 121, apud A. Ralph Epperson, *Noua Ordine Mondială*, Samizdat, p. 118.

9 Op. cit. p. 119-120.

10 Op. cit. p. 119.

11 *Biserica şi şcoala în politica Rusiei de la Lenin la Kuraev*, Cathisma, Bucureşti, 2010, p. 11.

12 Savatie Baştovoi, Audiență la un demon mut, Cathisma, Bucureşti, 2009, p. 189-191.

13 *Cartea neagră a comunismului*, Humanitas, Bucureşti, 1998, p. 702.

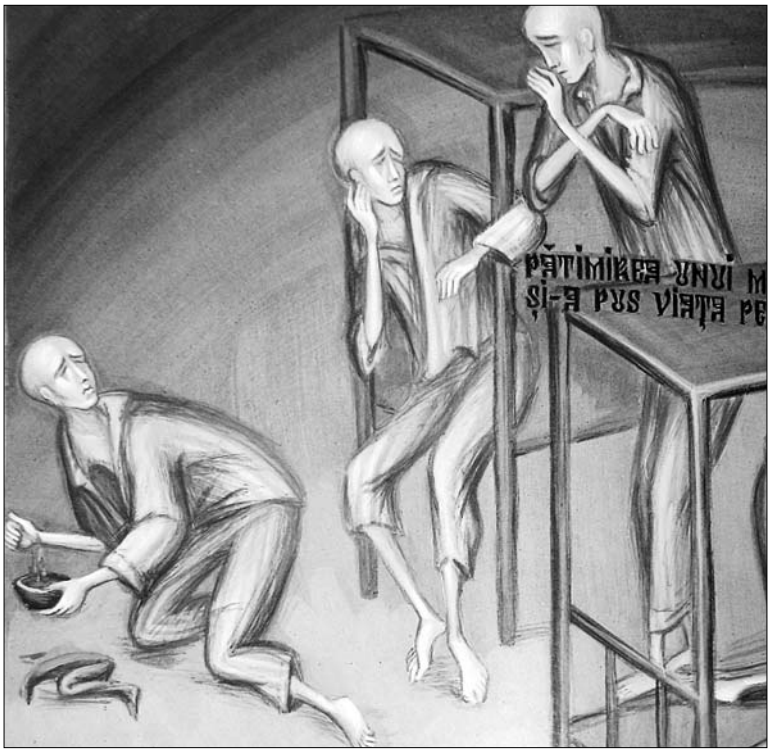

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

pe episcopi. După el, Stalin a ordonat asasinate şi mai odioase, şi mai numeroase, a ras de pe faţa pământului bisericile, a trimis milioane de oameni în lagăre şi în spitalele de psihiatrie, a dislocat populaţii întregi exilându-le în Siberia. Aşa se face că, la 1998, în Rusia existau mai mult de 50% dintre oameni nebotezaţi. Dar, dincolo de cifre, nici o istorie nu contabilizează suferinţa neînchipuită a oamenilor, stările tragice trăite de unele familii, lacrimile şi strigătele lor către cer.

Într-un interviu apărut în luna februarie 2011 în „Ziua de Cluj“, reluat la 16 februarie curent pe site-ul „Război întru cuvânt“, Radu Preda, profesor la Facultatea de Teologie de la Universitatea din Cluj-Napoca, spune aşa: „Comunismul este ultima mare religie ideologică a secolului XX. Credinţa dogmatică într-o lume fără proprietate, cu oameni sănătoşi şi prosperi, fără diferenţe de nici un fel, conduşi de lideri devotaţi trup şi suflet interesului comun, anticipând cu alte cuvinte paradisul – iată marea rătăcire ideologică a comunismului! Pentru ea sau din cauza ei au murit o sută de milioane de oameni, tineri şi bătrâni, intelectuali şi ţărani, soldaţi şi scriitori, preoţi şi muzicieni, simpli muncitori şi antreprenori. Un măcel fără termeni de comparaţie în istoria scrisă a lumii.[...] Însăşi definiţia dată comunismului – religie ideologică sau, cu expresia lui Berdiaev, *religie atee* – arată incompatibilitatea fundamentală a acestuia cu religia, în general, şi cu creştinismul, în special. Este acelaşi conflict pe care l-a avut naţional-socialismul lui Hitler cu creştinismul. În cazul comuniştilor, ateismul lor, materialismul lor feroce i-a făcut să fie nu doar insensibili faţă de lăcaşurile de cult, faţă de slujitorii altarelor, dar şi faţă de om în general. Cine Îl urăşte pe Dumnezeu nu are cum să îl iubească pe om, creaţia desăvârşită a Acestuia“.

O astfel de „religie atee“ au adus bolşevicii stalinişti şi în România anilor ’50, exclusivistă, intolerantă, prigonitoare, ucigaşă. Cu forţa unui blestem negru i-au ridicat pe fraţi împotriva fraţilor, ţintind în primul rând Biserica şi clerul.

Cercetătorii evenimentelor tragice din „întunecatul deceniu“ dar şi ale celor dinaintea şi de după această perioadă, au ajuns la concluzia

că organele de represiune comunistă, în speță Securitatea, condusă de alogeni feroce, de-a dreptul sălbatici în duh, au antrenat forțe mai largi din rândul instituțiilor şi societății, pentru a lovi şi mai dureros credința creştină, pe oamenii Bisericii, buna rânduială a vieții românilor. Pentru a-i elimina pe ierarhii incomozi şi pe preoți s-au folosit de ierarhii nou numiți, pentru a-i aresta şi umili pe enoriaşi – i-au ridicat împotriva lor pe informatori, delatori şi chiar pe unii deținuți politici, cum s-a întâmplat la Piteşti şi la Aiud, pe „oamenii de nimic", cum zice Psalmul 11, pentru a-i lichida pe patrioți, pe intelectualii de elită, i-au ridicat contra lor pe turnători şi pe intelectualii de stânga, proveniți din proletari cu veleități, pentru a-l omorî pe dreptul Abel l-au asmuțit pe nevolnicul şi invidiosul Cain împotriva lui.

Teologul Vasilică Militaru prezintă un bilanț, provizoriu deocamdată, până vor apărea noi documente şi informații, al morților români din pricina comunismului: „În privința României, sunt consemnate 891.300 de victime ale hidrei comuniste, cuprinzând: a. 180.000 de morți – prizonieri de război în URSS; b. 500.000 de morți în lagăre şi închisori; c. 200.000 de morți în timpul colectivizării forțate; d. 10.000 de morți proveniți din mişcarea de partizani; e. 1.300 de oameni ucişi în revoluția din Decembrie 1989"[14].

Între atâția oameni jertfiți fără noimă, doar pentru triumful unei ideologii sataniste, s-au aflat 1.725 de preoți ortodocşi[15], 31 ierarhi scoşi din scaun, prigoniți şi omorâți în împrejurări suspecte[16], numeroşi mireni proveniți din rândurile adversarilor politici ai comunismului, oameni de mare calitate duhovnicească, deveniți mărturisitori ai lui Hristos în lagăre. Aceşti oameni au făcut să înflorească şi să se dezvolte în puşcăriile comuniste o curată mişcare hristică, numită fericit „biserica din temniță", pentru că se întemeia pe suferința autentică şi pe credința ortodoxă neviciată, spre deosebire de „biserica de afară", din societatea „liberă de Dumnezeu", unde lucrurile erau amestecate şi apele patimilor omeneşti tulburi de tot, deşi, în condiții de compromis, şi aici s-a înregistrat o opoziție surdă, furnizoare de victime adăugate la cele dinainte.

Ticălosul Decret 410 din 19 noiembrie 1959 a interzis, practic, monahismul, a golit mânăstirile de viețuitori şi a închis vetrele monahale tradiționale. Mulți şi-au continuat viața de călugări în lume, ascunşi cu smerenie în locurile modeste ale societății, unii mai trăiesc şi astăzi şi depun mărturie.

Scriitorul Sergiu Grossu, el însuşi încarcerat în 1959 şi condamnat la 12 ani de închisoare pentru misiune ortodoxă, din care a efectuat şase ani, inclusiv în Delta Dunării, menționează în cartea *Biserica persecutată. Cronica a doi români în exil la Paris*[17] opinia revistei americane „Solia", nr. 4, din 1972: „Atitudinea regimului comunist este clară şi fără echivoc: religia trebuie să dispară din viața poporului român. Până acum lupta antireligioasă era mai disimulată, mai perfidă, mai diplomatică. Existau persoane care nu aveau dreptul să intre în biserică: elevii, studenții, militarii, funcționarii cu grade înalte. Țăranii erau puşi să lucreze duminica, pe motiv că muncile câmpului erau grabnice, iar seratele şcolare erau programate în Vinerea mare; se difuzau cărți care luau în derâdere religia; preoții erau condamnați din pricina propagandei lor religioase.[...] Acum lupta antireligioasă a fost declarată în mod fățiş". Înfruntarea de care vorbeşte revista de peste ocean se referă la Tezele din Aprilie 1971 ale lui Nicolae Ceauşescu, pornite „să remodeleze societatea omenească" după utopia ideologică marxistă. O închipuire care a depus în lagăr 22 milioane de locuitori, care a schilodit multe suflete şi a spălat pe creier generații întregi, dar care, fără să vrea şi fără să ştie ce face, a produs în malaxorul înfiorător al temnițelor comuniste 207 mucenici ai lui Hristos[18].

[14] *Biserica din temniță*, Vicovia, Bacău, 2008, p. 28 – 29.

[15] *Biserica întemnițată. România 1944 – 1989*, Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu, Flori Stănescu, Institutul Național Pentru Studiul Totalitarismului, Bucureşti, 1998, p. 12.

[16] *Din temnițe spre sinaxare*, Egumenița, Galați, 2008, p. 31.

[17] Editura Compania, Bucureşti, 204, la pagina 253.

[18] Vezi *Martiri pentru Hristos, din România, în perioada regimului comunist*, E. I. B. M. B. O. R., Bucureşti, 2007, p. 39.

E de condamnat comunismul? S-a condamnat singur, l-a blestemat Dumnezeu, s-a vădit lucrarea Satanei în el, antihristică şi în slujba morţii. Oare ne-am desprins de comunism, deşi ne-am depărtat două decenii de el? Greu de spus. Influenţele lui atee şi lumeşti încă ne domină mințile și viața. Dacă ne-am fi detaşat în mod real, măcar unul din cei 207 martiri ortodocşi ar fi fost canonizat sau luat în discuție de o comisie oficială pentru canonizare. Despre ei discută anumiți autori, discută o parte a poporului de credincioşi care le arată evlavie, de pildă, la mormântul Părintelui Arsenie Boca au loc pelerinaje imense, la mormântul Părinelui Ilie Cleopa la fel, la Aiud şi la Târgu Ocna, de asemenea, vine multă lume pentru a-i pomeni pe Valeriu Gafencu sau pe ieromonahul Daniil Sandu Tudor, au avut loc şi minuni cu moaştele acestor sfinți, dar ierarhia nu scoate un cuvânt. De ce? Atunci funcționa tirania comunistă, acum funcționează presiunea (să nu-i zicem dictatura?) corectitudinii politice. Mai pe şleau, urmaşii torționarilor alogeni care au persecutat şi jertfit poporul român atunci, îi înfricoşează şi îi torturează psihic pe românii de acum.

Duhul Sfânt nu sfinţeşte moaşte pe criterii politice. Oare ierarhia Bisericii noastre nu recunoaşte lucrarea Duhului Sfânt, dacă nu canonizează sfinții sfințiți de Acesta? Sau corectitudinea politică şi vocea lumii apostate sunt mai presus decât Sfânta Treime?

„Lăsând porunca lui Dumnezeu, țineți predania oamenilor“ (Marcu 7, 8). Să ne mai întrebăm dacă principiile cainite şi revoluționare, libertate, egalitate, fraternitate nu-i lasă pe mai marii zilei de azi să împlinească voia lui Hristos? Nu cumva această atitudine ar putea fi consemnată în cartea vieții ca teomahie? Ei, dar să nu deznădăjduim, ce e cu rea voință la om oricum piere, dacă îi stă împotrivă Însuşi Dumnezeu!

„Nu există nimicire, nu există incoerență“

Ce a ajuns lumea actuală, sub marşul distrugător al ideologiilor şi revoluțiilor materialiste, ateiste, trupeşti, conduse de îngerii căzuți şi de oamenii deveniți îngeri căzuți? Trăim într-o societate prefabricată, dezagregată, anarhică, pustiită, negatoare de Dumnezeu şi de valori, în care răul e prezentat ca un bine, legea a ajuns fărădelege, păcatele de moarte sunt drepturi normale, iar minciuna şi nedreptatea sunt luate ca fiind adevărul şi dreptatea.

Îl evocăm pe Ioan Ianolide care conchide asupra consecințelor comunismului: „Aşa s-a desăvârşit în România formula marxistă a materialismului istoric: lumea ca o fermă, lumea ca o temniță, lumea ca o ecuație, lumea ca un bilanț, lumea ca o maşină. Rezultatul? O societate de oameni dresați, dirijați, determinați atât în capacitatea, cât şi în necesitățile lor, altfel spus o lume insuportabilă, nenaturală şi bestială“[19]. Cu o astfel de lume am ieşit din comunism (şi nebuni suntem cei care tânjim după torționarii noştri, lor însă nu le mai trebuie victime, au pensii grase, deci preocupări mult mai domestice!): insuportabilă, nenaturală, bestială. Apelând la legile duhovniceşti, vom înțelege că această plagă a comunismului a fost un canon lung pentru păcatele conducătorilor şi ale întregului popor.

Cuviosul Paisie Aghioritul povesteşte că s-a întâlnit cu un bătrân călugăr rus care ştia cum, în 1917, când bolşevicii ucideau creştini şi erau declarați eroi pentru crimele acestea, într-o biserică incendiată se aflau 5.000 de ortodocşi. Toți au murit acolo, afară de unul care s-a cățărat pe turle şi a scăpat. Acela a spus că, la rugăciunile disperate ale credincioşilor cuprinşi de flăcări, s-au arătat cei 12 Apostoli care au zis că nu pot să-i ajute: *„Este pedeapsa pentru păcatele voastre, care va ține 70 de ani!“*[20]. Un canon ca în robia babiloniană a vechilor evrei. La ruşi a fost comunism de 10 ori câte 7 ani. În România, dacă socotim momentul instalării efective la putere a comuniştilor, anul 1947, până în 1989 sunt 42 de ani, adică de 6 ori câte 7 ani de prăpăd ateu şi antihristic.

Tocmai când ni se părea că am ieşit la lumină, atunci ne-am scufundat şi mai tare în realitățile ticăloşite, întunecate, ascunse în genericul

[19] *Întoarcerea la Hristos*, Christiana, București, 2006, p. 409.
[20] *Mica Filocalie*, Egumenița, Galați, 2009, p. 64.

tuturor revoluțiilor: libertate, egalitate, fraternitate, toate cu un conținut satanic evident, nu ca daruri ale Dumnezeu către fiii Săi. Atunci a trebuit să observăm cât suntem de suciți, cât de schilodiți sufletește, cât de orbiți am fost, pentru că dezbinarea s-a adâncit în rândul poporului nostru, numărul păcatelor a crescut în proporție geometrică (21 milioane de avorturi în 21 de ani, mai multe ucideri de cât au suportat românii în câteva sute de ani), corupția a cuprins organismul social ca o metastază, iar progresul după care alergam s-a dovedit a fi o nălucă. N-a fost greu să ne lămurim că am intrat într-o societate mai rea, mai înșelătoare, mai demonică decât aceea din care am ieșit printr-o manipulare însângerată.

Duhovnicii contemporani vorbesc fără ocoliș despre vremurile din urmă pe care le trăim noi. Sfântul Nil Athonitul spune despre acestea: „Atunci... curăția va pieri de la oameni și va stăpâni fărădelegea. Minciuna și iubirea de argint vor ajunge la cel mai înalt grad și va fi vai de cei care vor aduna bani. Curviile, preacurviile, sodomiile, hoțiile și omorurile, în vremea aceea, vor fi pe toate drumurile. Pentru săvârșirea acestor mari păcate, oamenii vor fi lipsiți de darul Sfântului Duh, pe care l-au primit la Sfântul Botez, precum și de mustrarea conștiinței. Bisericile lui Dumnezeu vor fi lipsite de preoți credincioși și evlavioși și va fi vai de creștinii care se vor afla în lume, căci își vor pierde cu totul credința... peste tot vor fi piedici și sminteli“[21].

Va să zică asta a fost tranziția de la comunism, mai rea chiar decât comunismul însuși. Și spre ce ne îndreptăm? Ne-am lipit de un imperiu cu totul păgân, în care declamata democrație este demono-crație. Avem mințile acaparate de fantasma prosperității pământești și memoria suferințelor îndurate de părinții noștri și de noi – amputată. Fără Hristos „lumea aceasta este un laborator de fantasme și de orori“[22].

Iar alergarea noastră către momeala fluturată de Occident, pentru a ne încorpora cu totul într-un lagăr electronic și polițienesc, al Uniunii Europene și al Noii Ordini Mondiale, este tâlcuită de Sfântul Nicolae Velimirovici în felul următor: „Dacă un puhoi de fărădelege organizată (asta e revoluția perpetuă în care suntem angrenați! – n.n.), și numai de fărădelege, cu toate zăgazurile și stăvilarele deschise, inundă și pustiește lumea, câteva milioane de vieți omenești (acum, a se citi, sute de milioane, poate miliarde de oameni! – n.n.) și preface în cenușă tot ce s-a făptuit și clădit cu osteneală îndelungată de-a lungul a generații și generații (asta fac revoluțiile care tocmai au început în lumea arabă și războiul mondial care bate la ușă! – n.n.), și totul pentru nu știu ce progres, atunci progresul e cel mai nedorit lucru din lume, și însuși cuvântul *progres* este cel mai primejdios și mai blestemat cuvânt din vocabularul omenesc“[23]. Fii blestemului aleargă după lucruri blestemate! Într-un cuvânt citat mai sus, Sfântul Părinte Iustin Popovici spunea că ne

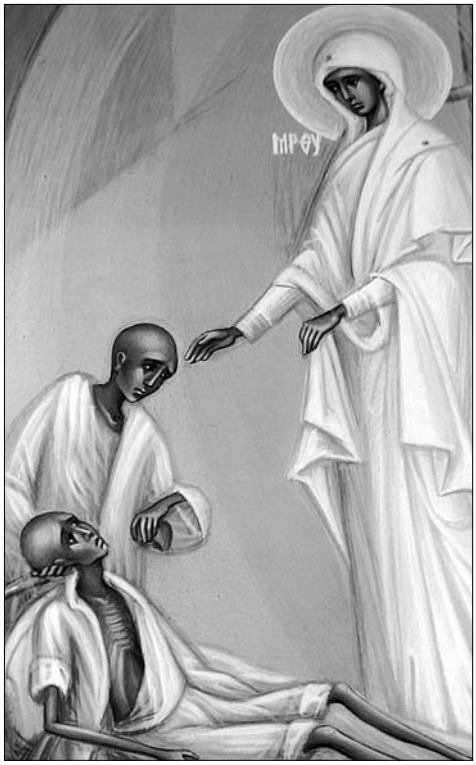

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconești

[21] *Profeția Sfântul Nil Athonitul despre Antihrist și sfârșitul lumii.*

[22] Zice Sfântul Iustin Popovici în Omul și Dumnezeul-Om, Sophia, București, 2010, p. 188.

[23] *Războiul și Biblia*, Sophia, București, 2010, p. 55.

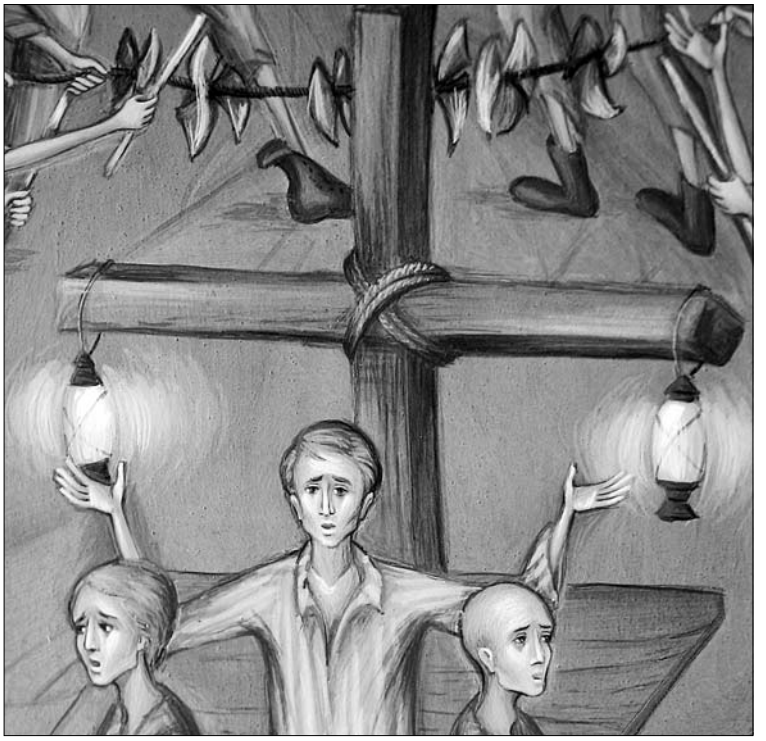

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

cățărăm pe Turnul Babel, probabil noi am ajuns pe la mezanin, alții sunt deja în vârf. Lumea s-a reumplut de revoluții, de conflicte sociale, geme sub apăsarea crizelor de tot felul. Trăim vremea despre care s-a spus: „S-au ridicat împărații pământului şi căpeteniile s-au adunat împreună împotriva Domnului şi a unsului Său zicând: *Să rupem legăturile lor şi să lepădăm de la noi jugul lor*. [...] Atunci va grăi către ei întru urgia Lui şi îi va tulbura pe ei" (Ps. 2, 2-3, 5).

Uitați-vă la Constituția necreştină a Uniunii Europene, uitați-vă la tirania pe care o aplică în viața noastră, în mod cu totul absurd, corectitudinea politică, uitați-vă la nelegiuirile pe care parlamentarii le votează ca legi, uitați-vă la cămătăria diavolească la care sunt supuse popoarele, inclusiv al nostru, uitați-vă cum *mass media*, în special televiziunea, fac reclamă deşănțată, continuă, neruşinată păcatelor şi patimilor celor mai josnice, pentru că din spurcăciunile pe care le arată se hrănesc zilnic. Şi umplu sufletele oamenilor de tulburare („Televiziunea este poate principalul mediu de promovare a artificialității şi superficialității contemporane. [...] Televiziunea este biserica lui Satana", afirmă, culmea, un tânăr cântăreț de muzică uşoară, Adi Despot, într-un interviu publicat pe „Ziare.com" din 19 februarie 2011).

Pe acest fundal extrem de apăsător, guvernul de sus, adică de la Bruxelles, şi guvernele de jos, implicit cel de la Bucureşti, creează, în ritm accelerat, condițiile pentru încătuşarea electronică a întregii populații şi pentru controlul total asupra fiecărei persoane în parte. De-acum încolo, nu numai o țară întreagă va fi lagăr, ca pe vremea comunismului, ci întreaga planetă va fi un lagăr controlat prin microcipuri, dosare electronice, camere de luat vederi, sateliți, televiziuni şi o armată de slujitori ai imperiului al cărei comandant suprem va fi Satana. Şi creştinii? Creştinii care nu vor îmbrățişa compromisul cu revoluționarii damnați, noii stăpâni ai lumii, vor fi prigoniți, marginalizați, scoşi în afara societății. Întâi vor practica o prigoană „cu mănuşi", descri-

să astfel de Părintele Paisie Aghioritul: „Vor fi politicoşi pentru că vor fi... europeni. Vor arăta că sunt la înălţime. Nu vor chinui pe oameni, dar omul nu va trăi, dacă nu are pecetea. Vor spune: *Fără pecete vă chinuiţi! Dacă aţi fi primit-o, nu aţi fi trăit aşa de greu*“[24].

Pentru cei care vor scăpa din al treilea război a toată lumea, prigoana va fi sălbatică, mai rău ca pe timpurile lui Diocleţian şi Nero, revoluţia atunci îi va viza în exclusivitate pe creştini care vor fi vânaţi cu toate mijloacele posibile. Aceea va fi apoteoza Antihristului şi trâmbiţa căderii lui definitive. „Progresul“ omenirii, nălucit de fiecare revoluţie la vremea ei, va eşua în absurdul demonic. Părintele Seraphim Rose prooroceşte cu oarecare prudenţă următoarele: „Este poate mai probabil – şi creştinii trebuie să fie pregătiţi pentru aceasta – era absurdităţii să fie, într-adevăr, vremea de pe urmă. Se poate ca ultima mărturie pe care creştinii vor putea să o dea în această epocă să fie mărturia absolută, sângele martiriului lor“[25].

Acum e cernerea, iar ceva mai încolo, nu ştim când, va avea loc alegerea definitivă, se va vădi deosebirea care a existat între oameni, de la primii părinţi şi până astăzi.

Sfântul Nicolae Velimirovici – ca să vedeţi în altă lumină conceptele de libertate, egalitate, fraternitate – ne spune un lucru menit să cutremure sufletele: „De la crearea universului nimeni nu a pus atât de mari deosebiri între om şi om precum Evanghelia. Unii oameni sunt numiţi fii ai luminii, iar alţii fii ai întunericului. Unii l-au recunoscut pe Dumnezeu ca tată, iar alţii pe diavol. Unii s-au arătat ca fii ai împărăţiei, iar alţii ca fii ai iadului. Unii sunt cu Hristos, iar alţii cu antihrist. Printr-unii lucrează Duhul adevărului, prin alţii duhurile minciunii“[26].

Dintotdeauna „odraslele“ lui Cain, ale lui Iuda, ale lui Irod, ale lui Marx, ale lui Lenin, ale lui Stalin, ale lui Rotschild etc., la figurat vorbind, ca iute vărsători de sânge ai fraţilor lor, au fost fii ai blestemului, ai întunericului (pentru că au slujit duhurilor întunericului!) şi i-au ucis pe fii luminii, următorii lui Hristos. S-a întâmplat asta chiar şi atunci când unii dintre fii luminii au apostaziat, când au intrat în fraternitatea morţii, se întâmplă şi astăzi, pentru că omul e considerat o biată unealtă în mâna elitelor. După ce şi-au făcut treaba cu ea şi devine nefolositoare, o aruncă la gunoi.

Oare cum se explică faptul că rostirea de mai înainte a Sfântului Nicolae al Ohridului este continuată, de parcă ar fi acelaşi izvor de gând, de către Părintele Seraphim Rose, decât că Duhul Sfânt a lucrat prin amândoi? Să luăm aminte ce spune duhovnicul de la Platina: „Iadul este răspunsul şi sfârşitul pentru toţi cei care cred mai degrabă în moarte decât în viaţă, mai degrabă în lumea de aici decât în cea viitoare, mai degrabă în ei înşişi decât în Dumnezeu: pe scurt, toţi cei care acceptă filosofia absurdului în adâncul cel mai profund al inimii lor. Căci adevărul cel mare al creştinismului, văzut de Dostoievski, dar nu de Nietzsche, este că nu există nimicire şi nu există incoerenţă, tot nihilismul şi absurdismul sunt zadarnice. Flăcările iadului sunt ultima şi groaznica dovadă a acestui lucru: fiecare fiinţă dă mărturie, cu voie sau împotriva voii sale, despre coerenţa finală a lucrurilor. Căci această coerenţă este iubirea lui Dumnezeu“[27].

Ce simplă pare alegerea în această lumină, dar cât de greu le-a fost oamenilor în toată istoria să opteze pentru viaţa veşnică şi cât de greu, aproape imposibil, ne va fi nouă să optăm pentru Hristos sub apăsarea totalitarismului antihristic! Dar ceea ce este cu neputinţă omului, este realizabil în mâna lui Dumnezeu: „Astăzi, însă, când toţi suntem îngenuncheaţi şi nu mai există nădejde, Dumnezeul părinţilor noştri va interveni pentru sângele şi moaştele Sfinţilor noştri“, ne încurajează Părintele Paisie Aghioritul[28]. Să intrăm, aşadar, în coerenţa pe care Dumnezeu a dat-o, de la început, fiinţei noastre!

[24] *Trezire duhovnicească*, Schitul Lacu, 2000, p. 185.

[25] *Scrieri*, Sophia, Bucureşti, 2009, p. 577.

[26] *Suta de capete de la Liubostinia*, Sophia, Bucureşti, 2009, p. 35.

[27] *Scrieri*, p. 576.

[28] *Mica filocalie*, Egumenița, Galați, 2009, p. 66.

Martiraj, asumarea istoriei și teroare ideologică

- considerații teologice şi bioetice[1] -

A scrie despre martiri şi teroare în România este un mare curaj, întrucât nu cred că cineva se pricepe cu adevărat la martiri, iar dacă nici nu ai trăit vremurile de martiraj şi teroare, atunci poți fi atins, cu siguranță, de o umbră de impostură[2].

Pr. Prof. Dr. Mihai Valică

Personal, doresc să cunosc adevărul istoric recent al României, care a dat „nor de mărturii"[3] ale credinței creştine. Ştiu că acest nor de martiri poate aduce ploaia Duhului Sfânt peste noi şi țara noastră, ca să nu ne uscăm în deşertul uitării, al minciunii şi al nesimțirii actuale, în special al nesimțirii intransigente a unor cenzori ideologici, care ne interzic astăzi să vorbim despre proprii martiri în România martirizată tocmai de stăpânii lor.

Chiar dacă adevărul este crud şi barbar, am credința că el ne poate ajuta la purificare şi mântuire. Ştim că „cel mai mare păcat al oamenilor e frica, spaima de-a privi în față şi a recunoaşte adevărul. El e crud, acest adevăr, dar numai el foloseşte"[4], spune Eminescu, şi doar el *te face liber*[5] - ne învață Mântuitorul Hristos. Iar „acolo unde lipseşte curajul, nici o altă virtute nu poate supraviețui", spune C.S. Lewis [6].

Doresc doar să cunosc Istoria națională sau „naționalitatea în marginile adevărului"[7] pentru a putea trăi în viitor cu demnitate națională şi să am răspunsul gata pregătit când voi merge la judecata Domnului *cu slava neamului meu*[8].

Despre „Noul Ierusalim", cetatea cerească a fiilor lui Dumnezeu de după învierea şi judecata obştească, stă scris: „Neamurile vor umbla-n lumina ei, şi-mpărații pământului într-însa îşi vor aduce slava[9]; şi cine nu se va teme de Tine, Doamne, şi nu va slăvi numele Tău? Că Tu eşti Sfânt, şi toate neamurile vor veni şi se vor închina înaintea Ta, pentru că judecățile Tale au fost arătate"[10].

Scriu despre martirajul şi teroarea ideologică din România recentă din perspectivă eshato-

[1] Conferință ținută la Deva în ziua de 30 noiembrie 2010.

[2] Vezi, pe larg, Sorin Lavric, „Nevoia de martiri", în *Moartea martirică*, Fundația Sfânta Irina, Bucureşti, 2010, p. 65.

[3] Vezi Evrei 12, 1: „De aceea şi noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară şi să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înainte" (n. a.).

[4] Mihai Eminescu, manuscrisul *Superfluența populației*, în *Opere*, Vol. XV, ediție critică întemeiată de Perpessicius, Editura Academiei, Bucureşti, 1989, p. 85 (n. a.).

[5] Ioan 8, 32 (n. a.).

[6] Irlandezul C.S. Lewis, în *Surprins de bucurie*, citat de Claudiu Târziu în c-tarziu.blogspot.com/2010/10/simpozion-de-martirologie-cum-ne.html (n. a.).

[7] Mihai Eminescu, manuscrisul *Din şedințele Societății România Jună. Naționaliştii şi Cosmopoliții*, în *Opere*, Vol. IX, ediție critică întemeiată de Perpessicius, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1980, p. 457. El scrie: „Ceea ce-i neadevărat nu devine adevărat prin împrejurarea că-i național; ceea ce-i injust nu devine just prin aceea că-i național. Naționalitatea în margenile adevărului" (n. a.).

[8] Apocalipsa 21, 24 (n. a.).

[9] Ibidem (n. a.).

[10] Apocalipsa 15, 4 (n. a.)

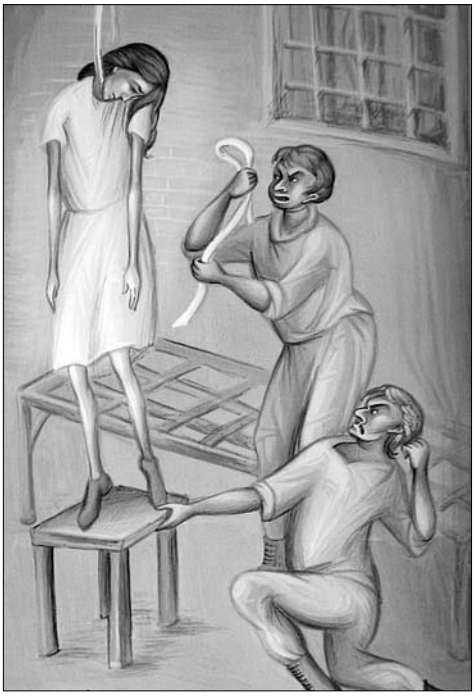

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

logică, ca teolog şi preot, şi nicidecum din postura de martir sau erou şi nici ca judecător moralist al istoriei.

Cu toate că în mizeria ideologică a epocii în care trăim „s-a ajuns ca, pentru a vorbi de martiri, să fie nevoie de curaj... iar când e vorba de martirii români care au murit în închisorile comuniste nu-ți trebuie doar curaj, ci de-a dreptul un dram de sminteală“[11], eu îmi asum acest risc de a fi considerat orice, doar de dragul adevărului şi de dragul veşniciei neamului meu.

Doresc să arăt apoi că martirajul este un act de credință creştină profundă şi o şansă enormă spre mântuire, în ciuda faptului că unii laici *democrați* nu au înțelegere pentru martiraj, în concepția lor „martirul fiind o victimă idioată, care se chinuie degeaba, cu ochii ațintiți la o himeră... iar opinia curentă este că martirii au fost niște bieți nenorociți care au crăpat fără nici un rost şi de aceea îi putem lesne da uitării. Cu alte cuvinte, nu pierdem nimic dacă tăcem în privința martirilor. În realitate, dacă îi uităm pe ei, ne uităm fundamentul pe care stăm, ne uităm rădăcinile“[12] şi nu mergem la judecata lui Dumnezeu decât cu ruşinea neamului dat uitării şi nicidecum cu slava lui...

Cu toate că nu există martiri universali, respectând martirii fiecărui neam, respectăm pe sfinții universali ai lui Dumnezeu, care devin *împreună cetățeni cu sfinții şi casnici ai lui Dumnezeu*[13], doar dacă au făcut actul martiric în numele şi de dragul lui Dumnezeu, în Vechiul Testament, şi al lui Hristos şi al credinței creştine, în Legea Harului. Altfel, sunt ori victime, ori agresori, ori torționari, ori eroi ai neamului sau viteji ai popoarelor, dacă „ce-i martiric pentru mine devine duşman postum pentru altul“, precizează Sorin Lavric[14].

Ce este un martir, după învățătură ortodoxă?

Martirul reprezintă o sinteză a smereniei şi a jertfei personale cu lucrarea harică a lui Dumnezeu în el, în lupta împotriva răului de orice fel, răbdând chinul, nedreptățile sau dându-şi viața de dragul lui Hristos, al adevărului şi al credinței creştine.

Când cineva eclipsează sau îşi asumă de unul singur suferința multora, doar pentru că a supraviețuit terorii şi temnițelor comuniste, sau când deturnează suferința altora în favoarea unei confesiuni, a unei tagme, a unei etnii sau a unei mişcări politice, cu scopul de a-şi etala meritele sau curajul, sau, şi mai rău, cu scopul de a falsifica şi muşamaliza istoria[15], atunci asistăm la o competiție martirică ridicolă şi frivolă, ducând în desuetudine noțiunea de martiraj, pe care o

[11] Sorin Lavric, *Despre martiri*, op. cit; vezi şi ziarul *Lumina*, 15 octombrie 2010 (n. a.).

[12] *Ibid.* (n. a.).

[13] Efes. 2, 19 (n. a.).

[14] Op. cit. (n. a.).

[15] Vezi canonizarea recentă a cardinalului Szilárd Bogdánffy, de origine maghiară, sanctificat de curând de Vatican. A fost cunoscut ca un om plin de ură contra românilor din Ardeal: (n. a.).

poate transforma, făcând-o fără valoare hristică. Aceştia nu sunt martiri creştini, ci victime ale unui sistem sau a unor erori umane.

Falsul martir se trâmbiţează pe sine, aduce mărturie lipsită de adevăr sau amestecată cu minciuni şi omisiuni.

Mucenicul creştin, luptând pentru adevăr, luptă implicit împotriva răului, adică împotriva minciunii şi a nedreptăţii de orice fel. „Mucenicii au fost omorâţi şi prigoniţi de comunişti nu pentru că erau anticomunişti, ci pentru că dovedeau comunismul ca pe o formă luată de rău în vremurile şi locurile respective“[16].

Cei omorâţi sau închişi de comunişti sunt martiri creştini pentru că au luptat împotriva răului, întruchipat la acea dată de comunişti. Cei care ştiu sau au „ştiut că sunt din Dumnezeu... au luptat să iasă de sub lumea care zăcea *sub puterea celui rău*[17] şi să urmeze îndemnului Sfântului Apostol Pavel, care zice: *Urâţi răul, alipiţi-vă de bine*[18]*; fii treaz în toate, suferă rău, fă lucru de evanghelist, slujba ta fă-o deplin!*“[19].

Aceştia au devenit martiri creştini, chiar dacă crezul lor creştin a interferat uneori cu orientarea, simpatia sau convingerile politice ale vremii şi nu pot fi catalogaţi pentru aceasta nici ca revoluţionari sau răzvrătiţi şi nici ca duşmani ai poporului, cum odinioară îi defineau cenzorii ideologici, iar mai recent îi repudiază diverşi pe motiv că au fost fascişti, legionari, reacţionari şi nedemocraţi[20].

În contextul de mai sus, martirii adormiţi în Domnul sau în viaţă, din perioada prigoanei comuniste, *sunt martiri creştini şi fericiţi în Domnul* şi nu sunt doar nişte luptători anticomunişti sau eroi ai neamului, deoarece şi-au dat viaţa sau şi-au pus-o în lupta împotriva celei mai odioase fiare apocaliptice a răului: comunismul.

Pentru martirii în viaţă, aceştia păstrează demnitatea de martir creştin doar dacă au rămas constant până în prezent în lupta împotriva răului[21] şi nu s-au lăsat reeducaţi de *Piteştiul modern* al zilelor noastre.

Însă, cine se lasă modelat sau reeducat după duhul lumii acesteia nu mai poate fi numit martir, chiar dacă a suferit în temniţele comuniste, întrucât *cine va răbda până la sfârşit, acela se va mântui*[22].

Există un interes făţiş pentru o astfel de transformare şi deturnare a stării de martir creştin în luptător moral pentru un bine nedefinit sau definit partinic; şi, astfel, martirul creştin devine, pe nesimţite, un deontolog al societăţii civile sau un model al responsabilităţii civice.

Lupta împotriva răului pentru o mică perioadă din viaţa noastră nu ne îndreptăţeşte la demnitatea cerească de *martir*, ci fermitatea, curajul, răbdarea în suferinţă şi atitudinea constantă de a lupta cu timp şi fără timp *împotriva duhurilor răutăţii*[23], până în clipa morţii, acestea ne dau cununa vieţii veşnice.

Actualitatea martirajului

Nu doar comunismul naşte martiri creştini, ci şi astăzi, şi pe viitor, oricine luptă împotriva răului sau a nedreptăţii, prigonit fiind din „pricina numelui“ lui Iisus Hristos[24], se poate număra, fără echivoc, printre martirii neamului nostru, cu valoare hristică mântuitoare.

Raportată la istorie şi lume, mucenicia creştină are un caracter temporal: atâta vreme

[16] (n. a.).

[17] 1 Ioan 5, 19 (n. a.).

[18] Romani 12, 9 (n. a.).

[19] 2 Timotei 4, 5 (n. a.).

[20] Compară şi Sorin Lavric, op. cit. (n. a.).

[21] Vezi Iezechil 33, 12, 18; *Dacă dreptul se va abate de la dreptatea sa şi va începe să facă nelegiuire, va muri pentru aceasta* (n. a.).

[22] Matei 10, 22: *Şi veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui* (n. a.).

[23] Efeseni 6, 12 (n. a.).

[24] Matei 5, 11: *Fericiţi veţi fi voi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea* (n. a.).

cât răul coexistă cu binele în această lume. Însă, raportată la persoana creştină care nu se *lasă biruită de rău, ci biruieşte răul cu binele*[25], mucenicia creştină, ca luptă, este limitată temporal: până la sfârşitul vieţii terestre a creştinului. După primirea cununii cereşti, mucenicia are valoare veşnică, întrucât sufletele martirilor sălăşluiesc sub jertfelnicul cel ceresc: *Şi când a deschis pecetea a cincea, am văzut, sub jertfelnic, sufletele celor înjunghiaţi pentru cuvântul lui Dumnezeu şi pentru mărturia pe care au dat-o*[26].

Deci vremea martirilor creştini nu a încetat, ei nu sunt un episod încheiat al istoriei, ci martirajul este necesar mai ales în zilele noastre, când trăim epoca mondializării şi a globalizării fără de Hristos şi împotriva lui Hristos şi a descreştinării lumii şi va fi vital pentru mântuire, în epoca confruntării finale cu antihrist, când lupta va fi totală şi definitivă.

Martirii creştini au lăsat cu limbă de moarte să nu fie răzbunaţi şi nu şi-au acuzat niciodată torţionarii de atrocităţile lor[27]. Aceştia reprezintă coloana vertebrală a neamului românesc creştin şi sunt o mulţumire adusă lui Dumnezeu, ca un prinos de recunoştinţă al întregii creştinătăţi. Ei sunt aleşii credinţei şi ai neamului, lămuriţi în focul chinurilor, precum aurul în topitoare. România, sub teroarea roşie a holocaustului comunist, a dat *nor de mărturii*[28] ale credinţei creştine. Cred că va sosi clipa când martirii creştini vor fi puşi în calendare şi în Sinaxare, iar nu uitaţi în sertarele indiferenţei.

Să nu uităm că fundamentul Bisericii Ortodoxe este puterea de desăvârşire şi îndumnezeire permanentă prin jertfa lui Hristos, care generează jertfa de zi cu zi a credincioşilor ei şi, apoi, aceasta lucrează dreapta cunoaştere şi dreapta trăire a faptei celei bune în Duhul Sfânt.

România modernă între prigoana ideologică și asumarea istoriei

După vinovata amnezie care ne-a fost impusă şi în care ne-am complăcut, a sosit, cu ajutorul lui Dumnezeu, vremea mai bună a neuitării. Rândurile de faţă ne ajută să nu uităm relele făcute de potrivnicii Bisericii şi ai Neamului, tocmai pentru a nu se mai repeta şi, în acelaşi timp, pentru a-i cinsti pe cei ce s-au jertfit şi pentru a ne ruga pentru cei ce s-au făcut vinovaţi prin tăcere, nelucrare, compromisuri, laşităţi şi chiar trădare. Pe cei din urmă nu-i judecăm şi nici nu-i condamnăm, ci doar să ne rugăm pentru ei!

Trebuie reţinut faptul că în timpul unei dictaturi politice, de orice orientare ar fi aceasta[29], nici o instituţie a unui stat nu-şi poate desfăşura activitatea liber, nici măcar o instituţie divino-umană cum este Biserica. Este absurd să i se pretindă Bisericii să fi avut o altă soartă decât a celorlalte instituţii ale Statului: Învăţământul, Justiţia, Poliţia, Armata etc., mai ales că Biserica era considerată duşmanul cel mai de temut şi imprevizibil al statului comunist[30].

Iată de ce se cuvine ca societatea românească să nu uite acest context şi să evalueze la justa valoare evenimentele petrecute, iar Sinodul Sfintei Biserici Ortodoxe Române să-i canonizeze, în sfârşit, pe toţi cei care au suferit şi au luptat pentru Biserică şi neam în anii dictaturii comuniste. Cred că aceasta este datoria morală a Sfântului Sinod[31].

Astăzi se duce o luptă subtilă, la toate nivelurile societăţii civile şi eclesiale, de a fi eliminaţi luptătorii jertfitori şi sinceri împotriva răului şi a neorânduielii oculte, întrucât, dacă elimini luptătorii şi pe cei care gândesc altfel decât

[25] Romani 12, 21 (n. a.).

[26] Apocalipsa 6, 9 (n. a.).

[27] Vezi Monahul Moise, *Sfântul închisorilor*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2007. Cartea se referă la unul dintre martirii închisorilor româneşti, Valeriu Gafencu (n. a.).

[28] Vezi Evrei 12, 1: „De aceea şi noi, având împrejurul nostru atâta nor de mărturii, să lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară şi să alergăm cu stăruinţă în lupta care ne stă înainte“ (n. a.).

[29] Vezi: (n. a.).

[30] Vezi şi art. Pr. Ioan Alexandru Mâzgan, *Biserica şi securitatea*, în revista *Rost* din 10 febr. 2006 (n. a.).

[31] Vezi şi articolul Pr. prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăgulin în revista *Biserica Ortodoxă Română*, an CIX (1991), nr. 7-9, pp. 91-98 (n. a.).

sistemul, atunci poți face ce dorești cu un neam, cu un stat, cu o biserică sau cu o societate.

Răul şi pericolul cel mai de temut au fost şi sunt lipsa credinței, a lipsei împotrivirii şi jertfei noastre până la sânge[32], până la martiraj. Lipsa fermității împotriva răului, atât a păstorilor cât şi a păstoriților, „domesticirea" (îndulcirea, relativizarea) Evangheliei lui Hristos, precum şi lipsa martirilor este văzută de Origen ca lipsă a mijlocirii pentru iertarea păcatelor oamenilor: „Tare mă tem că, de când nu mai sunt martiri şi s-au suprimat jertfele sfinților, aduse ca victime pentru păcatele noastre, noi nu mai obținem iertarea păcatelor noastre... Nu mai suntem vrednici să fim persecutați pentru Hristos, nici să murim pentru numele Fiului lui Dumnezeu"[33]. Iată cel mai mare rău care ne vizează pe toți şi azi.

Dacă nu mai putem fi martiri, mai ales într-o eră a globalizării, când sunt tendințe să se înlocuiască ecumenicitatea Bisericii cu ecumenismul şi mondialismul impersonal şi himer, când se încearcă relativizarea revelației divine şi înlocuirea ei cu un sincretism babilonic la scară planetară, când se „organizează" meticulos iluzia fericirii, aproape la toate nivelurile, până la hedonism, în locul jertfei personale şi a mântuirii prin Hristos, este necesar măcar să urmăm îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care ne spune: „Ocărâți fiind, să binecuvântăm. Prigoniți fiind, să răbdăm. Huliți fiind, să ne rugăm. Ajunşi ca gunoiul lumii, ca lepădătura tuturor"[34], să ne smerim de dragul lui Dumnezeu şi de dragul unității neamului şi a adevărului Bisericii lui Hristos.

În acest context cred, că nu prudența, nu compromisurile sau exclusiv tactul pastoral al unora au salvat Biserica în perioada comunistă, ci Însuşi Iisus Hristos ca Fiu a lui Dumnezeu şi ca veşnic jertfitor pe sfintele altare, a salvat Biserica pentru jertfele mucenicilor de-a lungul istoriei şi pentru sângele, prigoana şi jertfele martirilor

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

ucişi în temnițele comuniste, precum şi pentru persecuțiile de tot felul, îndurate în rândul creştinilor şi a oamenilor verticali în fața răului, în perioada Holocaustului roşu.[35]

Raportul teologic şi bioetic dintre Biserică, Națiune şi politică

- Biserica, după ființa sa, este un Organism şi un Corp numit „Trupul lui Hristos"[36], care include Națiunea, dar nu se identifică cu ea, ci cu Împărăția lui Dumnezeu, „căci nu avem aici cetate stătătoare, ci suntem în căutarea celei viitoare"[37].

[32] Vezi Evrei 12, 4: *În lupta voastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge* (n. a.).

[33] Origen, *Scrieri alese*, p. S.B. 6, Bucureşti, 1981, p. 155 (n. a.).

[34] 1 Corinteni 4, 12-*13* (n. a.).

[35] Vezi Alexandru Salcă, *În zeghe, printre sfinți - memorii II*, Braşov, 2000, pp. 5-13; Vezi şi Vasile Manea, *Preoți ortodocşi în închisorile comuniste*, ed. cit., pp. 11-15 (n. a.).

[36] Vezi I Corinteni 12, 12-14 (n. a.).

[37] Evrei 13, 14 (n. a.).

- Cei morți împreună cu cei vii şi cu cei ce se vor naşte alcătuiesc neamul din care ne tragem şi alături de care vom fi chemați la judecată[38].

- Dumnezeu a sădit fiecărui neam o misiune, ne-a hotărât o evoluție în istorie. Fiecare neam este responsabil de trecut şi dator să pregătească calea pentru urmaşi.

- Biserica vorbeşte despre judecata particulară – când fiecare va răspunde pentru faptele sale – şi despre judecata universală – când vom da socoteală şi ca neam, când vom răspunde pentru istoria la care am fost părtaşi în timpul vieții, pentru „umărul" pe care l-am pus ca acest neam să meargă spre înviere.

- Scopul Bisericii este de a transforma Națiile în Poporul lui Dumnezeu. În acest sens este chemat creştinul să activeze şi să-şi dezvolte mai departe credința, cultura națională şi conştiința de sine a unei nații[39].

- Rolul Bisericii nu este de a se opune politicii, ci ea are chemarea de a mărturisi revelația divină şi de a sancționa moral abaterile unei politici abuzive, „spiritualizând" astfel politica şi nu politizând Biserica. Prin „a spiritualiza politica" se înțelege că Biserica şi slujitorii ei au datoria morală de a arăta politicienilor, asumându-şi orice risc, care sunt exigențele şi principiile moralei creştine necesare a fi respectate în viața şi activitatea politică[40]. Aceasta înseamnă a face politica „posibilă", adică suportabilă.

- Cei ce scot dreptatea socială şi morala din politică transformă lumea în haos şi iad. Aşa cum umanismul a zdrobit chipul adevărat al omului, „îndumnezeindu-l în duhul lumii", tot aşa poate politica fără legea morală a lui Dumnezeu să sfâşie ființa umană, în timp ce ea este convinsă total că o slujeşte.

- Adevărata comunitate spirituală a creştinului este Biserica, nu statul. În acest sens nu există alternativă. În afară de Biserică, nu există comunitate spirituală. De aceea nu se poate vorbi de un stat-comunitate spirituală sau de un stat teocratic.

- Biserica Ortodoxă recunoaşte stăpânirii, respectiv politicii, sau mai bine zis „cetății omeneşti", pe baza revelației biblice[41], un statut trecător, propriu provizoratului acestei lumi, în raport cu permanența lui Dumnezeu[42] şi a Bisericii Sale[43].

Dileme şi întrebări actuale

Cei conştienți de rolul lor în istorie şi de responsabilitatea acestora în cadrul comunității eclesiale sau civice au reacționat şi acționat conform convingerilor lor profesionale, morale şi spirituale împotriva ideologiei comuniste atee, iar unii se opun vehement şi mondializării oculte actuale. Mulți au plătit cu viața, alții au suferit sau suferă până astăzi.

Nu demult, puterea politică a simulat un gest, pe măsura caracterului ei duplicitar şi nedeplin, condamnând formal comunismul. Paradoxal este faptul că statul actual a „condamnat" în general crimele comunismului, dar nu şi ideologia care le-a făcut posibile. Având în vedere că,

[38] Cf. *Fiecare în rândul cetei sale. Pentru o teologie a neamului*, de Nichifor Crainic, Dumitru Stăniloae, Răzvan Codrescu, Radu Preda, Editura Christiana, Bucureşti, 2003, mai ales paginile 9-15, 95-119 şi 175-187. Titlul volumului are întemeierea în I Corinteni 15, 22-23: *Căci precum în Adam toți mor, aşa în Hristos toți vor învia. Dar fiecare în rândul cetei sale...* Cf. Răzvan Codrescu, Cartea îndreptărilor, Editura Christiana, Bucureşti, 2004 (secțiunea „Dreptatea neamurilor") (n. a.).

[39] Vezi Pr. dr. Mihai Valică, prof. dr. Pavel Chirilă, dr. Andreea Băndoiu şi dr. ec. Cristian George Popescu, *Teologia Socială*, Editura Christiana, Bucureşti 2007, pp. 165-166 (n. a.).

[40] Pentru raportul ortodox dintre Biserică şi politică, *cf.*, între altele, Costion Nicolescu, *Teologul în cetate. Părintele Stăniloae şi aria politicii*, Editura Christiana, Bucureşti, 2003 (cu ample citate din publicistica părintelui Stăniloae de dinainte de 1945). Pentru o abordare mai recentă, *cf.* Radu Preda, *Biserica în Stat. O invitație la dezbatere*, Editura Scripta, Bucureşti, 1999 (n. a.).

[41] Vezi Romani 13; I Timotei 2, 1-4 (n. a.).

[42] Cf. Faptele Apostolilor 4, 19: *Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu* (n. a.).

[43] Vezi Pr. dr. Mihai Valică, prof. dr. Pavel Chirilă, dr. Andreea Băndoiu şi dr. ec. Cristian George Popescu, *op. cit.* p. 171 (n. a.).

după unii[44], „comunismul rămâne mai departe cel mai mare pericol“, ba chiar este considerat, după 20 de ani de la căderea lui, „mai periculos decât fascismul“[45], şi luând în considerare că istoria ține de conținutul credinței creştine, Biserica este datoare moral să intervină şi să-şi precizeze poziția față de următoarele dileme etice şi constatări morale:

a. Cum este posibil să se demaşte totalitarismul ateu şi să se condamne crimele comunismului, fără să se treacă la identificarea responsabilităților şi culpabilităților celor care le-au comis?

b. Nu este moral ca, la finalul războiului rece şi în perioada tranziției năucitoare, bilanțul să arate că tot victimele sunt cele care au pierdut şi atunci şi acum, iar torționarii şi fiii acestora, precum şi politrucii jefuitori la toate nivelurile să câştige şi atunci şi acum.

c. Nu este oare o ipocrizie fără margini să condamni crimele comunismului (vezi raportul Tismăneanu), fără să fie demascați adevărații călăi?

Detaliu din icoana noilor martiri ai pământului românesc pictată la M-rea Diaconeşti

d. De ce crimele şi ororile comunismului nu sunt considerate *genocid* sau *holocaust* şi condamnate ca atare, aşa cum au fost declarate cele ale nazismului?

e. De la ce număr de victime în sus este considerat valabil un genocid sau un holocaust?

Iată întrebări deloc retorice, care dau măsura dilemei etice sau bioetice a prezentului. Din păcate atât politicienii din România şi Uniunea Europeană, cât şi Biserica se complac duplicitar, de două decenii, în această incertitudine şi compromis, prin faptul că nu condamnă moral, cu toată fermitatea adevărului, comunismul ca ideologie care deformează, umileşte şi ucide pe om.

Fără reconsiderarea şi asumarea istoriei, pagina istoriei care urmează nu va fi mai bună decât cea anterioară, nici pentru Biserică, nici pentru societatea românească.

Eventuale critici în urma tăcerii generale

Este profund creştin să nu ignori experiențele generațiilor trecute, oricât de neplăcute sau de stânjenitoare ar fi acestea, şi să îndemni la pocăință comunitară sau eclesială, oferind, astfel, posterității exemple de sancțiune şi de reparație morală. Este inadmisibil că din partea B.O.R. nu s-a început procedura de canonizare a victimelor holocaustului roşu. Să nu uităm că Împărăția lui Dumnezeu este *dreptate, bucurie şi pace în Duhul Sfânt* (Rom. 14, 17). Nu pot exista concret stările şi elementele esențiale ale Împărăției lui Dumnezeu, enumerate mai sus, dacă Biserica nu le promovează şi în mod practic, nu numai declarativ.

Soluția ieşirii din această situație jenantă şi condamnabilă este folosirea unei măsuri corecte de evaluare şi asumare a istoriei recente, având ca punct de pornire valoarea omului ca persoană şi chip al lui Dumnezeu sau, cel puțin, raportarea la valorile etice sau bioetice ale ființei umane.

[44] Andrei Pleşu, articolul *N-am să mai apuc alt chip al acestei țări*, apărut în *Adevărul*, 7 august 2009 (n. a.).

[45] Jeliu Jelev, *Comunismul este mai periculos decât fascismul*, în *Ziarul Lumina*, 14 nov. 2009, p. 15 (n. a.).

În cazul când Biserica își asumă istoria și își îndeplinește cu toată responsabilitatea funcția ei liturgică, diaconal-filantropică, profetică și jertfelnică a mărturisirii lui Iisus Hristos și a Împărăției Sale pe pământ, la toate nivelurile și în toate împrejurările, înseamnă că ea este lucrătoare prin iubire și mărturisitoare în Duhul Adevărului.

În cazul când Biserica nu va condamna moral ororile unei dictaturi atee și abuzive, înseamnă că ea devine colaboraționistă cu sistemul prin tăcere, contribuind prin aceasta la muşamalizarea istoriei, la relativizarea ororilor unui sistem ateu, la secularizare și va fi percepută de credincioșii ei ca împreună asupritoare și nicidecum slujitoare.

Creștinește, nimeni nu are voie să condamne personal pe cei vinovați – ei sunt vrednici de iertare în numele lui Iisus Hristos[46] –, sau să despartă cu forța pe cei răi de cei buni, întrucât parabola evanghelică despre grâu și neghină[47] ne arată că numai Dumnezeu îi poate despărți pe supușii Împărăției de supușii celui rău, la sfârșitul veacurilor[48].

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că omul în viață nu este numai grâu, ci și neghină. În clipa în care cineva vrea să smulgă neghina în locul lui Dumnezeu, atunci îi ia acelei persoane șansa de a deveni grâu, iar cine pretinde să facă separarea sau judecata de pe acum I se substituie lui Dumnezeu și se opune răbdării Lui[49].

Propuneri și perspective

Reconcilierea națională prin iertarea creștină este soluția vindecării României și a rănilor sufletești din inimile foștilor deținuți politici sau deținuți pe motive de credință și luptă împotriva răului.

Biserica, spațiu liturgic mântuitor, ca loc de întâlnire dintre memorie și actualizare, dintre trecut și prezent în perspectiva viitorului, ca loc al împăcării și al iertării, este chemată să amintească omului și generațiilor că nu putem începe o nouă pagină de istorie fără mărturisirea greșelilor și a păcatelor în mod personal, comunitar și plenar.

Biserica este obligată prin vocația ei profetică să amintească fostelor slugi ale regimului totalitar comunist că nu e moral să stea fără penitență și remuşcări la adăpostul drepturilor omului, pe care tocmai ei, mai bine de o jumătate de secol, le-au contestat, și că nu e corect și drept să se bucure de o amnistie generală tacită, fără penitență morală, de conștiință măcar, dacă nu una de ispășire spirituală eclesială, în urma unui canon dat de duhovnic.

Concluzia generală a Simpozionului internațional de martirologie care a avut loc în 11-12 octombrie 2010 la București a fost aceea că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ar trebui să facă un prim pas prin recunoașterea bisericească oficială a sacrificiului martirilor holocaustului românesc. „Având în vedere rolul matern al ierarhiei bisericești în vremuri critice, ierarhie care pentru ocrotirea turmei evită mișcările riscante și grăbite, atunci când ierarhia întârzie și evită să ia hotărâri, se întâmplă două lucruri: sau este vorba despre înțelepciune, sau despre trădare. A doua variantă vreau întotdeauna să o exclud dintr-o ierarhie ortodoxă“, spune pr. prof. Georgios Metallinos. „Să ne rugăm ca Biserica Ortodoxă Română să depășească aceste obstacole și să recunoască holocaustul românesc din veacul al XX-lea, hotărând – după o amănunțită cercetare a adevăraților martiri creștini – o anumită zi de pomenire și de cinstire a martirilor frumos-biruitori sub regimul comunist ateu, ca mărturisitori, jertfitori și eroi ai credinței noastre ortodoxe“[50].

[46] Matei 6, 14-15: *Că de veți ierta oamenilor greșealele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșealele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșealele voastre.* Matei 18, 35: *Tot așa și Tatăl Meu cel ceresc vă va face vouă, dacă nu veți ierta - fiecare fratelui său - din inimile voastre* (n. a.).

[47] Matei 13, 24-30, 36-43 (n. a.).

[48] Matei 25, 31 (n. a.).

[49] Vezi Pr. dr. Mihai Valică, prof. dr. Pavel Chirilă, dr. Andreea Băndoiu și dr. ec. Cristian George Popescu, *op. cit.* p. 171 (n. a.).

[50] Vezi pe larg: acvila30.wordpress.com/2010/11/13/protoprezbiter-gheorghios-metallinos-%E2%80%9Emireasma-a-mortii-dar-spre-viata%E2%80%9D-vezi-ii-corinteni-216 (n. a.). Materialul este inclus și în volumul Mărturisitorii. Minuni. Mărturii. Repere, ed. Lucman, 2010, București, pp. 256-272.

Cioran – neizbăvitul

Emil Cioran este vestit pentru invectivele sale aduse credinței creştine şi reprezentanților săi cei mai importanți. Astfel, în Demiurgul cel rău*, Cioran sintetizează toate temele majore ale discursurilor anti-creştine realizate de-a lungul secolelor, iar în* Ispita de a exista *apostolul Pavel devenea un „zurbagiu" şi un „viclean". În schimb, Petre Țuțea părea a nu crede în excesele prietenului său, invitându-l să se împace cu apostolul Pavel şi să înceteze a fi „scepticul de serviciu al unei lumi în declin". Cunoscându-l pe Cioran în tinerețe, Țuțea ştia el ce ştia.*

Dr. George Enache

Emil Cioran este astăzi cel mai adesea calificat drept un filosof sceptic, iar această atribuire este extinsă asupra întregii sale opere. Însă, cel care citeşte lucrările sale în ordinea lor cronologică, poate observa lesne faptul că, deşi temele sunt în general aceleaşi, tonul scrierilor „româneşti" este fundamental diferit față de cele scrise în perioada franceză. Cele două

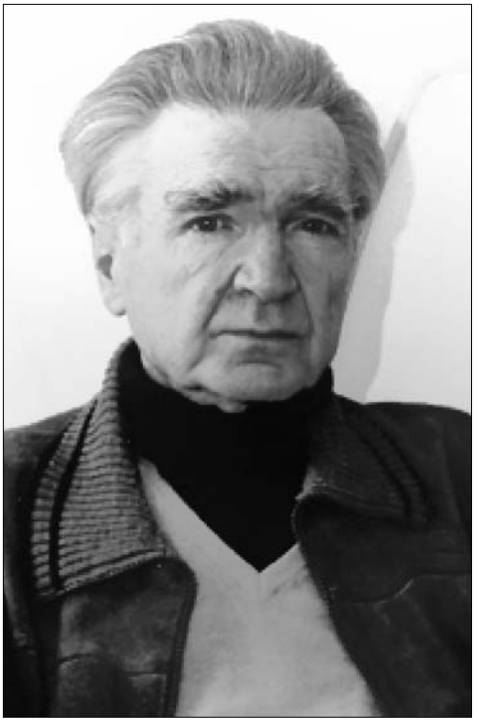

etape sunt despărțite de o catastrofă de mari proporții, cea a Istoriei, recitită din perspectiva lui Nietzsche, filosoful de care Cioran a fost, fără îndoială, cel mai influențat.

Într-o încercare de a-l încadra pe Cioran în cultura românească interbelică, îl putem asimila acelui mare curent cultural care se opunea „raționaliştilor", promovând drept concepte-cheie ale culturii noțiuni precum „iraționalul", „vitalitatea", „mistica" sau „spiritualismul". „Etnicizând" dezbaterea culturală, autorii interbelici au încercat să caute în rădăcinile noastre etnice semințele adevărate ale culturii noastre. Astfel, „raționaliştii" proclamau că românii sunt un popor lipsit de fior mistic, deoarece sunt în exclusivitate „fiii Romei", cea care a dus pe culmi spiritul rațional. În replică, Lucian Blaga a reiterat ideea existenței în fibra noastră etnică a unui fond prelatin, de sorginte tracică, care ar genera un spirit dionisiac în sufletul neamului românesc, spirit care oscilează între menadismul dezlănțuit şi orfismul ascetic.

„Să-ți simți creierul"

Această definiție a rădăcinilor culturii româneşti, care poate fi contestată, i se potriveşte însă extrem de bine lui Cioran „interbelicul", el dovedindu-se cel mai „dionisiac" dintre intelectualii epocii, navigând permanent între polii extremi ai acestei „spiritualități". Acest lucru se vede în profilul pe care el îl conturează modelului de intelectual autentic: „un om care se frământă, care

suferă, care a renunțat definitiv la cadrele unei existențe burgheze şi liniştite“. Aceste lucruri însă el nu le regăseşte la intelectualul român contemporan, lipsit de o viață interioară profundă: „Nici un gest de revoltă, nici o încercare de a rupe un cadru monoton de viață şi, în fine, nici o pagină de sinceritate adâncă, în care omul se priveşte în față pe el însuşi“.

Convins că fără aceste trăiri intense este imposibil să faci cultură mare, în cărțile sale Cioran explorează întreaga gamă de modalități care te fac „să-ți simți creierul“: nebunia, insomnia, disperarea, trăirile anarhistului, problema morții, extazul muzical şi mistic. Aceste lucruri sunt valorificate de Cioran ca parte a unui proiect care vizează destinul cultural al României. Aceasta trebuie să cunoască o „schimbare la față“, pe fondul asumării unei vieți interioare bogate, respectând criteriul calitativ al trăirii intense a problemelor.

Valoare şi existență: ortodoxia

Pentru a depăşi „pendularea între o amărăciune dizolvantă şi o furie optimistă“ care a caracterizat „deşertul românesc“ secole de-a rândul, este necesară introducerea „absolutului în respirația zilnică a României“. Cioran explorează toți factorii care pot contribui la acest lucru, iar unul dintre ele este problema „spiritualului“. El îl vede acest concept prin „perspectiva unei metafizici imanente şi după care acesta este un produs al dezintegrării vitalului, al unui dezechilibru în viață. Ca atare, accept spiritualul, întrucât acesta prezintă un element de incertitudine şi tragedie“.

Pe aceleaşi coordonate este discutată şi problema religiosului: „Un curent religios este fecund numai întrucât pleacă din religiozitate, dintr-o simțire adâncă. Religia constituie articulația sistematică în al cărei plan teoretic subiectivitatea experienței religioase este obiectivizată cu categorii formale. Simțirea sublimându-se pe un plan abstract devine, printr-un proces de elaborare, comunicabilă şi inteligibilă. Doar că acest proces este totdeauna o denaturare, o denaturare fatală. În lumea contemporană s-a petrecut, însă, un fenomen cu adevărat paradoxal, rezultat din alcătuirea internă specifică a culturii de azi. Toate valorile menținându-se într-o relativă exterioritate față de un fond antropologic, transcendent energiei subiective, era fatal ca şi religia să se prezinte constituită şi în afară de acest fond şi de această energie“.

Mergând pe linia investigației raporturilor dintre valoare şi existență, a raportului dintre subiectivitatea individuală şi categoriile „formale“ ale religiei, Cioran a fost la un moment dat influențat de abordările prietenilor săi „ortodoxişti“. Astfel, recenzând o carte a lui Simon Frank, Cioran se ralia aprecierilor acestuia la adresa ortodoxiei: „Ortodoxismul realizează libertatea în sinteza individualului cu generalul, în unitate substanțială şi internă cu rădăcina ontologică a firii. În ontologismul concepției ortodoxe, valoarea şi existența nu constituie o dualitate ireductibilă ca în concepțiile idealismului axiologic, ci ele sunt identice. Adevărul şi mântuirea sunt identice cu existența adevărată. Pentru filosofia idealistă a Occidentului, tendința, năzuința înspre valoare sau înspre Dumnezeu este esențială; pentru ontologismul ortodox, existența, ființarea în Dumnezeu constituie singura posibilitate de realizare. Omul, considerat în separația lui de Dumnezeu, în izolarea față de rădăcina şi structura ontologică a existenței, n-are nici un sens şi nici o valoare“. Rezultă o „intimitate vie în care trăieşte ortodoxul cu realitatea transcendentă“ care împiedică ruptura dintre subiectivitatea experienței religioase şi formele doctrinare.

Halucinația ca proiect politic

Însă abordările de acest gen sunt rare în opera filosofului de la Răşinari. Pe „adevăratul Cioran“ îl regăsim în articolul *Maglavitul şi cealaltă Românie*, în care face unele aprecieri şocante pentru simțul comun: „Am crezut multă vreme că poporul român este cel mai sceptic popor din Europa... În domeniul religios, scepticismul părea a fi mai descurajant. Absența unei religiozități pasionate şi mai cu seamă absența intoleranței religioase erau semne întristătoare care revelau un nivel interior foarte scăzut... Nu eram departe să afirm că nici un român nu crede

în Dumnezeu, dacă Maglavitul nu scotea la suprafață o față nebănuită a țării... Acel cioban nu interesează în sine, el aparținând fie misticii, fie psihiatriei. Ceea ce îmi pare reprobabil în refuzul atâtor negativişti este neînțelegerea scandaloasă pentru fenomenul halucinației. Noi ştim toți că Dumnezeu ori există, ori nu există, nu s-a arătat efectiv nimănui niciodată. Din punctul de vedere al vieții interioare, între mine, care n-am văzut niciodată pe Dumnezeu, şi Petrache Lupu, care l-a văzut, diferența este aşa de mare în dezavantajul meu, încât sufleteşte ciobanul acela este mai bogat ca mine... Halucinația trădează ce e mai adânc în noi... Îl vezi pe Dumnezeu numai dacă-l ai peste măsură în tine. Halucinația dă expresie unei supreme actualități interioare... Omul normal n-are decât oglinda".

În continuare, sunt câteva afirmații care oferă cheia asupra concepțiilor lui Cioran despre religie în general şi creştinism în special: „Că Maglavitul s-ar fi născut dintr-o decepție politică a mulțimii, este just numai în măsura în care în această decepție se întrevede o mare aşteptare. România se află în pragul unei mari transformări, pe toate planurile. Maglavitul închide în sine antecedentele religioase ale unei mari răsturnări politice. N-a înțeles nimeni că Maglavitul precede un mare fenomen politic? În acest sens, au fost sectele religioase ruse simptome ale revoluției. Nu s-a gândit nimeni că aceiaşi oameni, uniți astăzi în credința în Dumnezeu, mâine se vor putea uni pentru altă credință?... Ceea ce se petrece la Maglavit nu e linia pe care va trebui să meargă România, ci numai un mod de a manifesta o solidaritate ce-şi va găsi expresie în lupta politică. Dacă oamenii de acolo au găsit atâta energie pentru a se schimba la față, vor găsi în ei rezerve ca să schimbe şi România la față. Dacă aş şti că Maglavitul rămâne un fenomen pur religios, fără nici o consecință de alt ordin, aş fi cel mai mare duşman al lui. Când nemulțumirile mulțimii sunt satisfăcute numai de valori religioase, atunci orice transformare devine iluzorie... Religia, opunând veşnicia în fiecare clipă timpului, paralizează spiritul revoluționar. Religia a oprit umanitatea în loc, nu fiindcă ar fi cât de puțin inferioară, ci fiindcă e prea mult pentru om... Fiindcă omul n-a meritat religia, fiindcă el nu este capabil de ea, religia l-a paralizat".

Prin urmare, sub semnul unui eshatologism secularizat, Cioran combate, admirând în extaz, „deviația" pe care a operat-o religia şi, mai ales, creştinismul. Cartea sa *Lacrimi şi sfinți* este o fabuloasă dezlănțuire pe tema „deturnării" către cer a lacrimilor, expresie a vieții interioare bogate a sfinților. Creştinismul a adus în viața omului o tensiune aproape insuportabilă, care l-a făcut să neglijeze aspectele mundane. Cioran va păstra toată viața a mare admirație pentru Spania şi Rusia, „țări gravide de Dumnezeu", față de mesianismul primei şi mistica barocă a celei de-a doua, expresii ale „vieții interioare" de care vorbea atât filosoful.

Un supraom „a la roumaine"

Tratând Maglavitul ca pe un simptom al vitalității româneşti (şi al absenței scepticismului!) Cioran recomanda prin urmare o întoarcere şi o împlinire în Istorie, nu în Absolut, crearea unui popor român de supraoameni, nu de sfinți. El a rămas permanent de-a lungul vieții convins că mesajul lui Hristos nu este pentru oameni, însă dacă în perioada „franceză" argumentează acest lucru prin ideea că ceea ce propune creştinismul este contrar naturii umane, în perioada „românească" el credea că ideea creştină este „prea mult" pentru om, marşând pe concepția că singurul creştin adevărat a fost Iisus Hristos.

Eşecul acestei proiecții l-a făcut pe Cioran să se îndrepte spre ce detesta mai mult, scepticismul, şi să-şi asume condiția de „metec" provenit dintr-o lume pe care o considera fără destin istoric. Locul lui Nietzsche este luat de Marcus Aurelius şi de moraliştii francezi, Cioran încercând să se obişnuiască cu vertijul lumii acesteia, considerată singura realitate. El a refuzat cu obstinație să accepte existența unei alte realități, de ordin divin, aşa cum afirmă creştinismul. Dintre doctrinele cu caracter religios a preferat budismul, deoarece el propunea drept alternativă lumii acesteia, golul, „vacuitatea". Acceptând eşecul speranțelor din tinerețe, Cioran şi-a refuzat, în acelaşi timp, propria mântuire.

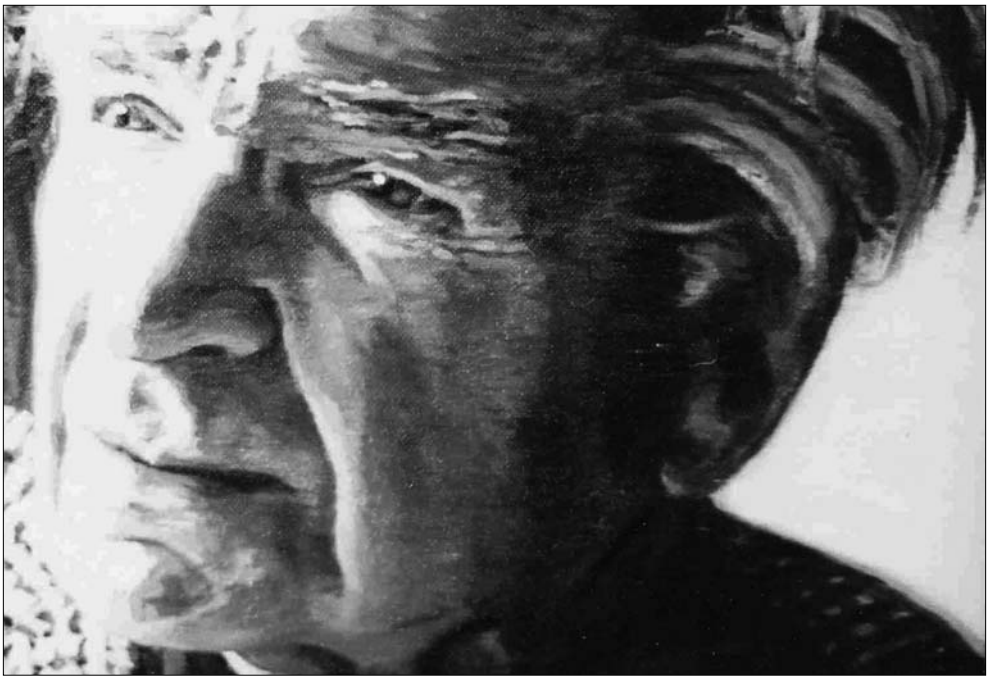

Cioran: un profil interior

Bogdan Munteanu

Emil Cioran venea pe lume acum un secol, într-o lume transilvană arhaică, de frumusețea unei guri de rai, neatinsă de morbul „civilizației“ şi pe care, în primii ani ai copilăriei, o percepea drept însuşi Paradisul. Părăsirea Răşinariului natal şi stabilirea familiei la Sibiu a constituit pentru el o fractură existențială. Drama lui lăuntrică o recapitula pe cea a întregii omeniri, ba chiar o întrecea. Căci s-a simțit alungat din paradis de către Dumnezeu, dar... fără vină proprie, fără motivul unui păcat conştient. Poate de aici supărarea sa – pe întinderea unei vieți întregi – şi cearta neîntreruptă cu Creatorul. Nostalgia paradisului pierdut l-a urmărit până în ultima clipă. Senzația lui perpetuă era aceea că toate drumurile către paradis îi sunt barate. Atât pe plan metafizic, prin sabia de foc a paznicului divin, dar şi în concret, în perioada lungului său exil, prin imposibilitatea fizică de a-şi mai revedea locurile copilăriei la care visa mereu.

Efectul căderii s-a manifestat la Cioran printr-o suferință existențială permanentă. Sensibilitatea lui extremă nu reuşea să facă racordul la o substanță, la o plenitudine interioară, alta decât cea a propriilor chinuri. Îi rămânea doar golul, nimicul, neantul. O tensiune extremă, o stare de insomnie şi de luciditate perpetuă i-a marcat anii adolescenței. Viața lui lăuntrică era un infern. Ceva mai târziu avea să-i scrie fratelui său mai mic, atunci când şi acesta ajunsese la vârsta primelor frământări: „Dragă Relu, dacă poți, lasă-te de viața interioară, fiindcă, dac-o faci cu măsură, n-are valoare, iar dac-o exagerezi, te distruge“. Sau, în cartea sa de debut: „A fi plin de tine însuți, nu în sens de orgoliu, ci de bogăție, a fi chinuit de o infinitate internă şi de o tensiune extremă înseamnă a trăi cu atâta intensitate, încât simți cum mori din cauza vieții“. *(Pe culmile disperării)*

Salvarea lui Cioran a fost în primul rând în scris. Exercițiul scrisului a avut pentru el un rol terapeutic şi – de ce nu – soteriologic. Căci ce

altceva erau paginile sale decât o spovedanie, o devoalare a stărilor sale interioare, o eliberare de tensiunile care-i dizolvau ființa lăuntrică?

„De ce nu putem rămâne închişi în noi înşine? De ce umblăm după expresie şi după formă, încercând să ne golim de conținuturi şi să sistematizăm un proces haotic şi rebel?“ *(Pe culmile disperării)*

Răspunsul dat de Cioran la această întrebare este unul de complexitatea şi lungimea unei vieți întregi. El este materializat în... întreaga sa operă: picături de rouă condensați din vaporii unor înalte temperaturi interioare. Uneori însă nici măcar scrisul nu mai constituie un leac suficient, mai ales atunci când singura soluție a eliberării din chingile obsesiilor pare a fi sinuciderea. Pe Cioran l-a salvat atunci firea sa *valahă*, marcată pentru eternitate de soarta veşnicei neîmpliniri:

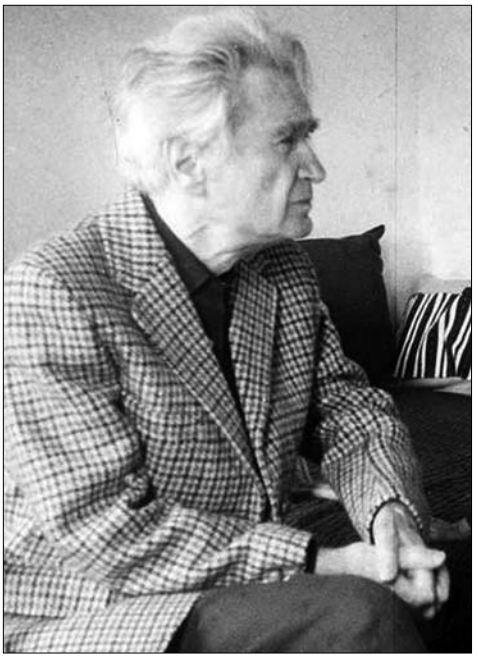

„Neputința mea de a lua o hotărâre explică de ce toată viața mea am meditat la sinucidere fără să o şi fac. Noi românii suntem toți nişte rataţi. Asta e originalitatea noastră şi pe drept cuvânt îi detestăm pe străini, biete ființe care s-au realizat.“ *(Scrisoare către G. Liiceanu, 1991)* L-au salvat ultimele resurse de lejeritate metafizică „românească“ pe care le mai avea în străfundurile ființei sale. A cochetat cu ideea sinuciderii, dar printr-o veşnică amânare a punerii ei în faptă.

Dacă în cer nu a putut găsi resurse pentru exorcizarea demonilor care-l bântuiau, a recurs la „şiretenia“ firii sale ancestrale pentru a-şi trage pe sfoară spectrul unui destin funebru. Şi... i-a reuşit, în cel mai deplin stil „românesc“, care reuşeşte să transforme neîmplinirile şi ratările de pe planul faptelor brute în mântuiri şi bogății de sensuri în planul de dincolo de ele.

Multiplele „ratări“ ale lui Emil Cioran nu se rezumă însă doar la atât. O altă vocație pe care şi-a ratat-o cu brio, pe lângă cea de sinucigaş, este cea de... mistic. Frământările de care a avut parte, de o intensitate cum rar pot fi întâlnite, păreau că-l predestinează unei salvări fără rest prin întoarcerea la o credință de aceeaşi factură şi intensitate, dar de semn contrar. Am fi putut avea şi noi un sfânt, asemeni celor de la Muntele Athos, care să tâlcuiască – în stilul său sublim şi inconfundabil – adâncimile spusei „Ține-ți mintea în iad şi nu deznădăjdui“ . Dar n-a fost să fie...

Nu se poate spune totuşi că nu a încercat o ieşire prin credință, numai că... eşecul acesteia s-a materializat în cartea *Lacrimi şi sfinți*: „Trei ani de insomnii – la o vârstă ca a mea – mi-au lăsat toxine în corp şi în suflet de care mă pot debarasa numai prin parabole amare şi acest amestec de cinism şi de religiozitate. În loc să vă mâhniți, ar trebui să înțelegeți. Drumul meu nu seamănă cu al celorlalți oameni, deşi ştiu că numai asta v-ar conveni. Tot ce scriu trebuie să scriu. Nu pot altfel. Orice concesie ar însemna o sinucidere intelectuală.“

Astfel le scria el părinților săi (familie de preot ortodox), îngroziți de pasajele provocatoare pe care le conținea această carte, rezultat al sfâşierilor sale lăuntrice pe teme religioase. Acomodarea lui Cioran cu acest infern interior – căci de o ieşire din el nu poate fi vorba – avea să fie aşadar alta decât cea a practicării obişnuite a credinței. El şi-a întors privirile de la inaccesibilitatea unui cer ce părea intangibil către frumusețea lumii de jos.

„Cu râvnă şi amar, cercat-am să culeg roadele cerului – şi n-am putut. Ele se înălțau spre nu ştiu ce alt cer, când mâinile le înfruptam în rodnicia lor.(...) Nu, nu; nu pe aştri îmi voi orbi văzul.

Destul mi-am pierdut din lumină cerşind pomana înălţimilor. Sătul de tot felul de ceruri – mi-am lăsat sufletul biruit de podoabele lumii.(...) Atotputernicul ne-a închis căile sale? Sădi-vom atunci alt pom, pe aici, pe unde El n-are paznici, nici săbii şi nici flăcări. Vom naşte paradisul la umbra caznelor – şi blând ne-om odihni sub ramuri pământene, ca îngeri ai desăvârşirii de o clipă." *(Îndreptar pătimaş)*

Cioran este un suflet cu sensibilitate de seismograf, care reflectă şi amplifică în el toate golurile şi deficienţele lumii care îl înconjoară.

„Nu eu sufăr în lume, ci lumea suferă în mine. Individul există doar în măsura în care concentrează durerile mute ale lucrurilor, de la zdreanţă până la catedrală." *(Amurgul gândurilor)*

A fost însă un moment când sufletul său a reflectat şi altceva decât negativul. Speranţele vieţii lui au fost puţine, dar intense – cum ar fi putut fi altfel? Atunci când imediatul vieţii româneşti a avut o tresărire, un semn de trezire din somnul său milenar, Cioran nu a făcut altceva decât ştia să facă dintotdeauna: a răsucit butonul amplificatorului său sufletesc la maxim. Iar undele care pluteau în aerul românesc s-au focalizat într-o carte de o sinceritate şi pasiune extremă. Din condeiul lui febril au ieşit rânduri electrizate, marcate pe alocuri de excesele efectului de amplificare de tip „overdrive", care distorsionează limpezimea sunetului originar. În acel moment al existenţei sale, Cioran intuia posibilitatea unei *Schimbări la faţă a României*:

„Suntem un popor prea bun, prea cumsecade şi prea aşezat. *Nu pot iubi decât o Românie în delir*. (...) Decât însă o bunăstare nesemnificativă, mai bine o ruină *con brio*. Cine nu trăieşte apocaliptic destinul României nu înţelege nimic din ceea ce trebuie să devenim. Fiecare ar trebui să ne sfâşiem pe imperativul devenirii noastre. (...) Dacă defectele României, constatate aici cu pasiunea şi regretele unei iubiri disperate, ar fi eterne şi iremediabile, ţara aceasta nu m-ar interesa deloc şi mi s-ar părea stupid să scriu o carte de fapte fără o viziune de reformă.(...) Limitele României le cunosc prea bine. Vrem să ştim totuşi *până unde* se poate întinde ea, atât în forma ei lăuntrică, cât şi în afară. *Aş vrea o Românie cu populaţia Chinei şi destinul Franţei.*"

Cioran se racorda astfel şi el la elanul tinerei generaţii de intelectuali ai României mari. Dar a făcut-o în stilul său propriu şi inconfundabil. Maniheismul său e şi aici unul manifest şi singular: pentru el era necesară o ruptură deplină cu „tradiţia", privită doar drept însumarea unor profunde defecte ancestrale cu unele calităţi minore. În *Schimbarea la faţă a României* Cioran a biciuit fără cruţare toate beteşugurile (reale) ale firii româneşti, cu ale sale „goluri psihologice şi istorice". Dacă la vremea sa Caragiale a făcut-o mai degrabă cu un umor amar, Cioran o face cu patos mesianic, fractura pe care o preconiza el între formă şi fond fiind una totală. *Schimbarea la faţă* nu ne propune un nou conţinut, plăsmuirea acestuia *ex nihilo* fiind proiectată într-un viitor aproape utopic, în urma unui salt calitativ radical. În sens junimist saltul urma să aibă loc doar prin energia unor forme noi, prin revoltă, delir, fervoare, prin atribute care-şi vor genera mai apoi singure substantivul.

În aceeaşi epocă, Eliade iubea România cu frenezie, împotriva tuturor evidenţelor. Iubirea lui Cioran denota un patos poate şi mai apăsat, dar... entuziasmul său avea nevoie disperată de nişte *evidenţe*, sau cel puţin de germenii acestora. Firea nihilistă a lui Cioran avea nevoie de ceva exterior de care să-şi proptească elanurile, avea nevoie de o obsesie permanentă a formelor, nu numai literare. El a fost şi a rămas un estet al formei perceptibile, singurul element care-i putea da o brumă de speranţă. Pe planul fondului vedea doar negativul (defectele românilor, „gălbeaza Mioriţei"), încât nu putea să creadă că acest substrat ar putea conţine în el însuşi acele resurse latente, acea materie explozivă menită să producă un salt calitativ de dimensiuni epocale. Plămada românească ar putea fi aşadar adusă la incandescenţă numai prin energii *din afară*, prin corsetul unor chingi riguroase, prin *impunerea* de forme şi prin elanuri fără margini.

Cioran e în cele din urmă un fin seismograf al sufletului românesc, dar care reacţionează doar la mişcări tectonice, fiind incapabil să

descopere zăcămintele, latențele care aşteaptă în nemişcare. A avut un moment, o tresărire de speranță, doar atunci când erau semne că se *întâmplă* ceva. Când posibilitatea imediată a unei schimbări la față a dispărut, a fost sincer şi consecvent cu el însuşi: „În momentul când aş fi convins că posibilitatea unei *schimbări la față a României* este o iluzie, din acel moment o problemă a României pentru mine n-ar mai exista."

Iată cum desprinderea sa ulterioară de România şi de limba română au fost anunțate de Cioran încă din perioada sa de fervoare şi entuziasm. Când formele în care credea el au dispărut sub tăvălugul istoriei, pentru el a mai rămas numai negativitatea ancestrală a firii româneşti. Perioada pariziană a anilor '40 marchează trecerea sa treptată la nihilism. La început o face încă în limba sa maternă: „Rarefierea mistică a timpului în nimicul absolut al frumuseții... Cu el să-mi hrănesc aşteptările sângelui, cu ondulațiile şi răsfrângerile armonioase ale eternei inutilități. Rosturi există numai în aparențele pentru care ai vrea să mori... Nirvanizarea estetică a lumii: a atinge supremul în supreme aparențe. A fi nimic şi tot în spuma imediatului."(*Îndreptar pătimaş*)

Dar, mai apoi, după încheierea războiului şi pecetluirea soartei României, Cioran pune în practică posibilitatea anunțată deja cu un deceniu mai devreme: aceea ca problema României să devină pentru el inexistentă. De aici înainte, el va scrie exclusiv în limba patriei sale adoptive, franceza: „Limba română n-are rigoarea francezei, e o limbă cu o gramatică mobilă, o limbă liberă, mult mai apropiată de temperamentul meu.(...) În acelaşi timp franceza îți impune mereu limite, te civilizează. Nu poți fi nebun în franțuzeşte. Adică excesul nu e posibil în franceză, devine grotesc.(...) A fost pentru mine ca o cămaşă de forță, exact cum îi domoleşti pe nebuni. Franceza a fost pentru mine o disciplină impusă şi finalmente a avut un efect pozitiv asupra mea. Limitându-mă, m-a salvat, mi-a interzis să exagerez la tot pasul. Acceptarea acestei discipline lingvistice mi-a temperat delirul." (*Interviu acordat lui G. Liiceanu, 1990*)

Se vede şi de aici (din stil, din conținutul de idei şi chiar din... autoironia afişată) că „fondul" intim al lui Cioran rămâne totuşi unul... românesc, doar „haina" pe care a îmbrăcat-o de nevoie fiind „franțuzită". A se înțelege însă şi cum sună de pildă *Schimbarea la față* sau alte scrieri de tinerețe ale lui Cioran, citite prin ochii unui francez sau occidental... probabil greu de digerat, deşi prin filtrul subiectiv românesc lucrurile capătă totuşi alte înțelesuri.

Cu trecerea anilor i-au secat treptat şi sevele, izvorul „delirului" său şi-a mai diminuat din intensitate, a mai obosit şi el metaforicește. Emil Cioran devine astfel „scepticul de serviciu al unei lumi în declin", cum îl numeşte Petre Tuțea. Şi în noua lume unde îi este dat să-şi ducă traiul, el înregistrează, cu aceeaşi sensibilitate de seismograf, care este starea ei lăuntrică:

„În cumplita ei cumpătare, Europa fuge de sine, de amintirea insolențelor şi bravadelor sale, până şi de acea pasiune a inevitabilului, ultimă onoare a înfrângerii. Refractară la orice formă de exces, la orice formă de viață, ea deliberează şi va delibera mereu, chiar şi după ce va înceta să existe: nu dă de pe acum impresia unui sobor de fantome?". (*Ispita de a exista*)

Pentru o clipă însă întrezăreşte şi altă posibilitate, care este totuşi excepția: „Pe lângă neființa cea de toate zilele, ce miracol – ființa! Ea este incredibilul, e *ceea ce nu se poate întâmpla*, e starea de excepție." (*Ispita de a exista*)

Dar Cioran nu ar rămâne el însuşi dacă ar cădea pradă unor asemenea ispite... El se va dovedi imun la toate, de orice gen, rămânând consecvent doar scepticismului şi lucidității sale. Totuşi, ispitele cu care a cochetat vor fi fost mai multe. Nici cea mesianică nu i-a dat pace, chiar şi în perioada postbelică. Trăitor în Occidentul decadent, Cioran vedea cu ochii lui golirea de substanță a lumii creştine. În acelaşi timp descoperea impulsul de afirmare al unui alt popor, atât pe plan politic şi statal, dar şi metafizic, popor care poate fi numit adevăratul învingător al războiului tocmai încheiat.

„Poporului evreu îi place atât de mult paradoxul – şi suferințele ce țin de el – încât probabil se va converti la creştinism atunci când toți îl vor dezavua.(...) Când bisericile vor fi pentru totdeauna părăsite, evreii vor intra în ele sau vor

construi altele, noi, ori – şi mai probabil – vor înălța crucea pe sinagogi.(...) Tocit până la urzeală, creştinismul a încetat să fie o sursă de uimire şi scandal, să declanşeze crize ori să stimuleze inteligențele.(...) Dar, ca să devină iarăşi «interesant», ar trebui promovat la rangul de sectă osândită; numai evreii ar fi în stare de o asemenea misiune: ar proiecta în el destulă excentricitate ca să-i regenereze şi să-i împrospăteze misterul." (*Ispita de a exista*).

E o apologie pe dos, tipic cioraniană. Mobilurile ei (sincere) trec totuşi dincolo de substratul unui posibil oportunism. Mesianismul, care încă îl mai frământă lăuntric, este proiectat în afară, în acel element, poate singurul, pe care îl vedea el atunci ca fiind un germene de vitalitate şi dinamism, dincolo de marginile unei Europe obosite şi crepusculare. Aceasta, chiar dacă pentru susținerea unui sâmbure de pozitivitate şi speranță Cioran e nevoit să facă veritabile salturi mortale pentru a împăca o serie de contrarii metafizice.

Dar era într-o vreme în care el îşi pierduse credința în neamul *său*... Oare ce ar fi spus pe această temă a regenerării creştine, dacă la acea oră ar fi avut cunoştință de *schimbarea la față* petrecută în închisorile comuniste din România? Nu contrazice aceasta toate „evidențele" (parțiale) despre sufletul românesc care au ajuns la cunoştința sa?

Totuşi,"despărțirea" lui Cioran de România nu avea decât un caracter „oficial". În adâncul său el tresare şi chiar se bucură ori de câte ori ia notă de unele împliniri româneşti, atâtea câte au fost. Prin corespondența sa întreținută o viață întreagă, Cioran rămâne în continuare racordat la valorile fondului său originar.

Despre *Dimensiunea românească a existenței* a lui Mircea Vulcănescu avea să scrie: „Cum aş putea asista pasiv la o dedicație înscrisă sub cea mai substanțială tălmăcire a întâmplării valahe? Dacă răul din mine ar fi odată atât de lucid pe cât a fost binele din tine, mă voi sforța să întunec puțin icoana Mioriței, să vorbesc şi de gălbeaza ei". (*Scrisoare către M. Vulcănescu, 1944*).

Întreaga sa corespondență avută de-a lungul anilor cu Noica sau cu Arşavir Acterian denotă de asemenea o continuă afinitate cu sufletul românesc. Apreciază îndeosebi scrierile lui Constantin Noica sau destinul exemplar al lui Steinhardt. E mişcat chiar de succesul reeditării *Schimbării la față* în 1991, chiar a acelei cărți pe care decenii întregi a regretat că a scris-o:

„Şi totuşi, sunt impresionat de destinul *Schimbării la față*. M-am înşelat de mai multe ori, dar pentru o dată am fost şi eu profet." (*Scrisoare către G. Liiceanu, 1991*)

Cu câțiva ani înainte de moarte a luat hotărârea de a nu mai scrie cărți: „Pur şi simplu m-am plictisit să calomniez universul." (*interviu dat lui G. Liiceanu, 1990*).

Despărțirea sa de această lume a început treptat, prin despărțirea de lumea nevăzută, a ideilor şi a obsesiilor sale. Până şi veşnica neodihnă şi neliniştе metafizică a unui Cioran tânjea într-un final către opusul ei, către odihnă şi linişte.

A fi „cioranian" înseamnă în primul rând a fi autentic, a trece totul prin filtrul propriei sensibilități, a ridica subiectivismul propriu la rang de virtute – echivalentă cu o sinceritate fără rest – a refuza mediocritatea şi jumătățile de măsură. Nu am citit despre Cioran, acum, la aniversarea centenarului său, nici o scriere de acest fel. Nu am întâlnit decât elogii artificiale, cu abuz de metafore, imitații căznite şi prolixe ale perfecțiunii stilistice cioraniene – care este de fapt de o simplitate deconcertantă. Se pare că mulți nu au priceput că Cioran nu e doar un simplu *exercițiu de stil*.

Cioran e la urma urmei un creştin pe dos, care pune în evidență negativul şi umbrele acestei lumi, partea din ea care nu este locuită de har. Iar lipsa aceasta dureroasă de conținut divin a vieții sale a dus-o până la ultimele consecințe – dar ce diferență de substanță între zbuciumul său metafizic şi „certitudinile" comode şi uscate ale ateilor raționalişti!

„Misticii au de aceea dreptate să-L caute pe Dumnezeu în ei înşişi sau oriunde în afara acestei lumi din care fac tabula rasa, fără ca pentru asta să se coboare la revoltă. Ei se avântă dincolo de veac: sminteală de care noi ceilalți, captivi ai duratei, suntem în stare prea arar. Măcar de-am fi la fel de vrednici de Diavol pe cât sunt ei de Dumnezeu." (*Ispita de a exista*)

Dacă toți necredincioșii și ateii ar avea chinul interior al unui Cioran, contorsionările sale sufletești, ce spectacol dramatic ne-ar fi dat să vedem! Din păcate, sau mai degrabă din fericire, indiferența celor mai mulți nu este dureroasă. Căci, dacă ar fi, o parte din aceşti oameni cu siguranță s-ar sinucide – Cioran însă n-a făcut-o. Iar cea mai mare parte dintre ei, la asemenea suferințe, s-ar converti de îndată la credință, cel puțin la liniștea călduță a unei credințe formale, numai pentru a scăpa de perpetuarea veşnică a durerilor sufleteşti. Cioran, iarăşi n-a făcut-o – cel puțin nu în fața lumii. Pentru el nu a existat nici o secundă varianta mediocrității. Dar chiar să-l fi trimis Dumnezeu în infernul care urmează morții, a făcut-o tot din... dragoste, pentru ceilalți. L-a trimis alături de ei pe Cioran, pe acest estet al nirvanei, pentru a le mai răcori smoala condiției lor eterne şi a le înmiresma pucioasa care-i înconjoară. Alături de cuvântul său, până şi flăcările gheenei ar putea părea mai suportabile... Cel puțin Cioran a găsit o cale proprie să o facă, în infernul vieții de aici. El rămâne unic în felul său, cu toată dragostea sa patologică față de semeni, neam şi chiar Dumnezeu. Încât îl putem cuprinde şi noi în dragostea noastră, aşa cum o face bunul său prieten de-o viață, Petre Țuțea, care spune simplu şi sincer: „Eu îl iubesc foarte mult, şi de aceea [la finalul vieții] l-am văzut mântuit, reconciliat şi împăcat cu El, paulinic, cu sfântul celebru şi cu absolutul divin."

Să lăsăm aşadar penultimul cuvânt despre Cioran pe seama lui Țuțea, ultimul aparținând Judecătorului Suprem, care va şti poate să aprecieze ceea ce l-a caracterizat cu prisosință: sinceritatea şi autenticitatea, precum şi mlădierile firii sale valahe în ocolirea hăurilor metafizice – a căror apropiere îl atrăgea ca un magnet – dar în care a reuşit să nu cadă. Căderilor reale, Cioran le-a preferat evadările virtuale, în lumea scrisului şi a ideilor. Aici, printre altele, el depune şi o mărturie apofatică, în *negativ*, despre existența şi dragostea lui Dumnezeu.

A făcut-o astfel, pentru că *acesta*, şi nu altul, este veritabilul Cioran, care şi-a rămas fidel sieşi până la capăt.

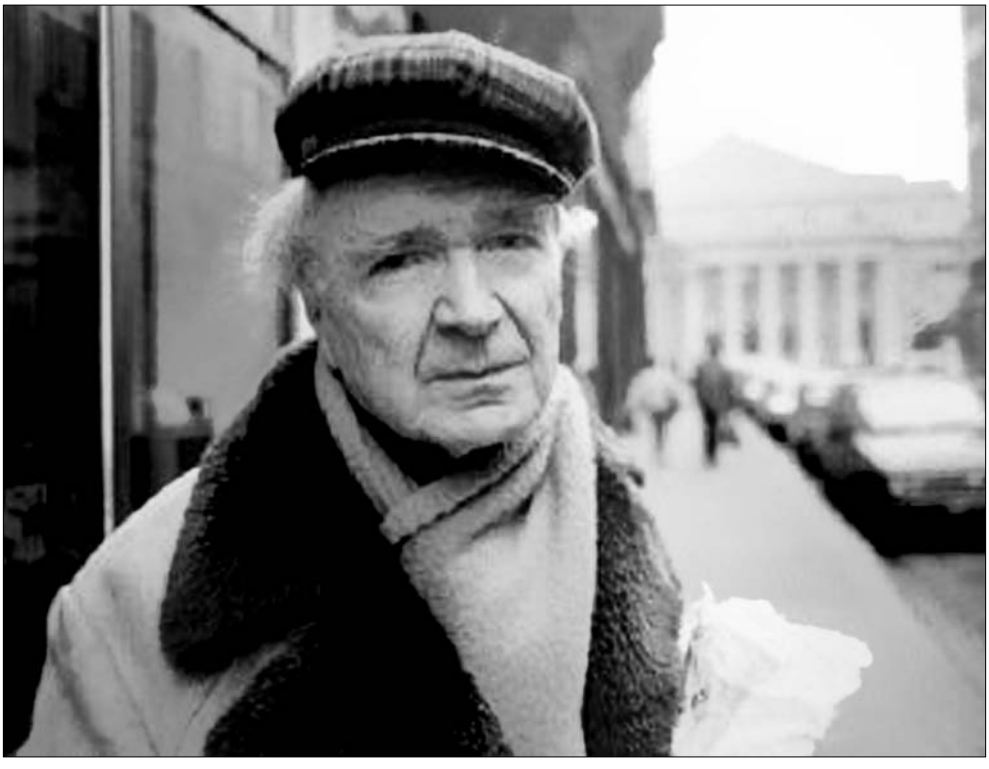

Eminescu şi Slavici: lecţia tradiţiei

Sergiu Ciocârlan

Nu este lipsită de argumente consideraţia că scriitorul Ioan Slavici este descoperirea lui M. Eminescu. Întâlnirea de la Viena, din iarna anului 1869, pare să fie hotărâtoare în privinţa formării intelectuale a lui Slavici, după cum însuşi mărturiseşte. „Nu-şi urmase în mod regulat studiile secundare, dar citise mult, şi nu numai îşi făcuse reputaţiunea literară, ci ştia totodată multă carte şi judeca cu capul lui. Cu deosebire largi îi erau cunoştinţele în ceea ce priveşte literatura tuturor popoarelor, istoria universală şi cea română îndeosebi, filosofia tuturor timpurilor şi limbile clasice şi cea română. Iar eu trăisem în o lume strâmtă şi nu ştiam nimic“[1].

Înrâurirea pe care o are Eminescu asupra lui Ioan Slavici este un subiect destul de amplu şi poate constitui o adevărată temă de cercetare, dar aici ne interesează doar ceea poate furniza date importante în înţelegerea *sensului tradiţiei* în proza scriitorului ardelean. Dacă urmărim să delimităm lumea tradiţională, comportamentul acesteia în proza slaviciană, un posibil reper îl constituie chiar acest instantaneu biografic. „Şi, în amintirile sale, în mărturisirile literare şi în corespondenţă, autorul *Marei* şi al *Morii cu noroc* pomeneşte, nu o dată, de ce a însemnat pentru el Mihai Eminescu, care i-a fost cel mai apropiat dintre toţi oamenii ce i-a fost dat să-i cunoască. Eminescu i-a călăuzit formaţia intelectuală, recomandându-i pentru lectură capodoperele gândirii universale. Poetul l-a îndemnat să scrie şi l-a recomandat Junimii, debutul său la *Convorbiri literare* cu *Fata de birău* purtând girul lui Eminescu.“ (C. Mohanu, în *Ioan Slavici*, antologie, prefaţă, tabel cronologic şi bibliografie de C. Mohanu, Bucureşti, Editura Eminescu, 1977, p. 6). În monografia *Ioan Slavici* făcută de C. Ungureanu, al doilea capitol începe cu următorul enunţ: „Nu vom sublinia niciodată îndeajuns rolul lui Eminescu în formarea lui Slavici“ (Editura Aula, Braşov, 2002, p. 25).

Momentul iniţial al întâlnirii celor doi îl află pe Slavici „înstrăinat“ de tradiţia şi de valorile româneşti. „Eu îmi petrecusem în mijlocul românilor de la Şiria mea numai copilăria, iară mai târziu, atât la şcoală, cât şi afară de şcoală, am trăit în societatea maghiară, în care m-am simţit totdeauna bine, ba-n cele din urmă mai bine decât în cea românească, de care mă înstrăinasem“ (*Eminescu – omul*, în *Opere*, vol. VI, p. 16).

Am putea să mergem până-ntr-acolo încât să afirmăm că o proză ca aceea pe care a dat-o Slavici nu era posibilă fără această prietenie între ei. Eminescu îi va fi lui Slavici un adevărat dascăl[2], care-i va îndruma nu numai lectura, ci şi gândirea. Rememorând rolul important pe care-l va fi avut Eminescu în formarea sa (nu numai) intelectuală, autorul *Marei* găsea multe puncte comune, printre care: cunoaşterea vieţii poporului român şi contemplarea „amănuntelor ei pline de farmec“, convingerea că poporul român este un popor superior altor popoare, spiritul conservator şi tradiţia dinastică, admiraţia faţă de trecut şi faţă de moştenirea spirituală a ortodoxiei. „Eu crescusem apoi în biserică, iară el cunoştea la vârsta de douăzeci de ani nu numai învăţăturile

[1] Ioan Slavici, *Eminescu – omul (Amintiri)*, în *Opere*, vol. VI, Bucureşti, Editura Naţional, 2001, p. 12.

[2] „Aşa a trecut iarna şi primăvara. Nu era zi fără ca să ne-ntâlnim şi toate orele libere ni le petreceam împreună. În urma stăruinţelor lui am început să citesc româneşte, m-am deprins încetul cu încetul cu rostirea literară a vorbelor şi am scris, cum zicea el, în şirienească mea, mai întâi comedioara *Fata de birău*, apoi povestea *Zâna Zorilor* şi în cele din urmă studiul *Noi şi maghiarii*. Deoarece nu eram în stare să scriu corect, el îmi copia manuscrisele, făcând în ele corecturi cu multă discreţiune, şi le trimitea la *Convobiri literare*, cu care avea legături. Tot în urma stăruinţelor lui audiam amândoi regulat la cursul de anatomie al lui Hyrtl şi la cel de fiziologie al lui Brücke“ (*ibidem*, p. 19).

cuprinse în Evanghelii, ci şi pe ale lui Platon, pe ale lui Confuciu, Zoroastru şi Buddha...“ (*ibidem*, p. 18).

Rezultatul tuturor discuţiilor, mărturisirilor şi lecturilor lor zilnice nu este simplu de cuantificat. Această dragoste faţă de gândirea şi comportamentul tradiţional al românilor pare să fie lecţia cea mai importantă pe care Eminescu i-a predat-o lui Slavici, iar acesta a înţeles că tot acest efort îl obligă să cunoască şi, mai mult decât să cunoască, să înţeleagă şi transmită mai departe toate valorile, pentru a nu se pierde niciodată. Slavici descrie astfel efectul discuţiilor cu Eminescu: „Era o mulţumire sufletească nu numai pentru el, şi pentru aceia cu care stătea de vorbă, azi unul, mâine altul, căci el avea inima deschisă, era luminos, sugestiv şi plin de vervă, încât te simţeai mai bun, mai deştept şi mai vrednic după ce ai stat timp de câteva ceasuri sub înrâurirea lui“ (*Eminescu la Viena*, în *Opere*, vol. VI, p. 98).

C. Ungureanu descrie impactul ideilor eminesciene asupra tânărului Slavici astfel: „Pe Slavici, Eminescu îl învaţă istorie, îl aşează temeinic în limba română. Îi corectează, probabil, serialul *Studii asupra maghiarilor*, publicat între 1871 şi 1873 în *Convorbiri literare*[3]. Slavici începe acest serial când are 23 de ani. Ne aflăm într-un moment în care harta Europei Centrale se modifică repede, iar el, tânărul cărturar, scrie sub presiunea evenimentelor. Primul dintre evenimentele timpului „de lângă el“ este chiar prezenţa lui Eminescu. Provenind dintr-o familie mai degrabă săracă, peregrinând prin şcoli aproximative, Slavici îl întâlneşte pe Eminescu într-un moment în care ideile de autoritate intelectuală, protecţie, formare deveneau vitale. Tânărul cu o sănătate precară şi cu o cultură nesigură avea nevoie ca de aer de un astfel de sprijin. Eminescu îi pune în mână cărţile fundamentale, îi veghează lecturile, îi face program de lucru. E profesorul, e iniţiatorul, e fratele. Aparţin aceleiaşi familii. Eminescu îl învaţă limba română, dar şi istoria românilor. Îl învaţă să-şi descopere identitatea. Îl face luptător al unei cauze: cauza naţională“[4].

Dacă din proza lui Slavici răzbate o puternică impresie de conservare a acestor valori tradiţionale şi lumea reprezentată artistic dobândeşte un sens prin ele, atunci faptul se datorează în mare măsură modului entuziast în care Eminescu i-a împărtăşit prietenului său[5] gândurile şi viziunea sa asupra *tradiţiei*. Recursul permanent la memorie pe care-l cauzează lectura operei lui Slavici este un indiciu al însuşirii principalelor direcţii de gândire eminesciană. Iată, de exemplu, cum explică însuşi scriitorul poziţia centrală pe care o are Eminescu în gândirea românilor: „Eminescu şi-a dat cea mai mare parte din viaţa şi cea mai bună parte din sufletul lui ca să cunoască până în cele mai mici amănunte viaţa poporului român şi rostul neamului românesc în lumea aceasta, iar silinţele lui n-au rămas zadarnice. De aceea a pătruns scrisa lui în cercuri din ce în ce mai largi şi stăpâneşte din ce în ce mai mult inimile şi minţile; de aceea creşte el şi se înalţă din zi în zi mai mult în gândul tuturora“ (*„Poporanismul“ lui Eminescu*, în *Opere*, vol. VI, p. 34)[6].

Dac-ar fi să refacem portretul lui Eminescu din diferitele decupaje ale memorialisticii lui

[3] În acest sens, o scrisoare a lui Ioan Slavici trimisă din Viena, pe data de 27 aprilie 1871, lui Iacob Negruzzi, indică rolul lui Eminescu în ceea ce priveşte aceste *Studii*: „Una mă linişteşte: studiul a trecut prin mânele destilatorie a lui Eminescu“ (I. E. Torouţiu, *Studii şi documente literare*, II, Bucureşti, Institutul de Arte Grafice „Bucovina“, 1932, p. 181).

[4] Cornel Ungureanu, *Ioan Slavici şi iluzia geopolitică*, în *Istoria secretă a literaturii române*, Braşov, Editura Aula, 2007, p. 101.

[5] În ceea ce priveşte prietenia lui Ioan Slavici cu Mihai Eminescu, în Teofil Bugnariu, Ioan Domşa şi Dimitrie Vatamaniuc, I*oan Slavici. Biobibliografie*, Bucureşti, Editura Enciclopedică Română, 1973, pp. 373-377, găsim 38 de referinţe critice însoţite de note explicative; vezi şi Teodor Vârgolici, *Eminescu şi marii săi prieteni*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1989.

[6] În privinţa centrării pe eminescianism a culturii române au existat numeroase semnale de-a lungul timpului; în ultima perioadă, L. Ulici a vorbit despre două zone de sensibilitate culturală diferite aflate în permanent dialog, zone reprezentate de Eminescu şi Caragiale, ceea ce conduce la un joc permanent de registre artistice, epistemologice şi nu în ultimul rând ontologice, fiindcă, prin acest cuplu creator, spaţiul nostru cultural se transformă într-un text vast în care alternanţa dintre nocturn şi diurn, între romantic şi ironic creează valori (*Hyperion şi Mitică*, Bucureşti, Editura Du Style, 2002).

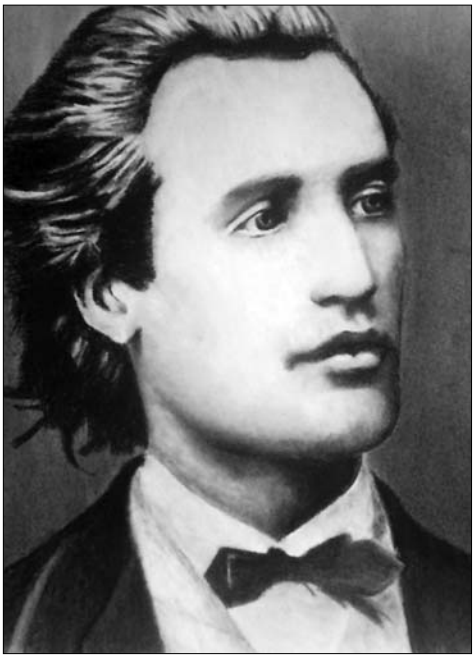

Mihai Eminescu

Ioan Slavici

Slavici, am observa că era un om care „respingea cu un fel de oroare tot ceea ce i se părea vulgar“ şi disprețuia „furioasa goană după averi şi după poziţiuni, în care cei mai obraznici dădeau la o parte pe cei mai vrednici, cei slabi profitau de slăbiciunile celor tari, cei tari abuzau de nevoile celor slabi şi se treceau cu vederea toate păcatele, iară virtutea era luată drept nebunie“ (*Eminescu – omul,* p. 31). Iar dacă unii văd doar pesimism, ură şi dispreț în scrierile sale, Slavici răstoarnă această perspectivă cu următoarele argumente: „În întreaga lui scrisă nu este o singură notă de ură, şi noi, care-l ştim în toate amănuntele vieţii lui, am rămas adeseori uimiți de firea lui îngăduitoare cu cei ce se făceau vrednici de a fi urâți“ (*ibidem*, p. 28). Sau: „Disprețul lui față cu unii era manifestarea iubirii lui către toți.“ (*ibidem*, p. 32). Sau: „Pesimist în înțelesul cinstit al cuvântului nu putea să fie omul care era cuprins de pietate față cu «bătrânii» totdeauna înțelepți şi buni, nici omul care se însufleţea pentru poporul despuiat şi batjocorit de străini şi de înstrăinați, nici mai ales omul care se lupta în toate clipele pentru biruința binelui, despre care nu se îndoia niciodată.“ (*ibidem*, p. 31). Sau: „Lasă că-n gândul meu Eminescu n-a fost pesimist, ci idealist, scârbit de cele ce se petreceau în jurul lui...“ *(Eminescu la Viena*, în *Opere*, vol. VI, p. 99).

Scriitorul ardelean intuieşte şi faptul că această falsă viziune a unora despre Eminescu se conturează din pricina intransigenței morale cu care judecă cuvintele, faptele, evenimentele lumii spre care priveşte: „Eminescu nu era în stare să mintă, să treacă cu vederea reaua-credință a altora, să tacă şi, atunci când era dator, să vorbească, să măgulească ori chiar să linguşească pe cineva, şi-n gândul lui cea mai învederată dovadă de iubire şi de stimă era să-i spui omului şi-n bine, şi-n rău adevărul verde-n față. El era în stare să se umilească, să stăruie, să cerşească pentru vreun nevoiaş: pentru sine însuşi, însă, cu nici un preț. Vorba lui era vorbă şi angajamentul luat de dânsul era sfânt.“ (ibidem, p. 28). Iar în altă parte spune că „Li s-a făcut şi le mai este şi azi, atâta timp după moartea lui, multora urgisit pentru că fie prin articole publicate în *Timpul*, fie prin unele din poeziile sale a biciuit uşurința, superficialitatea, lipsa de pregătire, reaua-credință şi nesațiul multora dintre cei ce iau parte la viața publică pentru ca să-şi agonisească averi, să-şi

asigure poziţiuni, să câştige pe nemuncite, să-şi petreacă viaţa în îmbuibări“ (*Eminescu la Bucureşti*, în *Opere*, vol. VI, p. 113).

Referitor la literatura lui Slavici, primele opinii critice vin din partea redactorului ziarului *Timpul* şi din partea Junimii. În critica de întâmpinare pe care Eminescu o face volumului *Novele din popor* de Ioan Slavici, apărut în 1881 la Editura Librăriei Socec et Comp., este scoasă în relief ideea că autorul este un bun psiholog şi, mai important, că „fiecare din chipurile care trăiesc şi se mişcă în novelele sale e nu numai copiat de pe ulițele împodobite cu arbori ale satului, nu seamănă în exterior cu țăranul român, în port şi în vorbă, ci au fondul sufletesc al poporului, gândesc şi simt ca el“[7].

M. Eminescu a văzut, în lumea reprezentată artistic în proza din acest volum, resorturile intime ale lumii reale surprinse cu sagacitate, fără să fie vorba de mimetismul ieftin al celui care, fără să cunoască profunzimile vieții într-o astfel de comunitate, se încumetă să o descrie. Cu simțul său lucid, Eminescu îşi dă seama că talentul celui care zugrăveşte o astfel de lume nu este al unui diletant şi că această proză „rezumă poporul nostru pentru a-l reda ca-ntr-o oglindă sie însuşi“, ceea ce înseamnă o bună cunoaştere a valorilor, dar şi asumarea unui model axiologic prin lectură.

Ceea ce pare pentru Eminescu un argument definitiv în favoarea consacrării acestor scrieri este combinarea talentului cu viziunea asupra vieții româneşti, fapt ce a dus la conturarea unei lumi care îşi păstrează savoarea tipic românească. Atributele acestei lumi, enumerate în recenzie: „sănătatea sufletească“, „tinerețea etnică“, „curăția de moravuri“, „seninul neamului românesc“, alcătuiesc un tablou elocvent al felului în care Slavici înțelege *tradiția*, al cărei sens nu avea cum să-i scape tocmai celui care îi predase cu mai bine de un deceniu înainte adevărate cursuri despre viața şi rostul poporului român[8].

Viziunea eminesciană asupra literaturii, aşa cum este ea exprimată în acest articol, mizează pe un echilibru al determinărilor: „Credem că o literatură puternică şi sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor, nu poate exista decât determinată ea însăşi la rândul ei de spiritul acelui popor, întemeiată adecă pe baza largă a geniului național“.

Acest mod de a percepe literatura pare a nu-şi găsi locul în discursul critic de astăzi şi e posibil ca aceasta să fie şi una dintre cauzele pentru care lumea tradițională din proza lui Slavici nu mai poate fi reconstituită la justa ei dimensiune. Considerăm că abandonul discursului articulat în favoarea *tradiției* ține de criteriul greşit de înțelegere care i se aplică. Teama de o anume etichetă conduce cercetarea istorico-literară pe trasee prestabilite şi creează zone tabu ale literaturii române. Se afirmă, în genere, că ar fi vorba de încremenirea în anumite idei, lucru favorizat în mare măsură de configurația epocilor, de evoluție, progres, termeni, la urma urmelor, destul de vagi într-o astfel de frazare, dar care presupun un întreg bagaj filosofic, dacă le cercetăm atent istoria şi funcționalitatea. Conceptele actuale nu s-au constituit independent de toate teoriile şi presupunerile ştiinței şi filosofiei moderne, astfel încât, în mod inevitabil, astăzi, în secolul al XXI-lea, e destul de vizibilă apropierea de literatură cu idei ce vin din zone incompatibile cu realitatea lumii tradiționale din proza lui Slavici.

[7] M. Eminescu, *„Novele din popor“* de Ioan Slavici, în *Timpul*, anul VII (1882), nr. 69 (28 martie), pp. 2-3, în *Opere*, vol. XIII, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1985, p. 85; vezi şi nota din Teofil Bugnariu, Ioan Domşa şi Dimitrie Vatamaniuc, *op. cit*, p. 241.

[8] Dacă în antologia lui C. Mohanu, din 1977, articolul se încheie în acest fel: „Ceea ce face meritul scrierilor unui Slavici, Creangă, Nicu Gane, nu este numai talentul autorilor, concepția lor curat românească, ci şi împrejurarea că într-un mediu pe deplin stricat, cum e pătura superpusă de plebe din România, în mijlocul unei corupții care împreunează în ea viciile Orientului turcesc cu ale Occidentului, şi-au păstrat sănătatea sufletească, reflectă tinerețea etnică, curăția de moravuri, seninul neamului românesc...“ (p. 77), în monografia lui C. Ungureanu, din 2002, apar excerptări ce pot fi comentate într-un fel sau altul: „Ceea ce face meritul scrierilor unui Slavici, Creangă, Nicu Gane, nu este numai talentul autorilor, concepția lor curat românească, ci şi împrejurarea că într-un mediu pe deplin stricat, în mijlocul unei corupții care împreunează în ea viciile Orientului turcesc cu ale Occidentului, şi-au păstrat sănătatea sufletească...“ (pp. 80-81).

Cât de tare pot mușca ateii din România?

Ca să pui în balanță două sau mai multe „ideologii“, așa cum le place sociologilor să vorbească, nu este normal să te opreşti la sondaje şi de acolo să elucubrezi despre, vezi Doamne!, nefasta „ideologie“ creştină. Tratamentul „uman“ oferit de comunismul ateu în secolul XX oponenților săi este cât se poate de evident, iar violența persecuțiilor cu care comunismul i-a întâmpinat pe creştini nu poate fi uitată niciodată. Verbal, şi astăzi, pe unele bloguri care promovează ateismul, religia creştină – în special ortodoxia – este batjocorită, iar creştinii sunt înjurați şi batjocoriți ca în vremurile nu demult apuse.

Preot Antonio Aroneasa

Este lesne de imaginat ce ar fi făcut astfel de oameni dacă istoria le-ar fi hărăzit o conjunctură favorabilă – o mică dictatură, de exemplu! Simplu, istoria s-ar fi repetat, cel mai probabil cu altă intensitate pentru că aşa cum „omul nou“ evoluează şi mijloacele de „convingere“ sunt perfecționate. Istoria s-ar fi repetat şi pentru că noi am dat prea lesne uitării un trecut negru, un trecut în care martirii ortodoxiei româneşti au luminat cu mărturia nezdrunciată a credinței lor în Dumnezeu trupul neamului românesc, întemnițat timp de cinci decenii în marele lagăr al sistemului comunist. Şi în mijlocul uitării noastre garnisită pe alocuri de către foarte mulți români, uneori chiar din abundență, cu nostalgia comunismului, ateismul mioritic renaşte, îşi arată colții, hrănit fiind la „pieptul“ mai vechilor şi mai titraților atei occidentali.

Un articol postat la începutul lunii iunie pe www.hotnews.ro, vorbeşte despre conturarea unui profil al ateilor români, în urma sondajelor efectuate din anul 2009 până în prezent. Tonul ironic cu care sunt prezentate constatările statisticilor poate acoperi pentru o minte superficială, lipsa de argumente solide, „raționale“, că tot se recomandă ateii ca fiind maeştri într-ale rațiunii.

Iată ce spune, pe scurt, statistica realizată de CCSB (Centrul de cercetări sociale şi branding): ateii sunt, cei mai mulți dintre ei, în Bucureşti şi în restul Munteniei şi trăiesc, în general, în mediul urban; sunt tineri elevi sau studenți, lucrează în mediul privat, sau sunt manageri!; au vârste cuprinse între 18 şi 45 de ani şi sunt bărbați. Este foarte greu să găseşti atei între moldoveni, spune autorul, între țigani niciunul sau între pensionari. Care să fie oare ideea? Este simplu de

constatat. La modul în care, subtil, autorul sociolog generalizează, conchidem şi noi, tot generalizând: credincioşii sunt în majoritatea lor oameni simpli, fără şcoală, chiar proşti, – rareori vei vedea credincioşi cu studii superioare, sunt mult mai mulţi moldoveni decât munteni sau ardeleni, sunt ţigani ş.a.m.d.

Tonul ales de autorul articolului este unul ironic dintr-un motiv lesne de înţeles: atunci când îi judecă pe credincioşi, ateii se situează întotdeauna „la catedră", o fac considerându-se net superiori celor care îşi pun nădejdea în Dumnezeu. Ar trebui ca, în momentele de sinceritate cu ei înşişi să se întrebe dacă chiar sunt astfel. Plecând de aici îţi poţi da seama foarte uşor că articolul – ca şi cel care l-a scris probabil – nu este unul serios, ştiinţific, aşa cum le place chiar lor înşişi să se pretindă a fi. Motivul acesta este unul destul de serios pentru a te îndoi de un posibil dialog între credincioşi şi atei, atâta vreme cât cei din urmă suferă de aroganţă şi de superficialitate. Mai mult decât atât, citind articolul nu poţi să nu te îndoieşti de autenticitatea ateismului profesat de către autor care se războieşte în primul rând cu „Republica Ortodoxă România" şi în general cu ortodoxia. Deci, departe de ateism, sau profesând unul mascat, autorul, deşi nu se declară, este antiortodox, asemenea majorităţii ateilor din România.

În ceea ce priveşte constatarea „statistică" conform căreia în rândurile credincioşilor nu prea sunt „oameni cu studii superioare", adică intelectuali, aceasta este total eronată, dovedind lipsă de informaţie şi de obiectivitate şi, de ce nu, incultură. De aici se vede că ignoranţa poate fi, nu de puţine ori, apanajul posesorilor de diplomă, de unde se vede iarăşi că a avea studii superioare nu presupune obligatoriu a fi deştept, cu atât mai puţin înţelept. Şi nu putem uita aici cuvântul unui sfânt înţelept al Bisericii, Marcu Ascetul care spunea că „uitarea, prostia (neştiinţa) şi ignoranţa sunt cei trei uriaşi care ucid sufletul" şi în mod sigur partea raţională a acestuia, pentru că omul ignorant, şi în speţă cel mândru, crede că ştie totul, sau că oricum în ştiinţa lui el se află mult peste nivelul celorlalţi, în cazul nostru al credincioşilor.

Constituie o lipsă de cultură să afirmi că ateii sunt cei care au contribuit şi contribuie în continuare la „evoluţia" umanităţii, în cea mai mare măsură. Cultura românească, ca şi cea europeană sunt pline de oameni importanţi care şi-au mărturisit credinţa în Dumnezeu. Cât de importantă este credinţa în Dumnezeu pentru societatea umană? Cei care cred ştiu bine, recunosc lucrarea lui Dumnezeu în viaţa lor, ateii însă vor avea mereu o problemă în a se ridica mai presus de „aici şi acum" sau de lumea vizibilului. Oare greşea Mircea Eliade atunci când spunea că o societate areligioasă, care renunţă încet-încet la credinţa în Divinitate, va ajunge la sinucidere colectivă?

Contribuţiile non-ateilor la evoluţia umanităţii sunt enorme, iar ateismul nu reprezintă nici pe departe un semn al emancipării omului, sau al evoluţiei raţionale a acestuia. Dacă nu cumva evoluţioniştii-atei înţeleg prin evoluţie posibilitatea de a te sinucide mai bine fără a a avea în prealabil mustrări de conştiinţă, posibilitatea de a omorî mai eficient, tot fără mustrări de conştiinţă, cum să îngurgitezi toate porcăriile cu chip de mâncare minţindu-te că te hrăneşti sănătos, sau cum să distrugi mai repede natura crezând că ai ajuns să cucereşti Cosmosul după ce ai văzut o umbră pe Marte. Toate acestea nu sunt decât feţe ale decăderii omului care, crezându-se stăpân absolut peste întregul Univers, se autodistruge încet, dar sigur. Dacă aceasta este evoluţia, atunci, da, ateismul este un semn, dacă nu chiar motorul acestei „evoluţii" umane.

Dumnezeu şi sensul vieţii

Cât priveşte credinţa în Dumnezeu, putem înţelege necesitatea acesteia chiar şi numai dacă ne limităm la dorinţa omului de sens, de rost în viaţă. Din păcate cei mai mulţi se limitează la scopurile imediate, trecătoare şi atunci, la un anumit moment al vieţii, se vor lovi de spectrul inutilităţii, al opacităţii unei vieţi trăite fără Dumnezeu. Nu spun asta în sensul înţeles de Voltaire care afirma că „dacă Dumnezeu n-ar exista, ar trebui inventat". Dumnezeu există, pentru că există şi un credincios nu poate gândi existenţa lumii fără El. Nu poţi inventa un Dumnezeu perfect, dar poţi

inventa chipuri cioplite din patimile care stăpânesc firea omului decăzut, sau să faci „dumnezei“ din scopurile imediate ale vieții. Omul are nevoie de un sens dincolo de aspectele efemere ale vieții, de un țel suprem care, aşa cum spunea Viktor Frankl, părintele logoterapiei, nu poate fi găsit decât în Dumnezeu. Şi au spus-o mulți, foarte mulți oameni inteligenți, în comparație cu masa infimă de atei care nu vor să gândească un (posibil) *dincolo*. Paradoxal, ateii care îi acuză pe credincioşi, pe creştini în mod expres, de gândire îngustă sunt ei înşişi înguşti. Se închid în gândirea lor, în limitele acestei lumi, nu vor să treacă, pentru a ne folosi de ştiință, dincolo de zidul lui Planck. Cineva se întreba ce se va întâmpla cu Dumnezeu atunci când acest „zid“ va fi dărâmat? Aşa cum nu poți explica lumea întreagă fără Rațiune, nici originea acesteia nu poate fi înțeleasă fără un Dumnezeu care, prin actul creator, a imprimat în fiecare făptură din acest Univers acea *entelehie* de care vorbea Aristotel. Dacă zidul lui Planck, care face referire la actul inițial al Creației, va cădea, probabil aceasta se va întâmpla atunci când din om va pieri raționalitatea, ajungându-se în mod ironic la procesul invers al teoriei evoluției atât de îndrăgită de atei, în care omul se coboară în libertatea sa, de bună voie la stadiul animalic de acceptare a realității imediate.

Dincolo de toate, ateismul înseamnă degenerarea spirituală a ființei umane şi doar prin negarea existenței lui Dumnezeu omul se poate autoproclama el însuşi dumnezeu şi în iluzia stăpânirii acestui univers, în minciuna atotputerniciei sale îşi va putea impune neroziile, patimile distrugătoare şi concepțiile inumane asupra societății. Însă, spre bucuria noastră, a celor care credem, Dumnezeu nu numai că există, dar îşi arată dragostea Lui față de noi, în ciuda tuturor răutăților pe care le putem face. Şi, cea mai mare parte a oamenilor de ştiință îl acceptă pe Dumnezeu, sau se află în căutarea Lui şi fac lucrul acesta prin metode ştiințifice. Dar când eşti ignorant nu poți vedea, sau nu vrei să accepți aceste realități şi atunci te închizi în ignoranța şi superficialitatea unei gândiri înguste care răspândeşte ură acolo unde vede sau aude de creştini.

Manipulare ideologică marca Soros*

Cazul Republicii Moldova în conştiinţa publică românească

Studiul lansat nu demult de Fundaţia Soros „Republica Moldova în conştiinţa publică românească“ are o serie de inexactităţi pe care le-am numit „de fond“ şi „concrete“. Problemele de fond trimit la plasarea precară a lucrării în logica ştiinţei, mai cu seamă în raport cu sociologia. Chestiunile concrete sunt detalii care completează, ilustrează sau sunt consecinţe ale erorilor de fond. Scopul materialului nu este acela de a contribui la cunoaşterea problematicii Basarabiei, ci de a plasa nişte concluzii prefabricate în spaţiul public din România, folosind prestigiul „cercetării ştiinţifice“ şi pe cel al Fundaţiei sub girul căruia acesta a fost produs.

Prof. univ. dr. Radu Baltasiu

Inexactităţi de fond

Titlul: „Republica Moldova în conştiinţa publică românească“. Acesta pleacă de la premisa că un produs ideologic poate fi identificat şi măsurat în conştiinţa unor comunităţi mari. Nu orice fapt social pătrunde în conştiinţă. Republica Moldova este un produs ideologic, al geopoliticii expansionare ruseşti spre Gurile Dunării şi Strâmtori. Ca produs ideologic este un produs superficial. Logica ideologiilor este alta decât aceea a comunităţilor. Avem sociologii diferite. Eventual, ar fi putut fi cercetată „Republica Moldova în discursul public din România“ – şi astfel am fi avut acelaşi nivel de adâncime al realităţilor: şi Republica Moldova şi discursul public aparţin în bună măsură dimensiunii ideologice. Din acest punct de vedere, studiul îşi proclamă propriul impas prin titlu.

Metodologic. Studiul conţine o serie întreagă de termeni neexplicitaţi. Pe lângă faptul că sunt neexplicitaţi sau insuficient lămuriţi, aceştia sunt încărcaţi deja cu tendinţe de răspuns, certificând orientarea ideologică a materialului, fapt

* Titlul original: *Studiul Fundaţiei Soros despre „Republica Moldova în conştiinţa publică Românească“ este doar un produs ideologic inexact*. Preluare de pe Romanian Global News.

care depăşeşte proporţiile admisibile într-un studiu sociologic. Iată, de pildă, cercetarea identifică unii respondenţi ca fiind „naţionalişti exclusivişti fermi“. Termenul trimite la o atitudine foarte complexă, cu cel puţin trei componente, fiecare având propria sa adâncime, depăşind cu mult cadrul unei simple variabile care ar trebui măsurată. Cum arată un asemenea om? Au realizatorii un profil psihosociologic? În orice cercetare se pleacă de la nişte ipoteze, se specifică populaţia. Desigur, ni se spune că au fost investigaţi adulţii din România, în cadrul unui eşantion reprezentativ. Numai că materialul face referire la o anume parte a populaţiei, cei care sunt „mândri“ şi „naţionalişti“ pe o scală foarte aproximativă între „exclusivist“ şi „detaşat“. În consecinţă, o fi populaţia aleasă aleatoriu, dar studiul este interesat „de o anume populaţie“, nu în general. În raport cu structurarea acesteia nu se spune nimic. Studiul instituie împărţirea populaţiei în profiluri psihosociologice în afara oricărui argument, ceea ce este de natură să pună sub semnul întrebării neutralitatea, mai exact deontologia acestuia.

Studiul împarte arbitrar (fără argument) populaţia investigată în „români“ şi „locuitori ai statului vecin“ şi aceasta este o altă eroare de fond. În timp ce populaţia din România are caracter etnic, cea de la Nistru este lipsită de caracter etnic. Studiul compară un popor cu o populaţie, ceea ce este imposibil şi, în plus, analizează fenomene de substrat, la nivelul conştiinţei, folosind instrumente inadecvate sau rău explicitate.

Teoretic. Separarea de valoare dintre „naţionalismul etnic“ şi „naţionalismul civic“, considerând că „naţionalismul etnic“ este rău iar „naţionalismul civic“ este bun. (p.26)

a) În primul rând, această distincţie este una teoretică şi este relativ recentă, fiind discutată, la sfârşitul sec. al XX-lea, de Gellner şi Anthony Smith.

b) Este cert că „normalul“ la care au ajuns comunităţile poate să difere de ceea ce cred unii teoreticieni. „Normalul“ este intrinsec comunităţii şi, de regulă, nu poate fi instituit de cercetători care, mai mult, nu au nici o autoritate morală să se transforme în judecători ai popoarelor.

c) Eroarea cea mai serioasă a acestui studiu este emiterea de judecăţi de valoare şi utilizarea unei etichetări: *naţionalismul etnic* nu este bun, *naţionalismul civic* este bun. Conform literaturii de specialitate, caracteristicile etnico-naţionale sunt rezultatul împrejurărilor istorice şi al caracteristicilor antropologice specifice, nu pot fi judecate ca fiind bune sau rele. În al doilea rând, chiar dacă Estul ar fi caracterizat de „naţionalismul etnic“, acesta în nici un caz nu este întemeiat pe excludere, ci pe tradiţia populară, spre deosebire de „naţionalismul civic“ de tip occidental creat de sus în jos, de tip birocratic, de stat. Tradiţia populară fixează comunităţile în cadrul lor simbolic prin apropiere, nu prin excludere. Singurele forme de excludere sunt de tip politico-ideologic şi acestea au fost introduse de politica de rusificare forţată începută de ţarism şi continuată brutal de URSS, pentru a fi reluată sub regimul Voronin. În plus, naţionalismul civic poate fi el însuşi foarte exclusivist, dacă este să ne amintim de Masacrul hughenoţilor de Sf. Bartolomeu (Franţa, 1572), Noaptea vitrinelor sparte (Germania 1938) până la deportarea în masă a romilor din Franţa (Sarkozy, 2010), sau, de ce nu, la distorsionarea pieţei europene a forţei de muncă prin interzicerea liberei circulaţii a muncitorilor din România şi Bulgaria într-o serie de state occidentale.

d) Studiul face referiri parţiale la contextul istoric al analizei, acesta fiind a treia mare eroare teoretică. Naţionalismul civic a fost soluţia organică a Vestului la problemele constituirii unei identităţi naţionale. Naţionalismul etnic în Est a fost soluţia potrivită identităţii naţionale în alt context. Mai mult decât atât, ambele tipuri nu există separat decât în teorie, de-a lungul timpului luând forme comune adeseori. Pentru discuţie vezi autorii citaţi, în special Smith, *National identity*. Generalizarea operată de autorii studiului, conform căreia „de regulă naţionalismul etnic“ este „discriminatoriu“ (p.26) nu are nici un fel de suport teoretic în lucrarea citată şi nici un fel de argument în cuprinsul cercetării. Aşa de pildă, autorii ignoră afirmaţiile lui Smith cu privire la caracterul organic al naţionalismului etnic şi caracterul politic-birocratic al naţionalismului civic. Rezultă că doar naţiunile din est ar fi organice

(demotice), ceea ce Smith numeşte „etnii verticale“, în timp ce Occidentul este alcătuit din naţiuni construite „lateral“, ca urmare a voinţei suveranilor. În consecinţă, caracteristicile pozitive atribuite „naţionalismului civic“ în opoziţie cu „naţionalismul etnic“ sunt incorecte atât din punct de vedere teoretic cât şi din punct de vedere istoric.

Cu un aparat teoretic deficitar, operaţionalizarea indicatorilor devine imprecisă. Ajungem la termeni greu de înţeles precum „mândrie naţională neexclusivistă moderată“ care fac argumentaţia confuză. În acest fel, analiza pe marginea „atitudinii faţă de istorie“ ajunge la concluzii comice: „naţionaliştii exclusivişti“ consideră poporul român vinovat de pierderea Basarabiei în august 1940 (p.33), iar exemplele pot continua. Ideea este că dacă eşti naţionalist cum... dai vina pe propriul popor? Ce înseamnă să fii naţionalist dacă te raportezi prin... separare de propriul popor? Şi ce fel de sociologie este aceea în care se ajunge la a discuta despre „vina poporului“ în raport cu un fapt politic punctual?

Contextul. Contextul este cadrul developării datelor descoperite, este fundalul în raport cu care lucrurile culese în teren au sens. Cadrul istoric este contextul obligatoriu în raport cu o astfel de cercetare. Contextul însă este denaturat. Ne vom referi la premise, cele care conferă precizie ulterioară argumentului: anexarea Basarabiei ca urmare a ultimatumului sovietic din iunie 1940 este prezentată ca „dezlipire a Basarabiei din componenţa României“ (p.23). Sintagma denaturează istoria în sensul că elimină caracterul arbitrar şi agresor al geopoliticii ruseşti, plasând subiectul cercetării, „conştiinţa“ publicului din România într-un cadru nefiresc de neutru. Neutralitatea contextului istoric are însă un scop, acela de a plasa naţionalismul românesc în partea negativă a sensului istoric şi de a dezincrimina bolşevismul de crimele sale. Eliminând agresiunea comunistă, reacţia naţională românească este prezentată de autorii studiului ca „derapaj pro-unionist.“ Aceasta este o ultimă dovadă a caracterului ideologizat al acestui studiu, care-l trimite în derizoriul altor sensuri, probabil în geopolitica intereselor străine în această parte de lume.

Concret

1. Problema: „Cât de prezentă este RM în conştiinţa publică românească“? – p.7. Dar dacă în conştiinţa românească e Basarabia, şi nu RM? Cum au ales unul în locul celuilalt? Se preinstituie un reper ideologic care este de natură să distorsioneze grav cercetarea. Problema nu este negarea existenţei oficiale a R. Moldova, ci a existenţei sale în conştiinţa publică. Se insinuează că dacă în conştiinţa publică R. Moldova are altă reprezentare decât cea a unui stat cu existenţă separată, publicul ar fi „naţionalist“, deci retrograd.

2. „Atitudinea faţă de naţionalism“ – trebuie să avem atitudine faţă de naţionalism? Naţionalismul este el însuşi o atitudine. (p.8)

3. Separarea dintre români şi „locuitorii ţării vecine“ p.8, sau „cetăţenii statului vecin“. Acesta este obiectivul cercetării: ce cred românii despre „locuitorii ţării vecine“. Locuitorii ţării vecine sunt o etnie (nouă)?

4. Studiul propune „o rectificare“ în relaţia dintre România şi Basarabia (p.8). „Rectificare“ prin scoaterea ingredientului naţional, care devine negativ, „naţionalism“ sau fără identitate, devin „locuitorii ţării vecine“.

5. Raportul omite esenţa relaţiilor dintre cele două teritorii. Mai întâi abstractizează spaţiile numindu-le state. Apoi identifică sursa răului în România, la „români“, în relaţie cu altă identitate pe care o lipseşte de conţinut: când se referă la românii basarabeni le spune „locuitorii statului vecin“.

6. O altă instanţă a reificării este termenul de „mobilitate“. – p.9. În loc să facă trimitere la „reluarea relaţiilor artificial întrerupte între membrii aceluiaşi popor“, raportul foloseşte un termen reificat, abstract, fără conţinut, de „mobilitate a cetăţenilor“, omiţând esenţa etnic-unitară a celor două spaţii (România şi R. Moldova).

7. Încadrarea basarabenilor ca „imigranţi“ (p.10) în România denotă încă odată situarea cercetării în cercul preocupărilor care pune problema în afara ideii de românitate şi românesc. În plus, developează o altă eroare metodologică: nu poţi opera la nivelul conştiinţei colective căutând lucruri exterioare, în cazul nostru „imigranţi“. La

nivelul conştiinţei se înregistrează fapte, lucruri, procese intime, în cazul nostru ar fi trebuit căutaţi basarabenii. La nivelul conştiinţei avem mitologia străinului, ceea ce nu e cazul nostru, imigrantul situându-se la nivelul discursului public.

8. O altă eroare metodologică constă în căutarea Basarabiei printre „formele de consum media“ (p.15). Se face confuzie între educaţie şi mass-media. Basarabia este parte a educaţiei naţionale. Cum ştim foarte bine, mass-media nu este parte a acestui proces, dimpotrivă, cum bine arată autorii, mass-media este parte a culturii de consum, care este altceva decât cultura educaţională. În consecinţă, Basarabia, sau cum spun autorii, „Republica Moldova“ nu este căutată unde trebuie. Totodată, cultura este mai mult decât informare, este cunoaştere împărtăşită, care are legătură cu un cadru de tip colectiv care scapă complet metodologiei studiului. Din acest punct de vedere, cercetarea ar fi trebuit să aibă cu totul alte variabile. Rezultă că fidelitatea lucrării, dacă măsoară ceea ce îşi propune, lasă foarte serios de dorit.

a. Aşa de pildă, faptul că 57,5% dintre locuitorii din România „sunt dezinteresaţi în legătură cu subiectul RM“ nu face decât să certifice eroarea metodologică: românii, ca orice mare colectivitate etnică, nu au decât interese colective identitare. Marile comunităţi nu au „agende“ şi nici nu sunt interesate de ideologii sau alte fenomene de suprafaţă. În consecinţă, românii ca şi colectivitate nu pot fi interesaţi de Republica Moldova. Ar fi fost cu totul alta situaţia dacă ar fi fost întrebaţi de „fraţii lor basarabeni“, este o diferenţă ontologică, acolo este locul unde se află comunitatea. (p.20)

b. Tot aici, o altă eroare de exprimare, de astă dată cu „utilitate“ manipulatorie: tabelul 3 se numeşte „Populaţia României în funcţie de nivelul de cunoaştere şi interesul faţă de subiectele referitoare la Republica Moldova“. Subiectele referitoare la Republica Moldova reprezintă cu totul altceva decât „receptivitatea sau dezinteresul în legătură cu subiectul RM“. Faptul că românii pot fi dezinteresaţi de subiectul RM, să zicem ca actuală denumire a unui teritoriu care, în bună măsură, se suprapune cu fosta provincie Basarabia înseamnă ceva, iar dezinteresul faţă de subiectele referitoare la RM cum ar fi, de pildă, grindina sau vizita lui Moş Crăciun în RM, reprezintă cu totul altceva.

9. Etichete care metodologic construiesc tendinţe: „grupul naţionalişti exclusivişti“, „grupul celor care se distanţează de orice formă de mândrie naţională“ (p.20). Prin „tendinţă“ înţelegem de fapt prejudecată şi etichetare ideologică. Avem astfel „o populaţie bună“ („cei care se distanţează de orice formă de mândrie naţională“) şi „o populaţie rea“ („naţionalişti exclusivişti“). Este inadmisibil metodologic să construieşti o cercetare pe variabile prin a căror măsurătoare să îţi susţii ipotezele dar pe care îţi propui într-o cercetare ulterioară să le validezi: „Asumăm – dar acest lucru rămâne să facă subiectul unor cercetări calitative mai aprofundate – că în cazul naţionaliştilor exclusivişti toleranţa faţă de utilizarea de către locuitorii RM a unor regionalisme sau cuvinte din limba rusă în limbajul curent este considerată un soi de «atentat» la identitatea limbii române, despre care probabil au o viziune la fel de exclusivistă şi puristă ca şi despre naţiune. În viziunea naţionaliştilor exclusivişti, orice element alogen trebuie exclus şi, prin consecinţă, dacă nu poate fi exclus, se redefineşte şi se pune în chestiune categoria generală din care elementul alogen face parte – graiul sau dialectul în cauză.“ (p.38)

10. Operaţionalizarea termenilor (pp.26-27) de „naţionalism exclusivist ferm“, „naţionalism de distanţare ferm“, de „mândrie naţională neexclusivă fermă“ trimite la o teorie a naţionalismului, respectiv a uneia a „mândriei naţionale“. Am arătat la început că premisele privind naţionalismul sunt incorecte din punct de vedere teoretic şi inadecvate istoric. În consecinţă, operaţionalizarea lor ulterioară este inutilă: dacă teoria este inadecvată, variabilele sunt, inevitabil, inapte să măsoare realul. În ceea ce priveşte „mândria naţională“, acesta este un concept definit circular, „sunt mândru că sunt român“. Conceptualizarea circulară este o eroare elementară: nu putem defini un termen prin el însuşi. Din acest punct de vedere, termeni precum „mândria naţională neexclusivă reţinută“ sunt pur şi

simplu caragialeşti: complicaţi lingvistic, preţioşi în lipsa conţinutului şi ne-etici, ne-profesionali. Pe de altă parte, chiar dacă ar fi fost corect definiţi, este greu de crezut că puteam „descoperi" Republica Moldova din conştiinţa românilor prin termenii de naţionalism şi mândrie, pentru că termenul este un construct ideologic în afara conceptului naţional sau de mândrie românească.

a. „Metodologia de definire a scalei naţionalismului" (tabel 2, p.27) nu are nici o legătură cu practica metodologică. Metodologia este calea prin care avem acces la date. Tabelul la care facem referire este o înşiruire de etichete care par ad-hoc, fără argument logic sau sociologic, care trimit la judecăţi de valoare, finalitate străină de cercetarea sociologică. În consecinţă, metodologia are un aparat argumentativ tot atât de restrâns ca şi teoria.

b. Scala reprezintă o ierarhizare a itemilor, a intensităţii numerice a acestora. Autorii nu ne lămuresc de care scală este vorba şi după ce criterii au ierarhizat itemii. Cum ierarhia există, înseamnă că cercetarea este orientată după umori personale sau, în cel mai fericit caz, este expresia unei ideologii nemărturisite, în care naţionalul este „rău", iar îndepărtarea de el este „bună".

11. „Cu cât scade gradul de naţionalism, cu atât creşte ponderea celor cu studii medii sau superioare" (p.29). În acelaşi timp, ni se spune că o bună parte dintre tinerii între 18-24 de ani ar fi marcaţi de o „mândrie neexclusivistă reţinută" (p.29). În final, aflăm că „tinerii până în 34 de ani sunt mai degrabă supra-reprezentaţi în interiorul grupurilor cu un naţionalism foarte jos – mândrie naţională reţinută sau deloc". Rezultă că acestor tineri nu prea le place fie să fie români, fie limba română, fie nu prea se simt mândri că sunt români sau nu prea sunt preocupaţi „de România", în termenii tabelului 2 de la p. 27. Dincolo de strania exprimare a corelaţiei dintre naţionalism şi educaţie, ajungem la concluzii imposibile din punct de vedere sociologic: cum identitatea naţională este un atribut obligatoriu al insului, ar rezulta că tinerii intervievaţi nu au identitate naţională, ceea ce este absurd.

12. Foarte curioasă întrebarea „Dumneavoastră personal în ce măsură sunteţi de acord cu

Radu Baltasiu

următoarele afirmaţii?" cu posibilitatea de răspuns: „O soluţie pentru unirea României şi a Republicii Moldovei ar putea fi federalizarea ţării, cu o autonomie substanţială pentru Moldova" (p.98). Se developează astfel o preocupare mai prozaică a autorilor, care coincide cu planul rusesc mai vechi, lansat din vremea guvernării lui Putin în Rusia, în 2004, aşa-numitul „plan Belkovski", privind federalizarea R. Moldova.

Concluzii

Teoria şi metoda sunt cele mai importante componente ale ştiinţei. Substituirea judecăţii de realitate cu judecata de valoare, dezetnicizarea în studiu a populaţiei dintre Prut şi Nistru, în condiţiile în care face obiectul unei cercetări privind conştiinţa naţională, plasarea inexactă a contextului istoric şi utilizarea prin omisiune a analizei lui Smith privind cele două tipuri de naţionalism (civic şi etnic) sunt cele mai evidente erori de fond ale studiului.

În concluzie, cercetarea este inadecvat aşezată în raport cu noţiunea de naţionalism. Naţionalismul este considerat un rău social, ceea ce este o opţiune ideologică. Opţiunea ideologică este libertatea câştigată după 1989 însă, în ştiinţă, ideologia este filtrată prin teorii şi paradigme, se supune rigorilor metodologice.

Din punct de vedere ştiinţific, naţionalismul este sentimentul de devotament al insului faţă de o instanţă superioară sieşi şi a propriului grup de interese (Britannica).

Dacă autorii ar fi operat corect cu noţiunea consacrată a naţionalismului, inclusiv în formele sale „civic" şi „etnic", ar fi avut, poate, acces la conştiinţa marii colectivităţi despărţite de Prut.

Abonați-vă la ROST!

Abonamentul vă aduce o reducere de 20%

Avantaje

Plătiți mai puțin față de prețul de copertă.
Primiți revista acasă.
Taxele poștale sunt suportate de redacție.
Nu pierdeți nici un număr al publicației.

PREȚUL PE 6 LUNI

24 LEI

PREȚUL PE 12 LUNI

48 LEI

PREȚUL PE 12 LUNI ÎN STRĂINĂTATE

50 EURO

Cum vă puteți abona

Trimiteți contravaloarea prin mandat poștal pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23 CP 27 sector 6 București.

sau

Trimiteți contravaloarea abonamentului în contul RO25BACX0000000107363250, deschis la Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – București, pe numele Asociația Rost, cod fiscal 12495302, după care veți trimite copia chitanței și o scrisoare la OP 23 CP 27 București, prin care solicitați abonamentul și indicați adresa la care doriți să primiți revista.

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
ASOCIAȚIA ROST
STR. VULTURILOR NR. 8
SECTOR 3, BUCUREȘTI

AIUD

În comunism, închisoarea Aiud a fost locul de supliciu al unei părţi a elitei interbelice. Ce-a avut România mai bun în opoziţia anticomunistă a încăput pe mâna călăilor de aici. Sute de români au fost ucişi la Aiud. Cei mai mulţi avîndu-L pe Hristos în inimă şi pe buze.
Astăzi, Dumnezeu face minuni prin sfintele lor moaşte, descoperite în groapa comună de la Rîpa Robilor. Locul este marcat de un monument unic, lîngă care se va clădi o mănăstire ortodoxă şi un centru de martirologie.

5 948485 760017 06